ΦΑΙΔΩΝ

Phaidon
Ruh Üzerine

Platon

HUMANITAS
Yunan ve Latin Klasikleri

Yunancadan Çeviren
Nazile Kalaycı

KABALCI

PLATON

ΦΑΙΔΩΝ

PHAIDON

Ruh Üzerine

Kabalcı Yayıncılık: 30
Humanitas Dizisi: 6

Platon

ΦΑΙΔΩΝ

Phaidōn

Ruh Üzerine

© Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, 2012

Birinci Baskı: Ağustos 2012

Dizi Editörü: Çiğdem Dürüşken

Yayın Yönetmeni: Murat Ceyişakar

Yayıma Hazırlayan: Eyüp Çoraklı

Kapak Tasarımı: Gökçen Yanlı

KABALCI YAYINCILIK

Eren Sok. No. 18/1 Beşiktaş 34349 İstanbul

Tel.: (0212) 236 6234-35 Faks: (0212) 236 6203

yayinevi@kabalci.com.tr www.kabalci.com.tr

internetten satış: www.kabalci.com.tr

Sertifika No. 21894

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Platon

Phaidōn / Ruh Üzerine

1. Antik Felsefe 2. Platon

ISBN 978 605 5272 11 1

Baskı: Ezgi Matbaası (0212) 452 2302

Sanayi Cad. Altay Sok. No. 14 Çobançeşme Yenibosna-İstanbul

Sertifika No. 12142

PLATON

ΦΑΙΔΩΝ
PHAIDON
RUH ÜZERİNE

Yunancadan Çeviren
Nazile Kalaycı

KABALCI YAYINCILIK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 7
GİRİŞ 9

ΦΑΙΔΩΝ 30
PHAIDON 31

NOTLAR 266
DİZİN 270

ÖNSÖZ

Phaidōn, Platon'un temel felsefi düşüncelerini bir arada aktardığı önemli diyaloglarından biridir. Diyalogda idealar kuramı, anımsama öğretisi, ruhun ölümsüz ve kalıcı oluşu, gerçek filozofun kişiliği, beden ile ruh arasındaki ilişki, felsefenin ruh için arındırıcı oluşu gibi konular Sokrates'in baldıran zehri içerek ölüşünün hemen öncesinde arkadaşları ve öğrencileriyle yaptığı son konuşma çerçevesinde anlatılır. Ancak diyalogdaki temel tartışma ruhun ölümsüzlüğü konusuna odaklanmıştır. Gün batarken ölecek olan Sokrates bu konuşmayla ölüm karşısındaki korkusuzluğunu temellendirmek istemektedir. Sokrates, Simmias ve Kebes arasında geçen bu konuşma Sokrates'in son gününe tanıklık edenlerden biri olan Phaidon tarafından aktarılır.

Çeviride Yunanca metin olarak LOEB edisyonu (Lamb, Loeb Classical Library, Harvard University Press, London, 1961) temel alınmış, Les Belles Lettres edisyonundan da (Paris, 1967) yararlanılmıştır. Ayrıca çeviri, metnin Almanca ve İngilizce çevirileriyle karşılaştırılmış, bu karşılaştırmada şu metinler kullanılmıştır:

Phaidon, Das Gastmahl, Kratylos, Platon III, Werke in 8 Bänden, übsz. von Friedrich Schleiermacher, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1974.

Euthyphro, Apology, Crito, Phaedo, Phaedrus, Plato I, trans. by Harold North Fowler, LOEB Classical Library, Harvard

University Press, 1999.

Phaedo, Clarendon Plato Series, trans. by David Gallop, Clarendon Press, Oxford, 2002.

Metinle ilgili dipnotlarda ve Giriş bölümünde yukarıda anılan çeviriler yanında şu kitaptan da faydalanılmıştır:

R. S. Bluck, *Plato's Phaedo: A Translation of Plato's Phaedo with Introduction, Notes and Appendices*, Routledge, London, 2000.

Çeviri boyunca Yunanca terimlerin Türkçeye aktarılması konusunda yardımlarını esirgemeyen Saffet Babür'e, Yunanca metinle ilgili sorunlarda danıştığım Leonidas Khourmadas'a, Türkçe metni İngilizce ve Almanca çevirilerle karşılaştırmama yardım eden Barış Kennedy'ye, Merve Sarı'ya, Elçin Gen'e ve Nihat Ülner'e, çevirinin son halini okuyarak değerli önerilerde bulunan Lale Levin Başut'a, kitabı titizlikle yayıma hazırlayan Çiğdem Dürüşken'e ve Eyüp Çoraklı'ya teşekkür ederim.

Nazile Kalaycı

GİRİŞ

Platon'un olgunluk dönemi diyaloglarından *Phaidōn*, hem filozofun temel felsefi görüşlerini aktaran hem de Sokrates'in son gününü büyüleyici bir Sokrates portresi eşliğinde sunan önemli bir eserdir. Yazıldığı dönem ve konusu bakımından *Sokrates'in Savunması* ve *Kritōn*[1] diyaloglarına benzese de "idealar kuramı"nı ele alan olgunluk dönemi diyalogları[2] arasında yer alır. Diyalogda tartışılan temel konu ruhun ölümsüz olup olmadığıdır. Gün batarken ölecek olan Sokrates'in arkadaşlarıyla yaptığı bu konuşmada göstermek istediği, gerçek filozofun ölümden korkmayacağı, tersine ölüm geldiğinde mutlu olacağıdır; çünkü ölümsüz olan ruhun gelip geçici bedene

---

[1] Bunlar Platon'un "Sokratik Diyaloglar" diye adlandırılan ilk dönem diyalogları arasında yer alır. Diğerleri, *Lakhēs*, *Iōn*, *Küçük Hippias*, *Kharmidēs*, *Protagoras*, *Lysis*, *Euthyphrōn*, *Gorgias*, *Euthydēmos*, *Büyük Hippias*'tır. Bu diyaloglar Sokrates'in temel düşüncelerini aktaran, erdemin ne olduğunu/olmadığını sorgulayan, ama çoğunlukla bir sonuca ulaşmadan biten diyaloglardır. Amaç araştırılan konunun ne olduğunu söylemekten çok, konu hakkındaki sanıların (*doksa*) felsefi bilgi (*epistēmē*) olmadığını göstermektir.

[2] *Menōn*, *Symposion* (*Şölen*), *Phaidros*, *Meneksenos*, *Kratylos*, *Politeia* (*Devlet*) da bu dönem diyalogları arasında sayılır. Bunlar Platon'un kendi düşüncelerini dile getirdiği ve idealar kuramını ele aldığı diyaloglardır. Geç dönem diyaloglarında ise –*Parmenidēs*, *Theaitetos*, *Sophistēs* (*Sofist*), *Politikos* (*Devlet Adamı*), *Timaios*, *Kritias*, *Philebos*, *Nomoi* (*Yasalar*)– idealar kuramı ve bu kuramın yol açtığı kimi sorunların yanı sıra etik, bilgi ve siyaset gibi konular ele alınmıştır.

tutsaklığı sona erecektir. Sokrates, Simmias ve Kebes arasında geçen bu tartışmada ruhun ölümsüzlüğü ideaların kalıcılığına, ideaların kalıcılığı da öğrenmenin anımsama olduğu savına bağlanacaktır.

Diyalog şöyle gelişir: Atina mahkemesi Sokrates'i gençleri yoldan çıkardığı ve yeni tanrılar icat ettiği gerekçesiyle ölüme mahkûm etmiş, ama cezanın infazı Apollon onuruna yapılan bir kutlama nedeniyle gecikmiştir. Çünkü bu kutlama bitene kadar kimsenin öldürülmemesi Atina'da bir kural olmuştur. Bu nedenle kutlama başlarken Delos'a gönderilen geminin geri dönmesi beklenmiştir. Bu süreyi iyi değerlendiren arkadaşları her gün Sokrates'i ziyaret etmiş, geminin Delos'tan döndüğünü öğrendikleri o günün sabahıysa hapishanenin kapısına daha erken gelmişlerdir. Ancak bu kez içeri girmeleri biraz zaman almıştır. Çünkü geldiklerinde Onbirler Sokrates'e günbatımında öleceğini bildirmektedir. Hapishaneye girdiklerinde Sokrates'in karısı Ksantippe'yi ve oğullarını görürler. Sokrates onları ağlayıp sızlandıkları için göndermek istemektedir. Pek çok arkadaşı, öğrencisi gelmiştir yanına. Platon ise hasta olduğu için gelememiştir. Ekhekrates de orada değildir; bu yüzden daha sonra Sokrates'in son gününde yanında bulunanlardan biri olan Phaidon'dan olan biteni anlatmasını ister. Ekhekrates'in isteği üzerine Phaidon, bu son günde yaşananları, konuşulanları, hapishaneye Sokrates'i ziyarete gelen arkadaşlarını ve Sokrates'in baldıran zehri içerek ölmesini ayrıntılarıyla anlatır. Diyalogdaki kişiler Ekhekrates, Phaidon, Sokrates, Kebes, Simmias, Kriton, Apollodoros ve Onbirlerin hizmetçisidir.

Diyalogda sırasıyla şu konular işlenir: Sokrates'in ceza infazının ertelenmesinin nedeni (57A-D), son gününde Sokrates'in yanında bulunan arkadaşları ve öğrencileri (58C-59D), Sokrates'in filozof olmak isteyenlere öğüdü (61B-62A), Sokrates'in ölüm karşısındaki korkusuzluğunu temellendirişi (63B-64B), ruhun hakikate yalnızca kendi başına olduğunda ulaşabilmesi (65A-66B), bedenin saf varlıkları bilmek açısından bir engel olması (66B-67C), oluşun döngüselliği (69E-72E), anımsama kuramı (72E-74A), kendi başına varolanlara ilişkin bilginin doğuştan olması (75C-76B), varolanların görünenler ve düşünülenler olarak ayrılması (78B-79B), bedenin görünenlere ruhun düşünülenlere benzetilmesi (78B-79C), arınmış ya da arınmamış olarak bedeni terk eden ruhun geleceği (80B-81E), felsefenin ruhu duyusal tutkulardan ve baskılardan kurtarması (82D-84A), Simmias'ın Sokrates'e itirazı (84C-86E), Kebes'in Sokrates'e itirazı (86D-88B), Sokrates'in Simmias'a cevabı (91C-95E), Sokrates'in Kebes'e cevabı (96A-107A): [1- Maddi neden görüşüne Sokrates'in itirazı (96A-99E), 2- Neden olarak ideaların belirlenmesi ve idealar ile tek tek nesneler arasındaki ilişkinin bulunma, katılma, pay alma kavramlarıyla açıklanması (100B-102B), 3- Ruhun ölümsüz ve kalıcı olduğunun temellendirilişi (102B-107A)], Hades'e giden yol (107c-108d), dünyanın konumu ve büyüklüğü (108E-110C), yeraltındaki ırmaklar --Okeanos, Akheron, Pyriphlegethon, Kokytos– (111D-113D), yargılandıktan sonra ruhların başına gelenler (113D-114D), ruhgöçü mitosunun akılla temellendirilemeyeceği (114D-115B), Sokrates'in arkadaşlarına son sözleri (115B-116A), Sokrates'in akrabalarıyla vedalaşması (116A-117A), Sokrates'in baldıran zehri içerek ölmesi (117A-118B).

Felsefi Temellendirmeler

Sokrates diyalog boyunca ruhun ölümsüz olduğunu farklı savlarla temellendirir. Kullanılan ilk savlar –oluşun döngüselliği savı, anımsama kuramı, ruhun idealara benzediği savı– temellendirmeye giriş olarak ele alınabilir. Çünkü Simmias ve Kebes bu savları tatmin edici bulmayarak itiraz edecektir. Bunun üzerine "idealar kuramı"nı dile getiren Sokrates ideaları tek tek nesnelerin nedeni olarak belirleyecek, ruhun ölümsüz ve kalıcı olduğunu da bu kuramdan yola çıkarak temellendirecektir. Diyalogda ruhun ölümsüzlüğü şu sırayla temellendirilir:

1. Sokrates'in ruhun ölümsüzlüğüne ilişkin ilk savları
    a. Oluşun döngüselliği savı
    b. Bilmenin anımsama olduğu savı
    c. Ruhun idealara benzerliği savı
2. Sokrates'e itirazlar
    a. Simmias'ın itirazı
    b. Kebes'in itirazı
3. Sokrates'in Simmias'a cevabı
4. Sokrates'in Kebes'e cevabı: idealar kuramı

1-a) *Oluşun döngüselliği savı:* Sokrates'e göre oluş karşıtların birinden ötekine doğru bir çember çizercesine işleyen bir süreçtir. Yavaşın hızlıdan, büyüğün küçükten, zayıfın güçlüden, uyanmanın uyumaktan olması gibi her şey karşıtından meydana gelir; öyleyse yaşam da ölümden meydana gelmelidir. Oluş döngüsel değil de çizgisel olsaydı, sonunda her şeyin aynı

biçime bürünmesi ve oluşun durması kaçınılmaz olacaktı; yaşamda payı olan her şey ölseydi ve yeniden dirilmeksizin hep ölüm halinde kalsaydı, sonunda her şey ölecek, canlı hiçbir şey kalmayacaktı. O halde beden öldüğünde onu terk eden ruhun dirilmeden önce bir yerde (Hades'te) var olması zorunludur.

Görüldüğü gibi Sokrates oluşun döngüselliğinden yola çıkarak ruhun ölümsüz olduğunu dile getirmiş, bunu da *reductio ad absurdum*[3] yöntemiyle göstermiştir. Ne var ki bununla sadece ruhların var oldukları temellendirilmiş olmaktadır, bir güce ve aklı başındalığa sahip oldukları değil. İşte bu ikinci kısım da anımsama kuramıyla gösterilecektir.

1-b) *Bilmenin anımsama olduğu savı:* Ruhun aklı başındalığa sahip bir şekilde var olduğunu temellendirmek isteyen Sokrates bilmenin anımsama[4] olduğundan yola çıkarak ruhun ölümsüzlüğünü ideaların kalıcılığına bağlar.

Bu amaç doğrultusunda, ilk olarak duyumsamanın konusu olan ve olmayan varlıklar birbirinden ayrılır, duyumsamanın konusu olmayan varlıklara –güzelin kendisine, eşitin kendisine, iyinin kendisine, kısaca her bir şeyin özüne– ilişkin bilginin ruhumuzda bulunmasının nedeni sorgulanır. Böyle bir

[3] Tutarsıza indirgeme yöntemi.

[4] Anımsama geçmişte kaldıkları ya da gözden uzak oldukları için unutulmuş şeylerle ilgili olarak yaşanır ve kimileyin benzer şeylerden, kimileyin de benzer olmayan şeylerden gelir. Simmias'ın resmini gören birinin Simmias'ı anımsaması ilk duruma, Simmias'ı gören birinin Kebes'i anımsaması ikinci duruma örnektir. Ama Platon'un burada ilgilendiği başka bir anımsama şeklidir: Bir şeyi görerek, işiterek ya da başka bir duyu aracılığıyla algıladığımızda, o şeyin unutulmuş olan ideasını anımsamaktır bu.

bilgi duyularla edindiklerimizi soyutlamak suretiyle elde edilemez. Çünkü duyularla edindiklerimiz, kendinde varlıkların mükemmelliklerine ulaşamaz. Öte yandan böyle bir bilginin ruhta bulunduğu kesindir, çünkü kendilerine soru sorulan insanlar, eğer soru doğru düzgün sorulmuşsa, bütün cevapları kendi başlarına bulurlar.[5] İçlerinde bilgi ve doğru fikir olmasaydı bunu yapamazlardı. Bu bilgi duyulardan gelmediğine göre ruhta önceden bulunuyor olmalıdır. O halde bilmek, ruhta bulunanları anımsamaktır. Anımsama yoluyla bilinenler mükemmel varlıklardır ve bu mükemmellikleriyle duyumsamanın konusu olan dünyada bulunamazlar. Sokrates bu söylediklerini bir örnekle açıklar ve eşitin kendisini bilişimizden yola çıkarak ruhun ölümsüz olduğunu temellendirir. Temellendirme şöyle gelişir:

1. "Eşit diye bir şeyin olduğunu söylemez miyiz? Ama bir tahtanın bir tahtaya, bir taşın bir taşa ya da bunun gibi başka şeylerin birbirine eşit olmasını değil, bütün bunların dışındaki bir eşiti, eşitin kendisini kastediyorum burada. Böyle bir şeyin var olduğunu söyleyebilir miyiz, söyleyemez miyiz?"[6] (74A).

2. "Peki onun bilgisini nereden edindik? Az önce söylediğimiz şeylerden, yani tahtalardan, taşlardan ya da gördüğümüz birbirine eşit başka şeylerden, değil mi? Onlardan yola çıkarak onlardan farklı bir şeyi düşünmedik mi?" (74B).

3. "Duyuların bize bildirdiği, duyular yoluyla gelen her şe-

[5] Bu savı temellendirmek için *Menōn* diyaloğunda bir köleye geometri problemi çözdürülür.

[6] Simmias Sokrates'in bu ve daha sonraki sorularını "evet" diye cevaplar.

yin eşitin kendisini amaçladığı, ancak ondan eksik kaldığıdır" (75B).

4. "Duyular yoluyla algıladığımız eşit şeyleri eşitin kendisiyle ilişkilendirebilmek ve onların eşitin kendisine benzemeye çalıştıklarını, ancak ondan eksik kaldıklarını düşünebilmek için görmeye, duymaya ya da başka bir duyuyu kullanmaya başlamadan önce eşitin kendisinin ne olduğuna ilişkin bilgiyi bir yerden edinmiş olmamız gerek" (75B).

5. "Ama görmeye, duymaya ve öteki duyularımızı kullanmaya doğduğumuz andan itibaren başlarız, değil mi?" (75B).

6. "O halde eşitin bilgisine daha önceden sahip olduğumuzu söylemek gerek" (75C).

7. "(...) şu ikisinden biri doğru olmalı: Ya biz bunları bilerek doğuyoruz ve bütün yaşamımız boyunca da biliyoruz ya da sonradan öğrendiklerini söylediğimiz kişiler yalnızca anımsıyorlar ve öğrenme anımsamadır" (76A).

8. "Onları edindikten sonra her seferinde yeniden unutmasaydık, daima onları biliyor olarak doğar ve bütün yaşamımız boyunca da biliyor olurduk" (75D).

9. "Doğmadan önce edindiklerimizi doğarken yitiriyor ve sonra duyularımızı kullanarak o aynı şeyler hakkında bir zamanlar sahip olduğumuz bilgileri yeniden ediniyorsak, öğrenme dediğimiz şey de bize ait olan bilgiyi yeniden ele geçirmek olur, değil mi? Buna anımsama dersek doğru olmaz mı?" (75E).

10. "Bu [kendinde][7] varlıkların var olması ile ruhlarımızın

[7] Alıntılarda [...] içinde yazılanlar, metne çevirmen tarafından eklenmiştir.

biz doğmadan önce var olması aynı şekilde zorunlu değil midir? Onlar var olmasaydı, ötekiler de var olmazdı, değil mi?" (76E).

Sokrates yukarıdaki temellendirmeyle ruhun doğumdan önce var olduğunu, hem de aklı başındalığa sahip bir şekilde var olduğunu göstermiş olur. Ne var ki bu temellendirme beden öldükten sonra ruhun var olmaya devam edeceğine dair bir düşünce barındırmamaktadır. Temellendirmeyi tamamlamak için bu sav ile oluşun döngüselliği savını birleştirmek gerekir: Ruhun doğmadan önce var olması nasıl zorunluysa, ölümden sonra var olmaya devam etmesi de o kadar zorunludur. Sokrates ruhun beden öldükten sonra var olmaya devam edeceği düşüncesini, ruhların idealara benzerliğinden yola çıkarak güçlendirecektir.

1-c) *Ruhun idealara benzerliği savı:* Sokrates ilkin varolanları 'görünenler' ve 'görünmeyenler' olmak üzere ikiye ayırır. Görünmeyenler "tanrısal," "ölümsüz," "düşünülür," "tekbiçimli," "çözülmez," "hep kendisiyle bir ve aynı kalır" olanlardır ve bunlar 'bileşik' değildir; görünenler ise "insani," "ölümlü," "düşünülür olmayan," "çokbiçimli," "çözülebilir," "bileşik" olanlar ve "kendisiyle asla aynı kalmayan"lardır. Görünmeyenler, görünenlerin "ortak özü"dür. Beden görünenlere benzer, ruh ise görünmeyenlere. Öte yandan ruhun araştırma yaparken iki seçeneği vardır: Araştırmalarında duyuları kullanmak ya da yalnız kendi başına araştırmak. Bu tavırlarına bağlı olarak ya beden tarafından asla aynı kalmayan şeylere doğru sürüklenecek ve yanılacaktır ya da saf varlıklara gidecek ve yanılmalardan kurtulacaktır. Son olarak beden ve ruh birlikte olduklarında

doğa gereği biri boyun eğmek ve yönetilmek, öteki yönetmek ve buyurmakla yükümlüdür. Tanrısal olan yönetmek ve sevk etmek, ölümlü olan ise yönetilmek ve boyun eğmek için vardır. Ruh tanrısal olana, beden ölümlü olana benzediğine göre, birisi öldüğünde onun görünen alanda yer alan görünen kısmı, yani bedeni çözülüp yok olacaktır; görülebilir olmayan ruh ise yok olmayacak, kendisi gibi soylu, saf, görünmeyen bir yere gidecektir.

2-a) *Simmias'ın itirazı:* Simmias ve Kebes Sokrates'in ruhun ölümsüzlüğüne dair yaptığı temellendirmelerden tam olarak hoşnut kalmaz. Ruhun maddi olduğunu dile getiren görüşün etkisi altında olduklarından, hâlâ kafalarını kurcalayan bir şeyler kalmıştır. Bu nedenle Sokrates'e itiraz ederler. Simmias itirazını bir benzetme kullanarak dile getirir: Akort edilmiş bir lirdeki uyum görünmeyen ve cisimsel olmayan, fakat harikulade ve tanrısal bir şeydir; lirin kendisi ve telleriyse cisimdir, cisimseldir, bileşiktir, dünyevidir ve ölümlü olana yakındır. Sokrates'in yaptığı temellendirmeye bağlı kalınacak olunursa, lir parçalandığında ya da telleri koparılıp kırıldığında uyumun hâlâ var olması ve uyum bozulmadan önce tahtanın ve tellerin yok olması gerekir. Oysa telleri kopan lir, hatta ölümlü olan teller bile var olmaya devam ederken, tanrısal ve ölümsüz olan uyum ölümlülerden önce yok olmaktadır. Öte yandan Sokrates'in söyledikleri kabul gören düşüncelere[8] de

[8] Burada Herakleitos, Empedokles, Pythagoras gibi Sokrates-öncesi düşünürlerin ruh görüşü anıştırılıyor. Ruhu bedenin uyumu olarak ele alan bu düşünürler ruh ile beden arasındaki ilişkiyi ruhun da maddi olduğu savına dayanarak açıklamışlardır. Ruhun maddi

uygun düşmemektedir. Bu düşüncelere göre ruh soğuk, sıcak, kuru ve yaş unsurların bir karışımı ve uyumudur; daha açık bir ifadeyle, ruh bedenin uyumudur. Bu durumda beden hastalandığında ruhun da hemen yok olmaya başlaması gerekir. Bedenden arta kalanlara gelince, onlar daha uzun bir süre var olmaya devam edecektir.

2-b) *Kebes'in itirazı:* Kebes'e göre bir insan bedenine girmeden önce ruhun var olduğundan şüphe edilemez; anımsama öğretisi bunu yeterince temellendirmiştir. Ama ölümden sonra ruhun var olmaya devam edeceği görüşü hâlâ şüphelidir. Ruhun bedenden dayanıklı olduğu kesindir, ama bedenden bedene göçen ruhun sonunda yorulacağı ve yok olacağı da düşünülebilir. Kebes de Simmias gibi ne demek istediğini bir benzetme kullanarak açıklar: Dokumacı pek çok giysi eskitmiş, pek çok giysi dokumuştur; pek çok giysi kullandıktan sonra, ama sonuncuyu daha eskitemeden ölmüştür. Elbette dokumacı giysiden daha dayanıklıdır, çünkü pek çok giysi eskitmiştir; ama öldüğünde son giysisini taşımaktadır. Bu benzetme ruh ve beden için de kullanılabilir: Ruh daha dayanıklıdır, beden ise daha zayıf ve daha kısa ömürlüdür. Öyleyse her bir ruhun çok sayıda beden eskiteceği söylenebilir. Ne var ki ruh sonunda yorulacak ve dokumacının ölürken üzerinde taşıdığı son giysi misali son bedenin içindeyken yok olacaktır; onun ölmeden önceki biricik giysisi budur. Ruh yok olduğunda, beden de hızla çürüyüp gidecektir. Öyleyse Sokrates'in söyledikleri,

---

olmadığını dile getiren Sokrates ise bu görüşü kabul etmemektedir.

ölümden sonra ruhların bir yerlerde hâlâ var olduğuna inanabilmek için yeterli değildir. Ölüm karşısında korkusuz olabilmek için ruhun bütünüyle ölümsüz olduğu gösterilmelidir.

3-a) *Sokrates'in Simmias'a cevabı:* Sokrates Simmias ve Kebes'in itirazlarını dinler. Her ikisi de anımsama öğretisinden şüphe etmemektedir. Sokrates Simmias'ın itirazını buradan hareket ederek çürütmeye başlar. Çünkü ruhun uyum olduğu görüşü anımsama öğretisiyle çelişmektedir. Anımsama öğretisi kabul ediliyorsa, ruhun bedene girmeden önce var olduğu da kabul edilmelidir. Oysa uyum, sadece uyumlu kılınmış öğelerden sonra var olabilmektedir. Sokrates Simmias'ın itirazına karşı yönelttiği bu ilk savdan sonra ikinci bir sav daha kullanacak, bu ikinci savı da *reductio ad absurdum* yöntemiyle temellendirecektir: Bir ruh ötekinden daha çok ya da daha az ruh olamaz; aynı şekilde bir uyum da ötekinden daha çok ya da daha az uyum değildir. Ruh uyumsa, uyumsuz bir ruh olmamalıdır. Kötülük uyumsuzluk olduğuna göre, ruhun kötülükten pay almaması ve bütün ruhların erdemli olması gerekir. Oysa öyle değildir. Görüldüğü gibi ruhun uyum olduğu görüşü, ruhta bulunan erdem ve kötülüğü açıklayamamaktadır. Sokrates, son olarak, uyum diye belirlenen ruhun bedene egemen olamayacağını dile getirir. Oysa insanda bulunan her şeyi yöneten ruhtur; ruh kendisini meydana getiren ögelerin her birini idare eder. Ruhun bedenin arzu ve tutkularına karşı gelebildiğini gösteren binlerce örnek vardır. Oysa ruh uyum olsaydı, kendini meydana getiren ögeleri izleyecek ve hiçbir zaman onlara hükmedemeyecekti. Görüldüğü gibi Sokrates ruhun uyum olduğu görüşünü üç itirazla çürütmüştür.

3-b) *Sokrates'in Kebes'e cevabı, idealar kuramı*: Sokrates Kebes'in itirazını çürütmek için oluşun ve yok oluşun nedenlerini baştan aşağı ele almak gerektiğini ileri sürer. Bu gereklilik Sokrates'e doğa düşünürlerine ilgi duyduğu gençlik yıllarını anımsatır; çünkü onlarda da böyle bir neden arayışı vardır. Ama Sokrates doğa düşünürlerinden beklediğini bulamamıştır. Çünkü onların pek çoğu doğaya ilişkin mekanik açıklamalarında nedeni maddi unsurlara bağlı olarak ele almışlardır. Oysa nedenler duyusal olarak algılanabilen şeyler değildir. Her şeyin nedenini "düzenleyici akıl" olarak belirleyen Anaksagoras'ın teleolojik açıklaması Sokrates'i bir ara ümitlendirmiştir; ondan beklediği, her şeyi düzene sokanın ve her bir şeyi olabildiğince yerli yerine koyanın akıl olduğu yolunda bir düşüncedir. Çünkü her bir şeyin nedenini (yani bir şeyin nasıl meydana geldiğini, nasıl yok olduğunu ve nasıl var olduğunu) açıklamak için, "o şeyin olmasının, bir şeye maruz kalmasının ya da bir şey yapmasının en iyi şekli nedir?" sorusunu cevaplamak gerekmektedir. Fakat Sokrates Anaksagoras'ın kitabını okuduğunda akıl olarak belirlenmiş olan nedenin de, sonunda maddi unsurlara dayandığını görmüş, hayal kırıklığına uğramıştır. Nesneleri duyularla algılamanın ruhu körleştireceğini düşünen Sokrates, diğer nedenleri bir yana bırakarak düşüncelere sığınmak ve varolanlara ilişkin hakikati onların içinde araştırmak gerektiğine karar vermiş, onlara uyanları doğru, uymayanları ise yanlış diye belirlemiştir: "Biri bana herhangi bir şeyin parıldayan renginden, biçiminden ya da böylesi başka bir nedenden dolayı güzel olduğunu söyleyecek olursa, kafamı karıştıran bütün bu nedenleri bir tarafa bırakır, basit, sade ve

belki de safça şunu ileri sürerim: Onu güzel yapan güzelin kendisinin onda bulunmasından ya da artık nasıl ve hangi şekilde oluyorsa ona katılmasından başka bir şey değildir. Şimdilik bu konuda başka bir şey ileri sürmüyor, sadece güzel şeyleri güzel yapanın güzelin kendisi olduğunu söylüyorum. Bence kendime ve başkalarına verilebilecek en sağlam cevap budur. Buna dayandığım sürece yanılmayacağıma inanıyorum," (100D) diyen Sokrates'e göre gerçek nedenler idealardır. Tek tek nesneler ile idealar arasındaki ilişki bulunma-katılma-pay alma ilişkisidir. Sözgelişi güzel varlıkların güzel olmasının nedeni güzelin kendisinden pay almaları, güzelin kendisinin de onlara katılarak onlarda bulunmasıdır.

Sokrates'e göre ideaların dışındaki bir şeyi neden olarak belirlemek kimi hatalı çıkarımlara yol açmaktadır. Sözgelişi farklı iki şeyin nedenini aynı şey olarak belirlemek ya da iki farklı nedenin aynı şeye yol açtığını söylemek bu türden hatalardır. İlk duruma örnek, "birinin bir başkasından kafa farkıyla büyük olduğunu ya da daha küçük olanın aynı nedenden dolayı daha küçük olduğunu" söylemektir (100E). Burada "kafa" neden olarak belirlenmiş, böylece aynı neden hem uzun hem de kısa olmaya yol açmıştır. Oysa uzun olan uzunluk ideasından dolayı uzundur, kısa olan da kısalık ideasından dolayı. İkinci duruma örnek, "bire bir eklense, onun iki olmasının nedeninin bu toplama olduğunu, bölündüklerinde de bölme olduğunu" söylemektir (101c). Oysa ikinin meydana gelmesinin ikilikten pay almaktan başka bir nedeni yoktur. Demek ki varolanlardan herhangi biriyle ilgili bir açıklama yapmak gerektiğinde ilke hakkında ve ilkeden çıkanlar hakkında aynı

anda konuşmamak, nedenleri ve sonuçları birbirine karıştırmamak gerekir.

İdeaları görünenlerin nedeni olarak belirleyen ve onların arasındaki ilişkiyi bulunma, katılma, pay alma kavramlarıyla açıklayan Sokrates, bu idealar kuramından yola çıkarak ruhun ölümsüz ve kalıcı olduğu sonucunu çıkaracaktır. Ama bundan önce oluşun döngüselliği savına geri dönülmeli, idealar söz konusu olduğunda döngüsellik savının nasıl ele alınması gerektiği belirlenmelidir. Çünkü ideaların özsel nitelikler, ilineksel nitelikler ve tek tek nesneler bakımından bulunma, katılma ve pay alma ilişkisi farklıdır. Sokrates'in bu konudaki açıklamaları şöyledir: "Önce söylenen, bir karşıt şeyin bir başka karşıt şeyden meydana geldiğiydi; şimdi söylenense karşıtın kendisinin –hem bizde hem de doğada– asla kendi karşıtına dönüşemeyeceğidir. Sevgili dostum, daha önce kendi içlerinde karşıtları barındıran şeyler hakkında konuşuyorduk ve bu şeyleri de karşıtların adlarıyla gösteriyorduk. Şimdiyse onların bizzat kendilerinden söz ediyoruz; onlar nesnelerde içkin olduğu için nesneler onların adını almaktadır. Söylediğimiz şey işte bunların birbirlerinden meydana gelmeyi kabul etmedikleridir" (103B-103C). Dahası birbirlerini kabul etmeyenler yalnızca karşıtların kendileri değildir; birbirlerine karşıt olmadıkları halde daima karşıtları kendilerinde bulunduran tek tek karşıt şeyler de aynı böyledir: "Onlar da kendilerinde bulunana karşıt olan ideayı kabul etmezler; o yaklaştığı zaman ya yok olur ya da geri çekilirler" (104B-104C). Bu alıntılardan şu sonuçları çıkarmak mümkün: İdealar (örneğin kısalık ve uzunluk) kendi karşıtlarından meydana gelemezler; idealar gibi tek

tek nesneler de (örneğin kısa ve uzun nesneler) kendileriyle aynı kalmak suretiyle –ya da aynı anda– karşıtlarını kabul edemezler. Öyleyse aynı nesnenin bir durumda kısa bir durumda uzun olmasının nedeni, kısanın kendisinin uzun olması değil, kısa nesnenin –aynı anda olmamak şartıyla– uzun nesne olmasıdır. Bir nesnenin, aynı anda birbirine karşıt iki niteliği kabul edemeyişi hem ilineksel hem de özsel nitelikler açısından geçerlidir: İlk duruma örnek, insanın hasta ya da sağlıklı olabilmesidir. Hasta insan sağlıklı insan olurken bir nitelik oradan uzaklaşmakta, onun yerine öteki nitelik geçmektedir; böylece aynı insan farklı zamanlarda hasta da olabilmektedir sağlıklı da. Oysa ikinci durumda, yani nesnelerin özsel nitelikleri söz konusu olduğunda, aynı nesne karşıt nitelikleri hiçbir zaman kabul etmeyecektir. Çünkü nesneler var oldukları sürece hep özsel niteliklerin şekline sahip olmak zorundadır. Sözgelişi kar doğası gereği soğuktur, bu nedenle kar olarak sıcağı kabul edemeyecektir. Sıcak kendisine yaklaştığında ya geri çekilecek ya da orayı terk edecektir. Aynı şekilde bedende bulunduğunda onu canlı kılan, ona yaşamı götüren ruh da yaşamın karşıtını, yani ölümü asla kabul edemeyecektir. O halde ruh bazen ölümlü bazen ölümsüz değil, her zaman ölümsüzdür; çünkü ölümsüz olmak ruhun özsel niteliğidir.

Sokrates ruhun ölümsüz olduğunu gösterdikten sonra, onun kalıcı da olduğunu göstererek temellendirmeyi tamamlar: Bir nesnenin bir karşıtı kabul etmesinin iki yolu vardır; "bozulmak" ya da "uzaklaşmak." Bu durumda bir insan öldüğünde, önce canlı olan şey ya bozularak ölecek ya da oradan uzaklaşacaktır. Yukarıda özsel nitelikler açısından bozulmadan

söz edilemeyeceği, bu nedenle ruhun da ölümü kabul edemeyeceği söylendi. Ölümsüz olan bozulmaz olduğuna göre, ruh da bozulmazdır. Ruhun bozulmaz olması, onun kalıcı olduğu anlamına gelir (106E). Öyleyse ölüm bir insana yaklaştığında, ölümlü olan yan, yani beden ölecek, ölümsüz ve bozulmaz olan yan, yani ruh oradan uzaklaşmak suretiyle sağlam kalacaktır. Ruh ölümden ve bozuluştan pay alamayacağına göre, ölüm ve bozuluş onda bulunamayacak, ona katılamayacaktır; demek ki ruh ölümsüz ve kalıcıdır.

Ruhgöçü Mitosu

Ruhun ölümsüz ve kalıcı olduğu gösterildikten sonra, bunun yalnızca yaşam denilen zaman dilimi için değil, zamanın bütünü bakımından geçerli olduğu dile getirilerek diyaloğun temel ahlaki savı ortaya konur. Ruhun ölümsüzlüğü insanlara yaşamları boyunca kendilerini kötülükten korumalarını salık vermektedir. Ruh ölümsüz olmasaydı, ölmek kötüler için bir hediye olacak, öldüklerinde yaptıkları kötülükler yanlarına kâr kalacaktı. Ruh zamanın bütünü bakımından ölümsüz olduğuna göre, kötülüklerden kurtulmanın tek yolu onun yaşam denilen zaman içinde kendini arındırmasıdır. Sokrates bunu bir mitosla anlatır. Bu mitos insanlar öldükten sonra ruhlarının Hades'e gidişi hakkındadır. Bu dünyadaki eylemlerine göre Hades'te yargılanan ruhlardan kimileri ödüllendirilecek, kimileri cezalandırılacak, sonra da farklı bir bedene girmek üzere yeniden dirilecektir (113D-114D). Ruhgöçünü anlatan bu mitos insanların yaşam boyunca kendilerini terbiye etmeleri

için bir ahlak ideali olarak sunulmuştur.

Ama Platon'un diyaloglarda anlattığı mitoslar kimileyin kanıtlanmış savlar olarak ele alınmış ve filozofun felsefi düşüncesinin temel dayanakları olarak kabul edilmiştir. Bu durum için Ortaçağ tipik örnektir. Özellikle Patristik dönemde Platon'un eserlerindeki mitoslar ve felsefi düşünceler Hıristiyan tanrıbilimini temellendirmek için harmanlanarak kullanılmış, Platon'un idealar ile tek tek nesneler arasında kurduğu bilgisel ilişkinin yerine varlıksal ilişki geçirilmiştir. Oysa Platon idealar ile tek tek nesneler arasında varlıksal bir ilişki kurmanın tutarsız sonuçlarını *Parmenidēs*'te incelemektedir. Dahası *Phaidōn*'un ilerleyen sayfalarında anlatılan ruhgöçüne ilişkin öykünün bir mitos olarak ele alınması ve bu mitosa inanarak erdemli ve aklı başında bir yaşam sürmek için ne gerekiyorsa yapılması gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu öykü bir umut olarak ele alınmalıdır. Ama her şeyin tastamam bu öyküdeki gibi olduğunu düşünmek akıl sahibi bir adama yakışmayacaktır; bu mitosa inanmak göze alınması gereken bir risktir sadece (114D).

Gerçek Filozof

Sokrates'in ölüm karşısındaki korkusuzluğu diyalog boyunca gerçek filozofun nasıl olması gerektiği sorusuyla birlikte ele alınmış, Sokrates gerçek filozof örneği olarak sunulmuştur. Gerçek filozofların, yani yaşamları boyunca bedenle ilgili hazlardan uzak durarak kendilerini öğrenmeyle ilgili hazlara (ölçülülük, adalet, cesaret, özgürlük, doğruluk gibi) adayan insanların, ölümden korkmalarına gerek yoktur. "Filozof, diğer

insanlardan farklı olarak ruhun bedenle birlikteliğine en fazla son verebilen kişidir" (65A). Bunu yaparken de felsefeyi kullanacak, onun götürdüğü yere gidecektir. Çünkü felsefe ruhlar için bir arındırıcı ve kurtarıcıdır. Felsefe onları duyular aracılığıyla gelen bütün görüşlerin aldatıcı oldukları konusunda uyaracak, kullanımlarının zorunlu olduğu durumlar dışında ruhu onlardan uzak durmaya ikna edecektir; ruhu kendine dönmeye ve kendi içinde toparlanmaya teşvik edecek, kendisinden başka hiçbir şeye güvenmemesi konusunda uyaracaktır: Çünkü ruh kendinde varlıklara ancak kendi başına olduğunda ulaşabilecektir; kendileri saf olmayanlarda saf varlıkları kavrama olanağı da yoktur. Bu nedenle gerçek filozof hazlardan, arzulardan, acı ve korkulardan mümkün olduğunca uzak duran kişidir. Bir filozofu hayatta en çok ulaşmak istediği şeye, yani bilgeliğe götürecek kestirme yol da ölümdür. Çünkü ruh ancak bedenden ayrıldıktan sonra kendi başına kalabilecektir. Sokrates'in korkusuzluğu da işte bu yüzdendir. Ancak bu görüşü bir çilecilik biçimi olarak ele almamak gerekir. Bedeni susturmak değil, tinsel tutkuları daha üst düzeyde yaşayabilmek için bedenin baskılarından kurtulmaktır söz konusu olan.

Sokrates'in Kişiliği

Phaidōn oldukça zengin felsefi savların yanında büyüleyici bir Sokrates portresinin de sunulduğu bir eserdir. Sokrates diyalog boyunca orada bulunan herkesi bir kez daha kendisine

hayran bırakmıştır. Hayranlık uyandıran, her soruya verilecek bir cevabının olması değildir yalnızca, delikanlıları dinlerken gösterdiği hoşgörü ve saygı, söylediklerinin onlara etkisini keskin kavrama gücü, soruları cevaplayamamaktan korkup kendilerine olan güvenlerini kaybettiklerinde onları güzelce yatıştırarak tekrar tartışmaya çekmesi ve savlar üzerinde birlikte düşünmeye yüreklendirmesi, kısacası tartışmadaki üslubudur da (89A). Gardiyanlar bile ona hayran olmuştur. Kendilerine lanet okuyan öteki mahkûmlardan çok farklıdır Sokrates; onların gördüğü en soylu, en yumuşak başlı, en mükemmel mahkûmdur o (116C). Sokrates'in son gününde yanında toplanmış olanlar yalnızca tanıdıkları en iyi, en adil, en bilge kişiyi değil, en iyi dostlarını da kaybediyor olmanın üzüntüsü içindeyken onları teselli etmek yine Sokrates'e düşmüştür. Ama o yaptığı bu son konuşmanın teselli olmadığını ısrarla tekrar eder; bunca konuşmayı ne kendini ne de arkadaşlarını teselli etmek için yapmıştır. Bu nedenle nasıl gömülmek istediğini soran Kriton'a konuşulanları anlamamış olduğunu ima ederek sessizce güler. Dostlarına son öğüdü, "kendinize dikkat edin!" olur. "Kendine dikkat etmek" felsefeye tutunmak ve onu yaşamda bir kılavuz olarak kullanmak anlamına gelmektedir. "Kriton, Asklepios'a bir horoz borcumuz var; öde bunu, sakın ihmal etme," dedikten sonra ölür; çünkü yaşam bir hastalıktır, ölüm ise sağlığa kavuşmak.

Ölümle karşı karşıya kalan Sokrates'in korkusuzluğu, dünyevi zevklere karşı kayıtsızlığı, ince ironisi, hakikat aşkı, tartışmadaki sabrı ve dürüstlüğü diğer diyaloglarda da vardır,

ama bu diyalogda en çarpıcı şekilde sunulmuştur. Bu nedenle bu eser yalnızca teori ve savlardan ibaret salt bir felsefe metni olarak değil, arka plandaki Sokrates ruhunu duyumsamak için de okunmalıdır.

ΦΑΙΔΩΝ

Η ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ, ΗΘΙΚΟΣ

PHAIDON

RUH ÜZERİNE, AHLAKİ BİR DİYALOG

ΦΑΙΔΩΝ
Η ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ, ΗΘΙΚΟΣ

St. I.

57A **ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ**: Αὐτός, ὦ Φαίδων, παρεγένου Σωκράτει ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ἢ ἄλλου του ἤκουσας;

ΦΑΙΔΩΝ: Αὐτός, ὦ Ἐχέκρατες.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Τί οὖν δή ἐστιν ἅττα εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θανάτου; καὶ πῶς ἐτελεύτα; ἡδέως γὰρ ἂν ἐγὼ ἀκούσαιμι. καὶ γὰρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλιασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχωριάζει τὰ νῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφῖκται χρόνου συχνοῦ

B ἐκεῖθεν, ὅστις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἷός τ᾽ ἦν περὶ τούτων, πλήν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχεν φράζειν.

58 **ΦΑΙΔΩΝ:** Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης ἄρα ἐπύθεσθε ὁν τρόπον ἐγένετο;

PHAIDON
RUH ÜZERİNE, AHLAKİ BİR DİYALOG

St. I.

57A EKHEKRATES:[1] Phaidon,[2] Sokrates hapishanede zehri içtiği gün yanında mıydın, yoksa olanları başkasından mı duydun?

PHAIDON: Yanındaydım Ekhekrates.

EKHEKRATES: Peki ölmeden önce neler söyledi, nasıl öldü? Can atıyorum bunları dinlemeye. Çünkü neredeyse hiçbir Phleiouslu yurttaş Atina'ya gidip gelmiyor bu aralar, dahası zehir içerek ölmesi dışında olan
B biteni bize tam olarak anlatabilecek bir yabancı da uzun süredir gelmedi oralardan. Kimsenin bundan başka bir bildiği yok.

58 PHAIDON: Duruşmanın nasıl geçtiğinden, nasıl bir seyir izlediğinden de haberiniz yok mu?

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Ναί, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἤγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζομέν γε, ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς πολλῷ ὕστερον φαίνεται ἀποθανών. τί οὖν ἦν τοῦτο, ὦ Φαίδων;

ΦΑΙΔΩΝ: Τύχη τις αὐτῷ, ὦ Ἐχέκρατες, συνέβη· ἔτυχε γὰρ τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστιν;

ΦΑΙΔΩΝ: Τοῦτ᾽ ἔστι τὸ πλοῖον, ὥς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐν ᾧ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δὶς
B ἑπτὰ ἐκείνους ᾤχετο ἄγων καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο, ὡς λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἑκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἣν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ᾽ ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. ἐπειδὰν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλόν τε ἀφίκηται τὸ πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο· τοῦτο δ᾽ ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίγνεται, ὅταν τύχωσιν ἄνεμοι
C ἀπολαβόντες αὐτούς. ἀρχὴ δ᾽ ἐστὶ τῆς θεωρίας ἐπειδὰν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ᾽ ἔτυχεν, ὥσπερ λέγω, τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου.

EKHEKRATES: Evet, var; bunları bize birisi anlattı. Ne ki Sokrates'in duruşmadan çok sonra ölmesi bizi şaşırttı. Neden böyle oldu Phaidon?

PHAIDON: Böyle olması bir rastlantı, Ekhekrates. Çünkü Atinalıların Delos'a gönderecekleri geminin pupasına çelenk konması duruşmadan bir gün önceye rastladı.

EKHEKRATES: Ne gemisiymiş bu?

PHAIDON: Atinalıların anlattığına göre, bir zamanlar Theseus'un[3] şu yedi delikanlı ve yedi genç kızla birlikte
B binip Girit'e gittiği ve hem onları hem de kendisini kurtardığı gemidir bu. Atinalılar, anlatılana göre, eğer gençler kurtulursa Delos'a her yıl bir temsilciler heyeti göndereceklerine dair Apollon'a ant içmişler. O gün bu gündür de tanrının onuruna her yıl gönderirler bunu. Bu tören başladığından beri, gemi Delos'a gidip geri dönene kadar şehri temiz tutmak ve resmi olarak kimseyi öldürmemek gelenek olmuştur. Rüzgâr tersten eserse
C gemi yolculuğu da uzar. Apollon rahibinin geminin pupasına çelenk koymasıyla başlayan tören, söylediğim gibi, bu kez duruşmadan bir gün önceye rastladı. Bu nedenle Sokrates duruşma ile cezanın infazı arasında uzun bir süre hapishanede kaldı.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὦ Φαίδων; τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρί; ἢ οὐκ εἴων οἱ ἄρχοντες
D παρεῖναι, ἀλλ᾽ ἔρημος ἐτελεύτα φίλων;

ΦΑΙΔΩΝ: Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες καὶ πολλοί γε.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα.

ΦΑΙΔΩΝ: Ἀλλὰ σχολάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσασθαι· καὶ γὰρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ ἄλλου ἀκούοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Ἀλλὰ μήν, ὦ Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ἑτέρους ἔχεις· ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνῃ ἀκριβέστατα διεξελθεῖν πάντα.
E **ΦΑΙΔΩΝ**: Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια ἔπαθον παραγενόμενος. οὔτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος εἰσῄει· εὐδαίμων γάρ μοι ἀνὴρ ἐφαίνετο, ὦ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκεῖνον παρίστασθαι μηδ᾽ εἰς Ἅιδου ἰόντα ἄνευ θείας μοίρας ἰέναι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε
59 ἀφικόμενον εὖ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος. διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσῄει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει· οὔτε αὖ ἡδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὄντων,

EKHEKRATES: Peki, Sokrates ölürken neler oldu Phaidon? Neler söylendi, neler yapıldı? Hangi dostları yanındaydı? Yoksa yöneticiler kimseyi yanına bırakmadılar da Sokrates dostlarından yoksun bir şekilde mi can verdi?

D PHAIDON: Tam tersine oradaydılar; üstelik çok da kalabalıktılar.

EKHEKRATES: Bütün bunları tam olarak anlatmaya çalış bize, tabii yapacak bir işin yoksa.

PHAIDON: Yapacak bir işim yok, anlatmaya çalışacağım size bunları. İşin aslı, ister kendim anlatayım ister başkasından dinleyeyim, Sokrates'ten söz edilmesi benim için zevklerin en büyüğüdür.

EKHEKRATES: Seninle aynı hisleri paylaşan dinleyicilerin var şimdi Phaidon. O yüzden her şeyi olabildiğince eksiksiz anlatmaya çalış.

E PHAIDON: Oradayken hissettiklerim çok tuhaftı. Az sonra samimi bir arkadaşı ölecek bir adam gibi üzülmüyordum. Çünkü Sokrates'in hem sözlerinden hem de duruşundan mutluluk okunuyordu Ekhekrates. Öyle asil, öyle korkusuzca karşılıyordu ki ölümü, sanki Hades'e tanrıların koruması eşliğinde gidecek, oraya
59 vardığında da bugüne dek kimseye nasip olmamış bir mutluluğa kavuşacaktı. İşte bu yüzden böyle bir felaket karşısında duyulması gereken üzüntüye hiç mi hiç kapılmıyordum; üstelik konuşmalarımız aynı minvalde seyrettiği halde, bir zamanlar felsefeden aldığımız o alışıldık

ὥσπερ εἰώθειμεν· καὶ γὰρ οἱ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν· ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς ἄτοπόν τί μοι πάθος παρῆν καί τις ἀήθης κρᾶσις ἀπό τε τῆς ἡδονῆς συγκεκραμένη ὁμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένῳ ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾶν. καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, ὁτὲ μὲν γελῶντες, ἐνίοτε δὲ δακρύοντες, εἷς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, Ἀπολλόδωρος· οἶσθα γάρ που τὸν
B ἄνδρα καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Πῶς γὰρ οὔ;

ΦΑΙΔΩΝ: Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχεν, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Ἔτυχον δέ, ὦ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;

ΦΑΙΔΩΝ: Οὗτός τε δὴ ὁ Ἀπολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ Κριτόβουλος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἔτι Ἑρμογένης καὶ Ἐπιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀντισθένης· ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος ὁ Παιανιεὺς καὶ Μενέξενος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων. Πλάτων δὲ, οἶμαι, ἠσθένει.

C **ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ**: Ξένοι δέ τινες παρῆσαν;

ΦΑΙΔΩΝ: Ναί, Σιμμίας τέ γε ὁ Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδωνίδης καὶ Μεγαρόθεν Εὐκλείδης τε καὶ Τερψίων.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Τί δέ; Ἀρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;

ΦΑΙΔΩΝ: Οὐ δῆτα· ἐν Αἰγίνῃ γὰρ ἐλέγοντο εἶναι.

tadı da alamıyorduk. Kendimi çok garip hissediyordum. Sokrates'in ölmek üzere olduğunu düşündüğümde, içimi haz ve acı karışımı tuhaf bir duygu kaplıyordu. Orada bulunan herkes hemen hemen aynı durumdaydı; kâh gülüyor kâh ağlıyorduk. Ama Apollodoros[4] hepimizden farklıydı. Nasıl bir adam olduğunu,
B halini tavrını bilirsin onun.

EKHEKRATES: Bilmez miyim hiç?

PHAIDON: İşte, hepten kaybetmişti kendini, tabii diğerleri gibi ben de altüst olmuştum.

EKHEKRATES: Phaidon, o sırada kim vardı orada peki?

PHAIDON: Atina'dan şu Apollodoros vardı, sonra Kritoboulos ile babası,[5] Hermogenes, Epigenes, Aiskhines ve Antisthenes oradaydı. Paianialı[6] Ktesippos da vardı, bir de Meneksenos ile Atinalı başka kimseler. Sanırım Platon hastaydı.

C EKHEKRATES: Yabancılar da var mıydı?

PHAIDON: Evet, Thebai'dan Simmias, Kebes ve Phaidonides vardı, Megara'dan da Eukleides ile Terpsion.

EKHEKRATES: Peki Aristippos ile Kleombrotos da orada mıydı?[7]

PHAIDON: Hayır, yoktular; Aigina'da oldukları söyleniyordu.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Ἄλλος δέ τις παρῆν;

ΦΑΙΔΩΝ: Σχεδόν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Τί οὖν δή; τίνες φῄς, ἦσαν οἱ λόγοι;

ΦΑΙΔΩΝ: Ἐγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. ἀεὶ γὰρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν
D ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη, συλλεγόμενοι ἕωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε, ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ᾽ ἀλλήλων· ἀνεῴγετο γὰρ οὐ πρῴ· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῄμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ τότε πρωϊαίτερον συνελέγημεν. τῇ γὰρ προτεραίᾳ
E ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἑσπέρας, ἐπυθόμεθα ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρωϊαίτατα εἰς τὸ εἰωθός. καὶ ἥκομεν καὶ ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπεν περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι, ἕως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ. Λύουσι γάρ, ἔφη, οἱ ἕνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. οὐ πολὺν δ᾽ οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἦκεν καὶ
60 ἐκέλευεν ἡμᾶς εἰσιέναι. εἰσελθόντες οὖν κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην —γιγνώσκεις γάρ— ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην.

EKHEKRATES: Başka kimse var mıydı?

PHAIDON: Sanırım oradakilerin hepsi bunlardı.

EKHEKRATES: Güzel, şimdi de kimin ne söylediğini anlatıver bize?

PHAIDON: Sana her şeyi en başından anlatmaya çalışacağım. Ben ve diğerleri daha önceki günler de Sokrates'in
D yanına düzenli olarak giderdik. Hapishaneye yakın olduğu için sabahları erkenden davanın görüldüğü avluda toplanır, her defasında hapishane açılana kadar beklerdik. Bu arada birbirimizle sohbet ederdik. Çünkü kapı erkenden açılmazdı. Kapı açıldıktan sonra Sokrates'in yanına gider, günün büyük kısmını onunla geçirirdik. Ancak o gün daha da erken buluştuk; çünkü önceki
E günün akşamı hapishaneden ayrılırken, Delos'a giden geminin geri döndüğünü öğrenmiştik. Bu nedenle aynı yerde olabildiğince erken buluşmak üzere sözleştik. Sözleştiğimiz gibi erkenden de buluştuk. Bizi her zamanki gardiyan karşıladı; kendisi haber verene kadar beklememiz gerektiğini, daha önce içeri giremeyeceğimizi söyledi. "Çünkü Onbirler[8] Sokrates'in zincirlerini çözüyorlar ve ona bugün öleceğini bildiriyorlar," dedi. Çok geçmeden tekrar yanımıza geldi ve içeri gire-
60 bileceğimizi söyledi. İçeri girdiğimizde Sokrates'i zincirleri çözülmüş halde, Ksantippe'yi[9] de –tanırsın onu– kucağında oğluyla Sokrates'in yanında otururken bulduk.

ὡς οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ᾽ ἄττα εἶπεν, οἷα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναῖκες, ὅτι Ὦ Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ τούτους. καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα· Ὦ Κρίτων, ἔφη, ἀπαγέτω τις αὐτὴν οἴκαδε. καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶσάν
B τε καὶ κοπτομένην· ὁ δὲ Σωκράτης ἀνακαθιζόμενος εἰς τὴν κλίνην συνέκαμψέ τε τὸ σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῇ χειρί, καὶ τρίβων ἅμα· Ὡς ἄτοπον, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο, ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἡδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἅμα μὲν αὐτὼ μὴ ἐθέλειν παραγίγνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν δέ τις διώκῃ τὸ ἕτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι λαμβάνειν καὶ τὸ ἕτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς συνημμένω δύ᾽ ὄντε. καί
C μοι δοκεῖ, ἔφη, εἰ ἐνενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθον ἂν συνθεῖναι, ὡς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς ταὐτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφάς, καὶ διὰ ταῦτα ᾧ ἂν τὸ ἕτερον παραγένηται ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἕτερον. ὥσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔοικεν, ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἥκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ.

Ὁ οὖν Κέβης ὑπολαβών· Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔφη, εὖ γ᾽ ἐποίησας ἀναμνήσας με.

Ksantippe bizi görür görmez feryat figan bağırmaya, kadınların her zaman söylediği türden sözler söylemeye başladı: "Sokrates, şimdi bu arkadaşların seninle son kez konuşuyorlar, sen de onlarla," dedi. Bu sırada Sokrates Kriton'a döndü, "Kriton, birisi şunu alsın eve götürsün," dedi. Kriton'un adamlarından birkaçı onu götürürken Ksantippe bas bas bağırıyor, göğsünü
B yumrukluyordu. O sırada yatağın üzerinde oturan Sokrates ayağını kıvırıp eliyle ovuşturdu, ovuştururken de şöyle dedi: "Dostlar, insanların 'haz' diye adlandırdıkları şey çok garip doğrusu; onunla karşıtı kabul edilen 'acı' arasındaki ilişki akıl alır gibi değil. İnsanda aynı anda bulunmak istemez bunlar. Ancak peşine düşüp de birini yakalamaya kalktınız mı, her defasında diğerini de yakalamak zorunda kalırsınız; çünkü tek bir baş altında birbirine bağlanmış iki şey gibidirler. Bana
C kalırsa," diye sürdürdü konuşmasını, "Aisopos bunun farkına varsaydı eğer, bu konuda bir masal uydururdu: Tanrı birbiriyle savaşa tutuşan bu iki şeyi barıştırmak ister; başaramayınca da onları başlarından birbirine bağlar. Bu nedenle ne zaman biri ortaya çıksa peşi sıra diğerini de getirir. Benim başıma gelen durum da işte buna benziyor. Çünkü zincirlerden dolayı bacaklarımda bir acı vardı, şimdiyse onun yerini haz kaplamak üzere."

Burada sözü Kebes aldı ve şöyle dedi: "Zeus aşkına, bana bunu hatırlattığın iyi oldu Sokrates. Sahi, bazı

D περὶ γάρ τοι τῶν ποιημάτων ὧν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προοίμιον καὶ ἄλλοι τινές με ἤδη ἤροντο, ἀτὰρ καὶ Εὔηνος πρῴην, ὅ τι ποτὲ διανοηθείς, ἐπειδὴ δεῦρο ἦλθες, ἐποίησας αὐτά, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιήσας. εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εὐήνῳ ἀποκρίνασθαι, ὅταν με αὖθις ἐρωτᾷ, εὖ οἶδα γάρ, ὅτι ἐρήσεται, εἰπέ, τί χρὴ λέγειν. Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὦ Κέβης, τἀληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἶναι ἐποίησα
E ταῦτα· ᾔδειν γὰρ ὡς οὐ ῥᾴδιον εἴη· ἀλλ᾽ ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ πολλάκις ταύτην τὴν μουσικήν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. ἦν γὰρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλοτ᾽ ἐν ἄλλῃ ὄψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ δὲ λέγον, ὦ Σώκρατες, ἔφη, μουσικὴν ποίει καὶ ἐργάζου. καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ ὅπερ ἔπραττον τοῦτο ὑπελάμβανον αὐτό μοι
61 παρακελεύεσθαί τε καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὔσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος· νῦν δ᾽ ἐπειδὴ ἥ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἑορτὴ διεκώλυέ με ἀποθνῄσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν

D kişiler gerek Aisopos'un masallarını dizelere dökerek yazdıkların hakkında gerekse Apollon'a düzdüğün övgü şiirleri hakkında sorular sorup durdular bana. Hatta geçenlerde Euenos,[10] daha önceleri hiç yapmadığın halde buraya geldiğinden beri ne diye böyle şeyler yazıp durduğunu sordu. Bir daha sorarsa, ki soracağına da eminim, onu cevaplayabilmemi istiyorsan ne demem gerektiğini söyle bana."

"Doğruyu söyle ona Kebes," diye cevapladı Sokrates. "Onunla ya da onun şiirleriyle rekabet etmek istediğim-
E den yazmadım bunları. Bunun kolay olmadığını da bilirim. Niyetim, gördüğüm bazı rüyaların ne anlama geldiğini araştırmak ve vicdanımı rahatlatmaktı. Bu rüyalar ikide birde bana bu sanatı icra etmemi salık verip duruyordu. İşte durum bundan ibaret. Gerçi aynı rüyayı geçmişte de sık sık görürdüm. Kâh öyle kâh böyle görünse de hep aynı şeyi söylerdi bana: 'Sokrates,' derdi, 'bir sanat icra et ve onunla uğraş.' Önceleri zaten yapmakta olduğum şeyi sürdüreyim diye bir teşvik,
61 bir yüreklendirme olarak düşünürdüm bunu; tıpkı koşucuların yüreklendirilmesi gibi rüyalarım da yaptığım şeye devam edeyim, yani sanatla uğraşayım diye beni yüreklendiriyordu. Ne de olsa en mükemmel sanattı felsefe; ben de zaten onunla uğraşıyordum. Oysa şimdi, dava görülüp de tanrı için yapılan kutlamalar nedeniyle infazım ertelenince, rüyalarım ikide birde bana alelade bir sanatı icra etmemi salık veriyor olsalar bile onlara

δημώδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν. ἀσφαλέστερον γὰρ εἶναι μὴ ἀπιέναι
B πρὶν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα πιθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὗ ἦν ἡ παροῦσα θυσία· μετὰ δὲ τὸν θεόν, ἐννοήσας ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους, ἀλλ᾽ οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦ μυθολογικός, διὰ ταῦτα δὴ οἷς προχείρους εἶχον καὶ ἠπιστάμην μύθους τοὺς Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα, οἷς πρώτοις ἐνέτυχον.

Ταῦτα οὖν, ὦ Κέβης, Εὐήνῳ φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι καί, ἂν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν ὡς
C τάχιστα. ἄπειμι δέ, ὡς ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γὰρ Ἀθηναῖοι. καὶ ὁ Σιμμίας· Οἷον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὦ Σώκρατες, Εὐήνῳ; πολλὰ γὰρ ἤδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρί· σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ἦσθημαι, οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν σοι ἑκὼν εἶναι πείσεται. Τί δαί; ἦ δ᾽ ὅς, οὐ φιλόσοφος Εὔηνος; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὔηνος καὶ πᾶς ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. οὐ μέντοι ἴσως βιάσεται αὑτόν· οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι.
D καὶ ἅμα λέγων ταῦτα καθῆκε τὰ σκέλη ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ καθεζόμενος οὕτως ἤδη τὰ λοιπὰ

kulak vermezlik etmemeliyim ve bu işi yapmalıyım diye düşündüm. Çünkü vicdanımı rahatlatmadan çekip
B gitmemek için rüyalarıma kulak verip şiirler yazmak daha güvenli bir yol olsa gerekti. Böylece ilkin şu sıralar kendisine sunular sunulan tanrı için bir şiir yazdım. Tanrıya yazdığım bu şiirden sonra, bir şair eğer gerçekten şair olmak istiyorsa, akla uygun sözler yerine masallar kaleme almalı diye düşündüm. Ama masallar anlatan biri değildim ben, bu yüzden de o sırada ezberimde kalan Aisopos masallarından ilk aklıma gelenleri dizelere döktüm. Euenos'a bunları anlat Kebes; sağlık dileklerimi de ilet kendisine. Aklı varsa olabildiğince
C çabuk gelsin arkamdan. Bildiğiniz gibi bugün gidiyorum ben, Atinalılar böyle istiyor çünkü."

"Euenos'a neler söylememi istiyorsun böyle, Sokrates?" dedi Simmias. "Onunla çok görüşüp konuştum, bu konuşmalardan anladığım kadarıyla da Euenos senin bu öğüdünü tutmak isteyecek gibi görünmüyor."

"Neden? Yoksa filozof değil mi Euenos?" diye sordu Sokrates.

"Sanırım filozof," dedi Simmias.

"O halde Euenos da isteyecektir, dahası bu işi gerektiği gibi yapan herkes ister bunu. Ama kendi canına kıymak istemeyebilir, ne de olsa buna hakkımız olmadığını
D söylüyorlar." Sokrates bunları söylerken ayaklarını yere sarkıttı, konuşmanın geri kalanı boyunca da hep böyle oturdu.

διελέγετο. ἤρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης· Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἑαυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ᾽ ἂν τῷ ἀποθνήσκοντι τὸν φιλόσοφον ἕπεσθαι; Τί δέ, ὦ Κέβης; οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων Φιλολάῳ συγγεγονότες; Οὐδέν γε σαφές, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἃ μὲν οὖν τυγχάνω ἀκηκοὼς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. καὶ γὰρ ἴσως καὶ μάλιστα πρέπει
E μέλλοντα ἐκεῖσε ἀποδημεῖν διασκοπεῖν τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ αὐτὴν οἰόμεθα εἶναι· τί γὰρ ἄν τις καὶ ποιοῖ ἄλλο ἐν τῷ μέχρι ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ;

Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὔ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἑαυτὸν ἀποκτεννύναι, ὦ Σώκρατες; ἤδη γὰρ ἔγωγε, ὅπερ νυν δὴ σὺ ἤρου, καὶ Φιλολάου ἤκουσα, ὅτε παρ᾽ ἡμῖν διητᾶτο, ἤδη δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφὲς δὲ περὶ
62 αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα. Ἀλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη· τάχα γὰρ ἂν καὶ ἀκούσαις. ἴσως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται, εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἁπάντων ἁπλοῦν ἐστιν καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ καὶ τἆλλα, ἔστιν ὅτε

Bu sırada Kebes şöyle bir soru sordu ona: "Ne demek istiyorsun Sokrates? Hem kendi canımıza kıymaya hakkımızın olmaması hem de bir filozofun ölen kişinin ardından gitmeye istekli olması ne demek?"

"Ne yani Kebes; Simmias da sen de Philolaos'un[11] öğrencileri olmanıza rağmen bu konular hakkında hiç mi bir şey duymadınız?"

"Öyle kesin bir şey duymadık Sokrates."

"Kuşkusuz bu konularda ben de duyduklarımdan yola çıkarak konuşuyorum; dahası duyduklarımı sizinle paylaşmaktan kaçınmıyorum. Öte dünyaya göç etmek
E üzere olduğuma göre, belki de şu anda yapılabilecek en iyi şey öte dünyaya göç etme konusunda kafa yormak ve bu yolculuğu zihnimizde nasıl canlandırdığımız üzerine konuşmalar yapmaktır. Hem zaten günbatımına kadar başka nasıl geçer zaman?"[12]

"Öyleyse neye dayanarak kendimizi öldürmeye hakkımız olmadığını söylüyorlar Sokrates? Bu söylediğin şeyi, yani insanın kendisini öldürmemesi gerektiğini, bizim orada kaldığı sırada Philolaos'tan duymuştum zaten. Aynı şeyi başkalarından da duydum. Ama bugüne
62 dek bu konuda kesin bir şey söyleyen olmadı."

"Cankulağıyla dinlemelisin, belki duyarsın o zaman," dedi. "Bütün her şey arasında bir tek bunun zorunlu olması ve kimileri için bazen ölmenin yaşamaktan daha iyi olduğu durumlarda bile insana genelde olduğu gibi seçim şansı tanınmamış olması sana şaşırtıcı gelebilir.

καὶ οἷς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν· οἷς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ἴσως σοι φαίνεται, εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἑαυτοὺς εὖ ποιεῖν, ἀλλὰ ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην. καὶ ὁ Κέβης ἡρέμα ἐπιγελάσας· Ἴττω Ζεύς, ἔφη τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπών. Καὶ γὰρ ἂν δόξειεν, ἔφη ὁ
B Σωκράτης, οὕτω γ᾽ εἶναι ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ᾽ ἴσως γ᾽ ἔχει τινὰ λόγον. ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδ᾽ ἀποδιδρὰσκειν, μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ ῥᾴδιος διιδεῖν· οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κέβης, εὖ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἓν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. ἢ σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως; Ἔμοιγε,
C φησὶν ὁ Κέβης. Οὐκοῦν, ἦ δ᾽ ὅς, καὶ σὺ ἂν τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸ ἑαυτὸ ἀποκτιννύοι, μὴ σημήναντός σου ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἂν αὐτῷ, καί εἴ τινα ἔχοις τιμωρίαν, τιμωροῖο ἄν; Πάνυ γ᾽, ἔφη. Ἴσως τοίνυν ταύτῃ οὐκ ἄλογον, μὴ πρότερον αὐτὸν ἀποκτιννύναι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

Ἀλλ᾽ εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τοῦτό γε φαίνεται. ὃ μέντοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ῥᾳδίως ἂν ἐθέλειν ἀποθνῄσκειν, ἔοικεν τοῦτο,
D ὦ Σώκρατες, ἀτόπῳ, εἴπερ ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν

Ölmeleri yaşamalarından daha hayırlı olan bu insanların kendi kendilerine böyle bir iyilik yapmalarının yasak olması ve bunu yapacak bir hayırsever beklemek zorunda olmaları da garip görünebilir sana."

Kebes hafifçe gülümsedi ve kendi lehçesiyle, "Orasını Zeus bilir," dedi.

"Bu şekilde ifade edildiğinde saçma görünse de bazı
B geçerli nedenleri vardır belki onların," dedi Sokrates ve şöyle devam etti: "Kanımca gizemli sözlerde[13] dile getirilen şu neden öyle kolayca idrak edemediğimiz önemli bir nedendir: Biz insanlar bir tür hapishanedeyiz, kendi başımıza buradan ayrılmaya ve kaçmaya hakkımız yok. Kebes, bana göre burada yerli yerinde söylenen söz, tanrıların bizim koruyucumuz, biz insanların da tanrıların kölesi olduğudur. Sana göre de öyle değil mi?"

C "Bana göre de öyle," dedi Kebes.

"O halde," dedi Sokrates, "kölelerinden biri senin onayına gerek görmeden kendini öldürseydi ona sinirlenmez miydin ve elinden gelse onu cezalandırmaz mıydın?"

"Kesinlikle cezalandırırdım tabii," dedi.

"Öyleyse tanrı tıpkı bugün bana yaptığı gibi zorunlu kılmadıkça insanın kendisini öldürmemesi gerektiğini söylemek hiç de saçma değildir."

"Kesinlikle akla yatkın görünüyor bu," dedi Kebes. "Ama filozofların hiç umursamadan ölmek istemeleri gerektiğini söylüyordun az önce; oysa şimdi söylediklerimizde haklıysak, yani tanrılar bizim koruyucumuz
D

εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ᾗ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἄριστοί εἰσιν τῶν ὄντων ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. οὐ γάρ που αὐτός γε αὑτοῦ οἴεται ἄμεινον ἐπιμελήσεσθαι ἐλεύθερος γενόμενος· ἀλλ᾽ ἀνόητος μὲν ἄνθρωπος τάχ᾽ ἂν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι ἀπὸ τοῦ
E δεσπότου, καὶ οὐκ ἂν λογίζοιτο, ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ᾽ ὅ τι μάλιστα παραμένειν, διὸ ἀλογίστως ἂν φεύγοι, ὁ δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῖ που ἂν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὑτοῦ βελτίονι. καίτοι οὕτως, ὦ Σώκρατες, τοὐναντίον εἶναι εἰκὸς ἢ ὃ νῦν δὴ ἐλέγετο· τοὺς μὲν γὰρ φρονίμους ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρέπει, τοὺς δὲ ἄφρονας χαίρειν. ἀκούσας οὖν ὁ
63 Σωκράτης ἡσθῆναί τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ Κέβητος πραγματείᾳ, καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς· Ἀεί τοι, ἔφη, ὁ Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ, καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει πείθεσθαι, ὅ τι ἄν τις εἴπῃ. καὶ ὁ Σιμμίας· Ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, νῦν γέ μοι δοκεῖ τι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης· τί γὰρ ἂν βουλόμενοι ἄνδρες σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν καὶ ῥᾳδίως ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν; καί μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τείνειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ῥᾳδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων καὶ ἄρχοντας ἀγαθούς, ὡς

biz de onların kölesiysek, bu söylediğin anlamsız olur Sokrates. Çünkü en aklı başında insanların bu hizmetten bile isteye geri durmaları gerektiği düşüncesi akla uygun değil; hani şu sayesinde dünyadaki en iyi yöneticiler, yani tanrılar tarafından yönetildikleri hizmet. Akıllı bir insan kendisini özgür olduğunda daha iyi koruyabileceğini kesinlikle düşünmez. Yalnızca akılsız biri efendisinden kaçması gerektiğini düşünebilir; iyi
E bir efendiden kaçmayıp mümkün olduğunca yanında kalmak gerektiğini düşünemediği için akılsızca kaçar ondan. Akıl sahibi insan ise daima kendisinden daha iyi olanın yanında kalmayı arzular. Sokrates, bu durumda az önce söylediklerinin tam tersi bir sonuç çıkıyor olsa gerek bunlardan; çünkü ölmeyi istememek akıllılara göredir, ölecekleri için sevinmekse akılsızlara göre."

63 Sokrates bunları duyduğunda Kebes'in gayretinden dolayı seviniyor gibi göründü bana. Bize bakarak, "Kebes her zaman bir kanıt arar ve kim ne derse desin kolay kolay ikna olmaz," dedi.

Bunun üzerine Simmias araya girdi ve şunları söyledi: "Aslına bakarsan Kebes'in şimdi söyledikleri bana da doğru göründü Sokrates. Öyle ya, gerçekten bilge olan insanlar kendilerinden daha iyi olan efendilerinden ne diye kaçmak istesin, ne diye düşüncesizce onlardan ayrı dursun? Bence Kebes'in bu sözleri seni hedefliyor; ne de olsa hem bizi hem de iyi birer yönetici olduklarını kabul ettiğin tanrıları terk edip gitmeye

B αὐτὸς ὁμολογεῖς, θεούς. Δίκαια, ἔφη, λέγετε. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς λέγειν, ὅτι χρή με πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας.

Φέρε δή, ἦ δ᾽ ὅς, πειραθῶ πιθανώτερον πρὸς ὑμᾶς ἀπολογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ ᾤμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ᾽ ἀνθρώπους τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἠδίκουν ἂν οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ· νῦν δὲ
C εὖ ἴστε, ὅτι παρ᾽ ἄνδρας τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ διισχυρισαίμην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθοὺς ἥξειν, εὖ ἴστε ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, διισχυρισαίμην ἂν καὶ τοῦτο. ὥστε διὰ ταῦτα οὐχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ᾽ εὐελπίς εἰμι εἶναί τι τοῖς τετελευτηκόσι, καί, ὥσπερ γε καὶ πάλαι λέγεται, πολὺ ἄμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες; αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην ἐν
D νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ κἂν ἡμῖν μεταδοίης; κοινὸν γὰρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο, καὶ ἅμα σοι ἡ ἀπολογία ἔστίν, ἐὰν ἅπερ λέγεις ἡμᾶς πείσῃς. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἔφη. πρῶτον δὲ Κρίτωνα τόνδε σκεψώμεθα τί ἐστιν ὃ βούλεσθαί μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν.

B hemen razı oluyorsun."

"Haklısınız," dedi. "Sanırım mahkemede yaptığım gibi bu iddialara karşı da kendimi savunmam gerektiğini söylüyorsunuz."

"Aynen öyle," dedi Simmias.

"Madem öyle," dedi Sokrates, "sizin önünüzde yargıçlara karşı yaptığımdan daha ikna edici bir savunma yapmaya çalışayım. Simmias, Kebes, dinleyin beni! Her şeyden önce diğer bilge ve iyi tanrılara, sonra da buradakilerden daha iyi olan ölmüşlere kavuşacağıma inanmasaydım, ölüme içerlememekle yanlış yapmış olurdum doğrusu. Ama şimdi, her ne kadar
C kesinkes kanıtlayamasam da, emin olun, iyi insanlarla buluşacağıma inanıyorum. Dahası gerçekten iyi birer efendi olan tanrılarla da buluşmayı umuyorum; hiçbir şeyden emin olmadığım kadar eminim bundan, inanın. İşte bu yüzden hiç mi hiç üzülmüyorum; aksine ölenleri bir şeylerin beklediği, hatta eskilerin de söylediği gibi, iyi insanları kötü insanlardan çok daha iyi şeylerin beklediği konusunda ümitliyim."

"Ne yani Sokrates," dedi Simmias, "bu düşünceyi kendine saklayarak çekip gitmeyi mi düşünüyorsun,
D bizimle de paylaşmak istemiyor musun onu? Sanırım bu bizim için de iyi olur; dahası söylediklerine bizi ikna edersen savunmanı da yapmış olursun."

"Pekâlâ, bunu yapmaya çalışacağım," dedi Sokrates. "Ama önce şu Kriton'un uzun zamandır bana söylemek istediği şeyin ne olduğuna bir bakalım."

Τί, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι χρὴ σοι φράζειν ὡς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι, φησὶ γὰρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ·
E εἰ δὲ μή, ἐνίοτε ἀναγκάζεσθαι καὶ δὶς καὶ τρὶς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας. καὶ ὁ Σωκράτης· Ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω ὡς καὶ δὶς δώσων, ἐὰν δὲ δέῃ, καὶ τρίς. Ἀλλὰ σχεδὸν μέν τι ἤδη, ἔφη ὁ Κρίτων· ἀλλά μοι πάλαι πράγματα παρέχει. Ἔα αὐτόν, ἔφη. ἀλλ᾽ ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἤδη τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὥς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον
64 θαρρεῖν μέλλων ἀποθανεῖσθαι καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἴσεσθαι ἀγαθά, ἐπειδὰν τελευτήσῃ. πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ᾽ οὕτως ἔχοι, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι.

Κινδυνεύουσι γὰρ ὅσοι τυγχάνουσιν ὀρθῶς ἁπτόμενοι φιλοσοφίας λελῆθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνῄσκειν τε καὶ τεθνάναι. εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἄτοπον δήπου ἂν εἴη προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἥκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ ἀγανακτεῖν, ὃ πάλαι προυθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευον. καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας· Νὴ τὸν Δία,
B ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι. οἶμαι γὰρ ἂν δὴ τοὺς πολλοὺς

"Sokrates," dedi Kriton, "sana zehri verecek adamın bir süredir bana söyleyip durduğu şeyi hatırlatmak istiyorum sadece. Olabildiğince az konuşman gerekiyormuş. Dediğine göre konuşma daha fazla harareti yapıyor, bu da zehrin etkisini azaltıyormuş. Böyle
E yapanlar bazen iki, hatta üç defa içmek zorunda kalmışlar zehri."

Bunun üzerine Sokrates, "Boşverin siz onu," dedi, "bırakın söylesin! Kendisi zehri iki kez, hatta gerekirse üç kez verecek şekilde hazırlasın yeter."

"Böyle diyeceğini gayet iyi biliyordum, ama bir süredir beni sıkıştırıp duruyor işte," dedi Kriton.

"Bırakalım onu," dedi. "Şimdi siz yargıçlara, hayatını felsefeye adamış bir adamın ölmek üzereyken neden doğal olarak korkusuz olduğu ve neden öldükten
64 sonra öte dünyada en büyük nimetlere kavuşmayı umduğu konusunda ne düşündüğümü açıklamak istiyorum. Simmias, Kebes, dinleyin! Bunun nasıl böyle olduğunu size anlatmaya çalışacağım. Diğer insanlar farkında olmayabilir, ama doğru şekilde felsefe yapan biri ölmekten, hatta ölmüş olmaktan başka bir şeyle ilgilenmez. Bu doğruysa, bir ömür bundan başkasını amaçlamamış olan insanların, öteden beri istedikleri ve uğruna çaba gösterdikleri şey başlarına geldiğinde üzülmeleri kuşkusuz tuhaf olur."

Simmias güldü, "Zeus aşkına, hiç güleceğim yokken
B güldürdün beni Sokrates," dedi. "Sanırım insanlar bunu

αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντας δοκεῖν εὖ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας καὶ ξυμφάναι ἂν τοὺς μὲν παρ᾽ ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ, ὅτι τῷ ὄντι οἱ φιλοσοφοῦντες θανατῶσι καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, ὅτι ἄξιοί εἰσιν τοῦτο πάσχειν. Καὶ ἀληθῆ γ᾽ ἂν λέγοιεν, ὦ Σιμμία, πλήν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. λέληθεν γὰρ αὐτοὺς ἥ τε θανατῶσι καὶ ἧ ἄξιοί εἰσιν θανάτου καὶ οἵου θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι.
C εἴπωμεν γάρ, ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἐκείνοις· ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εἶναι; Πάνυ γε, ἔφη ὑπολαβὼν ὁ Σιμμίας. Ἆρα μὴ ἄλλο τι ἢ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὲν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν αὐτὴν καθ᾽ αὑτὴν εἶναι; ἆρα μὴ ἄλλο τι ἢ θάνατος ἢ τοῦτο; Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη. Σκέψαι δή, ὦ ἀγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ
D ξυνδοκῇ ἅπερ ἐμοί. ἐκ γὰρ τούτων μᾶλλον οἶμαι ἡμᾶς εἴσεσθαι περὶ ὧν σκοποῦμεν. φαίνεταί σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σίτων τε καὶ ποτῶν; Ἥκιστα, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας. Τί δὲ; τὰς τῶν ἀφροδισίων; Οὐδαμῶς. Τί δὲ; τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους

duysalardı, filozoflar hakkında söylediğin şeylerin gayet yerinde olduğunu düşünürlerdi; üstelik filozofların ölmeye can attığını kesinkes kabul eder ve bunu da hak ettiklerini gayet iyi biliyoruz derlerdi, bizim oralı[14] insanlar da bu düşüncelere büsbütün katılacaktır."

"Gayet iyi bildiklerini saymazsak doğru da söylemiş olurlardı, Simmias. Çünkü ne gerçek filozofların ölümü niçin istediklerini bilir onlar, ne bunu niçin hak ettiklerini ne de bunun nasıl bir ölüm olduğunu. Şimdi
C onları bir tarafa bırakalım da," dedi, "meseleyi kendi aramızda konuşalım. Ölüm diye bir şeyin var olduğunu kabul ediyor muyuz?"

Simmias söze girerek, "Elbette," dedi.

"Peki, ruhun bedenden ayrılmasından başka bir şey mi bu? Kısacası ölmek, bedenin ruhtan ayrılarak kendi başına kalması, ruhun da bedenden ayrılarak kendi başına varlığını sürdürmesi demek değil mi? Yoksa ölüm bundan farklı bir şey mi?"

"Hayır, tam da budur," dedi.

"Öyleyse dostum, benimle aynı fikirde olup olmadığını
D iyice bir düşün bakalım. Böyle yaparsak incelediğimiz konuyu daha iyi anlayacağımıza inanıyorum. Haz adını verdiğimiz şeylere, örneğin yemeye, içmeye düşkün olmak felsefeyle uğraşan bir adama yakışır mı sence?"

"Elbette yakışmaz Sokrates," dedi Simmias.

"Peki ya cinsellikle ilgili hazlara düşkün olmak?"

"Kesinlikle yakışmaz."

"Ya bedenin gereksinimleriyle ilgili öteki hazlar? Sence

ἡγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος; οἷον ἱματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν
E δοκεῖ σοι ἢ ἀτιμάζειν, καθ᾽ ὅσον μὴ πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν; Ἀτιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὅ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος. Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, ἡ τοῦ τοιούτου πραγματεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθ᾽ ὅσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι; Ἔμοιγε. Ἆρ᾽ οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅ τι μάλιστα
65 τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; Φαίνεται. Καὶ δοκεῖ γε δήπου, ὦ Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ᾧ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων μηδὲ μετέχει αὐτῶν, οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν, ἀλλ᾽ ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν αἳ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν. Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις.

Τί δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν; πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα ἢ οὔ, ἐάν τις αὐτὸ ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ;
B οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· ἆρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλοῦσιν, ὅτι οὔτ᾽ ἀκούομεν ἀκριβὲς οὐδὲν οὔτε ὁρῶμεν;

böyle bir adam bu tür hazları değerli görür mü? Örneğin gösterişli elbiselere, ayakkabılara ya da bedene takıp takıştırılan başka ziynetlere sahip olmaya değer
E mi verir, yoksa bunların gerekli olandan fazlasını hor mu görür?"

"Bence gerçek filozof hor görür," karşılığını verdi.

"Toparlayacak olursak," diye devam etti Sokrates, "böyle bir adamın bütün meşgalesinin bedenle ilgili olmadığını, aksine elinden geldiğince bedenden uzaklaşıp ruha yöneldiğini kabul ediyorsun, öyle mi?"

"Evet, öyle."

"Demek ki ilk olarak şu açıklık kazandı: Filozof, diğer
65 insanlardan farklı olarak ruhun bedenle birlikteliğine en fazla son verebilen kişidir, öyle mi?"

"Öyle görünüyor."

"Oysa Simmias, pek çok insan bu tür şeylerden hoşlanmayan ya da bunlardan hiç pay almamış kişinin yaşamaya layık olmadığını, dahası bu bedensel hazlarla ilgilenmeyen kişinin zaten ölüden farksız olduğunu düşünür."

"Çok doğru söylüyorsun."

"Peki aklı başındalığı edinme durumunda ne olur? Birisi yaptığı incelemede bedeni kendisine yardımcı olarak kullanırsa, beden ona engel olur mu, olmaz mı?
B Demek istediğim, görme ve işitme insanı hakikate ulaştırır mı, yoksa hiçbir şeyi kesin bir şekilde görüp işitemeyeceğimizi bize sürekli tekrar eden ozanlar haklı mı?

καίτοι εἰ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσιν μηδὲ σαφεῖς, σχολῇ αἵ γε ἄλλαι· πᾶσαι γὰρ που τούτων φαυλότεραί εἰσιν· ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσιν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πότε οὖν, ἦ δ᾽ ὅς, ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἅπτεται; ὅταν μὲν γὰρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ᾽ αὐτοῦ.

C Ἀληθῆ λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεταί τι τῶν ὄντων; Ναί. Λογίζεται δέ γέ που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τούτων μηδὲν παραλυπῇ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλγηδὼν μηδέ τις ἡδονή, ἀλλ᾽ ὅ τι μάλιστα αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν γίγνηται ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ καθ᾽ ὅσον δύναται μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ᾽ ἁπτομένη ὀρέγηται τοῦ ὄντος. Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα

D ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύγει ἀπ᾽ αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν γίγνεσθαι; Φαίνεται. Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὦ Σιμμία; φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸ ἢ οὐδέν; Φαμὲν μέντοι νὴ Δία. Καὶ καλόν γέ τι καὶ ἀγαθόν;

Dahası bedensel duyular kesin ve açık değillerse, diğer duyular da böyle olacaktır; ne de olsa onlardan daha basittirler. Sence de böyle değil mi?"

"Elbette böyle," dedi Simmias.

"Öyleyse ruh hakikate ne zaman ulaşır? Bir şeyi bedenle birlikte incelemeye kalkıştığında onun tarafından aldatılacağı açık."

C "Doğru söylüyorsun."

"Ruh varolanlardan herhangi birini herhangi bir yolla apaçık kavrayacaksa başvuracağı yol akıl yürütme değil midir?"

"Evet."

"Öyleyse bu tür şeylerin hiçbiri, yani işitme, görme, acı ya da herhangi bir haz kendisine musallat olmadığında ruh en iyi şekilde akıl yürütür; bedeni terk edip olabildiğince kendi başına kaldığında ve bedenle birlikte olmaktan, onunla ilişki kurmaktan elden geldiğince sakındığında da varolanı kavrar."

"Öyle."

D "Demek ki burada da filozofun ruhu bedeni olabildiğince hor görür, ondan kaçar ve kendi başına olmak ister, öyle mi?"

"Öyle görünüyor."

"Ya şunlara ne demeli, Simmias? 'Adilin kendisi' diye bir şeyin var olduğunu söyler miyiz, söylemez miyiz?"

"Zeus aşkına, tabii ki söyleriz."

"Ya 'güzelin kendisi', 'iyinin kendisi' var mı?"

Πῶς δ᾽ οὔ; Ἤδη οὖν πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδες; Οὐδαμῶς, ἦ δ᾽ ὅς. Ἀλλ᾽ ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγιείας, ἰσχύος, καὶ τῶν ἄλλων ἑνὶ λόγῳ ἁπάντων τῆς
E οὐσίας, ὃ τυγχάνει ἕκαστον ὄν· ἆρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ἀληθέστατον θεωρεῖται, ἢ ὧδε ἔχει· ὃς ἂν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸ ἕκαστον διανοηθῆναι περὶ οὗ σκοπεῖ, οὗτος ἂν ἐγγύτατα ἴοι τοῦ γνῶναι ἕκαστον; Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ᾽ οὖν ἐκεῖνος ἂν τοῦτο ποιήσειε καθαρώτατα, ὅστις ὅτι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἴοι ἐφ᾽ ἕκαστον, μήτε τὴν᾽ ὄψιν παρα-
τιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην
66 αἴσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ᾽ αὐτῇ καθ᾽ αὑτὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ εἰλικρινὲς ἕκαστον ἐπιχειροῖ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὤτων καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῇ; ἆρ᾽ οὐχ οὑτός ἐστιν, ὦ Σιμμία, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος; Ὑπερφυῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

"Nasıl olmaz?"

"Peki böyle bir şeyi kendi gözlerinle gördün mü hiç?"

"Hiç görmedim," dedi.

"Peki bedensel başka bir duyu aracılığıyla mı kavradın onları? Büyüklük, sağlık, güç gibi şeylerin hepsi hakkında konuşuyorum; kısacası her bir şeyin özünden,
E her bir şeyi o şey yapan özden söz ediyorum. Tek tek varolanlardaki en gerçek şey beden aracılığıyla mı temaşa edilir, yoksa şöyle mi olur: İçimizden her kim araştırdığı her bir şeyin bizzat kendisini düşünmeye olanca titizliğiyle hazırlanırsa, bu kişi onu bilmeye de en yakın olacaktır, öyle mi?"

"Elbette."

"Bu işi kusursuzca yapacak kişi, her bir varolana mümkün olduğunca sırf düşünce yoluyla yaklaşan, düşünürken görme duyusuna başvurmayan ya da akıl
66 yürütmeyi başka hiçbir duyunun peşi sıra sürüklemeyen, tam tersine saf, kendinde düşünceyi kullanarak varolanların her birini kendinde ve saf hallerinde yakalamaya çalışan kişi olsa gerek; peki bu kişi, refakati ruhu altüst ederek onun hakikati ve aklı başındalığı elde etmesini engelleyen gözlerden, kulaklardan, hatta neredeyse tüm bedenden olabildiğince uzak duran kişi değil midir? Varolana ulaşabilecek biri varsa, o da bu kişi değil midir Simmias?"

"Son derece haklısın söylediklerinde Sokrates," dedi Simmias.

B Οὐκοῦν ἀνάγκη, ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἄττα λέγειν, ὅτι κινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς, ὅτι, ἕως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, καὶ συμπεφυρμένη ᾖ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοιούτου κακοῦ, οὐ μή ποτε κτησώμεθα ἱκανῶς οὗ ἐπιθυμοῦμεν· φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν C τροφήν· ἔτι δὲ, ἄν τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίμπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι ὑπ᾽ αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. καὶ γὰρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι. διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα D κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. τὸ δ᾽ ἔσχατον πάντων, ὅτι, ἐάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπῖπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ καθορᾶν τἀληθές, ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ὅτι,

B "Bütün bu söylenenlerden sonra," dedi, "hakiki filozoflar arasında şöyle bir görüşün ortaya çıkması, hatta aralarında şu tür konuşmalar yapmaları zorunlu olmaz mı? 'Akıl yoluyla yaptığımız araştırmalarda bizi yanlış yollara sürükleyen bir tür patikaya benziyor o;[15] çünkü bir bedene sahip olduğumuz sürece ve ruhumuz böyle kötü bir şeye karışmış olduğu için, o hep arzuladığımız ve doğru adını verdiğimiz şeyi asla yeterince elde edemeyeceğiz. Çünkü beden beslenme gereksinimi yüzünden C binlerce iş açar başımıza; yakalandığımız hastalıklar da hakikatin peşine düşmemize engel olur. Dahası içimizi isteklerle, arzularla, korkularla, türlü türlü hayal ve pek çok saçmalıkla doldurur; öyle ki onun yüzünden hiçbir şeyi adamakıllı düşünemeyeceğimizi dile getiren sözler çok yerindedir. Savaşların, kavgaların, çekişmelerin nedeni bedenden ve bedenin arzularından başka bir şey değildir. Bütün savaşların nedeni servet edinme isteğidir; D servet edinme de kendisine hizmet etmekle yükümlü olduğumuz bedenimizin bize dayattığı bir zorunluluktur. İşte bütün bunlar yüzünden felsefe yapmaya boş zaman kalmıyor. İşin kötüsü, bunlardan biraz zaman kalır da bir şeyleri incelemeye kalkışırsak, bu sefer de sürekli araştırmalarımıza karışıyor, düzensizlik ve karışıklık çıkarıyor, bizi yanıltıyor; böylece onun yüzünden doğruyu göremiyoruz. Buradan şunu anlıyoruz:

εἰ μέλλομέν ποτε καθαρῶς τι εἴσεσθαι,
ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ
E θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα· καὶ τότε, ὡς ἔοικεν,
ἡμῖν ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμέν τε καί φαμεν ἐρασταὶ
εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὰν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ
λόγος σημαίνει, ζῶσιν δὲ οὔ. εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε
μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν
θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστιν κτήσασθαι τὸ εἰδέναι
ἢ τελευτήσασιν· τότε γὰρ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν ἡ
67 ψυχὴ ἔσται χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ᾽ οὔ.
καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτω
ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅ τι μάλιστα μηδὲν
ὁμιλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅ τι μὴ
πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου
φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ
θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ οὕτω μὲν καθαροὶ
ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης,
ὡς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ
γνωσόμεθα δι᾽ ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές·
B τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἴσως τὸ ἀληθές. μὴ καθαρῷ γὰρ
καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. τοιαῦτα
οἶμαι, ὦ Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους
λέγειν τε καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὀρθῶς
φιλομαθεῖς. ἢ οὐ δοκεῖ σοι οὕτως; Παντός γε
μᾶλλον, ὦ Σώκρατες.

Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, ὦ
ἑταῖρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένῳ οἷ ἐγὼ πορεύομαι,

Eğer niyetimiz herhangi bir şeyi saf haliyle bilmekse, bedenden kurtulmamız ve nesnelerin kendilerini
E yalnızca ruh aracılığıyla görmemiz gerekir. Demek ki arzuladığımız ve âşığı olduğumuzu söylediğimiz şeye, yani aklı başındalığa yaşarken değil de öldükten sonra kavuşacağız; konuşmalarımızdan bu çıkıyor. Çünkü beden yoluyla hiçbir şeyi saf olarak bilemiyorsak şu ikisinden biri doğru olmalı: Ya asla bilemeyeceğiz ya da öldükten sonra bileceğiz. Çünkü ruh ancak
67 bedenden ayrıldıktan sonra kendi başına kalacaktır, daha önce değil. Demek ki yaşam boyu elimizden geldiğince onunla ilişki kurmayıp bir birliktelik oluşturmazsak –tabii zorunlu durumlar dışında– onun doğası tarafından kirletilmeye izin vermeyip tanrı bizi özgür kılana kadar ondan arınırsak, bilmeye de son derece yaklaşırız. Bedenin aptallıklarından kurtulup arındığımızda, kendileri de saf olan varlıklarla birlikte olmak ve bütün saf varlıkları bizzat kendimiz aracılığıyla tanımak olanaklı hale gelecektir.
B İşte doğru da bu olsa gerek; çünkü saf olmayanların saf olanları kavraması mümkün değildir.' Bana göre hakiki öğrenme arzusuna sahip herkesin tartışması ve düşünmesi gereken şeyler işte bunlardır Simmias. Sence de öyle değil mi?"

"Bütün kalbimle böyle düşünüyorum Sokrates," dedi.

"Dostum," dedi Sokrates, "bunlar doğruysa eğer, şu anda gitmekte olduğum yere vardığım zaman, geride

ἐκεῖ ἱκανῶς, εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο οὗ ἕνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥστε ἥ γε ἀποδημία ἡ νῦν
C μοι προστεταγμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλῳ ἀνδρὶ, ὃς ἡγεῖταί οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥσπερ κεκαθαρμένην. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας. Κάθαρσις δὲ εἶναι ἆρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει, ὅπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅ τι μάλιστα ἀπὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ᾽ αὑτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαί τε καὶ ἀθροίζεσθαι, καὶ οἰκεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι
D καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μόνην καθ᾽ αὑτήν, ἐκλυομένην ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος; Παντάπασί γε, ἡ δ᾽ ὅς. Λύειν δέ γε αὐτήν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστιν τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος, ἢ οὔ; Φαίνεται. Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γέλοιον ἂν εἴη ἄνδρα παρασκευάζονθ᾽ ἑαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὅ τι ἐγγυτάτω ὄντα τοῦ
E τεθνάναι οὕτω ζῆν, κἄπειθ᾽ ἥκοντος αὐτῷ τούτου ἀγανακτεῖν. οὐ γελοῖον; Πῶς δ᾽ οὔ;

kalan yaşamım boyunca uğruna çok çabaladığım şeye yeterince kavuşacağım konusunda epeyce ümit var demektir; bir yerde elde edilecekse bu, bu yer orasıdır. Bu nedenle şimdi mecbur bırakıldığım bu göç,
C düşüncesini arındırarak hazırlandığına inanan başka kişiler tarafından da aynı ümitle yapılmalıdır."

"Şüphesiz öyle," dedi Simmias.

"Konuşmamızda daha önce de geçtiği gibi arınma ruhu bedenden olabildiğince ayırmak, yani onu bedenden büsbütün uzaklaşarak kendi içinde toplanmaya, bir araya gelmeye ve sanki zincirlerinden kurtuluyormuş-
D çasına bedenden kurtularak şimdi ve gelecekte olabildiğince yalnız kendi başına yaşamaya alıştırmak değil mi zaten?"

"Elbette," dedi.

"Ruhun bedenden ayrılması ve kurtulması, ölüm denilen şey değil mi peki?"

"Tamamen katılıyorum," dedi Simmias.

"Dediğimiz gibi ruhu kurtarmak için her zaman en fazla çabayı gösterenler yalnızca doğru bir şekilde felsefe yapanlar değil midir? İşte bu, yani ruhu bedenden ayırmak ve kurtarmak filozofların işidir, değil mi?"

"Öyle görünüyor."

"Buna göre, ilk başta söylediğim gibi, yaşamı boyunca kendini ölümün en yakınında olmaya ve bu şekilde
E yaşamaya hazırlayan birinin, istediği bu şeyi elde ettiğinde öfkelenmesi gülünç olmaz mı?"

"Nasıl olmaz? Gülünç olur tabii."

Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνῄσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. εἰ γὰρ διαβέβληνται μὲν παντα-
χῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ᾽ αὑτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φοβοῖντο καὶ ἀγανακτοῖεν, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν, οἳ ἀφικομένοις ἐλπίς
68 ἐστιν οὗ διὰ βίου ἤρων τυχεῖν· ἤρων δὲ φρονήσεως· ᾧ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς; ἢ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ υἱέων ἀποθανόντων πολλοὶ δὴ ἑκόντες ἠθέλησαν εἰς Ἅιδου ἐλθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεσθαί τε ἐκεῖ ὧν ἐπεθύμουν καὶ συνέσεσθαι· φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν, καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντεύξεσθαι αὐτῇ
B ἀξίως λόγου ἢ ἐν Ἅιδου, ἀγανακτήσει τε ἀποθνῄσκων καὶ οὐχ ἄσμενος εἶσιν αὐτόσε; οἴεσθαί γε χρή, ἐὰν τῷ ὄντι γε ᾖ, ὦ ἑταῖρε, φιλόσοφος· σφόδρα γὰρ αὐτῷ ταῦτα δόξει, μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρῶς ἐντεύξεσθαι φρονήσει ἀλλ᾽ ἢ ἐκεῖ. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ φοβοῖτο τὸν θάνατον ὁ τοιοῦτος; Πολλὴ μέντοι νὴ Δία, ἦ δ᾽ ὅς.

Οὐκοῦν ἱκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός ὃν ἂν ἴδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ᾽ ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις

"Öyleyse Simmias," dedi, "gerçekten hakkını vererek felsefe yapanlar ölmek için uğraşırlar, insanlar arasında ölümden en az korkanlar da onlardır. Bunu şöyle düşün: Bedenle her şekilde çatışan ve yalnızca ruhun kendisine sahip olmak isteyen bu insanların amaçlarına ulaştıktan sonra kızmaları ve korkmaları büyük bir saçmalık olmaz mı? Oraya, yaşamları boyunca âşığı oldukları şeye –aklı başındalık âşığıdır onlar– kavuşmayı ve hoşnut olmadıkları şeylerle birliktelikten
68 kurtulmayı umdukları yere sevinç içinde gitmemek aptallık değil mi? Sevgilileri, karıları, çocukları ölen pek çok kişi, özledikleri bu insanları görmek ve onlarla birlikte olmak ümidiyle Hades'e gönüllü gitmişti; aklı başındalığa gerçekten tutkun olan ve ona Hades'ten başka hiçbir yerde layıkıyla ulaşamayacağına fazlasıyla inanan kişi,
B ölüm başa geldiğinde kızacak ve oraya güle oynaya gitmeyecek, öyle mi? Dostum, o gerçek bir filozofsa eğer böyle bir durum düşünülemez; çünkü o saf aklı başındalığa oradan başka bir yerde ulaşamayacağından emindir. Şimdi böyle birinin, az önce de söylediğim gibi, ölümden korkması çok saçma olmaz mı?"

"Zeus için, çok saçma olur."

"Öyleyse," dedi, "ölmek üzere olan bir adamın öfkelenmesi, onun bilgeliği-seven değil de bedeni-seven biri olduğu konusunda yeterli bir kanıt değil midir

C φιλοσώματος; ὁ αὐτὸς δέ που οὗτος τυγχάνει ὢν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἤτοι τὰ ἕτερα τούτων ἢ ἀμφότερα. Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως, ὡς λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει; Πάντως δήπου, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ᾽ ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἆρ᾽ οὐ τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγωροῦσίν
D τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν; Ἀνάγκη, ἔφη. Εἰ γὰρ ἐθέλεις, ἦ δ᾽ ὅς, ἐννοῆσαι τήν γε τῶν ἄλλων ἀνδρείαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος. Πῶς δή, ὦ Σώκρατες; Οἶσθα, ἦ δ᾽ ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγάλων κακῶν; Καὶ μάλ᾽, ἔφη. Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν; Ἔστι ταῦτα. Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἄλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίᾳ
E ἀνδρεῖον εἶναι. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δὲ οἱ

C sana göre? Üstelik böyle biri mal mülk ve şöhret düşkünüdür; ya bunlardan biri ya da ikisi birden."

"Kuşkusuz söylediğin gibi," dedi.

"Simmias," dedi, "bu durumda cesaret denilen şey, özellikle bahsettiğimiz şekilde davranan kimselere yakışmaz mı?"

"Buna ne şüphe," diye cevapladı.

"Peki ya ölçülülük de –ki pek çok kişi arzular konusunda aşırıya kaçmayıp onlara karşı kayıtsız davranmayı ve düzenli olmayı ölçülülük diye adlandırır– yalnızca bedeni olabildiğince hor gören ve bilgelik-sevgisi içinde
D yaşayan kişinin özelliği değil midir?"

"Elbette," dedi.

"Fakat," diye devam etti, "diğer insanların cesaretini ve ölçülülüğünü göz önüne alacak olursan, bunların yersiz olduğunu göreceksin."

"Nasıl yani, Sokrates?"

"Diğer bütün insanların," dedi, "ölümü büyük bir kötülük olarak gördüklerini bilmiyor musun?"

"Hem de çok iyi biliyorum," diye karşılık verdi.

"Peki cesur olanlarının ölüme katlanma nedeni, ölümden daha büyük kötülüklerden korkmaları değil midir?"

"Evet, öyledir."

"Demek ki filozoflar haricinde bütün bu insanlar korkudan dolayı, yani korktukları için cesurdurlar. Ama birinin korktuğu için ve korkaklıktan ötürü cesur
E olması saçmadır."

"Elbette öyledir."

κόσμιοι αὐτῶν; οὐ ταὐτὸν τοῦτο πεπόνθασιν· ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσιν; καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ᾽ ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην· φοβούμενοι γὰρ ἑτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται ὑπ᾽ ἄλλων κρατούμενοι. καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ
69 τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι· ἀλλ᾽ ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ᾽ ἡδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. τοῦτο δ᾽ ὅμοιόν ἐστιν ᾧ νῦν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δι᾽ ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι. Ἔοικε γάρ. Ὦ μακάριε Σιμμία, μὴ γὰρ οὐχ αὕτη ᾖ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετὴν ἀλλαγή, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα, ἀλλ᾽ ἦ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθόν, ἀντὶ οὗ δεῖ ἅπαντα
B ταῦτα καταλλάττεσθαι, φρόνησις, καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὠνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ᾖ καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ξυλλήβδην ἀληθὴς ἀρετή μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων μὴ σκιαγραφία τις ᾖ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ

"Peki, aynı durum düzenli insanlar için de geçerli değil midir? Onların ölçülü olmalarının nedeni de bir tür haz düşkünlüğü değil midir? Bunun olanaksız olduğunu söylesek de, söz konusu olan sıradan ölçülülük olduğunda yine aynı durum geçerlidir. Onlar arzuladıkları bazı hazlardan mahrum kalma korkusuyla diğerlerinden uzak dururlar; çünkü arzuladıkları hazlar tarafından ele geçirilmişlerdir. Hazlar tarafından yönetilmeyi haz düşkünlüğü olarak adlandırmalarına
69 rağmen kendilerinin durumu da aynıdır: Bazı hazlara yenik düştükleri için ötekilere üstün gelirler. Az önce söylenen de buydu: Bu insanların ölçülülüğü bir tür haz düşkünlüğünden ileri gelir."

"Öyle görünüyor."

"Sevgili Simmias, erdem sahibi olmak için doğru değiş tokuş, sanki madeni paraları değiş tokuş ediyormuş gibi hazları hazlarla, acıları acılarla, korkuları korkularla, bunların da büyüklerini küçükleriyle değiştirmek değildir. Bütün bunların değiş tokuş edilebileceği tek
B geçer akçe aklı başındalıktır. Aslında her şey onunla ve onun için alınıp satıldığında cesaret, ölçülülük, adalet ortaya çıkar; haz, korku ya da bu türden başka şeyler ona eşlik etsin ya da etmesin, gerçek erdem aklı başındalıkla birliktedir. Onları aklı başındalıktan ayırarak birbirleriyle değiş tokuş etmek yoluyla elde edilen erdem, aslına bakılırsa kölelere yakışan, sağlıklı ve doğru

τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ᾽
ἀληθὲς ἔχῃ, τὸ δ᾽ ἀληθὲς τῷ ὄντι ᾖ κάθαρσίς τις
C τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ
δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις
μὴ καθαρμός τις ᾖ. καὶ κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς
τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι
εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι ὅτι ὃς
ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἅιδου ἀφίκηται,
ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ
τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν
οἰκήσει. εἰσὶν γὰρ δή, ὡς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς,
ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δέ τε παῦροι.
D οὗτοι δ᾽ εἰσὶν κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ
οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς. ὧν δὴ καὶ ἐγὼ κατά
γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ
παντὶ τρόπῳ προυθυμήθην γενέσθαι· εἰ δ᾽ ὀρθῶς
προυθυμήθην καί τι ἠνύσαμεν, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ
σαφὲς εἰσόμεθα, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, ὀλίγον ὕστερον,
ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ταῦτ᾽ οὖν ἐγώ, ἔφη, ὦ Σιμμία τε
καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ὡς εἰκότως ὑμᾶς τε
ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς
E φέρω οὐδ᾽ ἀγανακτῶ, ἡγούμενος κἀκεῖ οὐδὲν
ἧττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι
καὶ ἑταίροις· εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἰμι ἐν τῇ
ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εὖ ἂν ἔχοι.

Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα ὑπολαβὼν
ὁ Κέβης ἔφη· Ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα

hiçbir tarafı olmayan bir yanılsamadır. Doğru olan, bu
C tür şeylerin hepsinden arınmaktır; ölçülülük, adalet, cesaret ve aklı başındalığın kendisi de birer arınma yoludur. Bu durumda, gizem dinlerini kuran insanlar cahil kişiler olmasalar gerek. Aslına bakılırsa bu kişiler uzun zaman önce, 'Her kim erginlenmeden ve tamamlanmadan Hades'e gider, o kişi çamurda yatar; her kim arınmış ve tamamlanmış varır oraya, tanrılarla birlikte oturur,' derken bir şey ima etmektedirler. Erginlenmeler sırasında söylendiği gibi: Dinsel törenlerde asa taşıyan çoktur, gerçek inanansa az. Bence
D bu azınlıktaki kimseler doğru şekilde felsefe yapanlardan başkası değildir. Ben de onlardan biri olabilmek için mümkün olduğunca hiçbir şeyi ihmal etmeksizin ömrüm boyunca çabaladım, hem de her şekilde. Doğru bir şekilde çabalayıp çabalamadığımı, bir şeylere ulaşıp ulaşamayacağımı oraya vardığımda açıkça öğreneceğiz, şayet tanrı isterse tabii. Kanımca kısa bir zaman içinde olacak bu. Simmias, Kebes, sizi ve buradaki efendileri terk etmenin bana doğrusu neden zor gelmediği, beni neden üzmediği konusunda kendimi savunmak üzere size
E söylemek istediğim şudur: En az burada olduğu kadar orada da iyi efendilerle ve iyi arkadaşlarla karşılaşacağımı düşünüyorum ben. Pek çok kişiyse buna inanmıyor. Her neyse, Atinalı yargıçlara savunduğumdan daha inandırıcı savunduysam size kendimi, ne mutlu bana."

Sokrates bunları söylerken Kebes lafa karışıp şöyle dedi: "Sokrates, söylediğin diğer şeyler bence pek yerinde,

70 ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μή ἐπειδὰν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι ᾖ, ἀλλ᾽ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρηταί τε καὶ ἀπολλύηται, ᾗ ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀποθνῄσκῃ· εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὥσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἴχηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ. ἐπεί, εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν συνηθροισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν ὧν σὺ νῦν δὴ
B διῆλθες, πολλὴ ἂν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, ὦ Σώκρατες, ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἃ σὺ λέγεις· ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἴσως οὐκ ὀλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς ἔστι τε ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καί τινα δύναμιν ἔχει καὶ φρόνησιν. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὦ Κέβης· ἀλλὰ τί δὴ ποιῶμεν; ἢ περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν, εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μή; Ἐγωγε οὖν, ἔφη ὁ Κέβης, ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι ἥντινα δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν. Οὔκουν γ᾽ ἂν οἶμαι, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα νῦν
C ἀκούσαντα, οὐδ᾽ εἰ κωμῳδιοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ καὶ οὐ περὶ προσηκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαι. εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ διασκοπεῖσθαι.

Σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ τῇδέ πῃ, εἴτ᾽ ἄρα ἐν Ἅιδου εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὔ. παλαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος, οὗ μεμνήμεθα, ὡς εἰσὶν

70 ama insanlar ruh konusunda söylediklerini şüpheyle karşılıyorlar. Ruhun bedeni terk ettikten sonra hiçbir yerde var olamadığından, tersine bir insan öldüğünde ruhun da her gün biraz daha fazla bozulduğundan ve yok olduğundan, ruhun bedenden ayrılır ayrılmaz tıpkı nefes ya da duman gibi dağılıp havaya karıştığından, uçup gittiğinden ve artık hiçbir yerde varlığını sürdürmediğinden kaygılanıyorlar. Ruh eğer az önce sıraladığın bütün kötülüklerden kurtulmuş olarak herhangi bir yerde kendi başına var olabilseydi, söylediklerinin
B doğru olduğu yolunda haklı ümitler beslemek de mümkün olurdu Sokrates. Fakat bir insan öldüğünde ruhun hâlâ var olduğu, bir güce ve aklı başındalığa sahip olduğu yolundaki görüş daha çok iknayı ve daha çok kanıtı gerektiriyor."

"Haklısın Kebes," dedi Sokrates. "Peki ne yapalım? Bunun mümkün olup olmadığı üzerine konuşalım ister misin?"

"Kendi adıma," dedi Kebes, "bu konuda senin ne düşündüğünü seve seve dinlemek isterim."

"Şimdi," dedi Sokrates, "bunları dinleyen birinin, komedya ozanı olsa bile, benim boş konuştuğumu ya da
C beni ilgilendirmeyen konularda gevezelik ettiğimi söyleyeceğini sanmıyorum.[16] Sen de böyle düşünüyorsan, meseleyi gözden geçirelim.

"İlkin şuna bakalım: Ölen insanların ruhları Hades'te midir, değil midir? Bu konuda anımsadığımız eski bir

ἐνθένδε ἀφικόμεναι ἐκεῖ, καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνονται ἐκ τῶν τεθνεώτων· καὶ εἰ τοῦθ᾽ οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνεσθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ἢ
D εἶεν ἂν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐκεῖ; οὐ γὰρ ἄν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὖσαι, καὶ τοῦτο ἱκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ᾽ εἶναι, εἰ τῷ ὄντι φανερὸν γίγνοιτο, ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶντες ἢ ἐκ τῶν τεθνεώτων· εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἄν του δέοι λόγου. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. Μὴ τοίνυν κατ᾽ ἀνθρώπων, ἢ δ᾽ ὅς, σκόπει μόνον τοῦτο, εἰ βούλει ῥᾷον μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζῴων πάντων καὶ φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων εἰδῶμεν, ἆρ᾽ οὑτωσὶ γίγνεται
E πάντα, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὂν τοιοῦτόν τι, οἷον τὸ καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκῳ, καὶ ἄλλα δὴ μυρία οὕτως ἔχει. τοῦτο οὖν σκεψώμεθα, ἆρα ἀναγκαῖον, ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸ γίγνεσθαι ἢ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου. οἷον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἐξ ἐλάττονος ὄντος πρότερον ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι; Ναί. Οὐκοῦν κἂν ἔλαττον γίγνηται, ἐκ
71 μείζονος ὄντος πρότερον ὕστερον ἔλαττον γενήσεται; Ἔστιν οὕτω, ἔφη. Καὶ μὴν ἐξ ἰσχυροτέρου τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βραδυτέρου

öğreti var. Ruhun buradan oraya gittiğini, sonra buraya geri döndüğünü, yani onun ölenlerden doğduğunu dile getirir bu öğreti. Yaşayanların ölenlerden yeniden doğdukları kabul edilirse, bizim ruhlarımızın da orada bu-
D lunmuş olması gerekmez mi? Olmasalardı yeniden de doğamazlardı. Yaşayanların ölülerden başka hiçbir şeyden olamayacakları açık bir şekilde gösterilebilirse bu dediğimiz de yeterince kanıtlanmış olacaktır. Bu böyle değilse başka bir kanıta ihtiyacımız var demektir."

"Kesinlikle," dedi Kebes.

"Sorunu daha kolay çözmek istersen, meseleye yalnızca insanlar açısından değil, bütün hayvanlar ve bitkiler açısından da bak; yani konuyu doğan her şey açısından ele al. Bir karşıtı olduğu sürece her bir şeyin
E karşıtından başka bir şeyden meydana gelip gelmediğini bir görelim önce. Sözgelimi güzel çirkinin, haklı haksızın karşıtıdır; böyle sayısız karşıtlık vardır. Öyleyse bir karşıtı olan şeyin, yalnızca kendi karşıtından meydana gelmesinin zorunlu olup olmadığını incelememiz gerek. Sözgelimi eğer bir şey büyümüşse, bu şey kaçınılmaz bir biçimde önceleri küçük olan bir şeyden büyümüştür, değil mi?"

"Evet."

"Peki bir şey küçüldüğünde, önceleri büyük olan bir
71 şeyin küçülmesiyle bu duruma gelmemiş midir?"

"Tabii öyle olmuştur," dedi Kebes.

"Aynı şekilde daha zayıf olan daha güçlüden, daha yavaş olansa daha hızlıdan olmaz mı?"

τὸ θᾶττον; Πάνυ γε. Τί δέ; ἄν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἐξ ἀμείνονος, καὶ ἂν δικαιότερον, ἐξ ἀδικωτέρου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἱκανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομεν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται, ἐξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα; Πάνυ γε. Τί δ᾽ αὖ; ἔστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἷον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν
B ὄντοιν δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου ἐπὶ τὸ ἕτερον, ἀπὸ δ᾽ αὖ τοῦ ἑτέρου πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον· μείζονος μὲν πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξὺ αὔξησις καὶ φθίσις, καὶ καλοῦμεν οὕτω τὸ μὲν αὐξάνεσθαι, τὸ δὲ φθίνειν; Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, κἂν εἰ μὴ χρώμεθα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ᾽ ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαί τε αὐτὰ ἐξ ἀλλήλων γένεσίν τε εἶναι ἐξ ἑκατέρου εἰς ἄλληλα; Πάνυ μὲν οὖν, ἦ δ᾽ ὅς.

C Τί οὖν; ἔφη. τῷ ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

"Kesinlikle."

"Peki daha kötü bir şeyin daha iyi olandan, daha haklı olanınsa daha haksız olandan meydana gelmesi gerekmez mi?"

"Elbette gerekir."

"Bu durumda her şeyin böyle oluştuğunu, karşıtların kendi karşıtlarından meydana geldiğini yeterince anladık," dedi Sokrates.

"Elbette."

"Peki ama bu karşıtlarda şöyle bir durum da söz konusu değil midir? Her zaman ikililerden oluşan bütün
B bu karşıtlarda, ilki birinden diğerine doğru, ikincisi de bu diğerinden ilkine doğru olmak üzere iki ayrı oluş yok mudur? Daha büyük olan ile daha küçük olan arasında, birine 'artmak' ötekine 'azalmak' dediğimiz bir artış ve bir azalış yok mudur?"

"Evet, vardır," dedi.

"Ayrılma ve birleşmede, soğuma ve ısınmada, hatta kelimelerle ifade etmediğimiz bütün durumlarda hep böyle olması, yani karşıtların birbirlerinden doğması ve birinden ötekine doğru bir oluşun meydana gelmesi zorunlu değil midir?"

"Kesinlikle öyledir."

C "Peki şuna ne dersin?" diye devam etti, "uyanmış olmanın karşıtı nasıl uyumaksa, yaşamın da bir karşıtı yok mudur?"

"Elbette vardır," dedi.

Τί; Τὸ τεθνάναι, ἔφη. Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστιν, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντοιν; Πῶς γὰρ οὔ; Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν ὧν νῦν δὴ ἔλεγον ἐγώ σοι, ἔφη, Ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις· σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι τὸ
D καθεύδειν, καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δ᾽ ἀνεγείρεσθαι. ἱκανῶς σοι, ἔφη, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Λέγε δή μοι καὶ σύ, ἔφη, οὕτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. οὐκ ἐναντίον μὲν φὴς τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι; Ἔγωγε. Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων; Ναί. Ἐξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον; Τὸ τεθνηκός, ἔφη. Τί δέ, ἢ δ᾽ ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεῶτος; Ἀναγκαῖον, ἔφη, ὁμολογεῖν ὅτι τὸ ζῶν. Ἐκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὦ Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ

"Peki nedir?"

"Ölümdür," dedi.

"Eğer karşıtsalar birbirlerinden olmaları gerekir; iki tane oldukları için de aralarında iki tane oluş vardır."

"Kuşkusuz öyledir."

Sonra Sokrates şunları söyledi: "Az önce sözünü ettiğim karşıt çiftlerden birini sana ben anlatmak istiyorum; hem çiftin kendisini hem de aradaki oluşları. Diğerini de sen anlatırsın bana. Uyumak ve uyanmış olmak hakkında konuşayım ben. Uyumak uyanmış olmaktan, uyanmış olmak ise
D uyumaktan olur. Buradaki oluşlardan biri uykuya dalmak, diğeri uyanmaktır. Bu söylediklerime katılıyor musun?"

"Elbette."

"Sen de bize yaşam ve ölüm hakkında konuş," dedi. "Yaşamın ölümün karşıtı olduğunu söylemez misin?"

"Söylerim."

"Peki birbirlerinden olduklarını?"

"Evet."

"O halde canlılardan oluşan nedir?"

"Ölüler," dedi.

"Peki ya ölülerden?"

"Cevabın canlılar olduğunu kabul etmek gerek," dedi.

"Kebes, demek ki canlı varlıklar ve insanlar ölülerden

E ζῶντες γίγνονται; Φαίνεται, ἔφη. Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν Ἅιδου. Ἔοικεν. Οὐκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἥ γ᾽ ἑτέρα σαφὴς οὖσα τυγχάνει; τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πῶς οὖν, ἦ δ᾽ ὅς, ποιήσομεν; οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτῃ χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; ἢ ἀνάγκη ἀποδοῦναι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν; Πάντως που, ἔφη. Τίνα ταύτην; Τὸ ἀναβιώσκεσθαι. Οὐκοῦν, ἦ δ᾽ ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ
72 ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἂν εἴη γένεσις εἰς τοὺς ζῶντας αὖτη, τὸ ἀναβιώσκεσθαι; Πάνυ γε. Ὁμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτῃ τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων· τούτου δὲ ὄντος ἱκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναί που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι. Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν.

Ἰδὲ τοίνυν οὕτως, ἔφη, ὦ Κέβης, ὅτι οὐδ᾽ ἀδίκως ὡμολογήκαμεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. εἰ γὰρ

E meydana gelir, değil mi?"

"Belli ki öyle," dedi.

"Demek ki," diye devam etti, "ruhlarımız Hades'te varlığını sürdürür."

"Öyle görünüyor," dedi.

"Burada sözü edilen oluşlardan biri yeterince açık mıdır? Ölüm yeterince açık olsa gerek, öyle değil mi?"

"Şüphesiz," dedi.

"Peki şimdi ne yapalım?" dedi. "Karşıt-oluşu kabul etmeyip doğanın bu bakımdan eksik olduğunu mu söyleyelim? Ölmeye karşıt bir oluşu da kabul etmek zorunda değil miyiz?"

"Kesinlikle kabul etmeliyiz bunu," dedi Kebes.

"Peki nedir bu?"

"Dirilmek."

"O halde," dedi Sokrates, "bir dirilme varsa, bu dirilme
72 ölülerden canlılara doğru bir süreç olmalı, değil mi?"

"Elbette."

"Bu durumda canlıların ölülerden doğduğu konusunda, en az ölülerin canlılardan oluştuğu konusundaki kadar hemfikiriz. İşte bu, ölenlerin ruhlarının yeniden doğmadan önce bir yerde olmalarının zorunluluğu hakkında yeterli bir kanıt olsa gerek."

"Sokrates, bence kabullerimizden bunun çıkması zorunludur," dedi.

"Bana kalırsa Kebes," dedi, "kabullerimizin yanlış olmadığı şuradan da bellidir: Meydana gelme daima

B μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις γιγνόμενα ὥσπερεὶ κύκλῳ περιιόντα, ἀλλ᾽ εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἑτέρου μόνον εἰς τὸ καταντικρὺ καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον μηδὲ καμπὴν ποιοῖτο, οἴσθ᾽ ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ σχῆμα ἂν σχοίη καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἂν πάθοι καὶ παύσαιτο γιγνόμενα; Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐδὲν χαλεπόν, ἦ δ᾽ ὅς, ἐννοῆσαι ὃ λέγω· ἀλλ᾽ οἷον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δ᾽ ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταποδιδοίη γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος,
C οἴσθ᾽ ὅτι τελευτῶντα πάντ᾽ ἂν λῆρον τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδείξειεν καὶ οὐδαμοῦ ἂν φαίνοιτο διὰ τὸ καὶ τἆλλα πάντα ταὐτὸν ἐκείνῳ πεπονθέναι, καθεύδειν. κἂν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή, ταχὺ ἂν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, ὁμοῦ πάντα χρήματα. ὡσαύτως δέ, ὦ φίλε Κέβης, εἰ ἀποθνήσκοι μὲν πάντα, ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὰ τεθνεῶτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο, ἆρ᾽ οὐ πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι
D καὶ μηδὲν ζῆν; εἰ γὰρ ἐκ μὲν τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ ζῶντα θνήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς τὸ τεθνάναι; Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ μοι δοκεῖς παντὰπασιν ἀληθῆ λέγειν.

B karşıtların birinden ötekine doğru bir çember çizercesine işleyen bir süreç değil de, dönmeksizin ve ötekine geri gitmeksizin birinden karşıda durana doğru dümdüz ilerleyen bir çizgi gibi olsaydı, sonunda her şeyin aynı biçime gelmesi, aynı şekilde davranması ve meydana gelişin durması kaçınılmaz olurdu."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu.

"Ne demek istediğimi anlamak hiç de zor değil," diye cevap verdi. "Sözgelimi uykuya dalmak olsaydı, ama onu karşılayan bir uyanma olmasaydı –ki uyumaktan C olur o– Endymion[17] bir palavraya dönüşürdü, çünkü hiçbir yerde onun izine rastlanmazdı; bütün diğer şeyler de onun durumunda, yani uykuda olurdu. Her şey birbirine karışsa ve ayrılamasa, bu durumda Anaksagoras'ın 'her şey bir arada' sözleri kısa zamanda gerçek olurdu.[18] Aynı şekilde yaşamda payı olan her şey ölseydi, öldükten sonra da hep aynı biçimde, ölüm halinde kalsaydı, yeniden dirilmeseydi, sonunda her şeyin ölmesi ve canlı hiçbir şeyin kalmaması zorunlu olmaz D mıydı sevgili Kebes? Canlıların başka şeylerden meydana gelmesi durumunda da, bir kez öldüklerinde her şeyin ölümde yok olup gitmesini ne engelleyebilirdi?"

"Bence hiçbir şey Sokrates," dedi Kebes. "Söylediklerin bana oldukça doğru görünüyor."

Ἔστιν γάρ, ἔφη, ὦ Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλλον οὕτω, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἐξαπατώμενοι ὁμολογοῦμεν, ἀλλ᾽ ἔστι τῷ ὄντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι καὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς
E εἶναι.

Καὶ μήν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβών, καὶ κατ᾽ ἐκεῖνόν γε τὸν λόγον ὦ Σώκρατες, εἰ ἀληθής ἐστιν, ὃν σὺ εἴωθας θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ τινὶ χρόνῳ μεμαθηκέναι ἃ νῦν ἀναμιμνῃοκόμεθα. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, εἰ μὴ ἦν
73 που ἡμῖν ἡ ψυχὴ πρὶν ἐν τῷδε τῷ ἀνθρωπίνῳ εἴδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταύτῃ ἀθάνατον ἡ ψυχή τι ἔοικεν εἶναι. Ἀλλά, ὦ Κέβης, ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβών, ποῖαι τούτων αἱ ἀποδείξεις; ὑπόμνησόν με· οὐ γὰρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι. Ἐνὶ μὲν λόγῳ, ἔφη ὁ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἄνθρωποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσιν πάντα ἅ ἔχει· καίτοι εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμη ἐνοῦσα καὶ ὀρθὸς λόγος, οὐκ ἂν οἷοί τ᾽ ἦσαν τοῦτο ποιῆσαι. ἔπειτα ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα
B ἄγῃ ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα σαφέστατα κατηγορεῖ, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει. Εἰ δὲ μὴ ταύτῃ γε, ἔφη, πείθει, ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης,

"Kebes," dedi, "şüphesiz benim için de öyle; bunları kabul etmekle aldanmıyoruz. Çünkü yeniden-doğuş diye bir şey vardır; canlıların ölülerden doğduğu ve iyi ruhların daha iyi, kötü ruhlarınsa daha kötü olmak üzere ölenlerin ruhlarının varlıklarını sürdürdüğü
E doğrudur."

Burada sözü Kebes aldı ve dedi ki: "Ayrıca sürekli ileri sürdüğün gibi öğrenmemiz anımsamadan başka bir şey değilse, şimdi anımsadıklarımızı daha önceki bir zamanda öğrenmiş olmamız da bir zorunluluktur Sokrates. Ama ruhumuz şu insani biçime girmeden önce
73 herhangi bir yerde var olmasaydı, bu durum da olanaksız olurdu. Buradan da ruhun ölümsüz olduğu sonucu çıkar."

Simmias söze girdi ve şunu söyledi: "Kebes, bunun kanıtları nelerdir? Anımsat bana, çünkü şu an pek anımsamıyorum," dedi.

"Yalnızca kanıtlardan birini, en iyisini anımsatayım," dedi Kebes. "Kendilerine soru sorulan insanlar, eğer soru doğru düzgün sorulmuşsa, bütün cevapları kendi başlarına bulurlar. İçlerinde bilgi ve doğru fikir olmasaydı bunu yapamazlardı. Biri geometrik şekillerle ya da
B buna benzer başka şeylerle karşı karşıya bırakıldığında bunun böyle olduğu daha açık anlaşılır."[19]

"Bu seni ikna etmediyse Simmias," dedi Sokrates,

σκέψαι, ἂν τῇδέ πῃ σοι σκοπουμένῳ συνδόξῃ. ἀπιστεῖς γὰρ δὴ, πῶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν; Ἀπιστῶ μέν σοι ἔγωγε, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Σιμμίας, οὔ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀναμνῃσθῆναι. καὶ σχεδόν γε ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν ἤδη μέμνημαι καὶ πείθομαι· οὐδὲν μεντ᾽ ἂν ἧττον ἀκούοιμι νῦν,
C πῇ σὺ ἐπεχείρησας λέγειν. Τῇδ᾽ ἔγωγε, ἦ δ᾽ ὅς. ὁμολογοῦμεν γὰρ δήπου, εἴ τίς τι ἀναμνησθήσεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι. Πάνυ γ᾽, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εἶναι; λέγω δὲ τίνα τρόπον τόνδε· ἐάν τίς τι ἢ ἰδὼν ἢ ἀκούσας ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῷ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ᾽ ἄλλη, ἆρα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν ὅτι
D ἀνεμνήσθη, οὗ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν; Πῶς λέγεις; Οἷον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν οἶσθα, ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἴδωσιν λύραν ἢ ἱμάτιον ἢ ἄλλο τι οἷς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε χρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἔγνωσάν τε τὴν λύραν καὶ

"meseleyi şöyle ele aldığımızda bizimle aynı fikirde olup olmayacağına bir bak bakalım. Öğrenme denilen şeyin anımsama olduğundan şüphe duyuyorsun, değil mi?"

"Şüphe duymuyorum aslında," dedi Simmias, "yalnızca hakkında konuştuğumuz bu şeyin bana anımsatılmasını istiyorum. Kebes'in söylemeye çalıştığı şeyi şimdi biraz anımsadım; ikna da oldum. Buna rağmen
C senin söyleyeceklerini de dinlemek isterim."

"O halde anlatayım," dedi öbürü. "Anımsanılacak şeyin daha önceki bir zamanda öğrenilmiş olması gerektiğini kabul ediyoruz, değil mi?"

"Elbette," diye cevap verdi.

"Peki şu şekilde elde edilen bilginin de anımsama olduğu konusunda hemfikir miyiz? Şunu demek istiyorum: Biri, bir şeyi görerek, işiterek ya da öteki duyulardan biriyle algıladığı zaman bu kişi sadece o şeyi tanımakla kalmayacak, bilgisi bununla aynı değil de farklı olan başka bir şeyi daha düşünecektir. Bu kişinin düşün-
D düğü şeyi anımsadığını söylemeye hakkımız yok mu?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Şöyle bir örnek vereyim: Bir insana ilişkin bilgi ile bir lire ilişkin bilgi farklıdır."

"Elbette."

"Bir liri, bir elbiseyi ya da sevgilisinin kullanmayı alışkanlık haline getirdiği buna benzer başka bir şeyi gören insanların başına geleni bilirsin: Liri gördükleri zaman

ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδὸς, οὗ ἦν ἡ λύρα; τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις· ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ἰδὼν πολλάκις Κέβητος ἀνεμνήσθη, καὶ ἄλλα που μυρία τοιαῦτ᾽ ἂν εἴη. Μυρία μέντοι νὴ Δία, ἔφη ὁ Σιμμίας. Οὐκοῦν, ἦ δ᾽
E ὅς, τὸ τοιοῦτον ἀνάμνησίς τίς ἐστι; μάλιστα μέντοι, ὅταν τις τοῦτο πάθῃ περὶ ἐκεῖνα, ἃ ὑπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν ἤδη ἐπελέληστο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δέ; ἦ δ᾽ ὅς· ἔστιν ἵππον γεγραμμένον ἰδόντα καὶ λύραν γεγραμμένην ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ἰδόντα γεγραμμένον Κέβητος ἀναμνησθῆναι; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ἰδόντα γεγραμμένον αὐτοῦ
74 Σιμμίου ἀναμνησθῆναι; Ἔστι μέντοι, ἔφη.

Ἆρ᾽ οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι μὲν ἀφ᾽ ὁμοίων, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνομοίων; Συμβαίνει. Ἀλλ᾽ ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀναμιμνήσκηταί τίς τι, ἆρ᾽ οὐκ ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν εἴτε τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὁμοιότητα εἴτε μὴ ἐκείνου οὗ ἀνεμνήσθη; Ἀνάγκη, ἔφη. Σκόπει δή, ἦ δ᾽ ὅς, εἰ

zihinlerinde liri kullanan sevgililerinin hayali de canlanmaz mı? İşte bu bir anımsamadır. Simmias'ı gören birinin sıklıkla Kebes'i anımsaması da böyledir. Daha buna benzer sayısız örnek verilebilir."

Simmias "Zeus hakkı için, gerçekten de sayısız," dedi.

E "Peki," dedi Sokrates, "anımsama şöyle bir şey değil midir? Özellikle zaman yüzünden ya da gözden ırak olduğu için unutulmuş şeylerle ilgili olarak yaşanmaz mı bu?"

"Elbette," dedi.

Bunun üzerine Sokrates şöyle devam etti: "Demek ki bir atın ya da bir lirin resmi bir insanı, Simmias'ın resmi de Kebes'i anımsatır, öyle mi?"

"Evet öyle," dedi.

"Peki Simmias'ın resmini görmek Simmias'ın kendi-

74 sini anımsatmaz mı?"

"Elbette anımsatır," dedi.

"Bütün bunlardan anımsamanın bazen benzer şeylerden bazen de benzer olmayan şeylerden kaynaklandığı çıkmaz mı?"

"Çıkar."

"Ama benzer şeyler yoluyla herhangi bir şeyi anımsayan kişi, aynı zamanda bu anımsamanın anımsanan şeyle tıpatıp benzeyip benzemediğini de düşünmek zorunda değil midir?"

"Mecburen," dedi.

"Öyleyse," dedi Sokrates, "bak bakalım şimdi diyecek-

ταῦτα οὕτως ἔχει. φαμέν πού τι εἶναι ἴσον, οὐ ξύλον λέγω ξύλῳ οὐδὲ λίθον λίθῳ οὐδ᾽ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα πάντα ἕτερόν τι, αὐτὸ τὸ ἴσον· φῶμέν τι εἶναι ἢ μηδέν;

B Φῶμεν μέντοι νὴ Δί᾽, ἔφη ὁ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε. Ἦ καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸ ὃ ἔστιν; Πάνυ γε, ἦ δ᾽ ὅς. Πόθεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; ἆρ᾽ οὐκ ἐξ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἢ ξύλα ἢ λίθους ἢ ἄλλα ἄττα ἰδόντες ἴσα, ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἕτερον ὂν τούτων; ἢ οὐχ ἕτερόν σοι φαίνεται; σκόπει δὲ καὶ τῇδε. ἆρ᾽ οὐ λίθοι μὲν ἴσοι καὶ ξύλα ἐνίοτε ταὐτὰ ὄντα τῷ μὲν ἴσα φαίνεται, τῷ δ᾽ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; αὐτὰ τὰ ἴσα ἔστιν ὅτε ἄνισά σοι ἐφάνη, ἢ ἡ

C ἰσότης ἀνισότης; Οὐδεπώποτέ γε, ὦ Σώκρατες. Οὐ ταὐτὸν ἄρα ἐστίν, ἦ δ᾽ ὅς, ταῦτά τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον. Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ᾽, ἔφη, τῶν ἴσων, ἑτέρων ὄντων ἐκείνου τοῦ ἴσου, ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκάς τε καὶ εἴληφας;

lerim de doğru mu. Eşit diye bir şeyin olduğunu söylemez miyiz? Ama bir tahtanın bir tahtaya, bir taşın bir taşa ya da bunun gibi başka şeylerin birbirlerine eşit olmasını değil, bütün bunların dışındaki bir eşiti, eşitin kendisini kastediyorum burada. Böyle bir şeyin var olduğunu söyleyebilir miyiz, söyleyemez miyiz?"

B "Zeus hakkı için, elbette söyleriz," dedi Simmias. "Hiç şüphe etmeksizin hem de."

"Onun ne olduğunu biliyor muyuz?"

"Elbette," dedi.

"Peki onun bilgisini nereden edindik? Az önce söylediğimiz şeylerden, yani tahtalardan, taşlardan ya da gördüğümüz birbirine eşit başka şeylerden, değil mi? Onlardan yola çıkarak onlardan farklı bir şeyi düşünmedik mi? Yoksa onun farklı olmadığını mı sanıyorsun? Şöyle de düşünebilirsin: Eşit taşların ve tahtaların, aynı kalmak suretiyle, birine eşit görünürken bir başkasına eşit görünmediği olmaz mı?"

"Evet olur."

"Ama nasıl oluyor bu? Sana eşit olan şeylerin kendilerinin eşitsiz göründüğü ya da eşitliğin eşitsizlik olarak

C göründüğü oldu mu hiç?"

"Asla Sokrates."

"O halde," dedi, "eşit olan şeylerle eşitin kendisi aynı değildir."

"Bence kesinlikle değildir Sokrates," dedi.

"Ne var ki," dedi, "eşitin kendisini, ondan farklı olan bu eşit şeylerden yola çıkarak kavramaz mısın, onun bilgisine de böyle ulaşmaz mısın?"

Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν ἢ ὁμοίου ὄντος τούτοις ἢ ἀνομοίου; Πάνυ γε. Διαφέρει δέ γε, ἢ δ᾽ ὅς, οὐδέν· ἕως ἂν ἄλλο ἰδὼν ἀπὸ ταύτης τῆς
D ὄψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε ὅμοιον εἴτε ἀνόμοιον, ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸ ἀνάμνησιν γεγονέναι. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; ἢ δ᾽ ὅς· ἡ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν τοῖς ἴσοις; ἆρα φαίνεται ἡμῖν οὕτως ἴσα εἶναι ὥσπερ αὐτὸ ὃ ἔστιν ἴσον, ἢ ἐνδεῖ τι ἐκείνῳ τῷ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ἴσον, ἢ οὐδέν; Καὶ πολύ γε, ἔφη, ἐνδεῖ. Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν, ὅταν τίς τι ἰδὼν ἐννοήσῃ ὅτι βούλεται μὲν τοῦτο, ὃ νῦν ἐγὼ ὁρῶ, εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν ὄντων, ἐνδεῖ
E δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον εἶναι οἷον ἐκεῖνο, ἀλλ᾽ ἔστιν φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προειδότα ἐκεῖνο ᾧ φησιν αὐτὸ προσεοικέναι μέν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν; Ἀνάγκη. Τί οὖν; τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, ἢ οὔ, περί τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον; Παντάπασί γε. Ἀναγκαῖον ἄρα ἡμᾶς προειδέναι τὸ

"Çok doğru söylüyorsun," dedi.

"Kendisi onlara benzese de benzemese de, değil mi?"

"Elbette."

"Ama fark etmez," dedi. "Bir şeyi gördüğün zaman, bu görünüşten yola çıkarak ona benzeyen ya da benzemeyen başka bir şeyi düşünüyorsan, işte bunun anımsama olması gerekir."

"Kuşkusuz."

"Peki," diye devam etti, "acaba eşit tahtalarla ya da az önce sözünü ettiğimiz diğer eşit şeylerle karşılaştığımızda bu bizi nasıl etkiler? Onlar bize eşitin kendisi gibi mi eşit görünürler, yoksa eşitin kendisiyle ilişkili olarak ele alındığında onlarda bir eksiklik mi vardır?"

"Hem de çok eksiklik vardır," dedi.

"Birinin bir şey gördüğü zaman 'Şimdi burada gördüğüm şey mevcut olanlardan farklı bir şey olmayı amaçlıyor, ama olmak istediği şeyden eksik kalıyor, çünkü onun gibi olma olanağı yoktur ve ondan daha aşağıdır' diye düşündüğünü kabul edelim. Bu durumda bu kişinin, gördüğü şeyin kendisine benzeyip de ondan eksik kaldığını söylediği o şeyi daha önceden biliyor olması gerekmez mi?"

"Gerekir."

"Peki eşit şeylerle ve eşitin kendisiyle ilgili yaşadığımız da bu mudur?"

"Bütünüyle budur."

"O halde eşitin kendisini, eşit olan şeyleri görüp de

75 ἴσον πρὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ὅτε τὸ πρῶτον ἰδόντες τὰ ἴσα ἐνενοήσαμεν, ὅτι ὀρέγεται μὲν πάντα ταῦτα εἶναι οἷον τὸ ἴσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως. Ἔστι ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενοηκέναι μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ᾽ ἢ ἐκ τοῦ ἰδεῖν ἢ ἅψασθαι ἢ ἔκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων· ταὐτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω. Ταὐτὸν γὰρ ἔστιν, ὦ Σώκρατες, πρός γε ὃ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἔκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι,

B ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἐκείνου τε ὀρέγεται τοῦ ὃ ἔστιν ἴσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεέστερά ἐστιν· ἢ πῶς λέγομεν; Οὕτως. Πρὸ τοῦ ἄρα ἄρξασθαι ἡμᾶς ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ τἆλλα αἰσθάνεσθαι τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἴσου ὅ τι ἔστιν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἴσα ἐκεῖσε ἀνοίσειν, ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτ᾽ εἶναι οἷον ἐκεῖνο, ἔστιν δὲ αὐτοῦ φαυλότερα. Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἑωρῶμέν τε καὶ ἠκούομεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν;

75 onlar hakkında 'Bütün bunlar eşitin kendisi gibi olmayı amaçlıyor, ama ondan eksik kalıyorlar' diye düşünmeden önce biliyor olmamız zorunludur."

"Evet öyledir."

"Bu düşüncenin görme, dokunma ya da diğer duyular dışında bir yoldan gelmediğini ve bunun dışında bir yoldan bu düşünceye varmanın olanaklı olmadığını da kabul etmek gerek; bütün duyular da birdir benim için."

"Evet Sokrates, kanıtlamak istediğin şey bakımından hepsi birdir," dedi.

"Duyuların bize bildirdiği, duyular yoluyla gelen her
B şeyin eşitin kendisini amaçladığı, ancak ondan eksik kaldığıdır. Böyle dile getirsek nasıl olur?"

"Uygundur."

"Duyular yoluyla algıladığımız eşit şeyleri eşitin kendisiyle ilişkilendirebilmek ve onların eşitin kendisine benzemeye çalıştıklarını, ancak ondan eksik kaldıklarını düşünebilmek için görmeye, duymaya ya da başka bir duyuyu kullanmaya başlamadan önce eşitin kendisinin ne olduğuna ilişkin bilgiyi bir yerden edinmiş olmamız gerek."

"Söylediklerimize bakılırsa Sokrates, bu zorunludur," dedi.

"Ama görmeye, duymaya ve öteki duyularımızı kullanmaya doğduğumuz andan itibaren başlarız, değil mi?"

C Πάνυ γε. Ἔδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἴσου ἐπιστήμην εἰληφέναι; Ναί. Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι. Ἔοικεν.

Οὐκοῦν εἰ μὲν λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι ἔχοντες ἐγενόμεθα, ἠπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὐθὺς γενόμενοι οὐ μόνον τὸ ἴσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα; οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἴσου νῦν ὁ λόγος ἡμῖν μᾶλλόν τι ἢ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ ὁσίου, καί, ὅπερ λέγω,
D περὶ ἁπάντων οἷς ἐπισφραγιζόμεθα τὸ ὃ ἔστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. ὥστε ἀναγκαῖον ἡμῖν τούτων πάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι. Ἔστι ταῦτα. Καὶ εἰ μέν γε λαβόντες ἑκάστοτε μὴ ἐπιλελήσμεθα, εἰδότας ἀεὶ γίγνεσθαι καὶ διὰ βίου εἰδέναι· τὸ γὰρ εἰδέναι τοῦτ᾽ ἔστιν, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλεκέναι· ἢ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὦ Σιμμία, ἐπιστήμης ἀποβολήν;
E Πάντως δήπου, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Εἰ δέ γε, οἶμαι, λαβόντες πρὶν γενέσθαι γιγνόμενοι ἀπωλέσαμεν, ὕστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας, ἃς ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν,

C "Elbette."

"O halde eşitin bilgisine daha önceden sahip olduğumuzu söylemek gerek."

"Evet."

"Görünen o ki, doğmadan önce bu bilgiye sahip olmak zorundayız."

"Öyle görünüyor."

"Bu bilgiyi doğmadan önce edindiysek ve ona sahip olarak doğduysak hem doğmadan önce hem de doğar doğmaz yalnızca eşiti, daha büyüğü, daha küçüğü değil, bu türden her bir şeyi biliyor olmalıyız, değil mi? Aslında burada söz konusu olan 'eşit,' güzelin kendisinden, iyinin, adilin ve kutsalın kendisinden daha çok ilgilendirmiyor bizi. Dediğim gibi gerek
D sorduğumuz sorularda gerekse verdiğimiz cevaplarda 'nelik' diye belirlediğimiz her şeydir söz konusu olan. İşte böylesi şeylerin hepsine ilişkin bilgiyi doğmadan önce edinmiş olmamız gerekir."

"Öyle."

"Onları edindikten sonra her seferinde yeniden unutmasaydık, daima onları biliyor olarak doğar ve bütün yaşamımız boyunca da biliyor olurduk. Çünkü bilmek, edinilen bilgiyi korumak ve yitirmemektir; bilgiyi yitirmeye de unutmak demez miyiz, Simmias?"

E "Buna şüphe yok Sokrates," dedi.

"Doğmadan önce edindiklerimizi doğarken yitiriyor ve sonra duyularımızı kullanarak o aynı şeyler hakkında bir zamanlar sahip olduğumuz bilgileri yeniden

ἆρ᾽ οὐχ ὃ καλοῦμεν μανθάνειν οἰκείαν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν ἂν εἴη; τοῦτο δέ που ἀναμιμνήσκεσθαι λέγοντες ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν; Πάνυ γε. Δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτό
76 γε ἐφάνη, αἰσθόμενόν τι ἢ ἰδόντα ἢ ἀκούσαντα ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβόντα ἕτερόν τι ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι, ὃ ἐπελέληστο, ᾧ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνόμοιον ὂν ἢ ὅμοιον· ὥστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν τὰ ἕτερα, ἤτοι ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάντες, ἢ ὕστερον, οὓς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ ἀναμιμνήσκονται οὗτοι, καὶ ἡ μάθησις ἀνάμνησις ἂν εἴη. Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὦ Σώκρατες.

Πότερον οὖν αἱρεῖ, ὦ Σιμμία, ἐπισταμένους
B ἡμᾶς γεγονέναι, ἢ ἀναμιμνήσκεσθαι ὕστερον ὧν πρότερον ἐπιστήμην εἰληφότες ἦμεν; Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἐλέσθαι. Τί δέ τόδε; ἔχεις ἐλέσθαι, καὶ πῇ σοι δοκεῖ περὶ αὐτοῦ· ἀνὴρ ἐπιστάμενος περὶ ὧν ἐπίσταται ἔχοι ἂν δοῦναι λόγον ἢ οὔ; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τούτων ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν; Βουλοίμην μεντ᾽ ἄν, ἔφη ὁ Σιμμίας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον φοβοῦμαι, μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ᾖ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως οἵός τε

ediniyorsak, öğrenme dediğimiz şey de bize ait olan bilgiyi yeniden ele geçirmek olur, değil mi? Buna anımsama dersek doğru olmaz mı?"

"Elbette doğru olur."

"Bir şeyi görerek, işiterek ya da başka bir duyu aracılığıyla algıladığımız zaman, unutulmuş olan ve bu şeye benzeyen ya da bu şeye benzemediği halde onunla ilişkili olan başka bir şeyi daha zihinde canlandırmanın olanaklı olduğu ortaya çıktı. O halde, dediğim gibi, şu ikisinden biri doğru olmalı: Ya biz bunları bilerek doğuyoruz ve bütün yaşamımız boyunca da biliyoruz ya da sonradan öğrendiklerini söylediğimiz kişiler yalnızca anımsıyorlar ve öğrenme anımsamadır."

"Kesinlikle böyledir, Sokrates."

"Peki sen hangisini seçiyorsun Simmias? Bilerek mi doğuyoruz, yoksa doğmadan önce edindiğimiz bilgileri mi anımsıyoruz?"

"Sokrates, hangisini seçeceğimi şu an bilmiyorum."

"Peki şuna ne dersin? Şunlardan birini seçebilir ve fikrini söyleyebilirsin: Bilgili birisi, bildikleri hakkında hesap verebilir mi, veremez mi?"

"Elbette verebilmesi gerekir Sokrates," dedi.

"Peki az önce söylediğimiz şeyler konusunda herkesin hesap verebileceğine inanıyor musun?"

"Keşke verebilselerdi," dedi Simmias. "Korkarım ki, yarın bu saatlerde söz konusu şeyi gereğince yapabilecek

C τοῦτο ποιῆσαι. Οὐκ ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαί γε, ἔφη, ὦ Σιμμία, πάντες αὐτά; Οὐδαμῶς. Ἀναμιμνήσκονται ἄρα ἃ ποτε ἔμαθον; Ἀνάγκη. Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν; οὐ γὰρ δὴ ἀφ᾽ οὗ γε ἄνθρωποι γεγόναμεν. Οὐ δῆτα. Πρότερον ἄρα. Ναί. Ἦσαν ἄρα, ὦ Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἴδει, χωρὶς σωμάτων, καὶ φρόνησιν εἶχον. Εἰ μὴ ἄρα ἅμα γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὦ Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας· οὗτος γὰρ

D λείπεται ἔτι ὁ χρόνος. Εἶεν, ὦ ἑταῖρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ χρόνῳ; οὐ γὰρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὡμολογήσαμεν· ἢ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν, ἐν ᾧπερ καὶ λαμβάνομεν; ἢ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον; Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών.

Ἆρ᾽ οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὦ Σιμμία; εἰ μὲν ἔστιν ἃ θρυλοῦμεν ἀεί, καλόν τέ καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν,

C kimse kalmayacak artık."

"Simmias, o halde bunları herkesin bildiğini düşünmüyorsun, öyle mi?" diye sordu.

"Asla," diye cevapladı Simmias.

"Öyleyse onlar geçmişte öğrendiklerini mi anımsıyorlar?

"Kesinlikle öyle olmalı."

"Peki ruhlarımız onların bilgisini ne zaman edindi? Her halde insan olarak doğduktan sonra değil."

"Kesinlikle değil."

"O halde daha önce, öyle mi?"

"Evet."

"Simmias, öyleyse ruhlar insan biçimine girmeden önce bedenden ayrıydı ve akıl sahibiydi."

"Tabii bu bilgileri doğuşumuz sırasında edinmediysek

D Sokrates, çünkü geriye o zaman kalıyor."

"Haydi devam edelim dostum. Peki onu ne zaman yitiriyoruz? Az önce kabul ettiklerimize göre doğarken ona sahip değiliz. Yoksa onları tam ele geçirdiğimiz sırada mı kaybediyoruz? Ya da söyleyebileceğin başka bir zaman var mı?"

"Yok, Sokrates. Üstelik boş konuştuğumun da farkında değilmişim."

"Simmias, öyleyse vardığımız durum şu mudur?" dedi: "Dilimizden hiç düşürmediğimiz güzel, iyi ve bu türden bütün varlıklar eğer varlarsa, bize duyularımız yoluyla gelen her şeyi bizde daha önceden mevcut olup

E ὑπάρχουσαν πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὖσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνῃ ἀπεικάζομεν, ἀναγ-καῖον, οὕτως ὥσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὕτως καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα, ἄλλως ἂν ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη; ἆρ᾽ οὕτως ἔχει, καὶ ἴση ἀνάγκη ταῦτά τε εἶναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὶν καὶ ἡμᾶς γεγονέναι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε; Ὑπερφυῶς, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος εἰς τὸ ὁμοίως εἶναι τήν
77 τε ψυχὴν ἡμῶν πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς καὶ τὴν οὐσίαν, ἣν σὺ νῦν λέγεις. οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὕτω μοι ἐναργὲς ὂν ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτ᾽ εἶναι ὡς οἷόν τε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ τἆλλα πάντα ἃ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοὶ δοκεῖ ἱκανῶς ἀποδέδεικται. Τί δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης· δεῖ γὰρ καὶ Κέβητα πείθειν. Ἱκανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶν πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις· ἀλλ᾽ οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτόν, ὅτι πρὶν
B γενέσθαι ἡμᾶς ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή·

Εἰ μέντοι καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν ἔτι ἔσται, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ᾽ ἔτι ἐνέστηκεν ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἀπο-θνῄσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννῦται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ᾖ.

E da bize ait şeyler olarak yeniden bulduğumuz bu varlıklara bağlıyorsak ve duyularımızı onlarla ilişkilendiriyorsak, bu varlıklar gibi ruhlarımız da biz doğmadan önce var olmak zorundadır. Yoklarsa, bu tartışma da boş yere yapılmış olur, değil mi? Bu varlıkların var olması ile ruhlarımızın biz doğmadan önce var olması aynı şekilde zorunlu değil midir? Onlar var olmasaydı, ötekiler de var olmazdı, değil mi?"

"Sokrates, bana göre kesinlikle aynı zorunluluk söz konusudur; bu tartışma, biz doğmadan önce ruhlarımı-
77 zın tıpkı demin sözünü ettiğin varlıklar gibi var olduğu yolunda dosdoğru ilerliyor. Bu türden bütün şeylerin, yani iyinin, güzelin ve az önce söylediğin diğerlerinin ziyadesiyle var olduğundan daha açık hiçbir şey yok benim için. Bana göre bu yeterince gösterilmiştir," dedi Simmias.

"Peki ya Kebes ne düşünüyor? Zira onu da ikna etmek gerek," dedi Sokrates.

"Sanırım o da ikna oldu," dedi Simmias. "Her ne kadar tartışılan şeylere şüpheyle yaklaşma konusunda en çok ısrar eden insan Kebes olsa da, ruhumuzun biz doğ-
B madan önce var olduğuna o da tamamen ikna oldu sanırım. Ne var ki asıl biz öldükten sonra ruhlarımızın var olmaya devam ediyor olması bana henüz tanıtlanmış görünmüyor. Çünkü demin Kebes'in sözünü ettiği yaygın kabul, yani insan öldüğü zaman ruhun dağılacağı ve varlığının son bulacağı görüşü hâlâ duruyor.

τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἄλλοθέν ποθεν καὶ εἶναι πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικέσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι;

C Εὖ λέγεις, ἔφη, ὦ Σιμμία, ὁ Κέβης. φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἥμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὗ δεῖ, ὅτι πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή· δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι ὅτι καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν οὐδὲν ἧττον ἔσται ἢ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἔχειν. Ἀποδέδεικται μέν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταὐτὸν καὶ ὃν πρὸ τούτου ὡμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. εἰ γὰρ ἔστιν μὲν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη δὲ

D αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ἰοῦσῃ τε καὶ γιγνομένῃ μηδαμόθεν ἄλλοθεν ἢ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτὴν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ εἶναι, ἐπειδή γε δεῖ αὖθις αὐτὴν γίγνεσθαι; ἀποδέδεικται μὲν οὖν ὅπερ λέγετε καὶ νῦν.

Ὅμως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἂν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον, καὶ δεδιέναι τὸ τῶν παίδων, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκβαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾷ καὶ διασκεδάννυσιν, ἄλλως

E τε καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ᾽ ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνῄσκων. καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας· Ὡς δεδιότων, ἔφη, ὦ Σώκρατες,

Yani onu farklı bir yoldan doğmaktan, varlığa gelmekten, bir insan bedenine girmeden önce var olmaktan ve girdiği bu bedenden ayrılınca da sona ermekten, yok olmaktan ne alıkoyar?"

C "Doğru söylüyorsun Simmias," dedi Kebes. "Öyle görünüyor ki, gerekenin yarısı tanıtlanmıştır, yani biz doğmadan önce ruhlarımızın var olduğu. Ne var ki tanıtlamanın kusursuz olması için ruhların biz doğmadan önce var oldukları kadar biz öldükten sonra var olacaklarının da gösterilmesi gerek."

"Simmias, Kebes, bu zaten tanıtlandı," dedi Sokrates. "Bu önermeyle daha önceki kabulü, yani bütün canlıların ölülerden doğduğu kabulünü bir araya getirecek olursanız görürsünüz bunu. Çünkü ruh doğum öncesin-

D de de varsa, onun ölümden ve ölü olanlardan başka bir kaynaktan yaşama katılamayacak ve doğamayacak olması zorunluysa ve üstelik onun yeniden doğması gerekiyorsa, ölümden sonra ruhun var olmaya devam etmesi nasıl zorunlu olmaz? Söylediğim gibi zaten tanıtlandı bu. Buna rağmen siz, sen ve Simmias, sanırım bu savı daha da derinlemesine incelemek istiyorsunuz; çünkü ruh bedenden ayrıldığında rüzgârın onu savurup dağıt-

E masından, özellikle de ölümün sütliman bir havaya değil de büyük fırtınaların koptuğu bir güne rastlamasından çocuklar gibi korkuyorsunuz aslında."

Bu sözlere gülümseyen Kebes dedi ki: "Sokrates, sanki

πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ᾽ ἴσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς, ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται· τοῦτον οὖν πειρώμεθα πείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια. Ἀλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπᾴδειν αὐτῷ ἑκάστης ἡμέρας, ἕως ἂν ἐξεπᾴσητε.

78 Πόθεν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τῶν τοιούτων ἀγαθὸν ἐπῳδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις; Πολλὴ μὲν ἡ Ἑλλάς, ἔφη, ὦ Κέβης, ἐν ᾗ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπῳδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πόνων, ὡς οὐκ ἔστιν εἰς ὅ τι ἂν ἀναγκαιότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ᾽ ἀλλήλων· ἴσως γὰρ ἂν οὐδὲ ῥᾳδίως εὕροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης· ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν ἐπανέλθωμεν,

B εἴ σοι ἡδομένῳ ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν ἡδομένῳ γε· πῶς γὰρ οὐ μέλλει; Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Σωκράτης, δεῖ ἡμᾶς ερέσθαι ἑαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι μὴ πάθῃ αὐτό, καὶ τῷ ποίῳ τινὶ οὔ· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι πότερον ἡ ψυχή ἐστιν, καὶ ἐκ

sahiden korkuyormuşuz gibi bizi rahatlatmaya çalış. Ya da korkanlar biz değilmişiz de içimizde böylesi şeylerden korkan bir çocuk varmış gibi düşün. Umacıdan korkar gibi ölümden korkmasın diye onun düşüncelerini değiştirmeye çalışalım o halde."

"Korkusunu yok edene kadar her gün sihirli sözcüklerle büyülemeniz gerek onu," dedi Sokrates.

78 "Sokrates, sen de bizi terk ediyor olduğuna göre bu korkulardan kurtulmayı sağlayacak usta bir büyücüyü nereden bulalım?" dedi.

"Kebes," dedi, "Hellas, içinde iyi insanların yaşadığı büyük bir yerdir, dahası pek çok barbar kavim de vardır. Böyle bir büyücü bulabilmek için oraları baştan aşağı araştırmanız gerek. Ne paradan sakının ne de çabanızı esirgeyin bu yolda. Çünkü paranızı uğrunda harcayacağınız daha iyi bir şey olamaz. Ama onu kendi içinizde de aramalısınız. Çünkü bu işi sizden daha iyi yapabilecek birini bulmanız hiç kolay olmayacak."

"Bu yapılır elbet," dedi Kebes. "Şimdi istersen kaldığı-
B mız yere dönelim."

"İsterim tabii, neden olmasın?"

"Çok güzel," dedi.

"Şimdi kendimize önce şunu sormamız gerekiyor" dedi Sokrates. "Ne türden şeyler böyle bir olaya, yani dağılmaya maruz kalır? Hangi şeyler için bu olaydan korkmak, hangi şeyler için korkmamak gerek? Daha sonra ruhun bunlardan hangisine ait olduğunu ve

τούτων θαρρεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας
ψυχῆς; Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν τῷ μὲν
C συντεθέντι τε καὶ συνθέτῳ ὄντι φύσει προσήκει
τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτῃ ᾗπερ συν-
ετέθη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὂν ἀξύνθετον, τούτῳ
μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῳ
ἄλλῳ; Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης.
Οὐκοῦν ἅπερ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει,
ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα, τὰ δὲ
ἄλλοτ᾽ ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτά, ταῦτα
δὲ εἶναι τὰ σύνθετα; Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. Ἴωμεν
δή, ἔφη, ἐπὶ ταὐτὰ ἐφ᾽ ἅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
D λόγῳ. αὐτὴ ἡ οὐσία ἧς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι καὶ
ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὡσαύτως
ἀεὶ ἔχει κατὰ ταὐτὰ ἢ ἄλλοτ᾽ ἄλλως; αὐτὸ τὸ
ἴσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ ἕκαστον ὃ ἔστιν, τὸ ὄν,
μή ποτε μεταβολὴν καὶ ἠντινοῦν ἐνδέχεται; ἢ ἀεὶ
αὐτῶν ἕκαστον ὃ ἔστι, μονοειδὲς ὂν αὐτὸ καθ᾽
αὑτό, ὡσαύτως κατὰ ταὐτὰ ἔχει καὶ οὐδέποτε
οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται;
Ὡσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, κατὰ ταὐτὰ
E ἔχειν, ὦ Σώκρατες. Τί δὲ τῶν πολλῶν, οἷον ἀνθ-
ρώπων ἢ ἵππων ἢ ἱματίων ἢ ἄλλων ὁντινωνοῦν
τοιούτων, ἢ ἴσων ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἐκείνοις

ruhumuz için cesur olmak mı, yoksa korkmak mı gerektiğini araştıralım."

"Doğru söylüyorsun," dedi.

"Şimdi, birleşmiş olan ya da doğaları gereği bileşik
C olan şeyler birleştikleri gibi ayrılmazlar mı? Bileşik olmayan şeyler varsa, başka herhangi bir şeyin değil de yalnızca onların ayrışmaya maruz kalmayacakları doğru değil mi?"

"Bana doğru görünüyor," dedi Kebes.

"Peki her zaman bir ve aynı şekilde olanlar, bileşik olmamaları en olası şeyler; değişip duran ve hiçbir zaman aynı kalmayanlarsa bileşik şeyler değil midir?"

"Bence öyledir."

"O halde daha önce konuştuğumuz konuya dönelim," dedi. "Soru ve cevaplarımızda ne olduğunu ortaya
D koymaya çalıştığımız şey, yani varlığın bizzat kendisi, her zaman bir ve aynı mıdır, yoksa değişir mi? Eşitin kendisi, güzelin kendisi, var olan her bir şeyin kendisi, herhangi bir zamanda herhangi bir şekilde değişime uğrar mı? Yoksa kendi başlarına alındıklarında tekbiçimli olan bu özlerden her biri her zaman bir ve aynı kalır ve hiçbir şekilde hiçbir değişikliğe uğramaz mı?"

"Bir ve aynı kalmaları zorunludur Sokrates," dedi
E Kebes.

"Peki insan, hayvan, elbise gibi pek çok güzel şey için, yani kendinde varlıkların adıyla aynı adı taşıyan ve güzel şeyler, eşit şeyler diye adlandırılan bu türden pek

ὁμωνύμων; ἆρα κατὰ ταὐτὰ ἔχει, ἢ πᾶν τοὐναντίον ἐκείνοις οὔτε αὐτὰ αὑτοῖς οὔτε ἀλλήλοις οὐδέ-ποτε ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδαμῶς κατὰ ταὐτά; Οὕτως, ἔφη ὁ Κέβης· οὐδέποτε ὡσαύτως ἔχει.

79 Οὐκοῦν τούτων μὲν κἂν ἅψαιο κἂν ἴδοις κἂν ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσιν αἴσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταὐτὰ ἐχόντων οὐκ ἔστιν ὅτῳ ποτ᾽ ἂν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας λογισμῷ, ἀλλ᾽ ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὁρατά; Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις.

Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἴδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὁρατόν, τὸ δὲ ἀειδές; Θῶμεν, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἀειδὲς ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον, τὸ δὲ ὁρατὸν μηδέποτε κατὰ ταὐτά; Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν.

B Φέρε δή, ἦ δ᾽ ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχή; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη. Ποτέρῳ οὖν ὁμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα; Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον, ὅτι τῷ ὁρατῷ. Τί δὲ ἡ ψυχή; ὁρατὸν ἢ ἀειδές;

çok başka şey için durum nedir? Bunlar da hep aynı mı kalır? Yoksa kendinde varlıkların tersine, sözgelimi hem kendileriyle hem de birbirleriyle neredeyse hiçbir zaman aynı kalmazlar mı?"

"Öyledirler, hiçbir zaman aynı kalmazlar," dedi Kebes.

79 "Şimdi bunlara dokunabilirsin, bunları görebilirsin ya da başka bir duyuyla algılayabilirsin; oysa hep aynı kalan şeyleri ancak düşünmede yapılan bir akıl yürütmeyle kavrayabilirsin, başka bir şekilde değil; çünkü onlar görünmezdir, hatta görülebilir değildir, değil mi?"

"Kesinlikle" dedi, "çok doğru söylüyorsun."

"Öyleyse," dedi, "varolanları 'görünenler' ve 'görünmeyenler' olmak üzere ikiye ayıralım mı?"

"Ayıralım" dedi.

"Dahası görünmeyenlerin her zaman aynı kaldıklarını, görünenlerin asla aynı kalmadıklarını da kabul edelim mi?"

"Bunu da kabul edelim."

B "Peki," dedi, "bizim de bir yarımız ruh bir yarımız da beden değil mi?"

"Kesinlikle öyle" dedi.

"Şimdi de bedenin bu iki türden hangisine daha benzer ve daha yakın olduğunu söyleyelim mi?"

"Görünenlere tabii, bu herkes için açıktır," dedi.

"Peki ya ruh? Görünen mi, yoksa görünmeyen bir şey mi?"

Οὐχ ὑπ᾽ ἀνθρώπων γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει ἐλέγομεν· ἢ ἄλλῃ τινὶ οἴει; Τῇ τῶν ἀνθρώπων. Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; ὁρατὸν ἢ ἀόρατον εἶναι; Οὐχ ὁρατόν. Ἀειδὲς ἄρα; Ναί. Ὁμοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστιν
C τῷ ἀιδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὁρατῷ. Πᾶσα ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι ἢ διὰ τοῦ ὁρᾶν ἢ διὰ τοῦ ἀκούειν ἢ δι᾽ ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως—τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι᾽ αἰσθήσεως σκοπεῖν τι—, τότε μὲν ἕλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἰλιγγιᾷ ὥσπερ μεθύουσα, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη; Πάνυ γε. Ὅταν δέ γε
D αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οἴχεται εἰς τὸ καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὂν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύτως ἔχον, καὶ ὡς συγγενὴς οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ᾽ ἐκείνου τε γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν γένηται καὶ ἐξῇ αὐτῇ, καὶ πέπαυταί τε τοῦ

"En azından insanlar tarafından görülemez, Sokrates."

"Zaten görünenler ve görünmeyenler hakkında konuşurken insan açısından konuşuyoruz; yoksa sen başka bir şeyi kastettiğimizi mi sandın?"

"Hayır, insan açısından değerlendiriyoruz."

"Şimdi ruh hakkında ne diyelim? Görünen mi, görünmeyen mi?

"Görünen değil."

"Yani görünmez öyle mi?"

"Evet."

"Öyleyse bedene kıyasla ruh görünmeyene, bedense
C görünene daha çok benzer."

"Büsbütün zorunludur bu Sokrates."

"Peki ruhun, bir şeyi görerek, işiterek ya da başka bir duyuyu kullanarak araştırırken bedeni kullandığı zaman (çünkü bir şeyi duyular aracılığıyla araştırmak beden aracılığıyla araştırmak demektir), yine beden tarafından asla aynı kalmayan şeylere doğru sürüklendiğini, bu tür şeylerle ilgilendiği için de kendinden şüphe duyduğunu, huzursuzlaştığını, tıpkı içmiş gibi sersemlediğini başından beri söyleyip durmadık mı?"

"Elbette söyledik."

D "Öte yandan ruh, araştırmalarını kendi başına yaparsa 'saf,' 'daima var olan,' 'ölümsüz' ve 'aynı kalan'lara doğru gider; bizzat kendi varlığıyla yalnız kaldığında ve bu bakımdan engellenmediğinde, onlara benzer bir varlık olarak hep onlarla birlikte olur; yanılmalarından

πλάνου καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχει, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη· καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται; Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει καὶ ἐκ τῶν ἔμπρόσθεν
Ε καὶ ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ψυχὴ ὁμοιότερον εἶναι καὶ ξυγγενέστερον; Πᾶς ἄν μοι δοκεῖ, ἡ δ᾽ ὅς, συγχωρῆσαι, ὦ Σώκρατες, ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλῳ καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον ἢ τῷ μή. Τί δὲ τὸ σῶμα; Τῷ ἑτέρῳ.

Ὅρα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι, ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ
80 ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν· καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πότερόν σοι δοκεῖ ὅμοιον τῷ θείῳ εἶναι καὶ πότερον τῷ θνητῷ; ἢ οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαί τε καὶ δουλεύειν; Ἔμοιγε. Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικεν; Δῆλα δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ σῶμα τῷ θνητῷ. Σκόπει δή, ἔφη, ὦ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν

kurtulur, onlarla ilişkisinde bir ve aynı kalır, çünkü kendileri de öyle olan varlıklarla ilişkiye girmektedir. İşte ruhun bu durumuna aklı başındalık denmez mi?"

"Sokrates," dedi, "kesinlikle yerinde ve doğru konuşuyorsun."

"Peki hem daha öncekilere hem de şimdi söylediklerimize göre, sence ruh bu iki türden hangisine daha çok benzer, hangisine daha yakındır?"

"Bana kalırsa," dedi, "bu yolu takip eden herkes, hatta en kafasız kişi bile, ruhun değişene kıyaslandığında hep aynı kalana bütünüyle ve her bakımdan daha çok benzediğini söyleyecektir."

"Peki ya beden?"

"Bu daha çok diğerine benzer."

"Bir de şöyle bak. Ruh ve beden birlikte oldukları sürece doğa, birini boyun eğmek ve yönetilmek, ötekini yönetmek ve buyurmakla yükümlü kılar. Bu durumda bunlardan hangisinin tanrısal olana, hangisinin ölümlü olana benzediğini düşünürsün? Yoksa tanrısal olanın yönetmeye ve sevk etmeye, ölümlü olanın ise yönetilmeye ve boyun eğmeye uygun olduğunu kabul etmiyor musun?"

"Kabul ediyorum."

"Peki ruh hangisine benzer?"

"Sokrates, ruhun tanrısal olana, bedenin ise ölümlü olana benzediği çok açık."

"Kebes," dedi, "şimdi de bütün bu söylenenlerden şu

B ξυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὡσαύτως κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχή, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ ἀνοήτῳ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὦ φίλε Κέβης, ἢ οὐχ οὕτως ἔχει; Οὐκ ἔχομεν.

Τί οὖν; τούτων οὕτως ἐχόντων ἆρ᾽ οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι ἢ ἐγγύς τι τούτου;

C Πῶς γὰρ οὔ; Ἐννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν ὁρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὁρατῷ κείμενον, ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ᾧ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ᾽ ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον, ἐὰν μέν τις καὶ χαρι-έντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, καὶ πάνυ μάλα. συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγου ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον. ἔνια

D δὲ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἂν σαπῇ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀθάνατά ἐστιν· ἢ οὔ; Ναί.

B sonuca varıp varamayacağımızı düşün: 'Tanrısal,' 'ölümsüz,' 'düşünülür,' 'tekbiçimli,' 'çözülmez,' 'hep kendisiyle bir ve aynı kalır' olana en çok benzeyen ruhtur; 'insani,' 'ölümlü,' 'çokbiçimli,' 'düşünülür olmayan,' 'çözülür,' 'kendisiyle asla aynı kalmayan'a en çok benzeyense bedendir. Sevgili Kebes, bunun böyle olmadığını göstermek için bu söylenenlere aykırı bir şey söyleyebilir miyiz?"

"Söyleyemeyiz."

"Madem öyle, hızla çözülmek bedene, hiç çözülmemek ya da buna yakın bir yapıda olmaksa ruha göre değil midir?"

C "Elbette."

"Şimdi de şunu bir düşün," dedi: "Bir insan öldüğünde, onun görünen alanda yer alan görünen kısmı, yani bedeni, bizim ceset dediğimiz şey, parçalanmaya, çözülmeye uğrasa da, bunlardan hiçbiri onun başına birdenbire gelmez. Beden epeyce bir zaman olduğu gibi kalır, üstelik biri iyi durumdaki bir bedenle ve uygun bir mevsimde öldüyse bu süre daha da uzar; hele ki Mısır'da olduğu gibi içi boşaltılarak mumyalanırsa, hesaplanamayacak kadar uzun bir süre boyunca kendi bütünlüğünü neredeyse tamamen koruyacaktır. Beden

D çürüse bile onun bazı parçaları –kemik, kas ve bunun gibi bütün diğer parçaları– adeta ölümsüzdür, değil mi?"

"Evet."

Ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀιδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς Ἅιδου ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἵ, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἡ τοιαύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι;
Ε πολλοῦ γε δεῖ, ὦ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὧδ᾽ ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος ξυνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἑκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ καὶ συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς ἑαυτήν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο—τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ
81 ὄντι τεθνάναι μελετῶσα· ἢ οὐ τοῦτ᾽ ἂν εἴη μελέτη θανάτου; Παντάπασί γε. Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οἷ ἀφικομένη ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπηλλαγμένῃ, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ θεῶν διάγουσα; οὕτω φῶμεν, ὦ Κέβης, ἢ ἄλλως;

Οὕτω νὴ Δία, ἔφη ὁ Κέβης. Ἐὰν δέ γε οἶμαι

"Görünmez olan ruh ise başka bir yere, kendisi gibi soylu, saf, görünmeyen bir yere, doğrusunu istersen Hades'e,[20] iyi ve bilge bir tanrının yanına, benim ruhumun da tanrının izniyle gideceği yere gider. Bu özelliklere ve böyle bir yapıya sahip olan ruh bedenden ayrıldığında, pek çok insanın dediği gibi, hemen dağılıp yok olur mu?
E Sevgili Kebes, sevgili Simmias, durum bundan çok farklıdır; aslına bakarsanız şöyledir: Şayet ruh yaşam boyunca bedenle ilişki kurmaya hiç istekli olmaz, ondan kaçarak ve gerekirse kendi içine kapanarak, devamlı bu konuda çabalayarak bedenin hiçbir şeyini peşinde sürüklemez ve onu saf olarak terk ederse, bu, ruhun felsefenin peşinden doğru bir şekilde gitmesi ve tasasız bir
81 ölüme hazırlanmasından başka bir anlama gelmez. Yoksa bu ölüme hazırlanmak değil midir?"

"Şüphesiz öyledir."

"Ruh böyle bir duruma ulaştığında kendine benzeyene doğru gider; görünmeyene, tanrısal olana, ölümsüz ve aklı başında olana doğru. Oraya gidenlere mutlu olmak da nasip olur; çünkü yanılmalardan, aptallıklardan, korkulardan, arsız aşklardan ve insana özgü bütün öteki kötülüklerden kurtulmuş olurlar. Onlar, erginlenmişlerin söylediği gibi, yaşamlarının geri kalanında sahiden de tanrılarla birlikte olacaklardır. Böyle söyleyebilir miyiz Kebes, yoksa başka türlü mü söylemeliyiz?"

"Zeus hakkı için, böyle söylemek gerek," dedi Kebes.

B μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἅτε τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα καὶ γεγοητευμένη ὑπ᾽ αὐτοῦ ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ᾽ ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἅψαιτο καὶ ἴδοι καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς ὄμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ ἔχουσαν οἴει
C ψυχὴν αὐτὴν καθ᾽ αὑτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι; Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν, ἔφη. Ἀλλὰ καὶ διειλημμένην γε, οἶμαι, ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, ὃ αὐτῇ ἡ ὁμιλία τε καὶ συνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ξύμφυτον; Πάνυ γε. Ἐμβριθὲς δέ γε, ὦ φίλε, τοῦτο οἴεσθαι χρὴ εἶναι καὶ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὁρατόν· ὃ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεταί τε καὶ ἕλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον, φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ Ἅιδου, ὥσπερ
D λέγεται, περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ ἃ δὴ καὶ ὤφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἴδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι ἀλλὰ τοῦ ὁρατοῦ μετέχουσαι, διὸ καὶ ὁρῶνται.

B "Ne var ki ruhun bedeni terk ederken saf değil, kirli olduğunu düşünüyorum. Çünkü ruh her zaman bedenle birlikte olmuştur; ona bakmış, onu sevmiştir; bedensel olanın dışında, yani dokunulabilen, görülebilen, içilebilen, yenilebilen ve cinsellik için ihtiyaç duyulanların dışında hiçbir şeyin gerçek olmadığına inanacak kadar beden tarafından, bedenin arzuları ve hazları tarafından ayartılmıştır; gözler için karanlık ve görülemez olup da idrak edilebilir ve felsefeyle kavranılır olandan korkmaya, nefret etmeye ve kaçmaya alışmıştır. Bu özelliklere sahip olan bir ruhun bedeni katışıksız halde ve saf bir
C şekilde terk edebileceğini düşünür müsün sen?"

"Asla düşünmem," dedi.

"Şöyle düşünüyorum: Ruhun bedenle olan ilişkisi ve beraberliği sırasında bedenin ona sürekli eşlik etmesi ve onun emrine amade olması, bu ikisini iyice kaynaştırmış, bu da ruhun bedensel olan tarafından iyice ele geçirilmesine neden olmuştur, değil mi?"

"Elbette."

"Dostum, onun[21] hantal, ağır, dünyevi ve görülebilir olduğunu düşünmek gerek. Böylesi bir ruha sahip olan kişi de ağırlaşır; görünmeyenden ve Hades'ten korktuğu için beden tarafından tekrar görünen alana çekilir.
D Söylenenlere göre ruhun belli belirsiz çeşitli hayaletlerinin görüldüğü anıtlar ve mezarlar arasında dolaşır durur; saf olarak ayrılmayıp görünür olandan pay alan böylesi bir ruhun hâlâ bir silueti vardır, görülebilir olması da bu yüzdendir."

Εἰκός γε, ὦ Σώκρατες. Εἰκὸς μέντοι, ὦ Κέβης· καὶ οὔ τί γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὔσης· καὶ μέχρι γε τούτου
E πλανῶνται, ἕως ἂν τῇ τοῦ ξυνεπακολουθοῦντος, τοῦ σωματοειδοῦς ἐπιθυμίᾳ ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα. Ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἤθη ὁποῖ᾽ ἄττ᾽ ἂν καὶ μεμελετηκυῖαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ.

Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες; Οἷον τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβημένους, εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων
82 εἰκὸς ἐνδύεσθαι. ἢ οὐκ οἴει; Πάνυ μὲν οὖν εἰκὸς λέγεις. Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἁρπαγὰς προτετιμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη· ἢ ποῖ ἂν ἄλλοσέ φαμεν τὰς τοιαύτας ἰέναι; Ἀμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα. Οὐκοῦν, ἦ δ᾽ ὅς, δῆλα δὴ καὶ τἆλλα, ἃ ἂν ἕκαστα ἴοι, κατὰ τὰς αὐτῶν ὁμοιότητας τῆς μελέτης; Δῆλον δή, ἔφη· πῶς δ᾽ οὔ; Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες οἱ τὴν δημοτικὴν
B καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες, ἣν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην, ἐξ

"Bunlar akla yatkın Sokrates."

"Elbette akla yatkın Kebes. Dahası bunlar iyilerin değil de, geçmişteki kötü yaşam biçimlerinden dolayı ceza çekmek üzere böylesi yerlerde yollarını şaşırarak dolaşmak zorunda kalan kötülerin ruhları olsa gerek. Onlar
E peşlerini bırakmayan bedensel arzulardan dolayı yeniden bir bedene tutsak olana kadar dolaşıp durmaya devam edeceklerdir. Nasıl bir bedene tutsak olacakları da yaşamları boyunca geliştirdikleri huylara bağlı olacaktır."

"Ne tür huyları kastediyorsun Sokrates?"

"Sözgelimi kendilerini oburluğa, taşkınlığa, içkiye kaptırıp bunlardan hiç sakınmayanların ruhları, eşek gibi hayvanların soyundan gelen bir hayvanın biçiminde
82 doğsa gerek. Sen böyle düşünmüyor musun?"

"Söylediklerin gayet mümkün."

"Adaletsizliği, zorbalığı, çapulculuğu tercih edenlerin ruhlarıysa kurt, şahin, akbaba türünden hayvanların bedenlerine girmez mi? Yoksa böylesi ruhların gideceği başka bir yer mi söylemeliyiz?"

"Kuşkusuz o bedenlere girerler," dedi Kebes.

"O halde," dedi, "ötekilerden her birinin de kendi alışkanlıklarına uygun bir yere gitmesi gerektiği açık mı?"

"Hem de nasıl."

"Peki," dedi, "bunların arasından en mutluları ve en iyi yere gidecek olanları, ölçülülük ve adalet diye adlan-
B dırılan toplumsal ve siyasal erdemlere göre –ki bu erdemler felsefe ve aklın eşliği olmaksızın alışkanlık ve

ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονυῖαν ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ; Πῇ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι; Ὅτι τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικὸν τε καὶ ἥμερον γένος, ἤ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων, ἤ καὶ εἰς ταὐτόν γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους. Εἰκός.

Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι ἀλλ᾽ ἢ τῷ φιλομαθεῖ. ἀλλὰ τούτων ἕνεκα, ὦ ἑταῖρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἁπασῶν καὶ καρτεροῦσι καὶ οὐ παραδιδόασιν αὐταῖς ἑαυτούς, οὔ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι· οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι, ἔπειτα ἀπέχονται αὐτῶν. Οὐ γὰρ ἂν πρέποι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Κέβης. Οὐ μέντοι μὰ Δία, ἦ δ᾽ ὅς. Τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἅπασιν, ὦ Κέβης, ἐκεῖνοι οἷς τι μέλει τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματι λατρεύοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες, οὐ κατὰ ταὐτὰ πορεύονται αὐτοῖς, ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπῃ ἔρχονται, αὐτοὶ δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν καὶ τῇ ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ ταύτῃ τρέπονται ἐκείνῃ ἑπόμενοι, ᾗ ἐκείνη ὑφηγεῖται.

alıştırma yoluyla elde edilir– eyleyenler değil midir?"

"Niye en mutlu olanlar bunlar olsun ki?"

"Bunun nedeni bu ruhların muhtemelen bal arısı, yaban arısı, karınca gibi tekrar böyle sosyal ve toplumuna bağlı bir türe ya da yeniden insan türüne gidecek olması, ölçülü kişilerin de bunların arasından çıkmasıdır."

"Evet."

"Felsefe yapmayana ve bütünüyle arınmamış bir şekilde ayrılana, tanrılar topluluğuna katılmak nasip olmaz;
C yalnızca öğrenme sevgisi olanlar oraya gidebilir. Bu yüzden sevgili Simmias, sevgili Kebes, gerçek filozoflar bedenden kaynaklanan bütün arzulardan kaçınırlar, onlara şiddetle direnirler ve kendilerini onlara kaptırmazlar; çünkü ne pek çok mal düşkünü gibi servet kaybından ve yoksulluktan ne de onur ve güç düşkünleri gibi kötü bir durumun yol açacağı onursuzluk ve itibar kaybından korkarlar, tersine bunlardan uzak dururlar."

"Başka bir şey de yakışmazdı onlara Sokrates," dedi Kebes.

D "Zeus için, elbette yakışmazdı," dedi. "Kebes, işte bu yüzden bedene hizmet etmek için yaşamayıp ruhuna özen gösteren bütün bu insanlar nereye gittiğini bilmeyen kişilerle birlikte yürümezler. Kurtuluş ve arınma sağlayan felsefeye ters düşeni yapmamak gerektiğine inanan bu insanlar ona yönelir ve onun götürdüğü yere giderler."

Πῶς, ὦ Σώκρατες; Ἐγὼ ἐρῶ, ἔφη. γιγνώσκουσι γάρ, ἦ δ᾽ ὅς, οἱ φιλομαθεῖς ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία ἀτεχνῶς
E διαδεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολλημένην, ἀναγκαζομένην δὲ ὥσπερ διὰ εἱργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι᾽ αὑτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλινδουμένην, καὶ τοῦ εἱργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι δι᾽ ἐπιθυμίας ἐστίν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος
83 ξυλλήπτωρ εἴη τοῦ δεδέσθαι,—ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσιν οἱ φιλομαθεῖς ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἠρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ, ἐνδεικνυμένη ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων σκέψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὤτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν, ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὑτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ᾽
B ἢ αὐτὴν αὑτῇ, ὅ τι ἂν νοήσῃ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ τῶν ὄντων· ὅ τι δ᾽ ἂν δι᾽ ἄλλων σκοπῇ ἐν ἄλλοις ὂν ἄλλο, μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητόν τε καὶ ὁρατόν, ὃ δὲ αὐτὴ ὁρᾷ νοητόν τε καὶ ἀειδές. ταύτῃ οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχὴ οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν

"Peki nasıl, Sokrates?"

"Anlatayım," diye cevapladı. "İçlerinde öğrenme sevgisi olanlar" dedi, "ruhları felsefe tarafından ele geçirildiğinde, ruhun bütünüyle bedene raptedilmiş, kaynaştırılmış, varolanlara yalnızca kendi başına değil de bir hapishane misali beden aracılığıyla bakmaya zorlanmış olduğunu ve kör bir cahillik içinde debelendiğini görür. Dahası onlar bu tutsaklığın en korkunç tarafını da anlar: Tenin arzularından etkilendiği için bu hapisliğin en büyük sorumlusu da bizzat mahkûmun kendisidir. Dediğim gibi öğrenme sevgisi olanlar şunları fark eder: Felsefe ruhu böyle bir durumda ele geçirdiğinde onu yavaş yavaş yüreklendirecek, özgürleştirmek için çabalayacak, gözün tamamen aldatıcı olduğu, aynı şekilde kulak ya da öteki duyuların da gene tamamen aldatıcı oldukları konusunda uyaracak, kullanımlarının kaçınılmaz olduğu durumlar dışında onlardan uzak durmaya ikna edecektir; onu kendine dönmeye ve toparlanmaya teşvik edecek, kendi başına varolanları yalnızca kendi başına olduğunda düşünebilecek olan içindeki kendinden başka hiçbir şeye güvenmemesi ve başka yollardan gördüğü şeyleri doğru diye belirlememesi konusunda ikaz edecektir: Çünkü bunlar durumların farklılığına göre değişmektedir; duyular yoluyla algılanan ve görülenlerdir bunlar. Oysa ruh kendi başına olduğunda düşünülebilen, ama görünür olmayanlara ulaşacaktır. O halde gerçek filozofun ruhu bu kurtuluşa karşı koymamak gerektiği düşüncesiyle hazlardan,

τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων καθ᾽ ὅσον δύναται, λογιζομένη ὅτι, ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἢ φοβηθῇ ἢ λυπηθῇ ἢ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἔπαθεν ἀπ᾽ αὐτῶν ὧν ἄν τις οἰηθείη, οἷον ἢ νοσήσας ἤ τι ἀναλώσας
C διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ᾽ ὃ πάντων μέγιστόν τε κακὸν καὶ ἔσχατόν ἐστι, τοῦτο πάσχει καὶ οὐ λογίζεται αὐτό. Τί τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κέβης. Ὅτι ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἅμα τε ἡσθῆναι ἢ λυπηθῆναι σφόδρα ἐπί τῳ καὶ ἡγεῖσθαι, περὶ ὃ ἂν μάλιστα τοῦτο πάσχῃ, τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστατον, οὐχ οὕτως ἔχον· ταῦτα δὲ μάλιστα τὰ ὁρατά· ἢ οὔ;
D Πάνυ γε. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα καταδεῖται ψυχὴ ὑπὸ σώματος; Πῶς δή; Ὅτι ἑκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ἦλον ἔχουσα προσηλοῖ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾷ καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι ἅπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῇ. ἐκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν ἀναγκάζεται οἶμαι ὁμότροπός τε καὶ ὁμότροφος γίγνεσθαι καὶ οἷα μηδέποτε εἰς Ἅιδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλὰ ἀεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἐξιέναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν εἰς ἄλλο σῶμα καὶ

arzulardan, acı ve korkulardan olanaklı olduğu ölçüde uzak durur. Çünkü zevk almak, acı çekmek, korkmak ya da arzulamak bakımından aşırıya kaçanların başına, hastalanmak ya da arzuları yüzünden servetlerini yitirmek gibi insanın aklına gelebilecek türlü kötülüklerin
C de üzerinde bir kötülük geleceğini, onun tüm kötülüklerin en büyüğüne ve en aşırısına, tarif edilemeyecek bir kötülüğe maruz kalacağını düşünür."

"Nedir bu kötülük Sokrates?" diye sordu, Kebes.

"Her insanın ruhu bir şey yüzünden aşırı derecede zevk aldığında ya da aşırı derecede acı çektiğinde, kendisini etkileyen bu şeyin, aslında öyle olmadığı halde, en açık ve en doğru şey olduğunu düşünmeye zorlanır. Bunlar özellikle görünen şeylerdir, değil mi?"

D "Elbette."

"Peki, ruh bedene en çok da böyle bir durumda bağlı değil midir?"

"Nasıl?"

"Her bir haz ve acı adeta bir çivisi varmışçasına ruhu bedene çiviler, perçinler, bedensel kılar ve onu bedenin bildirdiklerinin doğru olduğuna inandırır. Bedenle aynı kanılara ve arzulara sahip olmakla, sanırım bedenle aynı alışkanlıkları ve yaşam tarzını edinmek zorunda da kalır. Demek ki Hades'e asla arınmış gidemez, tersine her zaman bedene bulaşmış olarak göçer. Böyle olunca da hemen yeni bir bedenin içine düşecek, ekilmiş

E ὥσπερ σπειρομένη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων ἄμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοειδοῦς συνουσίας. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὦ Σώκρατες.

Τούτων τοίνυν ἕνεκα, ὦ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομαθεῖς κόσμιοί εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὧν οἱ
84 πολλοὶ ἕνεκά · ἢ σὺ οἴει; Οὐ δῆτα ἔγωγε. Οὐ γάρ, ἀλλ᾽ οὕτω λογίσαιτ᾽ ἂν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλοσόφου, καὶ οὐκ ἂν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν χρῆναι ἑαυτὴν λύειν, λυούσης δὲ ἐκείνης αὐτὴν ταῖς ἡδοναῖς καὶ λύπαις ἑαυτὴν πάλιν αὖ ἐγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράττειν Πηνελόπης τινὰ ἐναντίως ἱστὸν μεταχειριζομένην, ἀλλὰ γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἑπομένη τῷ λογισμῷ καὶ ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον θεωμένη καὶ ὑπ᾽ ἐκείνου
B τρεφομένη, ζῆν τε οἴεται οὕτω δεῖν, ἕως ἂν ζῇ, καὶ ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγενὲς καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. ἐκ δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινὸν μὴ φοβηθῇ, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφυσηθεῖσα καὶ διαπτομένη οἴχηται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ.

Σιγὴ οὖν ἐγένετο ταῦτα εἰπόντος τοῦ

E tohum misali orada büyüyecek, tanrısal, saf ve tekbiçimli olanlarla birliktelikten yoksun kalacaktır."

"Çok doğru söylüyorsun Sokrates," dedi Kebes.

"Sevgili Kebes, gerçek öğrenme tutkunları işte bu nedenle ölçülü ve yiğittir, yoksa pek çoklarının söylediği nedenlerden ötürü değil. Yoksa sen de çoğunluğa
84 katılıyor musun?"

"Hayır, kesinlikle onlara katılmıyorum."

"Elbette hayır. İşte felsefeci bir adamın ruhu da böyle düşünmeli, felsefeyi boşa çıkarmaması gerektiğini bilmelidir; yani felsefe onu kurtardıktan sonra kendini haz ve acılara kaptırarak yeniden tutsak kılmamalıdır, tıpkı dokuduklarını tekrar tekrar sökerek kendini bitimsiz bir işe veren Penelope gibi.[22] Felsefe haz ve acıyı yatıştırır, aklı takip eder ve hep onunla kalır; doğru, tanrısal, tartışmasız olana bakar, ondan
B beslenir; hayatta olduğu sürece böyle yaşamak, öldükten sonraysa kendine benzeyene ve kendisi gibi olana doğru gitmek, böylece insana özgü kötülüklerden uzaklaşmak gerektiğini düşünür. Simmias, Kebes, böylesi bir besinle beslenmiş olan ruhun başına bedenden ayrıldığında parçalanmak, rüzgâr tarafından savrulmak, uçup gitmek ve artık herhangi bir yerde olmamak gibi herhangi bir kötülüğün gelmesinden korkmamak gerekir."

Sokrates'in bu sözlerinin ardından uzun süren bir ses-

C Σωκράτους ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ αὐτός τε πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν ὁ Σωκράτης, ὡς ἰδεῖν ἐφαίνετο, καὶ ἡμῶν οἱ πλεῖστοι. Κέβης δὲ καὶ Σιμμίας σμικρὸν πρὸς ἀλλήλω διελεγέσθην· καὶ ὁ Σωκράτης ἰδὼν αὐτὼ ἤρετο· Τί; ἔφη, ὑμῖν τὰ λεχθέντα μῶν μὴ δοκεῖ ἐνδεῶς λέγεσθαι; πολλὰς γὰρ δὴ ἔτι ἔχει ὑποψίας καὶ ἀντιλαβάς, εἴ γε δή τις αὐτὰ μέλλει ἱκανῶς διεξιέναι. εἰ μὲν οὖν τι ἄλλο σκοπεῖσθον, οὐδὲν λέγω· εἰ δέ τι περὶ τούτων ἀπορεῖτον, μηδὲν ἀποκνήσητε καὶ αὐτοὶ
D εἰπεῖν καὶ διελθεῖν, εἴ πῃ ὑμῖν φαίνεται βέλτιον ἂν λεχθῆναι, καὶ αὖ καὶ ἐμὲ συμπαραλαβεῖν, εἴ τι μᾶλλον οἴεσθε μετ᾽ ἐμοῦ εὐπορήσειν. καὶ ὁ Σιμμίας ἔφη· Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, τἀληθῆ σοι ἐρῶ. πάλαι γὰρ ἡμῶν ἑκάτερος ἀπορῶν τὸν ἕτερον προωθεῖ καὶ κελεύει ἐρέσθαι διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν μὲν ἀκοῦσαι, ὀκνεῖν δὲ ὄχλον παρέχειν, μή σοι ἀηδὲς ᾖ διὰ τὴν παροῦσαν συμφοράν. καὶ ὃς ἀκούσας ἐγέλασέν τε ἠρέμα καί φησιν· Βαβαί,
E ὦ Σιμμία· ἦ που χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πείσαιμι ὡς οὐ συμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μηδ᾽ ὑμᾶς δύναμαι πείθειν, ἀλλὰ φοβεῖσθε, μὴ δυσκολώτερόν τι νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ· καί, ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν, οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ᾄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ,

C sizlik oldu. Sokrates'in kendisinin bile söyledikleri karşısında dalıp gittiği görülüyordu; çoğumuz da aynı durumdaydık. Kebes ve Simmias kendi aralarında alçak sesle konuşuyorlardı. Bunu gören Sokrates onlara döndü:

"Ne oldu, söylenenler size eksik mi geldi yoksa?" dedi. "Konu yeterince araştırılacak olsa, ele alınması gereken daha pek çok şüpheli ve itiraz edilecek nokta çıkacaktır. Aranızda başka bir şey tartışıyorsanız diyeceğim yok. Ne var ki hâlâ bu konuda endişeliyseniz, kendi dü-
D şüncelerinizi dile getirmekten ya da tartışmayı daha iyi olduğunu düşündüğünüz bir şekilde geliştirmekten çekinmeyin. Benimle daha iyi olacağını düşünürseniz, beni de tekrar alın aranıza."

Sözü Simmias aldı: "Sana doğruyu söylemek istiyorum Sokrates. Aslında önceleri ikimiz de şüphede kalarak birbirimizi itekliyor, dinlemeyi istediğimiz konuları sana sorsun diye sıkıştırıyorduk. Fakat şimdiki bu talihsiz durumda belki de hoşuna gitmeyecek şeylerle seni rahatsız etmekten çekiniyoruz."

Sokrates bunları duyduğunda usulca gülümsedi ve
E şöyle dedi: "Ah Simmias, geçmiş yaşamıma göre şu anda daha fazla rahatsız olmamdan korkan sizi bile ikna edemiyorsam, bu kaderi talihsizlik olarak görmediğim konusunda öteki insanları ikna etmem herhalde çok zor olur. Demek ki gelecekten haber vermek konusunda beni kuğulardan bile daha zayıf buluyorsunuz. Kuğular öleceklerini hissettiklerinde, daha önce olmadığı kadar

85 τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλλιστα ᾄδουσι, γεγηθότες
ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπέρ εἰσι
θεράποντες. οἱ δ᾽ ἄνθρωποι διὰ τὸ αὑτῶν δέος
τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται, καί
φασιν αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον ὑπὸ λύπης
ἐξᾴδειν, καὶ οὐ λογίζονται, ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει,
ὅταν πεινῇ ἢ ῥιγοῖ ἤ τινα ἄλλην λύπην λυπῆται,
οὐδὲ αὐτὴ ἥ τε ἀηδὼν καὶ χελιδὼν καὶ ὁ ἔποψ, ἃ
δή φασι διὰ λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν. ἀλλ᾽ οὔτε
ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα ᾄδειν οὔτε οἱ
B κύκνοι, ἀλλ᾽ ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες μαν-
τικοί τέ εἰσι καὶ προειδότες τὰ ἐν Ἅιδου ἀγαθὰ
ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν δια-
φερόντως ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ. ἐγὼ δὲ καὶ
αὐτὸς ἡγοῦμαι ὁμόδουλός τε εἶναι τῶν κύκνων
καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, καὶ οὐ χεῖρον᾽ ἐκείνων
τὴν μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου, οὐδὲ
δυσθυμότερον αὐτῶν τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι.
ἀλλὰ τούτου γ᾽ ἕνεκα λέγειν τε χρὴ καὶ ἐρωτᾶν ὅ
τι ἂν βούλησθε, ἕως ἂν Ἀθηναίων ἐῶσιν ἄνδρες
ἕνδεκα. Καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὁ Σιμμίας· καὶ
C ἔγωγέ σοι ἐρῶ ὃ ἀπορῶ, καὶ αὖ ὅδε, ἧ οὐκ
ἀποδέχεται τὰ εἰρημένα. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ, ὦ
Σώκρατες, περὶ τῶν τοιούτων ἴσως ὥσπερ καὶ σοὶ
τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ ἢ ἀδύνατον
εἶναι ἢ παγχάλεπόν τι, τὸ μέντοι αὖ τὰ λεγόμενα
περὶ αὐτῶν μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν καὶ
μὴ προαφίστασθαι, πρὶν ἂν πανταχῇ σκοπῶν
ἀπείπῃ τις, πάνυ μαλθακοῦ εἶναι ἀνδρός· δεῖν γὰρ

85 uzun ve güzel şakırlar, çünkü hizmet ettikleri tanrılarına gitmek üzere oldukları için sevinçlidirler. Fakat insanlar ölüme karşı kendi korkuları yüzünden kuğulara iftira eder, ölüme ağıt yakan kuğuların acıları yüzünden şakıdıklarını söylerler. Ne var ki hiçbir kuşun açken, üşürken ya da başka bir nedenle acı çekerken ötmediğini hesaba katmazlar; üzüntüsü yüzünden ağıt yaktığı söylenen bülbül, kırlangıç ve hüthüt kuşu da böyledir. Ne bunların ne de kuğuların üzüntüleri yüzünden öttük-
B lerine inanmıyorum ben. Apollon'un kuşları oldukları için gelecekten haber verdiklerini, Hades'teki iyilikleri önceden bildikleri için böyle şakıdıklarını ve o gün[23] hiç olmadıkları kadar sevinçli olduklarını düşünüyorum. Ben, kendimin de kuğulara benzer türden bir hizmetkâr olduğuma ve aynı tanrıya adandığıma inanıyorum. Efendimiz gelecekten haber verme yetisini onlara verdiğinden daha az vermedi bana; yaşamı bırakmak konusunda da onlardan daha kederli olacak değilim. İşte bu nedenle Atinalı Onbirler izin verdiği sürece istediğiniz her şeyi söyleyebilir ve sorabilirsiniz."

"Çok güzel," dedi Simmias. "İtirazlarımı sana söylemek
C istiyorum, sonra da dediklerini neden kabul etmediğini Kebes anlatsın. Bu tür konulara dair kesin bilgi edinmenin bu yaşamda ya imkânsız ya da çok zor olduğunu düşünüyorum, belki sen de böyle düşünüyorsun. Bununla birlikte bu konuda söylenmiş olanları her yönüyle sınamadan ya da büsbütün yorgun düşene kadar araştırmadan bırakmak, kesinlikle iradesiz bir insana özgüdür.

περὶ αὐτὰ ἕν γέ τι τούτων διαπράξασθαι, ἢ μαθεῖν
ὅπῃ ἔχει ἢ εὑρεῖν ἤ, εἰ ταῦτα ἀδύνατον, τὸν γοῦν
βέλτιστον τῶν ἀνθρωπίνων λόγων λαβόντα
D καὶ δυσεξελεγκτότατον, ἐπὶ τούτου ὀχούμενον
ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας κινδυνεύοντα διαπλεῦσαι
τὸν βίον, εἰ μή τις δύναιτο ἀσφαλέστερον καὶ
ἀκινδυνότερον ἐπὶ βεβαιοτέρου ὀχήματος, λόγου
θείου τινός, διαπορευθῆναι. καὶ δὴ καὶ νῦν ἔγωγε
οὐκ ἐπαισχυνθήσομαι ἐρέσθαι, ἐπειδὴ καὶ σὺ
ταῦτα λέγεις, οὐδ᾽ ἐμαυτὸν αἰτιάσομαι ἐν ὑστέρῳ
χρόνῳ, ὅτι νῦν οὐκ εἶπον ἃ μοι δοκεῖ. ἐμοὶ γάρ,
ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ πρὸς ἐμαυτὸν καὶ πρὸς
τόνδε σκοπῶ τὰ εἰρημένα, οὐ πάνυ φαίνεται
ἱκανῶς εἰρῆσθαι.

E Καὶ ὁ Σωκράτης· Ἴσως γάρ, ἔφη, ὦ ἑταῖρε,
ἀληθῆ σοι φαίνεται· ἀλλὰ λέγε, ὅπῃ δὴ οὐχ
ἱκανῶς. Ταύτῃ ἔμοιγε, ἦ δ᾽ ὅς, ᾗ δὴ καὶ περὶ
ἁρμονίας ἄν τις καὶ λύρας τε καὶ χορδῶν τὸν
αὐτὸν τοῦτον λόγον εἴποι, ὡς ἡ μὲν ἁρμονία
ἀόρατον καὶ ἀσώματον καὶ πάγκαλόν τι καὶ
86 θεῖόν ἐστιν ἐν τῇ ἡρμοσμένῃ λύρᾳ, αὐτὴ δ᾽ ἡ λύρα
καὶ αἱ χορδαὶ σώματά τε καὶ σωματοειδῆ καὶ
ξύνθετα καὶ γεώδη ἐστὶ καὶ τοῦ θνητοῦ ξυγγενῆ.
ἐπειδὰν οὖν ἢ κατάξῃ τις τὴν λύραν ἢ διατέμῃ
καὶ διαρρήξῃ τὰς χορδάς, εἴ τις διισχυρίζοιτο
τῷ αὐτῷ λόγῳ ὥσπερ σύ, ὡς ἀνάγκη ἔτι εἶναι
τὴν ἁρμονίαν ἐκείνην καὶ μὴ ἀπολωλέναι·
οὐδεμία γὰρ μηχανὴ ἂν εἴη τὴν μὲν λύραν ἔτι
εἶναι διερρωγυιῶν τῶν χορδῶν καὶ τὰς χορδὰς
θνητοειδεῖς οὔσας, τὴν δὲ ἁρμονίαν ἀπολωλέναι

Bu konularda şunlardan birini yapmak gerek: Ya onların ne olduğunu öğrenmek ya da keşfetmek. Bunlar imkânsızsa, en azından insanoğlunun dile getirebileceği en iyi
D ve en zor çürütülebilir görüşü almalı, onun üzerine tıpkı bir sala biner gibi binip tehlikelere karşı yelken açarak geçirmelidir yaşamı. Böylece daha sağlam bir taşıt ya da tanrısal bir söz bulunamadığında yolculuğun daha güvenli ve daha tehlikesiz yapılması olanaklı olacaktır. Madem ki sen beni bu sözlerle cesaretlendiriyorsun, ben de sorularımı sormaya çekinmeyeceğim; düşüncelerimi söylememiş olmaktan dolayı daha sonra kendimi suçlamaktan da kurtulurum böylece. Sokrates, söylenenleri kendi başıma ya da Kebes'le birlikte gözden geçirdiğimde, bunlar bana yeterli gelmedi."

E "Dostum," dedi Sokrates, "belki de düşündüğün doğrudur, ama önce neyin yeterli gelmediğini söyle."

"Bana kalırsa," dedi, "uyum ve lir ile bunun telleri hakkında da aynı sav ileri sürülebilse gerek. Akort edilmiş bir lirdeki uyum, görünmeyen ve cisimsel olmayan,
86 fakat harikulade ve tanrısal bir şeydir; lirin kendisi ve telleriyse cisimdir, cisimseldir, bileşiktir, dünyevidir ve ölümlü olana yakındır. Bu durumda lir parçalandığında ya da telleri koparılıp kırıldığında, senin aynı savına dayanarak, o uyumun hâlâ var olması gerektiği ve yok olmayacağı ileri sürülmeliydi. Çünkü telleri koptuktan sonra lirin, hatta ölümlü olan tellerinin hâlâ var olması, tanrısal ve ölümsüz olanla aynı doğadan olup ona

B τὴν τοῦ θείου τε καὶ ἀθανάτου ὁμοφυῆ τε καὶ ξυγγενῆ, προτέραν τοῦ θνητοῦ ἀπολομένην· ἀλλὰ φαίη ἀνάγκη ἔτι που εἶναι αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν, καὶ πρότερον τὰ ξύλα καὶ τὰς χορδὰς κατασαπήσεσθαι, πρίν τι ἐκείνην παθεῖν, — καὶ γὰρ οὖν, ὦ Σώκρατες, οἶμαι ἔγωγε καὶ αὐτόν σε τοῦτο ἐντεθυμῆσθαι, ὅτι τοιοῦτόν τι μάλιστα ὑπολαμβάνομεν τὴν ψυχὴν εἶναι, ὥσπερ ἐντεταμένου τοῦ σώματος ἡμῶν καὶ συνεχομένου ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ τοιούτων τινῶν,
C κρᾶσιν εἶναι καὶ ἁρμονίαν αὐτῶν τούτων τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ἐπειδὰν ταῦτα καλῶς καὶ μετρίως κραθῇ πρὸς ἄλληλα. εἰ οὖν τυγχάνει ἡ ψυχὴ οὖσα ἁρμονία τις, δῆλον ὅτι, ὅταν χαλασθῇ τὸ σῶμα ἡμῶν ἀμέτρως ἢ ἐπιταθῇ ὑπὸ νόσων καὶ ἄλλων κακῶν, τὴν μὲν ψυχὴν ἀνάγκη εὐθὺς ὑπάρχει ἀπολωλέναι, καίπερ οὖσαν θειοτάτην, ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι ἁρμονίαι αἵ τ᾽ ἐν τοῖς φθόγγοις καὶ αἱ ἐν τοῖς τῶν δημιουργῶν ἔργοις πᾶσι, τὰ δὲ λείψανα τοῦ σώματος ἑκάστου πολὺν
D χρόνον παραμένειν, ἕως ἂν ἢ κατακαυθῇ ἢ κατασαπῇ. ὅρα οὖν πρὸς τοῦτον τὸν λόγον τί φήσομεν, ἐάν τις ἀξιοῖ κρᾶσιν οὖσαν τὴν ψυχὴν τῶν ἐν τῷ σώματι ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ πρώτην ἀπόλλυσθαι.

Διαβλέψας οὖν ὁ Σωκράτης, ὥσπερ τὰ πολλὰ εἰώθει, καὶ μειδιάσας, Δίκαια μέντοι, ἔφη, λέγει ὁ Σιμμίας. εἰ οὖν τις ὑμῶν εὐπορώτερος ἐμοῦ, τί οὐκ ἀπεκρίνατο; καὶ γὰρ οὐ φαύλως ἔοικεν ἅπτομένῳ τοῦ λόγου. δοκεῖ μέντοι μοι

B akraba olan uyumun ise ölümlü olanlardan önce yok olması hiçbir şekilde olanaklı olmamalıydı; tersine uyumun bir yerlerde var olmaya devam etmesi ve onun başına bir şey gelmeden önce tahtanın ve tellerin çürümesi gerekirdi. Sokrates, ruh hakkında sık sık varsaydığımız şu görüşü sen de kabul edersin: Bedenimizin sıcak ve soğuk, kuru ve yaş ve bu tür şeyler tarafından bir arada tutulan gergin bir şey olması gibi
C ruhumuz da böylesi şeylerin bir karışımı ve uyumu olsa gerek, bu şeyler birbirleriyle iyi ve gerektiği ölçüde karışmışlarsa tabii. Eğer ruh bir uyumsa şu açık: Bedenimiz kendini ölçüsüzce salıverdiğinde ya da hastalıklar ve başka kötülükler tarafından gerildiğinde, tanrısal olsa bile ruhun da hemen yok olmaya başlaması gerekir; tıpkı seslerdeki uyumda ya da zanaatçıların bütün eserlerinde bulunan uyumlarda olduğu gibi. Oysa her bir bedenden geriye kalan şey
D çürüyünceye ya da yanıp yok oluncaya kadar daha uzun bir süre dayanacaktır. Peki, biri çıkıp bedene ait şeylerin bir karışımı olan ruhun, ölüm diye adlandırdığımız durumda öncelikle yok olup gitmesi gerektiğini söyledi diyelim, biz bu sava karşı ne söyleyeceğiz?"

Bu sırada Sokrates sık sık yaptığı gibi etrafına bakındı ve gülümsedi: "Simmias çok doğru söylüyor," dedi. "Aranızda benden daha hazır biri varsa, neden onu cevaplamıyor? Meseleyi ele alışı hiç de zayıf görünmüyor. Bana kalırsa, ona cevap vermeden

E χρῆναι πρὸ τῆς ἀποκρίσεως ἔτι πρότερον Κέβητος ἀκοῦσαι, τί αὖ ὅδε ἐγκαλεῖ τῷ λόγῳ, ἵνα χρόνου ἐγγενομένου βουλευσώμεθα, τί ἐροῦμεν, ἔπειτα δὲ ἀκούσαντας ἢ συγχωρεῖν αὐτοῖς, ἐάν τι δοκῶσι προσᾴδειν, ἐὰν δὲ μή, οὕτως ἤδη ὑπερδικεῖν τοῦ λόγου. ἀλλ᾽ ἄγε, ἦ δ᾽ ὅς, ὦ Κέβης, λέγε, τί ἦν τὸ σὲ αὖ θρᾶττον. Λέγω δή, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Κέβης. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ ὁ λόγος εἶναι, καί, ὅπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, ταὐτὸν
87 ἔγκλημα ἔχειν. ὅτι μὲν γὰρ ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ καὶ πρὶν εἰς τόδε τὸ εἶδος ἐλθεῖν, οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐχὶ πάνυ χαριέντως, καί, εἰ μὴ ἐπαχθές ἐστιν εἰπεῖν, πάνυ ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι· ὡς δὲ καὶ ἀποθανόντων ἡμῶν ἔτι ἔσται, οὐμοιδοκεῖτῆδε. ὡς μὲν οὐκ ἰσχυρότερον καὶ πολυχρονιώτερον ψυχὴ σώματος, οὐ συγχωρῶ τῇ Σιμμίου ἀντιλήψει· δοκεῖ γάρ μοι πᾶσι τούτοις πάνυ πολὺ διαφέρειν. τί οὖν, ἂν φαίη ὁ λόγος, ἔτι ἀπιστεῖς, ἐπειδὴ ὁρᾷς ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου τό γε
B ἀσθενέστερον ἔτι ὄν; τὸ δὲ πολυχρονιώτερον οὐ δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι ἔτι σῴζεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ; πρὸς δὴ τοῦτο τόδε ἐπίσκεψαι, εἴ τι λέγω· εἰκόνος γάρ τινος, ὡς ἔοικεν, κἀγὼ ὥσπερ Σιμμίας δέομαι. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ὁμοίως λέγεσθαι ταῦτα, ὥσπερ ἄν τις περὶ ἀνθρώπου ὑφάντου πρεσβύτου ἀποθανόντος λέγοι τοῦτον τὸν λόγον, ὅτι οὐκ ἀπόλωλεν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽

E önce Kebes'i de dinlemeliyiz; bakalım savımızda o ne kusur bulacak? Böylece söyleyeceklerimiz hakkında düşünmek için zaman da kazanırız. Onları dinledikten sonra, söyledikleri isabetli görünürse dediklerini kabul ederiz; yok görünmezse kendi sözlerimizi savunuruz. Haydi Kebes," dedi, "seni rahatsız eden şeyi anlat bize."

"Peki, söyleyeyim," dedi Kebes. "Bana kalırsa hâlâ aynı noktadayız; savımız daha önce dile getirdiğimiz kusuru
87 şu anda da taşıyor. Bu bedensel biçime bürünmeden önce de ruhumuzun var olduğunun çok akıllıca ve – söyleyerek haddimi aşmak istemem ama– fazlasıyla tatmin edici şekilde gösterilmiş olduğu yolundaki düşüncemden dönecek değilim. Ben, biz öldükten sonra ruhun bir yerlerde var olmaya devam edeceğine inanmıyorum. Simmias'ın ruhun bedenden daha güçlü ve daha dayanıklı olmadığı yollu itirazına katılmıyorum. Ruhun bütün bakımlardan bedenden kuşkusuz çok üstün olduğunu düşünüyorum. Burada şu sav ileri sürülebilir: 'Madem insan öldükten sonra daha zayıf parçasının var olmaya devam ettiğini görüyorsun, neden
B hâlâ şüphe içindesin? Daha dayanıklı parçanın da aynı zaman süresince yaşamını sürdürmesi gerektiğine inanmıyor musun?' Şimdi de bunlara verdiğim şu cevabın bir anlamı olup olmadığını gözden geçir. Anlaşılan, tıpkı Simmias gibi benim de bir benzetmeye ihtiyacım var. Bana kalırsa söylenenler, ölen yaşlı bir dokumacının yok olup gitmediğini, bir yerlerde hâlâ sapasağlam

ἔστι που σῶς, τεκμήριον δὲ παρέχοιτο θοιμάτιον
ὃ ἠμπείχετο αὐτὸς ὑφηνάμενος, ὅτι ἐστὶ σῶν καὶ
οὐκ ἀπόλωλεν, καὶ εἴ τις ἀπιστοίη αὐτῷ, ἀνερωτῴη
C πότερον πολυχρονιώτερόν ἐστι τὸ γένος
ἀνθρώπου ἢ ἱματίου ἐν χρείᾳ τε ὄντος καὶ
φορουμένου, ἀποκριναμένου δέ τινος ὅτι πολὺ τὸ
τοῦ ἀνθρώπου, οἴοιτο ἀποδεδεῖχθαι ὅτι παντὸς
ἄρα μᾶλλον ὅ γε ἄνθρωπος σῶς ἐστιν, ἐπειδὴ τό
γε ὀλιγοχρονιώτερον οὐκ ἀπόλωλεν. τὸ δ᾽ οἶμαι, ὦ
Σιμμία, οὐχ οὕτως ἔχει· σκόπει γὰρ καὶ σὺ ἃ λέγω.
πᾶς γὰρ ἂν ὑπολάβοι ὅτι εὖηθες λέγει ὁ τοῦτο
λέγων· ὁ γὰρ ὑφάντης οὗτος πολλὰ κατατρίψας
τοιαῦτα ἱμάτια καὶ ὑφηνάμενος ἐκείνων μὲν
D ὕστερος ἀπόλωλεν πολλῶν ὄντων, τοῦ
δὲ τελευταίου οἶμαι πρότερος, καὶ οὐδέν
τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα ἄνθρωπός ἐστιν
ἱματίου φαυλότερον οὐδ᾽ ἀσθενέστερον. τὴν
αὐτὴν δὲ οἶμαι εἰκόνα δέξαιτ᾽ ἂν ψυχὴ πρὸς
σῶμα, καί τις λέγων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν
μέτρι᾽ ἄν μοι φαίνοιτο λέγειν, ὡς ἡ μὲν ψυχὴ
πολυχρόνιόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα ἀσθενέστερον καὶ
ὀλιγοχρονιώτερον· ἀλλὰ γὰρ ἂν φαίη ἑκάστην
τῶν ψυχῶν πολλὰ σώματα κατατρίβειν, ἄλλως
τε καὶ εἰ πολλὰ ἔτη βιῴη· εἰ γὰρ ῥέοι τὸ σῶμα
καὶ ἀπολλύοιτο ἔτι ζῶντος τοῦ ἀνθρώπου,
E ἀλλ᾽ ἡ ψυχὴ ἀεὶ τὸ κατατριβόμενον ἀνυφαίνοι,
ἀναγκαῖον μεντ᾽ ἂν εἴη, ὁπότε ἀπολλύοιτο ἡ
ψυχή, τὸ τελευταῖον ὕφασμα τυχεῖν αὐτὴν ἔχου-
σαν καὶ τούτου μόνου προτέραν ἀπόλλυσθαι,

bulunduğunu dile getirmeye, bunun kanıtı olarak da bizzat dokumacının dokuduğu ve giydiği paltonun hâlâ sapasağlam durduğunu, yok olup gitmediğini göstermeye benzer. Bu görüşe inanmayan kişiye de hangi
C türün, insanın mı yoksa kullanılmış ve giyilmiş bir giysinin mi daha dayanıklı olduğu sorulacaktır. Bu kişi insan türünün daha dayanıklı olduğunu söylerse, onun bu cevabıyla insanın da kuşkusuz sapasağlam kaldığının ortaya konulduğu düşünülecektir; çünkü ondan daha dayanıksız olan şey de yok olmamıştır.

"Ama ben böyle olmadığını düşünüyorum Simmias. Ne söylediğime dikkat et. Çünkü yukarıdakileri söyleyen birinin saçma sapan konuştuğunu herkes görebilir. Dokumacı böyle pek çok giysi dokumuş ve giymiştir;
D pek çok elbiseden sonra, ama sanırım sonuncuyu daha eskitemeden ölmüştür. Ne var ki bu nedenle bir insan bir elbiseden daha zayıf ve daha dayanıksız olacak değildir. Bu benzetmenin ruh ve beden için de kullanılabileceğini düşünüyorum ben. Bana kalırsa, onlar hakkında da aynı şeylerin söylenmesi pek yerinde olur. Şöyle: Ruh daha dayanıklıdır, bedense daha kısa ömürlü ve zayıftır. Öyleyse her bir ruhun çok sayıda beden eskiteceği söylenebilir, hele de insanlar uzun yıllar yaşarsa (çünkü insan yaşadığı sürece beden sürekli değişecek ve yok
E olacak, ruh ise eskiyeni daima yeniden dokuyacaktır). Bu durumda ruh yok olduğu sırada dokunan son giysiyi taşımak zorundadır; ölmeden önceki biricik giysisi

ἀπολομένης δὲ τῆς ψυχῆς τότ᾽ ἤδη τὴν φύσιν τῆς ἀσθενείας ἐπιδεικνύοι τὸ σῶμα καὶ ταχὺ σαπὲν διοίχοιτο. ὥστε τούτῳ τῷ λόγῳ οὔπω ἄξιον πιστεύσαντα θαρρεῖν, ὡς, ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν,
88 ἔτι που ἡμῶν ἡ ψυχὴ ἔσται. εἰ γάρ τις καὶ πλέον ἔτι τῷ λέγοντι ἃ σὺ λέγεις συγχωρήσειεν, δοὺς αὐτῷ μὴ μόνον ἐν τῷ πρὶν καὶ γενέσθαι ἡμᾶς χρόνῳ εἶναι ἡμῶν τὰς ψυχάς, ἀλλὰ μηδὲν κωλύειν καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν ἐνίων ἔτι εἶναι καὶ ἔσεσθαι καὶ πολλάκις γενήσεσθαι καὶ ἀποθανεῖσθαι αὖθις· οὕτω γὰρ αὐτὸ φύσει ἰσχυρὸν εἶναι, ὥστε πολλάκις γιγνομένην ψυχὴν ἀντέχειν· δοὺς δὲ ταῦτα ἐκεῖνο μηκέτι συγχωροῖ, μὴ οὐ πονεῖν αὐτὴν ἐν ταῖς πολλαῖς γενέσεσιν καὶ τελευτῶσάν γε ἔν τινι τῶν θανάτων παντάπασιν ἀπόλλυσθαι·
B τοῦτον δὲ τὸν θάνατον καὶ ταύτην τὴν διάλυσιν τοῦ σώματος, ἣ τῇ ψυχῇ φέρει ὄλεθρον, μηδένα φαίη εἰδέναι· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ὁτῳοῦν αἰσθάνεσθαι ἡμῶν· εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐδενὶ προσήκει θάνατον θαρροῦντι μὴ οὐκ ἀνοήτως θαρρεῖν, ὃς ἂν μὴ ἔχῃ ἀποδεῖξαι ὅτι ἔστι ψυχὴ παντάπασιν ἀθάνατόν τε καὶ ἀνώλεθρον· εἰ δὲ μή, ἀνάγκην εἶναι ἀεὶ τὸν μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι δεδιέναι ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς μὴ ἐν τῇ νῦν τοῦ σώματος διαζεύξει παντάπασιν ἀπόληται.

Πάντες οὖν ἀκούσαντες εἰπόντων αὐτῶν
C ἀηδῶς διετέθημεν, ὡς ὕστερον ἐλέγομεν πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ὑπὸ τοῦ ἔμπροσθεν λόγου σφόδρα

budur. Ama ruh yok olur olmaz beden de hemen kendi doğasının zayıflığını açığa vuracak, hızla çürüyerek yok olacaktır. Öyleyse biz öldükten sonra ruhumuzun bir yerlerde hâlâ var olduğuna inanabilmek için bu sav
88 yeterli değildir. Diyelim ki senin savını destekleyen bir konuşmacıya senden de fazla hak verdik; ruhlarımızın sadece biz doğmadan önce var olmakla kalmayıp bu ruhların biz öldükten sonra bile var olmaya devam etmesini, birçok kez doğmasını ve yeniden ölmesini –çünkü ruh, doğası gereği tekrar tekrar doğmaya dayanacak kadar güçlüdür– hiçbir şeyin engellemediğini söylemesine de izin verdik; lakin bunu yaparken ruhun pek çok doğumdan sonra yorulmadığını ve sonunda pek çok ölümünün birinde bütünüyle yok olup gitmediğini söylemesine izin vermedik;
B tersine bu ölümü ve bedenin ruhu yok olmaya götüren bu çözülmesini kimsenin önceden bilemeyeceği savını –hiçbirimizin bunu algılaması mümkün olmadığı için– destekledik; bu durumda ölüm hakkında hiçbir endişesi olmayan kişi, ruhun tamamen ölümsüz ve ebedi olduğunu gösteremediği için boş bir güven duygusuna sahip demektir; şayet bunu ortaya koyamıyorsa, ölmek üzere olan kişi, tam da bedenden ayrıldığı anda ruhunun ilelebet yok olacağından her zaman korkmalıdır."

Sonraları birbirimizle de paylaşacağımız üzere, orada
C onların bu sözlerini işitmek hepimizin canını sıkmıştı. Önceki savla fazlasıyla ikna olan biz yeniden huzursuz

πεπεισμένους ἡμᾶς πάλιν ἐδόκουν ἀναταράξαι καὶ εἰς ἀπιστίαν καταβαλεῖν οὐ μόνον τοῖς προειρημένοις λόγοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ὕστερον μέλλοντα ῥηθήσεσθαι, μὴ οὐδενὸς ἄξιοι εἶμεν κριταὶ ἢ καὶ τὰ πράγματα αὐτὰ ἄπιστα ᾖ.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Νὴ τοὺς θεούς, ὦ Φαίδων, συγγνώμην γε ἔχω ὑμῖν. καὶ γὰρ αὐτόν με νῦν ἀκούσαντά σου τοιοῦτόν τι λέγειν πρὸς ἐμαυτὸν
D ἐπέρχεται· τίνι οὖν ἔτι πιστεύσομεν λόγῳ; ὡς γὰρ σφόδρα πιθανὸς ὢν, ὃν ὁ Σωκράτης ἔλεγε λόγον, νῦν εἰς ἀπιστίαν καταπέπτωκεν. θαυμαστῶς γάρ μου ὁ λόγος οὗτος ἀντιλαμβάνεται καὶ νῦν καὶ ἀεί, τὸ ἁρμονίαν τινὰ ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν, καὶ ὥσπερ ὑπέμνησέν με ῥηθεὶς ὅτι καὶ αὐτῷ μοι ταῦτα προυδέδοκτο. καὶ πάνυ δέομαι πάλιν ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἄλλου τινὸς λόγου, ὅς με πείσει ὡς τοῦ ἀποθανόντος οὐ συναποθνήσκει ἡ ψυχή. λέγε οὖν πρὸς Διὸς, πῇ ὁ Σωκράτης
E μετῆλθε τὸν λόγον; καὶ πότερον κἀκεῖνος, ὥσπερ ὑμᾶς φῄς, ἔνδηλός τι ἐγένετο ἀχθόμενος ἢ οὔ, ἀλλὰ πράως ἐβοήθει τῷ λόγῳ; καὶ ἱκανῶς ἐβοήθησεν ἢ ἐνδεῶς; πάντα ἡμῖν δίελθε ὡς δύνασαι ἀκριβέστατα.

ΦΑΙΔΩΝ: Καὶ μήν, ὦ Ἐχέκρατες, πολλάκις θαυμάσας Σωκράτη οὐ πώποτε μᾶλλον ἠγάσθην
89 ἢ τότε παραγενόμενος. τὸ μὲν οὖν ἔχειν ὅ τι λέγοι ἐκεῖνος, ἴσως οὐδὲν ἄτοπον· ἀλλὰ ἔγωγε μάλιστα ἐθαύμασα αὐτοῦ πρῶτον μὲν τοῦτο,

oluyor ve şüpheye düşüyor gibiydik; üstelik sadece daha önce ileri sürülen savlara karşı değil, bundan sonra söylenmesi söz konusu olanlara karşı da. Ya bizler bu konuya uygun yargıçlar değildik ya da bu konuların içinden çıkılması mümkün değildi.

EKHEKRATES: Phaidon, tanrıların huzurunda, ben sizi mazur görüyorum. Çünkü şimdi seni dinledikten sonra ben de kendime şunları söyledim: "Sokrates'in
D dile getirdiği sav çok inandırıcıydı; şimdi onun hakkında da şüpheye düştüğümüze göre bundan böyle hangi sava güveneceğiz?" Ruhumuzun bir çeşit uyum olduğunu ileri süren görüşün, daha önce olduğu gibi şimdi de olağanüstü bir etkisi var. İşte bu nedenle, senin sözlerin benim de bir zamanlar böyle düşündüğümü anımsattı bana. Şimdiyse yeniden başlamaya, birisi öldüğünde ruhun da onunla birlikte ölmediğine beni ikna edebilecek başka bir sav bulmaya ihtiyacım var. Zeus hakkı için, bana şunları anlat: Sokrates konuşmasına
E nasıl devam etti? Sizin gibi onun da canı mı sıkıldı, yoksa sakinliğini koruyarak savını mı savundu? Onun bu savunması yeterli mi oldu, eksik mi kaldı? Bunların hepsini olabildiğince eksiksiz anlat bize.

PHAIDON: Sevgili Ekhekrates, kuşkusuz ben Sokrates'i çoğu kez takdir etmiştim, ama daha önce hiç bu
89 kadar hayran olmamıştım ona. Belki de her soruya verilecek bir cevabının olması değildi şaşırtıcı olan, ilk olarak delikanlıların iddialarını kabul edişindeki sevecenlik,

ὡς ἡδέως καὶ εὐμενῶς καὶ ἀγαμένως τῶν νεανίσκων τὸν λόγον ἀπεδέξατο, ἔπειτα ἡμῶν ὡς ὀξέως ᾔσθετο ὃ πεπόνθειμεν ὑπὸ τῶν λόγων, ἔπειτα ὡς εὖ ἡμᾶς ἰάσατο καὶ ὥσπερ πεφευγότας καὶ ἡττημένους ἀνεκαλέσατο καὶ προύτρεψεν πρὸς τὸ παρέπεσθαί τε καὶ συσκοπεῖν τὸν λόγον.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Πῶς δή;

ΦΑΙΔΩΝ: Ἐγὼ ἐρῶ. ἔτυχον γὰρ ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ
B καθήμενος παρὰ τὴν κλίνην ἐπὶ χαμαιζήλου τινός, ὁ δὲ ἐπὶ πολὺ ὑψηλοτέρου ἢ ἐγώ. καταψήσας οὖν μου τὴν κεφαλὴν καὶ συμπιέσας τὰς ἐπὶ τῷ αὐχένι τρίχας—εἰώθει γάρ, ὁπότε τύχοι, παίζειν μου εἰς τὰς τρίχας—Αὔριον δή, ἔφη, ἴσως, ὦ Φαίδων, τὰς καλὰς κόμας ἀποκερεῖ. Ἔοικεν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Σώκρατες. Οὔκ, ἄν γε ἐμοὶ πείθῃ. Ἀλλὰ τί; ἦν δ᾽ ἐγώ. Τήμερον, ἔφη, κἀγὼ τὰς ἐμὰς καὶ σὺ ταύτας, ἐάνπερ γε ἡμῖν ὁ λόγος τελευτήσῃ καὶ μὴ δυνώμεθα αὐτὸν ἀναβιώσασθαι.
C καὶ ἔγωγ᾽ ἄν, εἰ σὺ εἴην καί με διαφεύγοι ὁ λόγος, ἔνορκον ἂν ποιησαίμην ὥσπερ Ἀργεῖοι, μὴ πρότερον κομήσειν, πρὶν ἂν νικήσω ἀναμαχόμενος τὸν Σιμμίου τε καὶ Κέβητος λόγον. Ἀλλ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, πρὸς δύο λέγεται οὐδ᾽ ὁ Ἡρακλῆς οἷός τε εἶναι. Ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἔφη, τὸν Ἰόλεων παρακάλει, ἕως ἔτι φῶς ἐστιν.

hoşgörü ve saygı dolu tavrı şaşırttı beni; sonra sözlerin bizim üzerimizde yarattığı etkiyi keskin kavrama gücü, üstelik bizi adamakıllı iyileştirmesi ve sanki bozguna uğrayıp kaçanlarmışız gibi safımıza geri çağırması, kendini izlemeye ve sav üzerinde birlikte düşünmeye teşvik etmesi hayran bıraktı.

EKHEKRATES: Peki nasıl yaptı bunları?

PHAIDON: Anlatayım. Onun sağında, yatağının ya-
B nında alçak bir taburede oturuyordum; o ise benden oldukça yüksekte oturuyordu. Başımı okşadı ve saçlarımı ensemde topladı; saçlarımla böyle oynamayı alışkanlık haline getirmişti. "Herhalde bu güzel saçları yarın kestirirsin Phaidon," dedi.

"Öyle görünüyor Sokrates," dedim.

"Beni dinleyecek olursan, yapma derim."

"Peki, ne yapayım?" dedim.

"Bugün savımız çürütülür de biz onu yeniden canlandıramazsak, ben benimkileri keseceğim, sen de bunla-
C rı," dedi. "Eğer sav benim ellerimden kaçıp kurtulacak olursa, senin yerinde olsam Simmias'ın ve Kebes'in savını çürütüp de onları alt edene kadar saçlarımı uzatmamaya yemin ederdim, tıpkı Argoslular[24] gibi."

"İki kişiye karşı Herakles'in bile gücünün yetmeyeceği söylenir," dedim.

"Henüz gün batmamışken, beni Iolaos'un[25] olarak yardımına çağır öyleyse," dedi.

Παρακαλῶ τοίνυν, ἔφην, οὐχ ὡς Ἡρακλῆς, ἀλλ᾽ ὡς Ἰόλεως. Οὐδὲν διοίσει, ἔφη.

Ἀλλὰ πρῶτον εὐλαβηθῶμέν τι πάθος μὴ πάθωμεν. Τὸ ποῖον; ἦν δ᾽ ἐγώ. Μὴ γενώμεθα,
D ἢ δ᾽ ὅς, μισόλογοι, ὥσπερ οἱ μισάνθρωποι γιγνόμενοι· ὡς οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὅ τι ἄν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι ἢ λόγους μισήσας. γίγνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μισολογία τε καὶ μισανθρωπία. ἥ τε γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης, καὶ ἡγήσασθαι παντάπασί τε ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πιστὸν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὑρεῖν τοῦτον πονηρόν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὖθις ἕτερον· καὶ ὅταν τοῦτο πολλάκις πάθῃ
E τις καὶ ὑπὸ τούτων μάλιστα οὓς ἂν ἡγήσαιτο οἰκειοτάτους τε καὶ ἑταιροτάτους, τελευτῶν δὴ θαμὰ προσκρούων μισεῖ τε πάντας καὶ ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι τὸ παράπαν. ἢ οὐκ ἤσθησαι σὺ τοῦτο γιγνόμενον; Πάνυ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ. Οὐκοῦν, ἦ δ᾽ ὅς, αἰσχρόν, καὶ δῆλον ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τἀνθρώπεια ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπεχείρει τοῖς ἀνθρώποις; εἰ γάρ που μετὰ τέχνης ἐχρῆτο, ὥσπερ ἔχει, οὕτως ἂν ἡγήσατο, τοὺς μὲν χρηστοὺς
90 καὶ πονηροὺς σφόδρα ὀλίγους εἶναι ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξὺ πλείστους. Πῶς λέγεις; ἔφην ἐγώ.

"Peki, çağırıyorum," dedim; "ama Herakles olarak Iolaos'u değil, Iolaos olarak Herakles'i çağırıyorum."

"Fark etmez. Biz öncelikle bir tehlikeye karşı dikkatli olalım," dedi.

"Hangi tehlike?" diye sordum.

D "Muhakeme düşmanı olmak; insan düşmanı olmak gibi bir şey bu. İnsan bu muhakeme düşmanlığından[26] çektiği kadar başka hiçbir kötülükten çekmez," dedi. "Muhakeme düşmanlığı ile insan düşmanlığının nedenleri aynıdır. İnsan düşmanlığı, bir insanı daha tam olarak tanımadan ona çok fazla güvenmekten, önce bütünüyle doğru, emin, sadık olduğu sanılan kişinin kısa bir süre sonra adi ve güvenilmez olduğunu anlamaktan ve aynı durumu başka insanlarla tekrar tekrar yaşamaktan kaynaklanır. Böyle bir durumla sık karşılaşılırsa, hele de bu durum en samimi ve en yakın arkadaş sanılanlarla
E yaşanırsa, peş peşe bozguna uğrayan kişi sonunda herkesten nefret edecek ve hiç kimsenin kesinlikle hiçbir güvenilecek tarafı olmadığına inanacaktır. Sen böyle bir durumun yaşandığına hiç şahit olmadın mı?"

"Elbette oldum," dedim.

"Peki, bu ayıp değil midir? Böylesi birinin insanları insan ilişkilerine dair hiçbir beceriye sahip olmaksızın ele almaya kalkıştığı açık değil midir? Oysa böyle bir becerisi olsaydı, iyilerin ve kötülerin her ikisinin de pek
90 az, bunların arasında kalanlarınsa çok fazla olduklarını bilirdi."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum.

Ὥσπερ, ἦ δ᾽ ὅς, περὶ τῶν σφόδρα σμικρῶν καὶ μεγάλων· οἷει τι σπανιώτερον εἶναι ἢ σφόδρα μέγαν ἢ σφόδρα σμικρὸν ἐξευρεῖν ἄνθρωπον ἢ κύνα ἢ ἄλλο ὁτιοῦν; ἢ αὖ ταχὺν ἢ βραδὺν ἢ αἰσχρὸν ἢ καλὸν ἢ λευκὸν ἢ μέλανα; ἢ οὐκ ἤσθησαι ὅτι πάντων τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἄκρα τῶν ἐσχάτων σπάνια καὶ ὀλίγα, τὰ δὲ μεταξὺ ἄφθονα καὶ πολλά; Πάνυ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ. Οὐκοῦν οἷει,
B ἔφη, εἰ πονηρίας ἀγὼν προτεθείη, πάνυ ἂν ὀλίγους καὶ ἐνταῦθα τοὺς πρώτους φανῆναι; Εἰκός γε, ἦν δ᾽ ἐγώ. Εἰκὸς γάρ, ἔφη. ἀλλὰ ταύτῃ μὲν οὐχ ὅμοιοι οἱ λόγοι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ σοῦ νυν δὴ προάγοντος ἐγὼ ἐφεσπόμην, ἀλλ᾽ ἐκείνῃ, ἐπειδάν τις πιστεύσῃ λόγῳ τινὶ ἀληθεῖ εἶναι ἄνευ τῆς περὶ τοὺς λόγους τέχνης, κἄπειτα ὀλίγον ὕστερον αὐτῷ δόξῃ ψευδὴς εἶναι ἐνίοτε μὲν ὤν, ἐνίοτε δ᾽ οὐκ ὤν, καὶ αὖθις ἕτερος καὶ ἕτερος· καὶ μάλιστα δὴ οἱ περὶ τοὺς
C ἀντιλογικοὺς λόγους διατρίψαντες οἶσθ᾽ ὅτι τελευτῶντες οἴονται σοφώτατοι γεγονέναι τε καὶ κατανενοηκέναι μόνοι ὅτι οὔτε τῶν πραγμάτων οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς οὐδὲ βέβαιον οὔτε τῶν λόγων, ἀλλὰ πάντα τὰ ὄντα ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐν Εὐρίπῳ ἄνω καὶ κάτω στρέφεται καὶ χρόνον οὐδένα ἐν οὐδενὶ μένει.

"Örneğin aşırı küçük ya da aşırı büyük olan şeyler böyledir. Aşırı büyük ya da aşırı küçük insandan, köpekten ya da başka bir şeyden daha az rastlanan bir şeyin olabileceğini düşünür müsün? Hızlı ve yavaş, çirkin ve güzel, beyaz ve siyah konusunda da durum aynı değil midir? Böylesi şeylerin hepsinde aşırı uçların seyrek ve az, aşırı uçlar arasında kalanlarınsa bol ve sık rastlanılır olduklarının farkında değil misin?"

"Elbette farkındayım," dedim.

B "Peki," dedi, "kötülük yarışması düzenlense, birinci olabileceklerin de çok az sayıda olacağını kabul etmez misin?"

"Muhtemelen ederim," dedim.

"Evet, muhtemelen," dedi. "Ama muhakemeler ile insanların benzeştiği nokta burası değildir; buraya sen getirdin, ben de ardından geldim. Onların arasındaki benzerlik şuradadır: Diyelim, muhakeme sanatı bilinmeksizin, bir sav gerçekte öyle olsa da olmasa da önce doğru kabul ediliyor ve az sonra aynı görüşün yanlış olduğu düşünülüyor ve bu durum peş peşe tekrar ediyor. Sen de bilirsin, özellikle zamanlarını akla aykırı

C konuşmalarla harcayan insanlar en bilge kişilerin kendileri olduğuna inanırlar sonunda; ne herhangi bir işte ne de muhakemede sağlıklı ya da güvenilir hiçbir nokta bulunmadığını, bütün varolanların tıpkı Euripos'taki[27] gibi bir yukarı bir aşağı aktığını ve zamanın hiçbir anında hiçbir şeyin aynı kalmadığını düşünürler; bunu da sadece kendilerinin fark ettiğini sanırlar."

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφην ἐγώ, ἀληθῆ λέγεις. Οὐκοῦν, ὦ Φαίδων, ἔφη, οἰκτρὸν ἂν εἴη τὸ πάθος, εἰ ὄντος δή τινος ἀληθοῦς καὶ βεβαίου λόγου καὶ δυνατοῦ κατανοῆσαι, ἔπειτα
D διὰ τὸ παραγίγνεσθαι τοιούτοισι λόγοις τοῖς αὐτοῖς τοτὲ μὲν δοκοῦσιν ἀληθέσιν εἶναι, τοτὲ δὲ μή, μὴ ἑαυτόν τις αἰτιῷτο μηδὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτεχνίαν, ἀλλὰ τελευτῶν διὰ τὸ ἀλγεῖν ἅσμενος ἐπὶ τοὺς λόγους ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὴν αἰτίαν ἀπώσαιτο καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν βίον μισῶν τε καὶ λοιδορῶν διατελοῖ, τῶν δὲ ὄντων τῆς ἀληθείας τε καὶ ἐπιστήμης στερηθείη. Νὴ τὸν Δία, ἦν δ᾽ ἐγώ, οἰκτρὸν δῆτα.

Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, τοῦτο εὐλαβηθῶμεν,
E καὶ μὴ παρίωμεν εἰς τὴν ψυχήν, ὡς τῶν λόγων κινδυνεύει οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, ὅτι ἡμεῖς οὔπω ὑγιῶς ἔχομεν, ἀλλὰ ἀνδριστέον καὶ προθυμητέον ὑγιῶς ἔχειν, σοὶ μὲν οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦ ἔπειτα βίου παντὸς
91 ἕνεκα, ἐμοὶ δὲ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ θανάτου· ὡς κινδυνεύω ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι φιλονείκως. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν περί του ἀμφισβητῶσιν, ὅπῃ μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ οὐ φροντίζουσιν, ὅπως δὲ ἃ αὐτοὶ ἔθεντο ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσιν, τοῦτο προθυμοῦνται. καὶ ἐγώ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐκείνων διοίσειν· οὐ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶναι προθυμηθήσομαι, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ᾽ ὅπως αὐτῷ ἐμοὶ ὅ τι

"Çok doğru söylüyorsun," dedim.

"Phaidon," dedi, "peki şu acınası bir durum olmaz mıydı? Diyelim elimizde doğru, güvenilir ve idrak edilebilir bir sav var. Kişi kendisine bazen doğru
D bazen yanlış görünen böyle bir savla karşı karşıya kaldığında, kendisini ya da kendi beceriksizliğini suçlamak yerine, bezip de suçu bile isteye muhakemeye atacak, geri kalan yaşamını ondan nefret ederek ve ona hakaret ederek geçirecektir. Böylece varolanlar hakkındaki hakikatlerden ve bilgilerden de mahrum kalacaktır."

"Zeus şahit, kesinlikle acınası bir durum olurdu bu," dedim.

"Yani," dedi, "ilk olarak bundan sakınmak gerek.
E Ruhumuza muhakemelerde sağlam hiçbir tarafın bulunmadığı yollu bir düşüncenin girmesine izin vermeyelim; tersine yalnızca kendimizin henüz sağlam olmadığını, sağlamlaşmak içinse cesaret ve çaba gerektiğini düşünelim. Sen ve ötekiler geri kalan yaşamınız için
91 yapın bunu, bense işte şu yaklaşan ölüm için yapayım. İçinde bulunduğumuz şu anda benim endişem, bu konuyu felsefi bir şekilde değil de tamamen cahil biri gibi zafer hırsıyla ele almaktır. Onlar bir şey hakkında tartıştıklarında meselenin aslını düşünmezler, istedikleri sadece oradakilere kendi düşüncelerini kabul ettirmektir. Sanırım bu durumda onlardan sadece şu bakımdan ayrılıyorum: Ben dinleyicileri söylediğim şeyin doğruluğuna ikna etmek istemiyorum, bu sonraki adımdır; daha çok söylediğim şey konusunda

B μάλιστα δόξει οὕτως ἔχειν. λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε· θέασαι ὡς πλεονεκτικῶς· εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγω, καλῶς δὴ ἔχει τὸ πεισθῆναι· εἰ δὲ μηδέν ἐστι τελευτήσαντι, ἀλλ᾽ οὖν τοῦτόν γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν πρὸ τοῦ θανάτου ἧττον τοῖς παροῦσιν ἀηδὴς ἔσομαι ὀδυρόμενος. ἡ δὲ ἄνοιά μοι αὕτη οὐ ξυνδιατελεῖ, κακὸν γὰρ ἂν ἦν, ἀλλ᾽ ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. παρεσκευασμένος δή, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, οὑτωσὶ ἔρχομαι ἐπὶ τὸν λόγον· ὑμεῖς
C μέντοι, ἂν ἐμοὶ πείθησθε, σμικρὸν φροντίσαντες Σωκράτους, τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ μᾶλλον, ἐὰν μέν τι ὑμῖν δοκῶ ἀληθὲς λέγειν, συνομολογήσατε, εἰ δὲ μή, παντὶ λόγῳ ἀντιτείνετε, ὅπως μὴ ἐγὼ ὑπὸ προθυμίας ἅμα ἐμαυτόν τε καὶ ὑμᾶς ἐξαπατήσας, ὥσπερ μέλιττα τὸ κέντρον ἐγκαταλιπὼν οἰχήσομαι.

Ἀλλ᾽ ἰτέον, ἔφη. πρῶτόν με ὑπομνήσατε ἃ ἐλέγετε, ἐὰν μὴ φαίνωμαι μεμνημένος. Σιμμίας μὲν γάρ, ὡς ἐγῷμαι, ἀπιστεῖ τε καὶ φοβεῖται, μὴ ἡ ψυχὴ ὅμως καὶ θειότερον καὶ
D κάλλιον ὂν τοῦ σώματος προαπολλύηται ἐν ἁρμονίας εἴδει οὖσα· Κέβης δέ μοι ἔδοξε τοῦτο μὲν ἐμοὶ συγχωρεῖν, πολυχρονιώτερόν γε εἶναι ψυχὴν σώματος, ἀλλὰ τόδε ἄδηλον παντί, μὴ πολλὰ δὴ σώματα καὶ πολλάκις κατατρίψασα ἡ ψυχὴ τὸ τελευταῖον σῶμα καταλιποῦσα νῦν αὐτὴ ἀπολλύηται, καὶ

B kendim ikna olmak istiyorum. Sevgili dostum, gör bak ne kadar bencilce bir hesap yapıyorum: Söylediğim şey doğruysa, ona inanmakla kazançlı çıkarım; ama ölenleri bekleyen hiçbir şey yoksa, en azından ölümümden önceki bu zaman süresince burada bulunanları sızlanmalarımla çok fazla rahatsız etmiş olmam. Benim bu bilgisizliğim de çok fazla sürmez; tabii kötü bir durum olurdu bu, ama bir süre sonra biterdi. Simmias, Kebes, kendimi konuya işte böyle hazırlayarak başlıyo-
C rum," dedi. "Beni dinleyecek olursanız, Sokrates'in dediklerinden çok hakikatin ne olduğuyla ilgilenin derim. Doğruyu söylediğime inanıyorsanız yanımda olun, yoksa aklınıza gelen her türlü savla karşı çıkın bana. Öyle yapın ki, heyecanım yüzünden hem sizi hem de kendimi kandırarak ve bir arı gibi iğnemi size saplayarak gitmeyeyim."

"Haydi başlayalım," dedi. "İlk olarak şunu söyleyeyim: Dediklerinizi hatırlamıyormuş gibi görünürsem hafızamı tazeleyin. Sanırım Simmias ruhun bir tür uyum olduğunu kabul ediyordu, bu nedenle de bedenden daha
D tanrısal ve daha iyi olsa bile bedenden önce yok olacağından endişeleniyor ve korkuyordu. Kebes ise sanırım ruhun bedenden daha uzun ömürlü olduğu konusunda benimle hemfikirdi; ama art arda pek çok beden eskiten ruhun sonuncu bedeni terk ederken kendisinin de yok olup olmadığını kimsenin bilemeyeceğini söylüyordu;

ἦ αὐτὸ τοῦτο θάνατος, ψυχῆς ὄλεθρος, ἐπεὶ σῶμά γε ἀεὶ ἀπολλύμενον οὐδὲν παύεται. ἆρα ἄλλ᾽ ἢ ταῦτ᾽ ἐστίν, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἃ δεῖ ἡμᾶς ἐπισκοπεῖσθαι;
E συνωμολογείτην δὴ ταῦτ᾽ εἶναι ἄμφω. Πότερον οὖν, ἔφη, πάντας τοὺς ἔμπροσθε λόγους οὐκ ἀποδέχεσθε, ἢ τοὺς μέν, τοὺς δ᾽ οὔ; Τοὺς μέν, ἐφάτην, τοὺς δ᾽ οὔ. Τί οὖν, ἦ δ᾽ ὅς, περὶ ἐκείνου τοῦ λόγου λέγετε, ἐν ᾧ ἔφαμεν τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι, καὶ τούτου οὕτως ἔχοντος ἀναγκαίως ἔχειν ἄλλοθι πρότερον ἡμῶν
92 εἶναι τὴν ψυχήν, πρὶν ἐν τῷ σώματι ἐνδεθῆναι; Ἐγὼ μέν, ἔφη ὁ Κέβης, καὶ τότε θαυμαστῶς ὡς ἐπείσθην ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ νῦν ἐμμένω ὡς οὐδενὶ λόγῳ. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας, καὶ αὐτὸς οὕτως ἔχω, καὶ πάνυ ἂν θαυμάζοιμι, εἴ μοι περί γε τούτου ἄλλα ποτὲ δόξειεν. καὶ ὁ Σωκράτης· Ἀλλὰ ἀνάγκη σοι, ἔφη, ὦ ξένε Θηβαῖε, ἄλλα δοξάσαι, ἐάνπερ μείνῃ ἥδε ἡ οἴησις, τὸ ἁρμονίαν μὲν εἶναι σύνθετον πρᾶγμα, ψυχὴν δὲ ἁρμονίαν τινὰ ἐκ τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐντεταμένων συγκεῖσθαι·
B οὐ γάρ που ἀποδέξει γε σαυτοῦ λέγοντος, ὡς πρότερον ἦν ἁρμονία συγκειμένη, πρὶν ἐκεῖνα εἶναι, ἐξ ὧν ἔδει αὐτὴν συντεθῆναι. ἢ ἀποδέξει; Οὐδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Αἰσθάνει οὖν, ἦ

beden hiç ara vermeksizin sürekli yok olduğuna göre ölüm ruhun yok olmasıydı. Simmias, Kebes, incelememiz gerekenler bunlardır değil mi?"

E Her ikisi de onunla aynı fikirde olduğunu söyledi.

"Önceki savların hiçbirini mi kabul etmiyorsunuz, yoksa bazılarını kabul edip bazılarını mı etmiyorsunuz?" diye sordu.

"Bazılarını ediyoruz, bazılarını etmiyoruz," dediler.

"Peki," dedi, "öğrenmenin anımsama olduğunu, bu durumda da ruhumuzun bedene girmeden önce bir yerlerde bulunmasının zorunlu olduğunu dile
92 getiren savımıza ne diyorsunuz?"

"Kendi adıma," dedi Kebes, "bir zamanlar beni fazlasıyla ikna eden bu sava şimdi de bağlıyım, hiçbir sava olmadığı kadar hem de."

"Ben de aynı görüşteyim," dedi Simmias. "Bu konuda başka türlü düşünüyor olsam, kendime şaşarım."

"Ama Thebailı arkadaşım," dedi Sokrates, "uyumun bileşik bir şey olduğu, ruhun da beden boyunca yayılmış unsurlar tarafından sağlanan bir uyum olduğu görüşünde ısrar edersen başka türlü düşünmen gerekir
B senin. Çünkü bileşik bir şey olarak uyumun, kendisini oluşturan unsurlardan önce var olduğunu söyleyecek olursan bu konuda kendini bile ikna edemezsin. Yoksa edebilir misin?"

"Elbette edemem Sokrates," dedi.

"O halde şuna dikkat et," dedi Sokrates: "Ruhun insan

δ᾽ ὅς, ὅτι ταῦτά σοι συμβαίνει λέγειν, ὅταν φῇς μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπου εἰδός γε καὶ σῶμα ἀφικέσθαι, εἶναι δὲ αὐτὴν συγκειμένην ἐκ τῶν οὐδέπω ὄντων; οὐ γὰρ δὴ ἁρμονία γέ σοι τοιοῦτόν ἐστιν ὃ ἀπεικάζεις, ἀλλὰ πρότερον καὶ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ οἱ
C φθόγγοι ἔτι ἀνάρμοστοι ὄντες γίγνονται, τελευταῖον δὲ πάντων ξυνίσταται ἡ ἁρμονία καὶ πρῶτον ἀπόλλυται. οὗτος οὖν σοι ὁ λόγος ἐκείνῳ πῶς ξυνᾴσεται; Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας. Καὶ μήν, ἦ δ᾽ ὅς, πρέπει γε εἴπερ τῳ ἄλλῳ λόγῳ ξυνῳδῷ εἶναι καὶ τῷ περὶ ἁρμονίας. Πρέπει γάρ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοὶ οὐ ξυνῳδός· ἀλλ᾽ ὅρα, πότερον αἱρεῖ τῶν λόγων, τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι ἢ ψυχὴν ἁρμονίαν; Πολὺ μᾶλλον, ἔφη, ἐκεῖνον, ὦ Σώκρατες. ὅδε μὲν γάρ μοι γέγονεν ἄνευ ἀποδείξεως μετὰ εἰκότος τινὸς
D καὶ εὐπρεπείας, ὅθεν καὶ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ ἀνθρώποις· ἐγὼ δὲ τοῖς διὰ τῶν εἰκότων τὰς ἀποδείξεις ποιουμένοις λόγοις ξύνοιδα οὐσιν ἀλαζόσιν, καὶ ἄντις αὐτοὺς μὴ φυλάττηται, εὖ μάλα ἐξαπατῶσι, καὶ ἐν γεωμετρίᾳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀναμνήσεως καὶ μαθήσεως λόγος δι᾽ ὑποθέσεως ἀξίας ἀποδέξασθαι εἴρηται. ἐρρήθη γάρ που οὕτως ἡμῶν εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ πρὶν εἰς σῶμα ἀφικέσθαι, ὥσπερ αὐτὴ ἔστιν ἡ οὐσία ἔχουσα τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ ὃ
E ἔστιν ἐγὼ δὲ ταύτην, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, ἱκανῶς

biçimine ve bedenine girmeden önce de var olduğunu, ama henüz var olmayan parçalardan oluştuğunu iddia etmekle aynı değil midir senin söylediklerin? Oysa uyum asla senin kendisine benzettiğin şey gibi değildir. Tersine lir, teller ve sesler ilkin akortsuz bir şekilde
C var olurlar; bütün bunların arasında en sonra gelen ve ilk yok olan uyumdur. Bu durumda bu savı diğeriyle nasıl uzlaştıracaksın?"

"Asla yapamam bunu," dedi Simmias.

"Ama," dedi, "her şeyden öte, bu sav ile uyumla ilgili sav arasında bir uyuşma olmalıdır."

"Evet, olması gerekir," dedi Simmias.

"Ama bu iki sav birbirine uymuyor," dedi. "Şimdi şu savlardan hangisini tercih ediyorsun? Öğrenmenin bir anımsama olduğunu mu, yoksa ruhun bir uyum olduğunu mu?"

"Elbette ilkini seçiyorum Sokrates," dedi. "Beriki kanıtlandığı için değil de, sadece olası ve makul olduğu
D için sahip çıktım; herhalde pek çok insanın da böyle düşünmesinin nedeni bu. Oysa ben olasılığa dayalı savların uyduruk sözler olduğunu anladım. Onlara karşı dikkatli olmayan kişi çok kolay aldanır; geometride ve bütün diğer konularda da bu böyledir. Anımsama ve öğrenme hakkındaki sav ise sağlam bir varsayıma dayanır. Tıpkı 'şeyin kendisi' denilen o öz gibi ruhlarımızın da bedene girmeden önce var olduğu konusunda hem-
E fikiriz. Daha önce kabul etmiş olduğum bu savın yeterli

τε καὶ ὀρθῶς ἀποδέδεγμαι. ἀνάγκη οὖν μοι, ὡς ἔοικε, διὰ ταῦτα μήτε ἐμαυτοῦ μήτε ἄλλου ἀποδέχεσθαι λέγοντος, ὡς ψυχή ἐστιν ἁρμονία.

Τί δέ, ἦ δ᾽ ὅς, ὦ Σιμμία, τῇδε; δοκεῖ σοι ἁρμονίᾳ ἢ ἄλλῃ τινὶ συνθέσει προσήκειν ἄλλως πως
93 ἔχειν ἢ ὡς ἂν ἐκεῖνα ἔχῃ, ἐξ ὧν ἂν συγκέηται; Οὐδαμῶς. Οὐδὲ μὴν ποιεῖν τι, ὡς ἐγῷμαι, οὐδέ τι πάσχειν ἄλλο παρ᾽ ἃ ἂν ἐκεῖνα ἢ ποιῇ ἢ πάσχῃ; Συνέφη. Οὐκ ἄρα ἡγεῖσθαί γε προσήκει ἁρμονίαν τούτων, ἐξ ὧν ἂν συντεθῇ, ἀλλ᾽ ἕπεσθαι. Συνεδόκει. Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἐναντία γε ἁρμονία κινηθῆναι ἢ φθέγξασθαι ἤ τι ἄλλο ἐναντιωθῆναι τοῖς αὑτῆς μέρεσιν. Πολλοῦ μέντοι, ἔφη. Τί δέ; οὐχ οὕτως ἁρμονία πέφυκεν εἶναι ἑκάστη ἁρμονία, ὡς ἂν ἁρμοσθῇ; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Οὐχί, ἦ δ᾽ ὅς, ἂν μὲν μᾶλλον
B ἁρμοσθῇ καὶ ἐπὶ πλέον, εἴπερ ἐνδέχεται τοῦτο γίγνεσθαι, μᾶλλόν τε ἂν ἁρμονία εἴη καὶ πλείων, εἰ δ᾽ ἧττόν τε καὶ ἐπ᾽ ἔλαττον, ἧττόν τε καὶ ἐλάττων;

ve doğru temellere dayandığına şimdi ikna oldum. Bu nedenle artık ne kendim ruhun uyum olduğunu iddia edebilirim ne de bir başkasının bunu söylemesine izin verebilirim."

"Peki, şuna ne dersin Simmias?" diye sordu. "Sana göre kendisini meydana getiren ögelerin durumundan farklı bir durumda bulunmak, uyuma ya da başka bir
93 bileşik şeye uygun düşer mi?"

"Kesinlikle düşmez," dedi.

"Ögelerinin etkileme ya da etkilenme biçimlerinden farklı bir şekilde etkilemenin ya da etkilenmenin de onlara yakışmadığını düşünüyorum, sen de bunu kabul eder misin?"

Simmias kabul etti.

"O halde uyuma uygun düşen, kendisini meydana getiren ögeleri yönetmek değil, onları izlemektir."

Simmias bunu da kabul etti.

"O zaman uyumun kendi parçalarına karşıt şekilde devinmesi, ses çıkarması ya da başka bir şey yapması hiç de olanaklı değildir."

"Kuşkusuz öyle," dedi.

"Her bir uyumun, uyumlu kılındığı ölçüde uyumunun olması doğal değil midir?"

"Anlamadım," dedi.

"Şimdi bir şey daha çok ve daha yüksek derecede
B uyumlu kılınırsa –diyelim bunu yapmak mümkün– o şey daha çok ve daha yüksek derecede uyumlu olmaz mı? Daha az ve daha küçük derecede uyumlu kılındığındaysa, daha az ve daha küçük derecede uyumlu olmaz mı?"

Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἔστι τοῦτο περὶ ψυχήν, ὥστε καὶ κατὰ τὸ σμικρότατον ἑτέραν ἑτέρας ψυχῆς ἐπὶ πλέον καὶ μᾶλλον ἢ ἐπ᾽ ἔλαττον καὶ ἧττον αὐτὸ τοῦτο εἶναι, ψυχήν; Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν, ἔφη. Φέρε δή, ἔφη, πρὸς Διός· λέγεται ψυχὴ ἡ μὲν νοῦν τε ἔχειν καὶ ἀρετὴν καὶ εἶναι ἀγαθή, ἡ δὲ ἄνοιάν τε καὶ μοχθηρίαν καὶ εἶναι κακή; καὶ ταῦτα ἀληθῶς
C λέγεται; Ἀληθῶς μέντοι. Τῶν οὖν θεμένων ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι τί τις φήσει ταῦτα ὄντα εἶναι ἐν ταῖς ψυχαῖς, τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν; πότερον ἁρμονίαν αὖ τινα ἄλλην καὶ ἀναρμοστίαν; καὶ τὴν μὲν ἡρμόσθαι, τὴν ἀγαθήν, καὶ ἔχειν ἐν αὑτῇ ἁρμονίᾳ οὖσῃ ἄλλην ἁρμονίαν, τὴν δὲ ἀνάρμοστον αὐτήν τε εἶναι καὶ οὐκ ἔχειν ἐν αὑτῇ ἄλλην; Οὐκ ἔχω ἔγωγ᾽, ἔφη ὁ Σιμμίας, εἰπεῖν· δῆλον δ᾽ ὅτι τοιαῦτ᾽ ἄττ᾽ ἂν λέγοι ὁ ἐκεῖνο ὑποθέμενος. Ἀλλὰ προωμολόγηται,
D ἔφη, μηδὲν μᾶλλον μηδ᾽ ἧττον ἑτέραν ἑτέρας ψυχὴν ψυχῆς εἶναι· τοῦτο δ᾽ ἔστι τὸ ὁμολόγημα, μηδὲν μᾶλλον μηδ᾽ ἐπὶ πλέον μηδ᾽ ἧττον μηδ᾽ ἐπ᾽ ἔλαττον ἑτέραν ἑτέρας ἁρμονίαν εἶναι. ἦ γάρ; Πάνυ γε. Τὴν δέ γε μηδὲν μᾶλλον μηδὲ ἧττον ἁρμονίαν οὖσαν μήτε μᾶλλον,

"Elbette."

"Peki, ruh için de böyle değil midir? Yani bir ruh, farklılık çok az bile olsa, bir diğerine göre daha çok ve daha yüksek derecede ya da daha az ve daha alçak derecede bir ruh olabilir mi?"

"Asla olamaz," dedi.

"Haydi, Zeus'un da izniyle devam edelim," dedi. "Bir ruhun akıllı ve erdemli olduğu zaman iyi olduğu, akılsız ve ahlaksız olduğu zaman kötü olduğu söylenmez
C mi? Bunları söylemek doğru mudur?"

"Elbette doğrudur."

"Ruhun uyum olduğunu söyleyenler, ruhta bulunan erdem ve kötülük hakkında ne diyorlar? Yoksa bunların da başka bir uyum ya da uyumsuzluk olduğunu mu söylüyorlar? Kendi içinde uyumu olan iyi bir ruhun bünyesinde farklı bir uyumu daha barındırdığını, öteki ruhun ise uyumsuz olduğunu ve bünyesinde farklı bir uyumu barındırmadığını mı söylüyorlar?"

"Bu konuda söyleyecek bir şeyim yok benim," dedi Simmias. "Ama yukarıdakilerden yola çıkan kişinin böylesi şeyler söyleyeceği açık."

D "Ama bir ruhun ötekinden daha çok ya da daha az ruh olmadığını kabul ettik," dedi. "Bu kabul, bir uyumun da ötekinden daha çok ve daha yüksek derecede ya da daha az ve daha aşağı derecede uyum olamayacağı anlamına gelir, değil mi?"

"Elbette."

"O daha çok ya da daha az uyum değilse, daha çok ya

μήτε ἧττον ἡρμόσθαι· ἔστιν οὕτως; Ἔστιν. Ἡ δὲ μήτε μᾶλλον μήτε ἧττον ἡρμοσμένη ἔστιν ὅ τι πλέον ἢ ἔλαττον ἁρμονίας μετέχει, ἢ τὸ ἴσον; Τὸ ἴσον. Οὐκοῦν ψυχὴ ἐπειδὴ οὐδὲν μᾶλλον οὐδ' ἧττον ἄλλη ἄλλης αὐτὸ τοῦτο ψυχή ἐστίν, οὐδὲ δὴ μᾶλλον οὐδὲ ἧττον ἥρμοσται; Οὕτω. Τοῦτο δέ γε πεπονθυῖα οὐδὲν πλέον ἀναρμοστίας οὐδὲ ἁρμονίας μετέχοι ἄν; Οὐ γὰρ οὖν. Τοῦτο δ' αὖ πεπονθυῖα ἆρ' ἄν τι πλέον κακίας ἢ ἀρετῆς μετέχοι ἑτέρα ἑτέρας, εἴπερ ἡ μὲν κακία ἀναρμοστία, ἡ δὲ ἀρετὴ ἁρμονία εἴη; Οὐδὲν πλέον. Μᾶλλον δέ γέ που, ὦ Σιμμία, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κακίας οὐδεμία ψυχὴ μεθέξει, εἴπερ ἁρμονία ἐστίν· ἁρμονία γὰρ δήπου παντελῶς αὐτὸ τοῦτο οὖσα ἁρμονία ἀναρμοστίας οὔποτ' ἂν μετάσχοι. Οὐ μέντοι. Οὐδέ γε δήπου ψυχή, οὖσα παντελῶς ψυχή, κακίας. Πῶς γὰρ ἔκ γε τῶν προειρημένων; Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου ἡμῖν πᾶσαι ψυχαὶ πάντων ζῴων ὁμοίως ἀγαθαὶ ἔσονται, εἴπερ ὁμοίως πεφύκασιν αὐτὸ τοῦτο, ψυχαί, εἶναι. Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες.

E

94

da daha az uyumlu kılınmış da değildir, öyle değil mi?"

"Öyle."

"Peki, o daha çok ya da daha az uyumlu kılınmadıysa, uyumdan daha çok ya da daha az mı, yoksa eşit mi pay alır?"

"Eşit pay alır."

"Bu durumda bir ruh bir diğerine göre daha çok ya da
E daha az ruh değilse, daha çok ya da daha az uyumlu kılınmış da değildir, öyle mi?"

"Öyle."

"Öyleyse o, uyumdan ya da uyumsuzluktan daha fazla pay alabilir mi?"

"Hayır."

"Diyelim kötülük uyumsuzluk, erdem ise uyumdur; bu durumda bir ruh bir diğerine göre erdemden ya da kötülükten daha çok pay alabilir mi?"

"Doğrusu alamaz."

"Simmias, yoksa şöyle söylemek daha mı doğru olur?
94 Ruh uyum olduğuna göre kötülükten asla pay alamaz. Uyum bütünüyle kendisi, yani bütünüyle uyum olduğu sürece asla uyumsuzluktan pay almasa gerek."

"Evet, almasa gerek."

"Ruh da bütünüyle ruh olduğu sürece kötülükten pay alamaz."

"Söylenenlere bakılırsa nasıl alabilir ki?"

"Öyleyse bu konuşmadan, ruhlar doğaları gereği aynı şekilde ruh iseler, bütün canlıların ruhlarının aynı şekilde iyi olacağını anlıyoruz."

"Ben de böyle düşünüyorum Sokrates," dedi.

B ἢ καὶ καλῶς δοκεῖ, ἢ δ᾽ ὅς, οὕτω λέγεσθαι, καὶ πάσχειν ἂν ταῦτα ὁ λόγος, εἰ ὀρθὴ ἡ ὑπόθεσις ἦν, τὸ ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι; Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν, ἔφη.

Τί δέ; ἢ δ᾽ ὅς· τῶν ἐν ἀνθρώπῳ πάντων ἔσθ᾽ ὅ τι ἄλλο λέγεις ἄρχειν ἢ ψυχὴν ἄλλως τε καὶ φρόνιμον; Οὐκ ἔγωγε. Πότερον συγχωροῦσαν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα πάθεσιν ἢ καὶ ἐναντιουμένην; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, οἷον καύματος ἐνόντος καὶ δίψους ἐπὶ τοὐναντίον ἕλκειν, τὸ μὴ πίνειν, καὶ πείνης ἐνούσης ἐπὶ τὸ μὴ ἐσθίειν, καὶ ἄλλα μυρία που ὁρῶμεν ἐναντιουμένην τὴν ψυχὴν
C τοῖς κατὰ τὸ σῶμα· ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν αὖ ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν μήποτ᾽ ἂν αὐτήν, ἁρμονίαν γε οὖσαν, ἐναντία ᾄδειν οἷς ἐπιτείνοιτο καὶ χαλῷτο καὶ πάλλοιτο καὶ ἄλλο ὁτιοῦν πάθος πάσχοι ἐκεῖνα ἐξ ὧν τυγχάνει οὖσα, ἀλλ᾽ ἔπεσθαι ἐκείνοις καὶ οὔποτ᾽ ἂν ἡγεμονεύειν; Ὡμολογήσαμεν, ἔφη· πῶς γὰρ οὔ; Τί οὖν; νῦν οὐ πᾶν τοὐναντίον ἡμῖν φαίνεται ἐργαζομένη, ἡγεμονεύουσά τε ἐκείνων πάντων ἐξ ὧν φησί τις αὐτὴν εἶναι, καὶ ἐναντιουμένη
D ὀλίγου πάντα διὰ παντὸς τοῦ βίου καὶ δεσπόζουσα πάντας τρόπους, τὰ μὲν χαλεπώτερον κολάζουσα καὶ μετ᾽ ἀλγηδόνων, τά τε κατὰ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἰατρικήν, τὰ δὲ

B "Peki, sence ruhun uyum olduğu varsayımı doğru olsaydı bunları söylemek yerinde olur muydu, bu aynı sonuca varabilir miydik?" diye sordu.

"Asla varamazdık," diye cevapladı.

"Peki," dedi, "insanı insan yapan bütün parçaları yöneten ruh mudur --özellikle de aklı başında bir ruh–, yoksa söyleyebileceğin başka bir şey var mı?"

"Hayır, başka bir şey yok."

"Acaba ruh bedenin tutkularına boyun mu eğer, karşı mı koyar? Demek istediğim şu: Örneğin beden hararetlendiğinde ve susuzluktan kıvrandığında, onu tam ters tarafa, yani içmemeye yöneltir, açlık sıkıntısı çektiğinde de yememeye; ruhun bedene karşı geldiği böyle sayısız
C örnek verebiliriz, değil mi?"

"Kuşkusuz."

"Daha önce şunu kabul etmedik mi? Ruh uyum olduğu sürece, kendisini oluşturan ögelerin gerilmelerine, gevşemelerine, titreşmelerine ve buna benzer diğer durumlarına aykırı bir ses asla çıkarmayacaktır; onları izleyecek ve hiçbir zaman onlara hükmetmeyecektir."

"Elbette kabul ettik, etmeyebilir miydik ki?"

"Şimdiyse ruh sanki tam tersini yapıyormuş gibi görünmüyor mu bize? Şöyle: Kendisini meydana getirdiği söylenen ögelerin her birini idare ediyor, onlara bütün
D yaşamımız boyunca neredeyse her bakımdan karşı geliyor ve her şekilde despotluk ediyor, bazen sert ve acı verici şekillerde cezalandırıyor onları (bunu da jimnastiğin ya da hekimliğin gereklerine göre yapıyor), bazen de

πραότερον, καὶ τὰ μὲν ἀπειλοῦσα, τὰ δὲ νουθετοῦσα, ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὀργαῖς καὶ φόβοις ὡς ἄλλη οὖσα ἄλλῳ πράγματι διαλεγομένη; οἷόν που καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ πεποίηκεν, οὗ λέγει τὸν Ὀδυσσέα·

στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·
τέτλαθι δή, κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ᾽ ἔτλης.

E ἆρ᾽ οἴει αὐτὸν ταῦτα ποιῆσαι διανοούμενον ὡς ἁρμονίας αὐτῆς οὔσης καὶ οἵας ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθῶν, ἀλλ᾽ οὐχ οἵας ἄγειν τε ταῦτα καὶ δεσπόζειν, καὶ οὔσης αὐτῆς πολὺ θειοτέρου τινὸς πράγματος ἢ καθ᾽ ἁρμονίαν; Νὴ Δία, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ ἄρα, ὦ ἄριστε, ἡμῖν οὐδαμῇ καλῶς ἔχει ψυχὴν ἁρμονίαν τινὰ φάναι εἶναι· οὔτε γὰρ ἄν, ὡς
95 ἔοικεν, Ὁμήρῳ θείῳ ποιητῇ ὁμολογοῖμεν οὔτε αὐτοὶ ἡμῖν αὐτοῖς. Ἔχειν οὕτως, ἔφη.

Εἶεν δή, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Σωκράτης, τὰ μὲν Ἁρμονίας ἡμῖν τῆς Θηβαϊκῆς ἵλεά πως, ὡς ἔοικε, μετρίως γέγονεν· τί δὲ δὴ τὰ Κάδμου, ἔφη, ὦ Κέβης, πῶς ἱλασόμεθα καὶ τίνι λόγῳ; Σύ μοι δοκεῖς, ἔφη ὁ Κέβης, ἐξευρήσειν· τουτονὶ γοῦν τὸν λόγον τὸν πρὸς τὴν ἁρμονίαν θαυμαστῶς μοι εἶπες ὡς

daha yumuşak davranıyor onlara; bazen tehdit ediyor bazen de tutkularla, arzularla, korkularla kendisinden ayrı varlıklarmışçasına konuşarak uyarıyor onları; tıpkı Homeros'un *Odysseia*'da Odysseus'un ağzından yaptığı gibi:

Çattı yüreğine şu sözlerle, göğsüne vura vura:
'Katlan yüreğim, katlan, atlattıydın sen daha korkuncunu.'[28]

E "Yani sence Homeros bunları yazarken ruhun uyum olduğunu, bu nedenle bedenin duygulanımlarının peşi sıra sürüklendiğini mi, yoksa uyumla kıyaslandığında daha tanrısal olan ruhun, bedenin duygulanımlarını yönettiğini ve onlara hükmettiğini mi düşünüyordu?"

"Zeus şahidimdir ki, bence son söylediğin doğru, Sokrates."

"Azizim, demek ki ruhun uyum olduğunu söylemek hiçbir şekilde doğru değil. Çünkü bunu söylersek, hem
95 tanrısal ozan Homeros'la hem de kendimizle çelişmiş oluruz."

"Haklısın," dedi.

"İyi o halde," dedi Sokrates. "Görüldüğü gibi, Thebai tanrıçası Harmonia'nın az çok gönlünü almış olduk; peki Kadmos'u[29] nasıl ve hangi sözlerle yatıştıralım Kebes?" diye devam etti.

Kebes, "Bence sen bunun da yolunu bulursun," dedi. "Ne olursa olsun, uyuma karşı dile getirdiğin sav beni hayran bıraktı; bu kadarını beklemiyordum.

παρὰ δόξαν. Σιμμίου γὰρ λέγοντος ὅ τι ἠπόρει, πάνυ ἐθαύμαζον, εἴ τι ἔξει τις χρήσασθαι
B τῷ λόγῳ αὐτοῦ· πάνυ μὲν οὖν μοι ἀτόπως ἔδοξεν εὐθὺς τὴν πρώτην ἔφοδον οὐ δέξασθαι τοῦ σοῦ λόγου. ταὐτὰ δὴ οὐκ ἂν θαυμάσαιμι καὶ τὸν τοῦ Κάδμου λόγον εἰ πάθοι. Ὦ ‘γαθέ, ἔφη ὁ Σωκράτης, μὴ μέγα λέγε, μή τις ἡμῶν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι. ἀλλὰ δὴ ταῦτα μὲν τῷ θεῷ μελήσει, ἡμεῖς δὲ Ὁμηρικῶς ἐγγὺς ἰόντες πειρώμεθα, εἰ ἄρα τι λέγεις. ἔστι δὲ δὴ τὸ κεφάλαιον ὧν ζητεῖς· ἀξιοῖς ἐπιδειχθῆναι ἡμῶν τὴν ψυχὴν ἀνώλεθρόν
C τε καὶ ἀθάνατον οὖσαν, εἰ φιλόσοφος ἀνὴρ μέλλων ἀποθανεῖσθαι, θαρρῶν τε καὶ ἡγούμενος ἀποθανὼν ἐκεῖ εὖ πράξειν διαφερόντως ἢ εἰ ἐν ἄλλῳ βίῳ βιοὺς ἐτελεύτα, μὴ ἀνόητόν τε καὶ ἠλίθιον θάρρος θαρρήσει. τὸ δὲ ἀποφαίνειν, ὅτι ἰσχυρόν τί ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ θεοειδὲς καὶ ἦν ἔτι πρότερον, πρὶν ἡμᾶς ἀνθρώπους γενέσθαι, οὐδὲν κωλύειν φῂς πάντα ταῦτα μηνύειν ἀθανασίαν μὲν μή, ὅτι δὲ πολυχρόνιόν τέ ἐστιν ψυχὴ καὶ ἦν που πρότερον ἀμήχανον ὅσον χρόνον καὶ ἤδει τε καὶ ἔπραττεν πολλὰ ἄττα· ἀλλὰ γὰρ οὐδέν τι μᾶλλον
D ἦν ἀθάνατον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εἰς ἀνθρώπου σῶμα ἐλθεῖν ἀρχὴ ἦν αὐτῇ ὀλέθρου, ὥσπερ νόσος· καὶ ταλαιπωρουμένη τε δὴ τοῦτον τὸν βίον ζῴη καὶ τελευτῶσά γε ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ ἀπολλύοιτο. διαφέρειν δὲ δὴ φῂς οὐδὲν,

Çünkü Simmias aklının karıştığını söylediğinde, birinin onun savına karşı koyabileceğinden çok kuşku-
B luydum. Senin daha ilk hamlenden sonra geri çekilmesi çok şaşırttı beni. Bu nedenle, aynı şey Kadmos'la ilgili savda da yaşanırsa hiç şaşırmam."

"Dostum," dedi Sokrates, "büyük konuşma ki, temellendirmemizi altüst edecek bir uğursuzlukla karşılaşmayalım. Bunları ancak tanrı bilir, bize düşense Homeros'un açtığı yolda ilerlemek ve senin söylediklerini sınamak. Şimdi senin araştırdığın asıl mesele şu: Ruhumuzun dayanıklı ve ölümsüz olduğunu
C göstermek istiyorsun, böylece ölmek üzere olan bir filozofun korkusuzluğu da anlamsız ya da aptalca olmayacak; şu sona ermekte olan hayatını başka türlü sürdürmüş olsaydı öte dünyada daha iyi bir yere gidemeyeceği inancı boşa çıkmayacak. Ruhun güçlü, tanrısal bir şey olduğunu ve biz insan olarak doğmadan önce de var olduğunu ortaya koymak, bütün bunları göstermek, ölümsüzlüğü kanıtlamaya yetmez; sadece ruhun dayanıklı olduğunu, geçmişte ölçülemeyecek kadar uzun bir zaman bir yerlerde bulunduğunu, çeşitli şeyler öğrendiğini ve yaptığını gösterir diyorsun. Hatta
D bunun ölümsüzlükten çok farklı olduğunu, ruhun bir insan bedenine girdiği zaman hastalanmış gibi bozulmaya başladığını söylüyorsun. Bu hayatta sıkıntılar içinde yaşadığını, sonunda da ölüm denilen şeyde yok olup gideceğini belirtiyorsun. Sadece bir kez ya da birçok

εἴτε ἅπαξ εἰς σῶμα ἔρχεται εἴτε πολλάκις, πρός γε τὸ ἕκαστον ἡμῶν φοβεῖσθαι· προσήκειν γὰρ φοβεῖσθαι, εἰ μὴ ἀνόητος εἴη, τῷ μὴ εἰδότι μηδὲ ἔχοντι λόγον διδόναι, ὡς ἀθάνατόν ἐστι. τοιαῦτ᾽
E ἄττα ἐστίν, οἶμαι, ὦ Κέβης, ἃ λέγεις· καὶ ἐξεπίτηδες πολλάκις ἀναλαμβάνω, ἵνα μή τι διαφύγῃ ἡμᾶς, εἴ τέ τι βούλει, προσθῇς ἢ ἀφέλῃς. καὶ ὁ Κέβης· ἀλλ᾽ οὐδὲν ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι, ἔφη, οὔτε ἀφελεῖν οὔτε προσθεῖναι δέομαι· ἔστι δὲ ταῦτα, ἃ λέγω.

Ὁ οὖν Σωκράτης συχνὸν χρόνον ἐπισχὼν καὶ πρὸς ἑαυτόν τι σκεψάμενος, Οὐ φαῦλον πρᾶγμα, ἔφη, ὦ Κέβης, ζητεῖς· ὅλως γὰρ δεῖ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τὴν αἰτίαν διαπραγ-
96 ματεύσασθαι. ἐγὼ οὖν σοι δίειμι περὶ αὐτῶν, ἐὰν βούλῃ, τά γε ἐμὰ πάθη· ἔπειτα ἄν τί σοι χρήσιμον φαίνηται ὧν ἂν λέγω, πρὸς τὴν πειθὼ περὶ ὧν λέγεις χρήσει. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κέβης, βούλομαί γε. Ἄκουε τοίνυν ὡς ἐροῦντος. ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὦ Κέβης, νέος ὢν θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας, ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν· ὑπερήφανος γάρ μοι ἐδόκει εἶναι, εἰδέναι τὰς αἰτίας ἑκάστου, διὰ τί γίγνεται ἕκαστον καὶ διὰ τί ἀπόλλυται καὶ διὰ τί
B ἔστι. καὶ πολλάκις ἐμαυτὸν ἄνω κάτω μετέβαλλον σκοπῶν πρῶτον τὰ τοιάδε, ἆρ᾽ ἐπειδὰν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν σηπεδόνα τινὰ λάβῃ, ὥς τινες ἔλεγον, τότε δὴ τὰ ζῷα συντρέφεται·

kez bedene girmek arasında hepimizin korktuğu şey bakımından bir fark olmadığını dile getiriyorsun. Ruhun ölümsüz olduğu bilinemiyorsa ve bu konuda bir kanıt gösterilemiyorsa, aptal olmayan herkesin korkması gerekir diyorsun. Sanırım aşağı yukarı bunları
E söylüyorsun Kebes. Gözümüzden kaçan bir şey olmasın ve istersen bir şeyler ekleyip çıkarabilesin diye bilerek tekrarladım bunları."

Bunun üzerine Kebes şunları söyledi: "Bence bunlara eklenecek ya da çıkarılacak bir şey yok. Benim söylediklerim de bunlardı."

Sokrates uzun bir süre sessiz kaldı, kendi kendine düşündü ve sonra şunları söyledi: "Kebes, incelediğin şey hiç de basit bir mesele değil. Çünkü oluşun ve yok oluşun nedenini baştan aşağı araştırmak gerekiyor.
96 Önce bu konudaki deneyimimi anlatayım sana; sonra istersen söylediklerimden sana yararlı görünenleri, söyleyeceklerini desteklemek için kullanırsın."

"Elbette isterim," dedi Kebes.

"Öyleyse söyleyeceklerimi dinle," dedi. "Kebes, gençlik yıllarımda doğa araştırmaları olarak bilinen ilme oldukça meraklıydım. Çünkü her şeyin nedenini, onun niçin doğduğunu, niçin yok olduğunu, niçin var olduğunu bilmek bana çok önemli görünüyordu.
B Şu türden konuları araştırarak dolanıp duruyordum: Canlıların oluşmasını sağlayan, kimilerinin söylediği gibi, sıcak ile soğuğun sağladığı çürüme midir?

καὶ πότερον τὸ αἷμά ἐστιν ᾧ φρονοῦμεν, ἢ ὁ ἀὴρ ἢ τὸ πῦρ, ἢ τούτων μὲν οὐδέν, ὁ δ᾽ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ἀκούειν καὶ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι, ἐκ τούτων δὲ γίγνοιτο μνήμη καὶ δόξα, ἐκδὲ μνήμης καὶ δόξης λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἐπιστήμην· καὶ αὖ τούτων
C τὰς φθορὰς σκοπῶν, καὶ τὰ περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν πάθη, τελευτῶν οὕτως ἐμαυτῷ ἔδοξα πρὸς ταύτην τὴν σκέψιν ἀφυὴς εἶναι, ὡς οὐδὲν χρῆμα. τεκμήριον δέ σοι ἐρῶ ἱκανόν· ἐγὼγὰρ ἃ καὶ πρότερον σαφῶς ἠπιστάμην, ὥς γε ἐμαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκουν, τότε ὑπὸ ταύτης τῆς σκέψεως οὕτω σφόδρα ἐτυφλώθην, ὥστε ἀπέμαθον καὶ ἃ πρὸ τοῦ ᾤμην εἰδέναι, περὶ ἄλλων τε πολλῶν καὶ διὰ τί ἄνθρωπος αὐξάνεται. τοῦτο γὰρ ᾤμην πρὸ τοῦ παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ
D πίνειν· ἐπειδὰν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δὲ ὀστέοις ὀστᾶ, καὶ οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίγνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον μέγαν· οὕτως τότε ᾤμην· οὐ δοκῶ σοι μετρίως; Ἔμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης. Σκέψαι δὴ καὶ τάδε ἔτι. ᾤμην γὰρ ἱκανῶς μοι δοκεῖν, ὁπότε τις φαίνοιτο ἄνθρωπος παραστὰς μέγας σμικρῷ μείζων εἶναι αὐτῇ τῇ

Düşünmemizi sağlayan kan mı, hava mı, ateş midir? Yoksa işitme, görme, koklama duyularını sağlayan, onlardan hafızayı ve sanıyı oluşturan, hafıza ve sanı belli bir dinginliğe ulaştığında bunlardan bilgiyi meydana getiren şey beyin midir? Sonra bütün bunların
C yok oluşlarını yeniden ele aldım; gökteki ve yeryüzündeki olayları inceledim; en sonunda da bu tür araştırmalar için hiçbir yeteneğimin olmadığı yargısına vardım.

"Sana iyice göstermek istiyorum bunu. Önceleri kesin olarak bildiğim şeyler vardı, en azından ben ve başkaları buna inanırdık. Ama bu araştırma beni öyle körleştirdi ki, insanın büyüyüp gelişme nedeni de dahil olmak üzere başka konulara dair daha önce bildiğim pek çok şeyi de unuttum. Önceleri şunun herkes için açık olduğunu sanırdım: İnsanın büyüyüp gelişmesinin ardındaki neden yemek
D içmektir. Besinlerden çıkan etler etlere, kemikler kemiklere ve öteki parçalar da aynı şekilde kendilerine uygun olanlara eklenir. Böylece önce küçük olan kütle sonra büyür; küçük insan da aynı şekilde büyük insan olur. Eskiden işte böyle düşünürdüm. Bunlar sana makul geliyor mu?"

"Evet, geliyor," dedi Kebes.

"Şunları da göz önünde bulundur: Kısa birinin yanında uzun görünen bir adamın sadece kafa farkıyla uzun olduğunu düşünmek yeterli sanırdım; yan yana

E κεφαλῇ, καὶ ἵππος ἵππου· καὶ ἔτι γε τούτων
ἐναργέστερα, τὰ δέκα μοι ἐδόκει τῶν ὀκτὼ
πλέονα εἶναι διὰ τὸ δύο αὐτοῖς προσθεῖναι, καὶ τὸ
δίπηχυ τοῦ πηχυαίου μεῖζον εἶναι διὰ τὸ ἡμίσει
αὐτοῦ ὑπερέχειν. Νῦν δὲ δή, ἔφη ὁ Κέβης, τί σοι
δοκεῖ περὶ αὐτῶν; Πόρρω που, ἔφη, νὴ Δία ἐμὲ
εἶναι τοῦ οἴεσθαι περὶ τούτων του τὴν αἰτίαν
εἰδέναι, ὅς γε οὐκ ἀποδέχομαι ἐμαυτοῦ οὐδὲ ὡς,
ἐπειδὰν ἑνί τις προσθῇ ἕν, ἢ τὸ ἓν ᾧ προσετέθη
δύο γέγονεν, ἢ τὸ προστεθέν, ἢ τὸ προστεθὲν καὶ
97 ᾧ προσετέθη διὰ τὴν πρόσθεσιν τοῦ ἑτέρου τῷ
ἑτέρῳ δύο ἐγένετο· θαυμάζω γὰρ, εἰ, ὅτε μὲν
ἑκάτερον αὐτῶν χωρὶς ἀλλήλων ἦν, ἓν ἄρα
ἑκάτερον ἦν καὶ οὐκ ἦστην τότε δύο, ἐπεὶ δ᾽
ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, αὕτη ἄρα αἰτία αὐτοῖς
ἐγένετο δύο γενέσθαι, ἡ ξύνοδος τοῦ πλησίον
ἀλλήλων τεθῆναι. οὐδέ γε ὡς, ἐάν τις ἓν διασχίσῃ,
δύναμαι ἔτι πείθεσθαι ὡς αὕτη αὖ αἰτία γέγονεν,
ἡ σχίσις, τοῦ δύο γεγονέναι· ἐναντία γὰρ γίγνεται
B ἢ τότε αἰτία τοῦ δύο γίγνεσθαι· τότε μὲν γὰρ ὅτι
συνήγετο πλησίον ἀλλήλων καὶ προσετίθετο
ἕτερον ἑτέρῳ, νῦν δ᾽ ὅτι ἀπάγεται καὶ χωρίζεται
ἕτερον ἀφ᾽ ἑτέρου. οὐδέ γε, δι᾽ ὅ τι ἓν γίγνεται
ὡς ἐπίσταμαι ἔτι πείθω ἐμαυτόν, οὐδ᾽ ἄλλο
οὐδὲν ἑνὶ λόγῳ δι᾽ ὅ τι γίγνεται ἢ ἀπόλλυται ἢ
ἔστι, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς μεθόδου, ἀλλά
τιν᾽ ἄλλον τρόπον αὐτὸς εἰκῇ φύρω, τοῦτον δὲ
οὐδαμῇ προσίεμαι.

E iki at gördüğümde ya da bu konu bakımından daha açık örnekler için de bu böyleydi. On, sekizden daha büyük gelirdi; çünkü berikinden iki fazlaydı; iki dirsek[30] de bir dirsekten büyüktü, çünkü ondan uzunluğunun yarısı kadar daha fazlaydı."

"Peki şimdi ne düşünüyorsun bu konuda?" diye sordu Kebes.

Sokrates cevapladı: "Zeus şahidim olsun ki, bunlardan birinin bile nedenini bildiğimi hiç sanmıyorum. Bire bir eklendiğinde, eklenen bir mi iki eder, yoksa eklenen bir ile eklenmiş olan bir birbirlerine eklendik-
97 leri için mi iki ederler; doğrusu bunu kendime bile kanıtlayamam. Beni şaşırtan şu: Onların her biri birbirinden ayrı olduğunda tek tek birdi, iki değildi; onların iki olmalarının nedeni birbirlerine yaklaştırılmaları ve yan yana gelerek bir birlik oluşturmalarıydı. Bir şeyin bölündüğü zaman iki olmasının nedeni olarak bu bölünmenin gösterilmesi de beni çok tatmin etmiyor. Çünkü bu ikiyi meydana getiren neden az öncekinin
B tam tersidir. Önce birbirlerine yaklaşarak birleşmeleri ve birinin diğerine eklenmesiydi ikinin nedeni, şimdiyse kopmaları ve birinin diğerinden ayrılması. Bu tür bir araştırma yöntemi kullanarak birin ya da kısacası herhangi bir şeyin niçin meydana geldiğini, yok olduğunu ve var olduğunu bileceğim konusunda kendimi bile ikna edemiyorum. Bu nedenle bu yöntemi bir tarafa bırakıp kendime has karışık bir yöntem kullanacağım.

Ἀλλ᾽ ἀκούσας μέν ποτε ἐκ βιβλίου τινός,
ὡς ἔφη, Ἀναξαγόρου ἀναγιγνώσκοντος, καὶ
C λέγοντος ὡς ἄρα νοῦς ἐστιν ὁ διακοσμῶν τε καὶ
πάντων αἴτιος, ταύτῃ δὴ τῇ αἰτίᾳ ἥσθην τε καὶ
ἔδοξέ μοι τρόπον τινὰ εὖ ἔχειν τὸ τὸν νοῦν εἶναι
πάντων αἴτιον, καὶ ἡγησάμην, εἰ τοῦθ᾽ οὕτως
ἔχει, τόν γε νοῦν κοσμοῦντα πάντα κοσμεῖν καὶ
ἕκαστον τιθέναι ταύτῃ ὅπῃ ἂν βέλτιστα ἔχῃ· εἰ
οὖν τις βούλοιτο τὴν αἰτίαν εὑρεῖν περὶ ἑκάστου,
ὅπῃ γίγνεται ἢ ἀπόλλυται ἢ ἔστι, τοῦτο δεῖν περὶ
αὐτοῦ εὑρεῖν, ὅπῃ βέλτιστον αὐτῷ ἐστιν ἢ εἶναι
ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν ἢ ποιεῖν· ἐκ δὲ δὴ τοῦ
D λόγου τούτου οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν προσήκειν
ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ ἄλλων, ἀλλ᾽ ἢ
τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτιστον. ἀναγκαῖον δὲ εἶναι
τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ τὸ χεῖρον εἰδέναι· τὴν αὐτὴν
γὰρ εἶναι ἐπιστήμην περὶ αὐτῶν. ταῦτα δὴ λο-
γιζόμενος ἄσμενος εὑρηκέναι ᾤμην διδάσκαλον
τῆς αἰτίας περὶ τῶν ὄντων κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ, τὸν
Ἀναξαγόραν, καί μοι φράσειν πρῶτον μέν, πότε-
ρον ἡ γῆ πλατεῖά ἐστιν ἢ στρογγύλη, ἐπειδὴ δὲ
E φράσειεν, ἐπεκδιηγήσεσθαι τὴν αἰτίαν καὶ τὴν
ἀνάγκην, λέγοντα τὸ ἄμεινον καὶ ὅτι αὐτὴν
ἄμεινον ἦν τοιαύτην εἶναι· καὶ εἰ ἐν μέσῳ φαίη
εἶναι αὐτήν, ἐπεκδιηγήσεσθαι ὡς ἄμεινον
ἦν αὐτὴν ἐν μέσῳ εἶναι· καὶ εἴ μοι ταῦτα

"Günlerden bir gün birinin bir kitaptan şunları okuduğunu duydum (dediğine göre kitap Anaksagoras'a
C aitti): 'Düzeni sağlayan da, her şeyin nedeni de akıldır'. Bu neden hoşuma gitmişti; dahası her şeyin nedeninin akıl olduğu fikri bana bir şekilde doğru gelmişti. Eğer bu böyleyse diye düşünmüştüm, düzenleyici akıl her şeyi düzene sokacak ve her bir şeyi olabildiğince en iyi şekilde yerleştirecektir. O halde her bir şeyin nedenini, yani onun nasıl meydana geldiğini, nasıl yok olduğunu ve nasıl var olduğunu öğrenmek isteyen kişinin şu soruya cevap bulması gerekiyordu: Onun olmasının, bir şeye maruz kalmasının ya da bir şey yapmasının en iyi şekli nedir? Bu sava göre insanın,
D gerek kendisi gerekse başka varlıklar hakkında araştırma yaparken araştırılan şey bakımından en iyi ve en mükemmel olanın ne olduğundan başka bir şeyi araştırması yakışık almaz. Böylece bu kişi daha kötü olanın ne olduğunu da bilecektir. Çünkü onların bilgisi aynıdır. İşte bunları düşünerek varolanların nedenleri konusunda güvenebileceğim, kafama göre bir öğretmen bulduğum için, yani Anaksagoras'ı bulduğum için mutluydum. O, ilkin bana dünyanın düz mü yuvarlak mı olduğunu açıklayacak, sonra
E bunun nedenini ve gerekliliğini söyleyerek açıklamasını sürdürecek, daha iyi olanı ve o halde olmasının neden daha iyi olduğunu gösterecekti. Eğer dünyanın ortada olduğunu söylüyorsa, ortada olmasının daha iyi olduğunu da açıklayacaktı. Bana bunu gösterseydi,

98 ἀποφαίνοιτο, παρεσκευάσμην ὡς οὐκέτι ποθεσόμενος αἰτίας ἄλλο εἶδος. καὶ δὴ καὶ περὶ ἡλίου οὕτω παρεσκευάσμην, ὡσαύτως πευσόμενος, καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, τάχους τε πέρι πρὸς ἄλληλα καὶ τροπῶν καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων, πῇ ποτε ταῦτ᾽ ἄμεινόν ἐστιν ἕκαστον καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πάσχει. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτὸν ᾤμην, φάσκοντά γε ὑπὸ νοῦ αὐτὰ κεκοσμῆσθαι, ἄλλην τινὰ αὐτοῖς αἰτίαν ἐπενεγκεῖν ἢ ὅτι βέλτιστον αὐτὰ οὕτως ἔχειν ἐστὶν ὥσπερ ἔχει·
B ἑκάστῳ οὖν αὐτῶν ἀποδιδόντα τὴν αἰτίαν καὶ κοινῇ πᾶσι τὸ ἑκάστῳ βέλτιστον ᾤμην καὶ τὸ κοινὸν πᾶσιν ἐπεκδιηγήσεσθαι ἀγαθόν· καὶ οὐκ ἂν ἀπεδόμην πολλοῦ τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ πάνυ σπουδῇ λαβὼν τὰς βίβλους ὡς τάχιστα οἷός τ᾽ ἦ ἀνεγίγνωσκον, ἵν᾽ ὡς τάχιστα εἰδείην τὸ βέλτιστον καὶ τὸ χεῖρον.

Ἀπὸ δὴ θαυμαστῆς ἐλπίδος, ὦ ἑταῖρε, ᾠχόμην φερόμενος, ἐπειδὴ προϊὼν καὶ ἀναγιγνώσκων ὁρῶ ἄνδρα τῷ μὲν νῷ οὐδὲν χρώμενον οὐδέ
C τινας αἰτίας ἐπαιτιώμενον εἰς τὸ διακοσμεῖν τὰ πράγματα, ἀέρας δὲ καὶ αἰθέρας καὶ ὕδατα αἰτιώμενον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄτοπα. καί μοι ἔδοξεν ὁμοιότατον πεπονθέναι ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγων ὅτι Σωκράτης πάντα ὅσα πράττει νῷ πράττει, κἄπειτα ἐπιχειρήσας λέγειν τὰς αἰτίας ἑκάστων ὧν πράττω, λέγοι πρῶτον μὲν ὅτι διὰ ταῦτα νῦν ἐνθάδε κάθημαι, ὅτι σύγκειταί μου τὸ σῶμα ἐξ ὀστῶν καὶ νεύρων, καὶ τὰ μὲν ὀστᾶ ἐστιν στερεὰ καὶ διαφυὰς ἔχει χωρὶς ἀπ᾽ ἀλλήλων, τὰ δὲ νεῦρα

98 başka bir neden aramamaya hazırdım. Aynı şekilde Güneş'i, Ay'ı ve öteki yıldızları birbirlerine göre hızlarıyla, dönüşleriyle, karşılaştıkları diğer şeylerle her birinin yaptığı ya da maruz kaldığı etkilerin niçin daha iyi olduğunu öğrenmeye kararlıydım. Her şeyin akıl tarafından düzene sokulduğu açıklamasından sonra, onlar için en iyisinin bu olduğunu ileri sürmesinden başka bir neden elbette beklemiyordum ondan; gerek
B onların her biri için gerekse hepsi için bir neden gösterdiğinde, bunun hem her biri için en iyiyi hem de hepsi için iyi olanı işaret ettiğine inanıyordum. Pek çok şey için hâlâ umutluydum, hemen onun kitaplarını edindim ve olabildiğince çabuk okudum. Böylece en iyinin ve daha kötünün ne olduğunu çarçabuk öğrenebilecektim.

"Ne var ki bu koca umut yok oldu gitti dostum. Okumada ilerledikçe bu adamın aklı hiç kullanmadığını
C ve şeyleri düzene sokan bir neden ileri sürmediğini gördüm; tersine neden olarak gösterdiği hava, esir, su ve buna benzer pek çok tuhaf şeydi. Bence onun durumu, Sokrates'in yaptığı her şeyi akıl aracılığıyla yaptığını söyledikten sonra, yaptığım her bir şeyin nedeni olarak şunları söylemeye kalkışan bir adamın durumuna benziyordu: İlk olarak benim şimdi burada oturuyor olmamın nedeni bedenimin kemiklerden ve kaslardan oluşmasıydı; kemikler katıydı ve birbirlerinden eklemlerle ayrılmışlardı;

D οἷα ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι, περιαμπέχοντα τὰ ὀστᾶ μετὰ τῶν σαρκῶν καὶ δέρματος ὃ συνέχει αὐτά· αἰωρουμένων οὖν τῶν ὀσέτῶν ἐν ταῖς αὑτῶν ξυμβολαῖς χαλῶντα καὶ συντείνοντα τὰ νεῦρα κάμπτεσθαί που ποιεῖ οἷόν τ᾽ εἶναι ἐμὲ νῦν τὰ μέλη, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν συγκαμφθεὶς ἐνθάδε κάθημαι· καὶ αὖ περὶ τοῦ διαλέγεσθαι ὑμῖν ἑτέρας τοιαύτας αἰτίας λέγοι, φωνάς τε καὶ ἀέρας καὶ ἀκοὰς καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα αἰτιώμενος,
E ἀμελήσας τὰς ὡς ἀληθῶς αἰτίας λέγειν ὅτι, ἐπειδὴ Ἀθηναίοις ἔδοξε βέλτιον εἶναι ἐμοῦ καταψηφίσασθαι, διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐμοὶ βέλτιον αὖ δέδοκται ἐνθάδε καθῆσθαι, καὶ δικαιότερον παραμένοντα ὑπέχειν τὴν δίκην ἣν ἂν κελεύσωσιν·
99 ἐπεὶ νὴ τὸν κύνα, ὡς ἐγᾦμαι, πάλαι ἂν ταῦτα τὰ νεῦρα τε καὶ τὰ ὀστᾶ ἢ περὶ Μέγαρα ἢ Βοιωτοὺς ἦν, ὑπὸ δόξης φερόμενα τοῦ βελτίστου, εἰ μὴ δικαιότερον ᾤμην καὶ κάλλιον εἶναι πρὸ τοῦ φεύγειν τε καὶ ἀποδιδράσκειν ὑπέχειν τῇ πόλει δίκην ἥντιν᾽ ἂν τάττῃ. ἀλλ᾽ αἴτια μὲν τὰ τοιαῦτα καλεῖν λίαν ἄτοπον· εἰ δέ τις λέγοι ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἔχειν καὶ ὀστᾶ καὶ νεῦρα καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω, οὐκ ἂν οἷός τ᾽ ἦν ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι, ἀληθῆ ἂν λέγοι· ὡς μέντοι διὰ ταῦτα ποιῶ ἃ ποιῶ
B καὶ ταῦτα νῷ πράττω, ἀλλ᾽ οὐ τῇ τοῦ βελτίστου αἱρέσει, πολλὴ καὶ μακρὰ ῥᾳθυμία ἂν εἴη τοῦ λόγου. τὸ γὰρ μὴ διελέσθαι οἷόν τ᾽ εἶναι ὅτι ἄλλο μέν τί ἐστι τὸ αἴτιον τῷ ὄντι, ἄλλο δὲ ἐκεῖνο ἄνευ οὗ τὸ αἴτιον οὐκ ἄν ποτ᾽ εἴη αἴτιον·

D gerilebilen ve gevşeyebilen kaslarsa et ve deriyle birlikte –ki hepsini bir arada tutan deridir– kemikleri sarmaktaydı. Kemikler eklemler içinde hareket ettikleri zaman kaslar da gerilip gevşeyerek şu anda organlarımı hareket ettirmemi olanaklı kılıyorlardı; işte bu nedenle burada dizlerimi bükmüş oturabiliyordum. Aynı şekilde bu adam sizinle sohbetimin nedeni olarak yukarıdakine benzer nedenler sıraladığında, yani sesi, havayı, işitmeyi ve bu türden pek çok şeyi öne sürdüğünde
E yine gerçek nedenleri, yani beni mahkûm etmenin Atinalılara daha doğru geldiğini, bu nedenle bana da burada oturmanın ve verilen cezayı çekmek üzere beklemenin daha iyi, daha doğru göründüğü gerçeğini söylemeyi ihmal etmiş olur. Köpek hakkı için,
99 devletin bana uygun gördüğü cezaya boyun eğmenin daha iyi ve daha adil olduğunu düşünmek yerine kaçıp kurtulsaydım, en iyisinin kaçmak olduğu düşüncesiyle harekete geçen bu kaslar ve kemikler çoktan Megara'da ya da Boiotia'da olurdu sanırım.

"Ama bu tür şeylere neden adını vermek büyük saçmalık olur. Tabii bunlara, yani kaslara, kemiklere ve bu tür başka şeylere sahip olmaksızın istediklerimi yapamayacağımı söyleseler, bu da doğrudur. Ama en iyi olan hakkındaki seçimimi göz ardı ederek yaptıklarımın ne-
B denininin bunlar olduğunu söylemek ve bunları akıl aracılığıyla yaptığımı iddia etmek çok dikkatsiz bir açıklama olurdu. Bu, nedenin kendisi ile o olmasaydı nedenin de neden olamayacağı şeyi birbirinden ayıramamaktır

ὦ δή μοι φαίνονται ψηλαφῶντες οἱ πολλοὶ ὥσπερ ἐν σκότει, ἀλλοτρίῳ ὀνόματι προσχρώμενοι, ὡς αἴτιον αὐτὸ προσαγορεύειν. διὸ δὴ καὶ ὁ μέν τις δίνην περιτιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ μένειν δὴ ποιεῖ τὴν γῆν, ὁ δὲ ὥσπερ καρδόπῳ πλατείᾳ βάθρον τὸν ἀέρα ὑπερείδει· τὴν δὲ τοῦ ὡς οἷόν τε
C βέλτιστα αὐτὰ τεθῆναι δύναμιν οὕτω νῦν κεῖσθαι, ταύτην οὔτε ζητοῦσιν οὔτε τινὰ οἴονται δαιμονίαν ἰσχὺν ἔχειν, ἀλλὰ ἡγοῦνται τούτου Ἄτλαντα ἄν ποτε ἰσχυρότερον καὶ ἀθανατώτερον καὶ μᾶλλον ἅπαντα συνέχοντα ἐξευρεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ δέον ξυνδεῖν καὶ συνέχειν οὐδὲν οἴονται. ἐγὼ μὲν οὖν τῆς τοιαύτης αἰτίας, ὅπῃ ποτὲ ἔχει, μαθητὴς ὁτουοῦν ἥδιστ᾽ ἂν γενοίμην· ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐστερήθην καὶ οὔτ᾽ αὐτὸς εὑρεῖν οὔτε παρ᾽ ἄλλου μαθεῖν οἷός τε ἐγενόμην,
D τὸν δεύτερον πλοῦν ἐπὶ τὴν τῆς αἰτίας ζήτησιν ᾗ πεπραγμάτευμαι, βούλει σοι, ἔφη, ἐπίδειξιν ποιήσωμαι, ὦ Κέβης; Ὑπερφυῶς μὲν οὖν, ἔφη, ὡς βούλομαι.

Ἔδοξε τοίνυν μοι, ἦ δ᾽ ὅς, μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀπείρηκα τὰ ὄντα σκοπῶν, δεῖν εὐλαβηθῆναι, μὴ πάθοιμι ὅπερ οἱ τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεωροῦντες καὶ σκοπούμενοι· διαφθείρονται γάρ που ἔνιοι τὰ ὄμματα, ἐὰν μὴ ἐν ὕδατι ἤ τινι
E τοιούτῳ σκοπῶνται τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. τοιοῦτόν τι καὶ ἐγὼ διενοήθην, καὶ ἔδεισα, μὴ παντάπασι τὴν

ve bu şeyi haksız yere neden olarak adlandıran pek çok kişi de, bana kalırsa karanlıkta el yordamıyla ilerleyenlere benzemektedir. Bu yüzden biri dünyayı bir çevrintiyle kuşatıyor ve onu gökyüzü tarafından olduğu yere tutturuyor;[31] bir başkası da geniş bir hamur teknesi misali havayı yerleştiriyor alta.[32] Ne var ki şeyleri
C şimdi oldukları gibi olabilecek en iyi şekilde yerleştiren gücün ne olduğunu araştırmıyorlar, onların tanrısal bir kuvvet taşıdığını da kabul etmiyorlar. Bunun yerine ondan daha güçlü, daha ölümsüz ve her şeyi daha iyi bir arada tutan bir Atlas bulabileceklerini sanıyorlar. Aslen iyi ve gerekli olan şeyin onları bir arada tutup birbirine bağladığını ise hiçbir zaman akıllarına getirmiyorlar. Oysa bana böyle bir nedenin mahiyetini öğretecek kişinin çırağı olmaya hazırdım ben. Ne var ki bu bilgiden mahrum kalmıştım; çünkü onu ne kendim bulabilmiştim ne de başkasından öğrenebilmiştim.
D Bunun üzerine neden araştırmasında ikinci bir yol izledim. Bu yolu sana anlatmamı ister misin, Kebes?" diye sordu.

"Hem de her şeyden çok isterim," dedi Kebes.

"Sonra," diye devam etti, "varolanları incelemekten tam vazgeçmişken güneş tutulmasını seyredenlerin ve araştıranların başına gelen şeye uğramayayım diye dikkatli olmam gerektiğini anladım. Çünkü onun sudaki ya da buna benzer bir şeydeki görüntüsüne bakmayan
E pek çok kişi gözlerini bile bozabilir. Benim düşündüğüm de böyle bir şeydi; yani nesnelere gözlerimle

ψυχὴν τυφλωθείην βλέπων πρὸς τὰ πράγματα
τοῖς ὄμμασι καὶ ἑκάστῃ τῶν αἰσθήσεων ἐπιχειρῶν
ἅπτεσθαι αὐτῶν. ἔδοξε δή μοι χρῆναι εἰς τοὺς
λόγους καταφυγόντα ἐν ἐκείνοις σκοπεῖν τῶν
ὄντων τὴν ἀλήθειαν. ἴσως μὲν οὖν ᾧ εἰκάζω
100 τρόπον τινὰ οὐκ ἔοικεν· οὐ γὰρ πάνυ συγχωρῶ
τὸν ἐν τοῖς λόγοις σκοπούμενον τὰ ὄντα ἐν εἰκόσι
μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὸν ἐν τοῖς ἔργοις· ἀλλ᾽ οὖν
δὴ ταύτῃ γε ὥρμησα, καὶ ὑποθέμενος ἑκάστοτε
λόγον ὃν ἂν κρίνω ἐρρωμενέστατον εἶναι, ἃ
μὲν ἄν μοι δοκῇ τούτῳ συμφωνεῖν, τίθημι ὡς
ἀληθῆ ὄντα, καὶ περὶ αἰτίας καὶ περὶ τῶν ἄλλων
ἁπάντων τῶν ὄντων, ἃ δ᾽ ἂν μή, ὡς οὐκ ἀληθῆ.
βούλομαι δέ σοι σαφέστερον εἰπεῖν ἃ λέγω· οἶμαι
γάρ σε νῦν οὐ μανθάνειν. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ
Κέβης, οὐ σφόδρα.

B Ἀλλ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, ὧδε λέγω, οὐδὲν καινόν, ἀλλ᾽
ἅπερ ἀεί ἄλλοτε καὶ ἐν τῷ παρεληλυθότι
λόγῳ οὐδὲν πέπαυμαι λέγων. ἔρχομαι γὰρ δὴ
ἐπιχειρῶν σοι ἐπιδείξασθαι τῆς αἰτίας τὸ εἶδος
ὃ πεπραγμάτευμαι, καὶ εἶμι πάλιν ἐπ᾽ ἐκεῖνα
τὰ πολυθρύλητα καὶ ἄρχομαι ἀπ᾽ ἐκείνων,
ὑποθέμενος εἶναί τι καλὸν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ καὶ
ἀγαθὸν καὶ μέγα καὶ τἆλλα πάντα· ἃ εἴ μοι δίδως
τε καὶ συγχωρεῖς εἶναι ταῦτα, ἐλπίζω σοι ἐκ
τούτων τὴν αἰτίαν ἐπιδείξειν καὶ ἀνευρήσειν, ὡς
C ἀθάνατον ἡ ψυχή. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κέβης,
ὡς διδόντος σοι οὐκ ἂν φθάνοις περαίνων.

bakmanın ya da onları duyularımdan biriyle kavramaya çalışmanın, ruhumu bütünüyle körleştireceğinden korkuyordum. Düşüncelere[33] sığınmak ve varolanlara ilişkin hakikati onlarda aramak gerektiğini düşündüm. Belki şimdi yaptığım bu benzetme
100 çok da uygun değildir. Çünkü varolanları düşüncelerde araştıran kişinin, onları olgulardan çok imgelerde aradığını kesinlikle kabul etmiyorum. İşte yapmak istediğim buydu. Her bir durumda düşünceye dayandım; en sağlam olanın o olduğunu kabul ettim; ona uyan her şeyi –nedenler ya da bütün diğer şeyler hakkında– doğru diye belirledim, uymayanları da yanlış. Fakat söylediklerimi daha açık anlatmak istiyorum sana. Çünkü şu anda anlamadığını düşünüyorum."

"Zeus için evet, çok iyi anlamadım," dedi Kebes.

B "Aslında," dedi Sokrates, "söylediklerim yeni değil, zaten hep söylediğim, az önce de söylemekten vazgeçmediğim şeyi yineliyorum ben. Şimdi üzerinde çalıştığım neden kavramını açıklamaya çalışacağım sana, sürekli üzerinde konuştuğumuz konuya yeniden döneceğim ve oradan başlayacağım. Kendinde güzel, kendinde iyi, kendinde büyük ve bunun gibi diğer kendinde varlıkların olduğunu varsayıyorum. Sen de bana hak veriyorsan ve bunların var olduğunu kabul ediyorsan, ben de buradan yola çıkarak sana nedeni açıklayacağımı ve ruhun ölümsüz olduğunu ortaya koyacağımı
C ümit ediyorum."

"Hak verdiğimi varsay ve duraksamadan yoluna devam et," dedi Kebes.

Σκόπει δή, ἔφη, τὰ ἐξῆς ἐκείνοις, ἐάν σοι ξυνδοκῇ ὥσπερ ἐμοί. φαίνεται γάρ μοι, εἴ τί ἐστιν ἄλλο καλὸν πλὴν αὐτὸ τὸ καλόν, οὐδὲ δι᾽ ἓν ἄλλο καλὸν εἶναι ἢ διότι μετέχει ἐκείνου τοῦ καλοῦ· καὶ πάντα δὴ οὕτως λέγω. τῇ τοιᾷδε αἰτίᾳ συγχωρεῖς; Συγχωρῶ, ἔφη. Οὐ τοίνυν, ἦ δ᾽ ὅς, ἔτι μανθάνω οὐδὲ δύναμαι τὰς ἄλλας αἰτίας τὰς σοφὰς ταύτας γιγνώσκειν· ἀλλ᾽ ἐάν τίς μοι λέγῃ, δι᾽ ὅ τι καλόν ἐστιν ὁτιοῦν, ἢ
D χρῶμα εὐανθὲς ἔχον ἢ σχῆμα ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων, τὰ μὲν ἄλλα χαίρειν ἐῶ, ταράττομαι γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι, τοῦτο δὲ ἁπλῶς καὶ ἀτέχνως καὶ ἴσως εὐήθως ἔχω παρ᾽ ἐμαυτῷ, ὅτι οὐκ ἄλλο τι ποιεῖ αὐτὸ καλὸν ἢ ἡ ἐκείνου τοῦ καλοῦ εἴτε παρουσία εἴτε κοινωνία ὅπῃ δὴ καὶ ὅπως προσγενομένη· οὐ γὰρ ἔτι τοῦτο διισχυρίζομαι, ἀλλ᾽ ὅτι τῷ καλῷ πάντα τὰ καλὰ γίγνεται καλά. τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ ἀσφαλέστατον εἶναι καὶ ἐμαυτῷ ἀποκρίνασθαι καὶ ἄλλῳ, καὶ τούτου
E ἐχόμενος ἡγοῦμαι οὐκ ἄν ποτε πεσεῖν, ἀλλ᾽ ἀσφαλὲς εἶναι καὶ ἐμοὶ καὶ ὁτῳοῦν ἄλλῳ ἀποκρίνασθαι, ὅτι τῷ καλῷ τὰ καλὰ καλά· ἢ οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ; Δοκεῖ.

"O halde bunun sonuçlarına bakarak benimle aynı fikirde olup olmadığını bir düşün bakalım," dedi. "Şöyle düşünüyorum: Güzelin kendisi dışında güzel bir şey varsa, onun güzel olmasının nedeni güzelin kendisinden pay almaktan başka bir şey değildir. Bunu her şey için söyleyebilirim. Böylesi bir nedeni kabul eder misin?"

"Ederim," dedi.

"O halde bundan böyle akla uygun diğer nedenleri ne anlayabilirim ne de kabul edebilirim," dedi. "Tersine biri bana herhangi bir şeyin parıldayan renginden,
D biçiminden ya da böylesi başka bir nedenden dolayı güzel olduğunu söyleyecek olursa, kafamı karıştıran bütün bu nedenleri bir tarafa bırakır, basit, sade ve belki de safça şunu ileri sürerim: Onu güzel yapan güzelin kendisinin onda bulunmasından ya da artık nasıl ve hangi şekilde oluyorsa ona katılmasından başka bir şey değildir. Şimdilik bu konuda başka bir şey ileri sürmüyor, sadece güzel şeyleri güzel yapanın güzelin kendisi olduğunu söylüyorum. Bence kendime ve başkalarına verilebilecek en sağlam cevap budur. Buna dayandığım
E sürece, yanılmayacağıma inanıyorum. Çünkü güzel şeylerin güzelin kendisi dolayısıyla güzel oldukları hem benim için hem de başkaları için sağlam bir cevaptır. Yoksa sen böyle düşünmüyor musun?"

"Böyle düşünüyorum."

Καὶ μεγέθει ἄρα τὰ μεγάλα μεγάλα καὶ τὰ μείζω μείζω, καὶ σμικρότητι τὰ ἐλάττω ἐλάττω; Ναί. Οὐδὲ σὺ ἄρ᾽ ἂν ἀποδέχοιο, εἴ τίς τινα φαίη ἕτερον ἑτέρου τῇ κεφαλῇ μείζω εἶναι, καὶ τὸν ἐλάττω τῷ αὐτῷ τούτῳ
101 ἐλάττω, ἀλλὰ διαμαρτύροιο, ἂν ὅτι σὺ μὲν οὐδὲν ἄλλο λέγεις ἢ ὅτι τὸ μεῖζον πᾶν ἕτερον ἑτέρου οὐδενὶ ἄλλῳ μεῖζόν ἐστιν ἢ μεγέθει, καὶ διὰ τοῦτο μεῖζον, διὰ τὸ μέγεθος, τὸ δὲ ἔλαττον οὐδενὶ ἄλλῳ ἔλαττον ἢ σμικρότητι, καὶ διὰ τοῦτο ἔλαττον, διὰ τὴν σμικρότητα, φοβούμενος οἶμαι, μή τίς σοι ἐναντίος λόγος ἀπαντήσῃ, ἐὰν τῇ κεφαλῇ μείζονά τινα φῇς εἶναι καὶ ἐλάττω, πρῶτον μὲν τῷ αὐτῷ τὸ μεῖζον μεῖζον εἶναι καὶ τὸ ἔλαττον ἔλαττον, ἔπειτα τῇ κεφαλῇ σμικρᾷ
B οὔσῃ τὸν μείζω μείζω εἶναι, καὶ τοῦτο δὴ τέρας εἶναι, τὸ σμικρῷ τινι μέγαν τινὰ εἶναι· ἢ οὐκ ἂν φοβοῖο ταῦτα; Καὶ ὁ Κέβης γελάσας· Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦ δ᾽ ὅς, τὰ δέκα τῶν ὀκτὼ δυοῖν πλείω εἶναι, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὑπερβάλλειν, φοβοῖο ἂν λέγειν, ἀλλὰ μὴ πλήθει καὶ διὰ τὸ πλῆθος; καὶ τὸ δίπηχυ τοῦ πηχυαίου

"Peki, büyük olan şeylerin büyük, daha büyük olanların daha büyük olmalarının nedeni büyüklük, daha küçük olanların daha küçük olmalarının nedeni de küçüklük değil midir?"

"Evet."

"O halde birinin bir başkasından kafa farkıyla büyük olduğu ya da daha küçük olanın aynı nedenden dolayı daha küçük olduğu söylenecek olsa, bunu kabul etmez
101 ve şundan başka bir şey söylemeyerek itiraz ederdin: Bir başkasından büyük olan her bir şey, büyüklüğün dışında bir nedenden dolayı daha büyük değildir, onun daha büyük olmasının nedeni büyüklüktür. Daha küçük olan şeyler de küçüklükten başka bir neden yüzünden daha küçük değildir, onların daha küçük olmasının nedeni küçüklüktür. Birinin kafa farkıyla daha büyük ya da daha küçük olduğunu söylediğinde, sana itiraz edilecek olmasından da korkardın sanırım. Çünkü öncelikle daha büyük olanın daha büyük olması ile daha küçük olanın daha küçük olmasının nedeni aynı olurdu; ayrıca büyük olan şey,
B kendisi küçük olan kafa yüzünden büyük olurdu. Oysa birinin küçük bir şeyden dolayı büyük olması mucizevi bir durumdur. Böyle bir durumdan korkmaz mıydın?"

Kebes gülümsedi. "Elbette korkardım," dedi.

"O halde," dedi, "onun sekizden iki yüzünden daha büyük olduğunu ve onun büyük olmasının nedeninin de bu olduğunu söylemekten korkardın; bunun yerine niceliğinden dolayı, yani nicelik nedeniyle böyle olduğunu söylerdin, değil mi? Aynı şekilde çift dirseğin

ἡμίσει μεῖζον εἶναι ἀλλ᾽ οὐ μεγέθει; ὁ αὐτὸς γάρ που φόβος. Πάνυ γ᾽, ἔφη. Τί δέ; ἑνὶ ἑνὸς προστεθέντος τὴν πρόσθεσιν αἰτίαν εἶναι τοῦ δύο
C γενέσθαι ἢ διασχισθέντος τὴν σχίσιν οὐκ εὐλαβοῖο ἂν λέγειν; καὶ μέγα ἂν βοῴης ὅτι οὐκ οἶσθα ἄλλως πως ἕκαστον γιγνόμενον ἢ μετασχὸν τῆς ἰδίας οὐσίας ἑκάστου οὗ ἂν μετάσχῃ, καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἔχεις ἄλλην τινὰ αἰτίαν τοῦ δύο γενέσθαι ἀλλ᾽ ἢ τὴν τῆς δυάδος μετάσχεσιν, καὶ δεῖν τούτου μετασχεῖν τὰ μέλλοντα δύο ἔσεσθαι, καὶ μονάδος ὃ ἂν μέλλῃ ἓν ἔσεσθαι, τὰς δὲ σχίσεις ταύ-τας καὶ προσθέσεις καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοι-αύτας κομψείας ἐᾷς ἂν χαίρειν, παρεὶς ἀπο-κρίνασθαι τοῖς σεαυτοῦ σοφωτέροις· σὺ δὲ δεδιὼς
D ἄν, τὸ λεγόμενον, τὴν σεαυτοῦ σκιὰν καὶ τὴν ἀπειρίαν, ἐχόμενος ἐκείνου τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ὑποθέσεως, οὕτως ἀποκρίναιο ἄν; εἰ δέ τις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔφοιτο, χαίρειν ἐᾷς ἂν καὶ οὐκ ἀποκρίναιο, ἕως ἂν τὰ ἀπ᾽ ἐκείνης ὁρμηθέντα σκέψαιο, εἴ σοι ἀλλήλοις συμφωνεῖ ἢ διαφωνεῖ· ἐπειδὴ δὲ ἐκείνης αὐτῆς δέοι σε διδόναι λόγον, ὡσαύτως ἂν διδοίης, ἄλλην αὖ ὑπόθεσιν ὑποθέμενος, ἥτις τῶν ἄνωθεν βελτίστη φαίνοιτο, ἕως ἐπί τι

tek dirsekten büyüklük nedeniyle değil, aradaki yarım nedeniyle büyük olduğunu söylemekten de korkardın, değil mi? Çünkü bu hep o aynı korkudur."

"Kesinlikle," dedi.

"Peki, bire bir eklense, onun iki olmasının nedeninin
C bu toplama olduğunu, bölündüklerinde de bölme olduğunu söylemekten çekinmez miydin? Bunu demek yerine tek tek şeylerin meydana gelmesinin şundan başka bir yolunu bilmediğini mi haykırırdın? Onlar pay aldıkları şeyin kendi varlığından pay almak yoluyla meydana gelirler. Buradan yola çıkarak ikinin meydana gelmesinin bir tek nedenini bildiğini, bunun da ikilikten pay almak olduğunu ve iki olmak isteyen her şeyin ondan pay alması gerektiğini söylerdin, tıpkı bir olmak isteyenin birlikten pay alması gerektiği gibi. Şu bölmeleri, toplamaları ya da buna benzer diğer detaylarıysa dikkate almaz, cevaplasınlar diye senden daha bilge olanlara bırakırdın.

D "Oysa deyim yerindeyse kendi gölgesinden ve deneyimsizliğinden korkan sen, sırtını bu varsayımın güvenirliğine dayar ve onun ışığında cevap verirdin. Biri bu varsayıma karşı çıkacak olursa aldırmaz ve bu varsayımdan çıkan sonuçların birbirleriyle uyuşup uyuşmadıklarını görmeden de cevap vermezdin. Varsayımın kendisini açıklaman gerektiğinde de aynı şekilde davranır, en tatmin edici olana ulaşıncaya kadar yukarıdakilerden sana en doğru görünen bir diğer varsayımı

E ἱκανὸν ἔλθοις, ἅμα δὲ οὐκ ἂν φύροιο ὥσπερ οἱ ἀντιλογικοὶ περί τε τῆς ἀρχῆς διαλεγόμενος καὶ τῶν ἐξ ἐκείνης ὡρμημένων, εἴπερ βούλοιό τι τῶν ὄντων εὑρεῖν. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἴσως οὐδὲ εἷς περὶ τούτου λόγος οὐδὲ φροντίς· ἱκανοὶ γὰρ ὑπὸ σοφίας ὁμοῦ πάντα κυκῶντες ὅμως δύνασθαι αὐτοὶ
102 αὑτοῖς ἀρέσκειν· σὺ δ᾽ εἴπερ εἶ τῶν φιλοσόφων, οἶμαι ἂν ὡς ἐγὼ λέγω ποιοῖς. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὅ τε Σιμμίας ἅμα καὶ ὁ Κέβης.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Νὴ Δία, ὦ Φαίδων, εἰκότως γε· θαυμαστῶς γάρ μοι δοκεῖ ὡς ἐναργῶς τῷ καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντι εἰπεῖν ἐκεῖνος ταῦτα.

ΦΑΙΔΩΝ: Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Ἐχέκρατες, καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσιν ἔδοξεν.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ: Καὶ γὰρ ἡμῖν τοῖς ἀποῦσι, νῦν δὲ ἀκούουσιν. ἀλλὰ τίνα δὴ ἦν τὰ μετὰ ταῦτα λεχθέντα;

ΦΑΙΔΩΝ: Ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, ἐπεὶ αὐτῷ ταῦτα συνεχωρήθη, καὶ ὡμολογεῖτο εἶναί τι
B ἕκαστον τῶν εἰδῶν καὶ τούτων τἆλλα μεταλαμβάνοντα αὐτῶν τούτων τὴν ἐπωνυμίαν ἴσχειν, τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἠρώτα· Εἰ δή, ἦ δ᾽ ὅς, ταῦτα οὕτως λέγεις, ἆρ᾽ οὐχ, ὅταν Σιμμίαν Σωκράτους φῇς μείζω εἶναι, Φαίδωνος δὲ ἐλάττω, λέγεις τότ᾽ εἶναι ἐν τῷ Σιμμίᾳ ἀμφότερα, καὶ μέγεθος καὶ σμικρότητα;

E ileri sürrdin. Varolanların herhangi biri hakkında bir şey bulmak istiyorsan, başlangıç ve onun sonuçları hakkında aynı anda konuşan akla aykırı konuşmacılar gibi yapmaz, böylece konuları da birbirine karıştırmazdın. Belki de onların bu konuda ne söyleyecek sözleri ne de konuyla en ufak bir alakaları vardır. Bunlar akılları yüzünden her şeyi birbirine karıştırsalar bile kendilerinden
102 hoşnutturlar. Fakat sen bir filozofsan, benim dediklerimi yapman gerektiğini düşünüyorum."

Simmias ve Kebes bir ağızdan, "Çok doğru söylüyorsun," dediler.

EKHEKRATES: Zeus için, çok doğru söylemişler Phaidon. Bana kalırsa, Sokrates kıt akıllı biri için bile meseleyi oldukça anlaşılır kılmış.

PHAIDON: Haklısın Ekhekrates. Oradaki herkes de böyle düşünüyordu zaten.

EKHEKRATES: Orada olmayıp da olanları şimdi duyan bizler de böyle düşünüyoruz. Peki, bundan sonra neler söylendi?

PHAIDON: Hatırladığım kadarıyla, kendi söyledikleri kabul edilip biçimlerin her birinin var olduğu ve
B diğer şeylerin de bu biçimlerden pay almak suretiyle onların adını aldığı konusunda anlaşmaya varıldıktan sonra şunu sordu: "Böyle düşünüyorsan Simmias'ın Sokrates'ten uzun, Phaidon'dan kısa olduğunu söylediğinde, Simmias'ta ikisinin birden, yani hem uzunluğun hem de kısalığın bulunduğunu kabul etmiş olmaz mısın?"

Ἔγωγε. Ἀλλὰ γάρ, ἦ δ᾽ ὅς, ὁμολογεῖς τὸ τὸν Σιμμίαν ὑπερέχειν Σωκράτους οὐχ ὡς τοῖς ῥήμασι λέγεται οὕτω καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχειν; οὐ γάρ που πεφυκέναι Σιμμίαν ὑπερέχειν
C τούτῳ τῷ Σιμμίαν εἶναι, ἀλλὰ τῷ μεγέθει ὃ τυγχάνει ἔχων· οὐδ᾽ αὖ Σωκράτους ὑπερέχειν, ὅτι Σωκράτης ὁ Σωκράτης ἐστίν, ἀλλ᾽ ὅτι σμικρότητα ἔχει ὁ Σωκράτης πρὸς τὸ ἐκείνου μέγεθος; Ἀληθῆ. Οὐδέ γε αὖ ὑπὸ Φαίδωνος ὑπερέχεσθαι τῷ ὅτι Φαίδων ὁ Φαίδων ἐστίν, ἀλλ᾽ ὅτι μέγεθος ἔχει ὁ Φαίδων πρὸς τὴν Σιμμίου σμικρότητα; Ἔστι ταῦτα. Οὕτως ἄρα ὁ Σιμμίας ἐπωνυμίαν ἔχει σμικρός τε καὶ μέγας εἶναι, ἐν μέσῳ ὢν ἀμφο-
D τέρων, τοῦ μὲν τῷ μεγέθει ὑπερέχειν τὴν σμικρότητα ὑπέχων, τῷ δὲ τὸ μέγεθος τῆς σμικρότητος παρέχων ὑπερέχον. καὶ ἅμα μειδιάσας· Ἔοικα, ἔφη, καὶ ξυγγραφικῶς ἐρεῖν, ἀλλ᾽ οὖν ἔχει γέ που, ὡς λέγω. Συνέφη. Λέγω δὴ τοῦδ᾽ ἕνεκα, βουλόμενος δόξαι σοὶ ὅπερ ἐμοί. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται οὐ μόνον αὐτὸ τὸ μέγεθος οὐδέποτ᾽ ἐθέλειν ἅμα μέγα καὶ σμικρὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν μέγεθος οὐδέποτε προσδέχεσθαι τὸ σμικρὸν οὐδ᾽ ἐθέλειν ὑπερέχεσθαι, ἀλλὰ δυοῖν

"Olurum."

"Fakat, 'Simmias'ın boyu Sokrates'inkini geçiyor' denildiğinde" dedi, "bu konudaki doğrunun bu kelimelerle ifade edilenden farklı olduğunu kabul edersin, değil mi? Çünkü Simmias,Simmias olduğu için değil,
C rastlantısal olarak sahip olduğu uzunluktan ötürü geçmiştir onu. Onun Sokrates'in boyunu geçmesinin nedeni, Sokrates'in Sokrates olması değil, Simmias'ın uzunluğu karşısında Sokrates'in kısalığa sahip olmasıdır."

"Doğru."

"Aynı şekilde Simmias'ın boyunu Phaidon'un aşmasının nedeni, Phaidon'un Simmias'ın kısalığı karşısında uzunluğa sahip olmasıdır, yoksa Phaidon'un Phaidon olması değil."

"Öyledir."

"Böylece Simmias'a ikisinin arasında olduğu için hem kısa hem de uzun denir: Simmias, birini onun
D kısalığını aşan uzunluğu sayesinde geçerken, diğeri de Simmias'ın kısalığını aşan bir uzunluğa sahiptir." Sonra gülümseyerek şunları söyledi: "Söylediklerim anlaşılmaz bir kitaptan çıkma gibi gelse de kulağa, durum tam da benim söylediğim gibidir."

Simmias onayladı.

"Senin de benim gibi düşünmeni istediğim için bunları söylüyorum. Bana kalırsa durum şudur: Aynı zamanda hem uzun hem kısa olamayacak olan yalnızca uzunluğun kendisi değildir, bizdeki uzunluk da kısayı hiçbir zaman kabul etmediği gibi aşılmaya da izin vermeyecektir. Şu ikisinden yalnızca biri olacaktır:

τὸ ἕτερον, ἢ φεύγειν καὶ ὑπεκχωρεῖν, ὅταν αὐτῷ
E προσίῃ τὸ ἐναντίον, τὸ σμικρόν, ἢ προσελθόντος ἐκείνου ἀπολωλέναι· ὑπομεῖναν δὲ καὶ δεξάμενον τὴν σμικρότητα οὐκ ἐθέλειν εἶναι ἕτερον ἢ ὅπερ ἦν. ὥσπερ ἐγὼ δεξάμενος καὶ ὑπομείνας τὴν σμικρότητα, καὶ ἔτι ὢν ὅσπερ εἰμί, οὗτος ὁ αὐτὸς σμικρός εἰμι· ἐκεῖνο δὲ οὐ τετόλμηκεν μέγα ὂν σμικρὸν εἶναι· ὡς δ᾽ αὕτως καὶ τὸ σμικρὸν τὸ ἐν ἡμῖν οὐκ ἐθέλει ποτὲ μέγα γίγνεσθαι οὐδὲ εἶναι, οὐδ᾽ ἄλλο οὐδὲν τῶν ἐναντίων, ἔτι ὂν ὅπερ ἦν, ἅμα τοὐναντίον γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι, ἀλλ᾽ ἤτοι
103 ἀπέρχεται ἢ ἀπόλλυται ἐν τούτῳ τῷ παθήματι. Παντάπασιν, ἔφη ὁ Κέβης, οὕτω φαίνεταί μοι.

Καί τις εἶπε τῶν παρόντων ἀκούσας—ὅστις δ᾽ ἦν, οὐ σαφῶς μέμνημαι· Πρὸς θεῶν, οὐκ ἐν τοῖς πρόσθεν ἡμῖν λόγοις αὐτὸ τὸ ἐναντίον τῶν νυνὶ λεγομένων ὡμολογεῖτο, ἐκ τοῦ ἐλάττονος τὸ μεῖζον γίγνεσθαι καὶ ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἔλαττον, καὶ ἀτεχνῶς αὕτη εἶναι ἡ γένεσις τοῖς ἐναντίοις, ἐκ τῶν ἐναντίων; νῦν δέ μοι δοκεῖ λέγεσθαι, ὅτι τοῦτο οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. καὶ ὁ Σωκράτης παραβαλὼν τὴν κεφαλὴν καὶ ἀκούσας, Ἀνδρι-
B κῶς, ἔφη, ἀπεμνημόνευκας, οὐ μέντοι ἐννοεῖς τὸ διαφέρον τοῦ τε νῦν λεγομένου καὶ τοῦ τότε. τότε μὲν γὰρ ἐλέγετο ἐκ τοῦ ἐναντίου πράγματος τὸ ἐναντίον πρᾶγμα γίγνεσθαι, νῦν δέ, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐναντίον ἑαυτῷ ἐναντίον οὐκ ἄν ποτε γένοιτο,

Uzunluk, karşıtı olan kısalık kendisine yaklaştığında ya
E kaçıp uzaklaşacak ya da kısalık geldiğinde kendisi yok olacaktır; ama kısalığı almak ya da kabul etmek suretiyle olduğundan başka bir şey olmaya yanaşmayacaktır. İşte ben de böyleyim: Kısalığı aldığım ve kabul ettiğim halde hâlâ neysem oyum, aynı kişiyim, yalnızca kısayım. Oysa içimdeki uzunluk uzun olduğu sürece kısa olmaya katlanamaz. Aynı şekilde içimizdeki kısalık da uzun olmaya asla razı olmayacaktır. Karşıtlardan her biri için bu böyledir: Oldukları halde kalarak kendi karşıtlarına dönüşmeye ve kendi karşıtları olmaya ya-
103 naşmazlar, tersine karşıtlarıyla karşılaştıklarında ya geri çekilirler ya da yok olurlar."

"Elbette," dedi Kebes, "ben de böyle düşünüyorum."

Sonra kim olduğunu çok açık hatırlamıyorum, ama konuşulanları dinleyenlerden biri şöyle dedi: "Tanrı aşkına, önceki konuşmamızda şimdi söylenenin tam tersini, yani daha büyüklerin daha küçüklerden, daha küçüklerin de daha büyüklerden olduğunu ve genel olarak karşıtların kendi karşıtlarından meydana geldiğini çıkartmamış mıydık? Sanırım şimdi söylenen bunun mümkün olmadığıdır."

Sokrates başını ona çevirdi ve dinledi. "Aklında çok
B iyi tutmuşsun," dedi. "Ama şimdi söylenenle önceki arasındaki farkı anlamamışsın. Önce söylenen, bir karşıt şeyin bir başka karşıt şeyden meydana geldiğiydi; şimdi söylenen ise karşıtın kendisinin –hem bizde hem de

οὔτε τὸ ἐν ἡμῖν οὔτε τὸ ἐν τῇ φύσει. τότε μὲν γάρ, ὦ φίλε, περὶ τῶν ἐχόντων τὰ ἐναντία ἐλέγομεν, ἐπονομάζοντες αὐτὰ τῇ ἐκείνων ἐπωνυμίᾳ, νῦν δὲ περὶ ἐκείνων αὐτῶν, ὧν ἐνόντων ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν τὰ ὀνομαζόμενα· αὐτὰ δ᾽ ἐκεῖνα οὐκ ἄν ποτέ
C φαμεν ἐθελῆσαι γένεσιν ἀλλήλων δέξασθαι. καὶ ἅμα βλέψας πρὸς τὸν Κέβητα εἶπεν· Ἆρα μή που, ὦ Κέβης, ἔφη, καὶ σέ τι τούτων ἐτάραξεν ὧν ὅδε εἶπεν; ὁ δ᾽ Οὐκ αὖ, ἔφη ὁ Κέβης, οὕτως ἔχω· καίτοι οὔτι λέγω ὡς οὐ πολλά με ταράττει. Συνωμολογήκαμεν ἄρα, ἦ δ᾽ ὅς, ἁπλῶς τοῦτο, μηδέποτε ἐναντίον ἑαυτῷ τὸ ἐναντίον ἔσεσθαι. Παντάπασιν, ἔφη.

Ἔτι δή μοι καὶ τόδε σκέψαι, ἔφη, εἰ ἄρα συνομολογήσεις. θερμόν τι καλεῖς καὶ ψυχρόν; Ἔγωγε. Ἆρ᾽ ὅπερ χιόνα καὶ πῦρ;
D Μὰ Δί᾽, οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ᾽ ἕτερόν τι πυρὸς τὸ θερμὸν καὶ ἕτερόν τι χιόνος τὸ ψυχρόν; Ναί. Ἀλλὰ τόδε γ᾽, οἶμαι, δοκεῖ σοι, οὐδέποτε χιόνα οὖσαν δεξαμένην τὸ θερμόν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, ἔτι ἔσεσθαι ὅπερ ἦν, χιόνα

doğada– asla kendi karşıtına dönüşemeyeceğidir. Sevgili dostum, daha önce kendi içlerinde karşıtları barındıran şeyler hakkında konuşuyorduk ve bu şeyleri de karşıtların adlarıyla gösteriyorduk. Şimdiyse onların bizzat kendilerinden söz ediyoruz, onlar nesnelerde içkin olduğu için nesneler onların adını almaktadır. Söylediğimiz şey, işte bunların birbirlerinden meydana
C gelmeyi kabul etmedikleridir."

O sırada Kebes'e baktı ve şunu sordu: "Kebes, onun söyledikleri yoksa senin de mi kafanı karıştırdı?"

"Hayır," dedi Kebes, "öyle olmadı; ne var ki kafamı karıştıran pek çok şeyin olduğunu da inkâr edemem."

"O halde," diye devam etti Sokrates, "bir karşıtın asla kendi karşıtına dönüşemeyeceği konusunda hemfikiriz."

"Kuşkusuz."

"Bir de şu konuda benimle hemfikir olup olmadığına bak bakalım. Sıcak dediğin bir şeye soğuk da dediğin olur mu?" diye sordu.

"Evet, olur."

"Peki aynı şeyi kar ve ateş için de yapar mısın?"

D "Zeus şahit, yapmam," dedi.

"Tersine ateş sıcaktan, kar da soğuktan farklı bir şeydir, değil mi?"

"Evet."

"Bence şu konuda benimle hemfikir olacaksın: Demin söylediğimiz gibi, kar, kar olarak sıcağı kabul ettiğinde, artık olduğu şey olmayı sürdüremez; hem kar

καὶ θερμόν, ἀλλὰ προσιόντος τοῦ θερμοῦ ἢ ὑπεκχωρήσειν αὐτῷ ἢ ἀπολεῖσθαι. Πάνυ γε. Καὶ τὸ πῦρ γε αὖ προσιόντος τοῦ ψυχροῦ αὐτῷ ἢ ὑπεξιέναι ἢ ἀπολεῖσθαι, οὐ μέντοι ποτὲ τολμήσειν δεξάμενον τὴν ψυχρότητα ἔτι εἶναι
E ὅπερ ἦν, πῦρ καὶ ψυχρόν. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἔστιν ἄρα, ἦ δ᾽ ὅς, περὶ ἔνια τῶν τοιούτων, ὥστε μὴ μόνον αὐτὸ τὸ εἶδος ἀξιοῦσθαι τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι, ὃ ἔστι μὲν οὐκ ἐκεῖνο, ἔχει δὲ τὴν ἐκείνου μορφὴν ἀεί ὅτανπερ ᾖ. ἔτι δὲ ἐν τοῖσδε ἴσως ἔσται σαφέστερον ὃ λέγω. τὸ γὰρ περιττὸν ἀεί που δεῖ τούτου τοῦ ὀνόματος τυγχάνειν, ὅπερ νῦν λέγομεν· ἢ οὔ; Πάνυ γε. Ἆρα μόνον τῶν ὄντων, τοῦτο γὰρ ἐρωτῶ, ἢ καὶ ἄλλο τι, ὃ ἔστι
104 μὲν οὐχ ὅπερ τὸ περιττόν, ὅμως δὲ δεῖ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος καὶ τοῦτο καλεῖν ἀεὶ διὰ τὸ οὕτω πεφυκέναι, ὥστε τοῦ περιττοῦ μηδέποτε ἀπολείπεσθαι; λέγω δὲ αὐτὸ εἶναι οἷον καὶ ἡ τριὰς πέπονθε καὶ ἄλλα πολλά. σκόπει δὲ περὶ τῆς τριάδος. ἆρα οὐ δοκεῖ σοι τῷ τε αὑτῆς ὀνόματι ἀεὶ προσαγορευτέα εἶναι καὶ τῷ τοῦ περιττοῦ, ὄντος οὐχ οὕπερ τῆς τριάδος; ἀλλ᾽ ὅμως οὕτω πως πέφυκε καὶ ἡ τριὰς καὶ ἡ πεμπτὰς καὶ ὁ ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ ἅπας, ὥστε οὐκ ὢν ὅπερ τὸ περιττὸν

hem de sıcak olamaz. Sıcak ona yaklaştığında ya geri çekilir ya da terk eder orayı."

"Elbette."

"Aynı şekilde ateş de soğuk kendisine yaklaşınca ya geri çekilecek ya da orayı terk edecektir; hem soğukluğu almaya hem de kendisiyle aynı kalmaya, yani hem ateş
E hem de soğuk olmaya hiçbir zaman yanaşmayacaktır."

"Doğru söylüyorsun," dedi.

"Böyle meselelerin bazılarında durum şudur," diye devam etti. "Aynı adı her zaman taşımayı hak eden sadece biçimin kendisi değildir; o olmasalar da var oldukları sürece onun şekline sahip olan başka şeyler de böyledir. Şu örnek söylemek istediğimi belki daha açık kılacaktır. Tek sayı bizim şu anda kullanmakta olduğumuz bu adı daima korumak zorundadır, değil mi?"

"Elbette."

"Şimdi sorum şu: Varolanlardan yalnızca o mu bu
104 adı taşır, yoksa tek ile aynı olmamakla birlikte doğası gereği teki asla terk edemeyecek olduğu için daima onun adıyla anılmak zorunda olan başka şeyler de var mıdır? Üç sayısı için ve diğer birçok sayı için durum böyledir diyorum. Şimdi üçü düşün: Tek, üç ile aynı olmadığı halde, üçün her zaman hem kendi adıyla hem de tekin adıyla çağrılması gerektiğini kabul etmez misin? Üçün, beşin ve genel olarak sayıların yarısının doğaları gereği özelliğidir bu; yani bu sayıların her biri

B ἀεὶ ἕκαστος αὐτῶν ἐστι περιττός· καὶ αὖ τὰ δύο καὶ τὰ τέτταρα καὶ ἅπας ὁ ἕτερος αὖ στίχος τοῦ ἀριθμοῦ οὐκ ὢν ὅπερ τὸ ἄρτιον ὅμως ἕκαστος αὐτῶν ἄρτιός ἐστιν ἀεί· συγχωρεῖς ἢ οὔ; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη. Ὅ τοίνυν, ἔφη, βούλομαι δηλῶσαι, ἄθρει. ἔστιν δὲ τόδε, ὅτι φαίνεται οὐ μόνον ἐκεῖνα τὰ ἐναντία ἄλληλα οὐ δεχόμενα, ἀλλὰ καὶ ὅσα οὐκ ὄντ᾽ ἀλλήλοις ἐναντία ἔχει ἀεὶ τἀναντία, οὐδὲ ταῦτα ἔοικε δεχομένοις ἐκείνην τὴν ἰδέαν ἢ ἂν τῇ ἐν αὐτοῖς οὔσῃ ἐναντία ᾖ, ἀλλ᾽

C ἐπιούσης αὐτῆς ἤτοι ἀπολλύμενα ἢ ὑπεκχωροῦντα· ἢ οὐ φήσομεν τὰ τρία καὶ ἀπολεῖσθαι πρότερον καὶ ἄλλο ὁτιοῦν πείσεσθαι, πρὶν ὑπομεῖναι ἔτι τρία ὄντα ἄρτια γενέσθαι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. Οὐδὲ μήν, ἢ δ᾽ ὅς, ἐναντίον γέ ἐστι δυὰς τριάδι. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκ ἄρα μόνον τὰ εἴδη τὰ ἐναντία οὐχ ὑπομένει ἐπιόντα ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ ἄλλ᾽ ἅττα τὰ ἐναντία οὐχ ὑπομένει ἐπιόντα. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις.

Βούλει οὖν, ἢ δ᾽ ὅς, ἐὰν οἷοί τ᾽ ὦμεν, ὁρισώμεθα ὁποῖα ταῦτά ἐστιν; Πάνυ γε.

B daima tek olmakla birlikte, onlar tek ile aynı da değildir. Aynı şey iki, dört ve diğer tüm çift sayılar dizisi için de geçerlidir: Onlar çift ile aynı olmamakla birlikte, onlardan her biri her zaman çifttir. Bunu kabul ediyor musun, etmiyor musun?"

"Nasıl etmem?" dedi.

"Şimdi de," dedi, "açıklığa kavuşturmak istediğim şu konuyu bir gözden geçir: Öyle görünüyor ki birbirlerini kabul etmeyenler yalnızca o karşıtlar[34] değildir; birbirlerine karşıt olmadıkları halde daima kendi içlerinde karşıtları barındıran şeyler[35] de böyledir: Onlar da kendilerinde bulunana karşıt olan ideayı kabul etmezler,
C o yaklaştığı zaman ya yok olur ya da geri çekilirler. Üçün üç olarak kalmaya devam ederken çift de olmaktansa yok olacağını ya da başka herhangi bir duruma maruz kalacağını söyleyebiliriz, değil mi?"

"Elbette söyleyebiliriz," dedi Kebes.

"Bununla birlikte," dedi, "iki üçe karşıt değildir."

"Elbette değildir."

"O halde birbirlerine yaklaşmaya direnen yalnızca karşıt biçimler değildir, karşıtların yaklaşmasına izin vermeyen başka şeyler de vardır."

"Çok doğru söylüyorsun," dedi.

"Peki, ister misin," dedi, "şimdi elimizden geldiğince bunların ne gibi şeyler olduğunu belirleyelim, olur mu?"

"Elbette."

D Ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, ὦ Κέβης, τάδε εἴη ἄν, ἃ ὅ τι ἂν κατάσχῃ, μὴ μόνον ἀναγκάζει τὴν αὑτοῦ ἰδέαν αὐτὸ ἴσχειν, ἀλλὰ καὶ ἐναντίου ἀεί τινος; Πῶς λέγεις; Ὥσπερ ἄρτι ἐλέγομεν. οἶσθα γὰρ δήπου ὅτι ἃ ἂν ἡ τῶν τριῶν ἰδέα κατάσχῃ, ἀνάγκη αὐτοῖς οὐ μόνον τρισὶν εἶναι ἀλλὰ καὶ περιττοῖς. Πάνυ γε. Ἐπὶ τὸ τοιοῦτον δή, φαμέν, ἡ ἐναντία ἰδέα ἐκείνῃ τῇ μορφῇ, ἣ ἂν τοῦτο ἀπεργάζηται, οὐδέποτ᾽ ἂν ἔλθοι. Οὐ γάρ. Εἰργάζετο δέ γε ἡ περιττή; Ναί. Ἐναντία δὲ ταύτῃ ἡ

E τοῦ ἀρτίου; Ναί. Ἐπὶ τὰ τρία ἄρα ἡ τοῦ ἀρτίου ἰδέα οὐδέποτε ἥξει. Οὐ δῆτα. Ἄμοιρα δὴ τοῦ ἀρτίου τὰ τρία. Ἄμοιρα. Ἀνάρτιος ἄρα ἡ τριάς. Ναί. Ὃ τοίνυν ἔλεγον ὁρίσασθαι, ποῖα οὐκ ἐναντία τινὶ ὄντα ὅμως οὐ δέχεται αὐτό τὸ ἐναντίον, οἷον νῦν ἡ τριὰς τῷ ἀρτίῳ οὐκ οὖσα ἐναντία οὐδέν τι μᾶλλον αὐτὸ δέχεται, τὸ γὰρ ἐναντίον ἀεὶ αὐτῷ ἐπιφέρει, καὶ

D "Kebes, bunlar kendilerine ait olanlara sadece kendi idealarını almayı dayatmakla kalmaz, kendilerine karşıt olan bir şeyin ideasını almayı da mı dayatırlar?" diye sordu.

"Ne demek istiyorsun?"

"Daha demin söylediklerimizi. Kuşkusuz sen de biliyorsun, üç ideasına sahip olanların yalnızca üç değil, aynı zamanda tek de olması gerekir."

"Elbette."

"Bu nedenle böyle bir şey, böylesi bir sonucu ortaya çıkaran şeklin karşıtı olan bir ideayı asla kabul etmez, diyoruz."

"Elbette kabul etmez."

"Peki, bu sonuç tek ideası tarafından mı meydana getirilmiştir?"

E "Evet."

"Ona karşıt olansa çift ideası mıdır?"

"Evet."

"Demek ki, üçe çift ideası hiçbir zaman giremez."

"Asla."

"Yani çift ideasının üçte yeri yoktur."

"Yoktur."

"Üç tektir."

"Evet."

"Şimdi sınırlarını çizmek istediğim, söz konusu şeye karşıt olmadıkları halde, yine de o şeyi kabul etmeyi reddedenlerdir. Örneğin şu üç. Üç, çifte karşıt değildir, ama gene de çifti kabul etmez, çünkü onun karşıtını daima üzerinde taşır; aynı şekilde

105 ἡ δυὰς τῷ περιττῷ καὶ τὸ πῦρ τῷ ψυχρῷ καὶ ἄλλα πάμπολλα—ἀλλ᾽ ὅρα δὴ, εἰ οὕτως ὁρίζει, μὴ μόνον τὸ ἐναντίον τὸ ἐναντίον μὴ δέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, ὃ ἂν ἐπιφέρῃ τι ἐναντίον ἐκείνῳ, ἐφ᾽ ὅ τι ἂν αὐτὸ ἴῃ, αὐτὸ τὸ ἐπιφέρον τὴν τοῦ ἐπιφερομένου ἐναντιότητα μηδέποτε δέξασθαι. πάλιν δὲ ἀναμιμνήσκου· οὐ γὰρ χεῖρον πολλάκις ἀκούειν. τὰ πέντε τὴν τοῦ ἀρτίου οὐ δέξεται, οὐδὲ τὰ δέκα τὴν τοῦ περιττοῦ, τὸ διπλάσιον· τοῦτο μὲν οὖν καὶ αὐτὸ ἄλλῳ οὐκ ἐναντίον, ὅμως δὲ τὴν τοῦ περιττοῦ
B οὐ δέξεται· οὐδὲ τὸ ἡμιόλιον οὐδὲ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, τὴν τοῦ ὅλου, καὶ τριτημόριον αὖ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ἔπει τε καὶ συνδοκεῖ σοι οὕτως. Πάνυ σφόδρα καὶ συνδοκεῖ, ἔφη, καὶ ἕπομαι.

Πάλιν δή μοι, ἔφη, ἐξ ἀρχῆς λέγε. καὶ μή μοι ὃ ἂν ἐρωτῶ ἀποκρίνου, ἀλλὰ μιμούμενος ἐμέ. λέγω δὴ παρ᾽ ἣν τὸ πρῶτον ἔλεγον ἀπόκρισιν, τὴν ἀσφαλῆ ἐκείνην, ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἄλλην ὁρῶν ἀσφάλειαν. εἰ γὰρ ἔροιό με, ᾧ ἂν τί ἐγγένηται, θερμὸν ἔσται, οὐ τὴν ἀσφα-
C λῆ σοι ἐρῶ ἀπόκρισιν ἐκείνην τὴν ἀμαθῆ, ὅτι ᾧ ἂν θερμότης, ἀλλὰ κομψοτέραν ἐκ τῶν νῦν, ὅτι ᾧ ἂν πῦρ· οὐδὲ ἂν ἔρῃ ᾧ ἂν σώματι τί ἐγγένηται, νοσήσει, οὐκ ἐρῶ ὅτι ᾧ ἂν νόσος, ἀλλ᾽ ᾧ ἂν πυρετός· οὐδ᾽ ᾧ ἂν ἀριθμῷ τί ἐγγένηται, περιττὸς ἔσται,

105 iki, tekin, ateş de soğuğun karşıtını taşır ve buna benzer sayısız örnek vardır. Düşün bakalım, bu durum şöyle açıklanabilir mi? Birbirlerini kabul etmeyenler sadece karşıtlar değildir; birlikte olduğu şeyin karşıtını taşıyan şey, taşınılan şeyin karşıtlığını da kendi içine asla kabul etmez.[36] Şimdi bir kez daha düşün, ne de olsa aynı şeyi birkaç kez duymanın kulaklara bir zararı olmaz: Beş, çift ideasını kabul etmez, iki katı olan on da tek ideasını; tabii bu, aslında başka bir şeyin karşıtı olmakla birlikte, yine de tek ideasını kabul etmez. Aynı
B şekilde bir buçuk ve buna benzer diğerleri, yani bir bütünün yarısı, çeyreği ya da herhangi bir parçası da benzer sebeplerden ötürü bütünün ideasını kabul etmez. Beni takip ediyor musun, sen de aynı mı düşünüyorsun benimle?"

"Elbette takip ediyorum ve senin gibi düşünüyorum," dedi.

"O halde," dedi Sokrates, "başından itibaren bir kez daha söyle; ama sorularımı kestirmeden değil, benim gibi cevapla. Bunu söylememin nedeni, daha önce verilmiş olan o güvenilir cevabı[37] bir yana bırakırsak, şimdi söylenenler ışığında başka bir kesinlik daha görüyor olmamdır. 'Bedende bulunduğunda onu sıcak yapan şey nedir?' diye bana soracak olsan,
C sana eski, güvenli, ama acemice olan 'sıcaklıktır' cevabını vermek yerine, şimdi daha nitelikli bir cevap verir ve 'ateştir' derdim. 'Bedende bulunduğunda onu hasta yapan şey nedir?' diye sorduğunda, 'hastalıktır' demez, 'yüksek ateş' derdim. 'Bir sayının tek olması için

οὐκ ἐρῶ ᾧ ἂν περιττότης, ἀλλ᾽ ᾧ ἂν μονάς, καὶ τἆλλα οὕτως. ἀλλ᾽ ὅρα, εἰ ἤδη ἱκανῶς οἶσθ᾽ ὅ τι βούλομαι. Ἀλλὰ πάνυ ἱκανῶς, ἔφη. Ἀποκρίνου δή, ἦ δ᾽ ὅς, ᾧ ἂν τί ἐγγένηται σώματι, ζῶν ἔσται; Ὧι ἂν ψυχή, ἔφη.
D Οὐκοῦν ἀεὶ τοῦτο οὕτως ἔχει; Πῶς γὰρ οὐχί; ἦ δ᾽ ὅς. Ἡ ψυχὴ ἄρα ὅτι ἂν αὐτὴ κατάσχῃ, ἀεὶ ἥκει ἐπ᾽ ἐκεῖνο φέρουσα ζωήν; Ἥκει μέντοι, ἔφη. Πότερον δ᾽ ἔστι τι ζωῇ ἐναντίον ἢ οὐδέν; Ἔστιν, ἔφη. Τί; Θάνατος. Οὐκοῦν ψυχὴ τὸ ἐναντίον ᾧ αὐτὴ ἐπιφέρει ἀεὶ οὐ μή ποτε δέξηται, ὡς ἐκ τῶν πρόσθεν ὡμολόγηται; Καὶ μάλα σφόδρα, ἔφη ὁ Κέβης.

Τί οὖν; τὸ μὴ δεχόμενον τὴν τοῦ ἀρτίου ἰδέαν τί νῦν δὴ ὠνομάζομεν; Ἄναρτιον, ἔφη. Τὸ δὲ δίκαιον μὴ δεχόμενον καὶ ὃ ἂν μουσικὸν
E μὴ δέχηται; Ἄμουσον, ἔφη, τὸ δὲ ἄδικον. Εἶεν· ὃ δ᾽ ἂν θάνατον μὴ δέχηται, τί καλοῦμεν;

onda bulunması gereken şey nedir?' diye sorduğunda da 'tekliktir' demez, 'bir'liktir' derdim. Ötekileri de böyle cevaplardım. Şimdi söyle bakalım, ne demek istediğimi yeterince anladın mı?"

"Anladım, hem de gayet yeterince," dedi.

"O halde şimdi de sen cevapla," dedi. "Bedende bulunduğunda onu canlı kılan şey nedir?"

"Ruhtur," dedi.

D "Her zaman mı böyledir bu?"

"Elbette," dedi.

"Demek ki ruh bir şeye girdiğinde daima yaşam da götürür ona, öyle mi?"

"Kuşkusuz götürür," dedi.

"Acaba yaşama karşıt bir şey var mıdır?"

"Vardır," dedi.

"Nedir?"

"Ölüm."

"Şimdi daha önce saptamış olduklarımızdan yola çıkarak şunu söyleyebilir miyiz? Ruh, kendisiyle birlikte getirdiği şeyin karşıtını asla kabul etmez."

"Kesinlikle söyleyebiliriz," dedi Kebes.

"Peki," dedi, "az önce çift ideasını kabul etmeyene ne ad vermiştik?"

"Çift olmayan," dedi.

"Ya adaleti, sanatı kabul etmeyene?"

E "Adaletsiz, sanatsız," dedi.

"Güzel. Ölümü kabul etmeyene ne diyeceğiz?"

Ἀθάνατον, ἔφη. Οὐκοῦν ἡ ψυχὴ οὐ δέχεται θάνατον; Οὔ. Ἀθάνατον ἄρα ἡ ψυχή. Ἀθάνατον. Εἶεν, ἔφη· τοῦτο μὲν δὴ ἀποδεδεῖχθαι φῶμεν; ἢ πῶς δοκεῖ; Καὶ μάλα γε ἱκανῶς, ὦ Σώκρατες. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, ὦ Κέβης; εἰ τῷ ἀναρτίῳ ἀναγκαῖον ἦν ἀνωλέθρῳ εἶναι, ἄλλο τι τὰ τρία ἢ
106 ἀνώλεθρα ἂν ἦν; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν εἰ καὶ τὸ ἄθερμον ἀναγκαῖον ἦν ἀνώλεθρον εἶναι, ὁπότε τις ἐπὶ χιόνα θερμὸν ἐπαγάγοι, ὑπεξῄει ἂν ἡ χιὼν οὐσα σῶς καὶ ἄτηκτος; οὐ γὰρ ἂν ἀπώλετό γε, οὐδ' αὖ ὑπομένουσα ἐδέξατο ἂν τὴν θερμότητα. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ὡσαύτως, οἶμαι, κἂν εἰ τὸ ἄψυκτον ἀνώλεθρον ἦν, ὁπότε ἐπὶ τὸ πῦρ ψυχρόν τι ἐπήει, οὔποτ' ἂν ἀπεσβέννυτο οὐδ' ἀπώλλυτο, ἀλλὰ σῶν ἂν ἀπελθὸν ᾤχετο. Ἀνάγκη, ἔφη.
B Οὐκοῦν καὶ ᾧδε, ἔφη, ἀνάγκη περὶ τοῦ ἀθανάτου εἰπεῖν; εἰ μὲν τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν, ἀδύνατον ψυχῇ, ὅταν θάνατος ἐπ' αὐτὴν ἴῃ, ἀπόλλυσθαι· θάνατον μὲν γὰρ δὴ ἐκ τῶν προειρημένων οὐ δέξεται οὐδ' ἔσται τεθνηκυῖα, ὥσπερ τὰ τρία οὐκ ἔσται, ἔφαμεν, ἄρτιον, οὐδέ γ' αὖ τὸ περιττόν, οὐδὲ δὴ πῦρ ψυχρόν, οὐδέ γε ἡ ἐν τῷ πυρὶ θερμότης.

"Ölümsüz."

"Ruh ölümü kabul etmez mi?"

"Kabul etmez."

"O halde ruh ölümsüz müdür?"

"Ölümsüzdür."

"Güzel, şimdi bunun kanıtlandığını söyleyebilir miyiz? Sen ne dersin bu konuda?" dedi.

"Sokrates, yeterince kanıtlanmıştır bu."

"Kebes, peki şu konuda ne düşünüyorsun?" diye sordu. "Çift olmayanın kalıcı olması zorunlu olsaydı, üç de
106 kalıcı olmak zorunda olurdu, değil mi?"

"Şüphesiz."

"Sıcak olmayanın kalıcı olması zorunlu olsaydı, kendisine sıcaklık yaklaştırılan kar, erimeden ve bütünlüğünü koruyarak uzaklaşmaz mıydı? Çünkü yok olamazdı, ama orada bekleyerek sıcaklığı da kabul edemezdi."

"Çok doğru söylüyorsun," dedi.

"Aynı şekilde, soğuk olmayan kalıcı olsaydı, ateşe soğuk bir şey yaklaştırıldığında, ateş sönmek ya da yok olmak yerine bozulmadan uzaklaşır giderdi diye düşünüyorum."

"Kesinlikle," dedi.

B "Peki, bunun ölümsüz için de söylenmesi gerekmez mi?" diye sordu. "Ölümsüz olan kalıcıysa, ölüm geldiğinde ruhun yok olup gitmesi olanaksızdır. Demin söylenenlerden ruhun ölümü kabul etmeyeceği ve ölmeyeceği çıktı; aynı şekilde hem üçün hem de tekin çift olmayacağını, hem ateşin hem de ateşteki sıcaklığın soğuk olmayacağını da söylemiş olduk.

ἀλλὰ τί κωλύει, φαίη ἄν τις, ἄρτιον μὲν τὸ περιττὸν μὴ γίγνεσθαι ἐπιόντος τοῦ ἀρτίου, ὥσπερ ὡμολόγηται, ἀπολομένου δὲ αὐτοῦ
C ἀντ᾽ ἐκείνου ἄρτιον γεγονέναι; τῷ ταῦτα λέγοντι οὐκ ἂν ἔχοιμεν διάμαχεσθαι ὅτι οὐκ ἀπόλλυται· τὸ γὰρ ἀνάρτιον οὐκ ἀνώλεθρόν ἐστιν· ἐπεὶ εἰ τοῦτο ὡμολόγητο ἡμῖν, ῥᾳδίως ἂν διεμαχόμεθα ὅτι ἐπελθόντος τοῦ ἀρτίου τὸ περιττὸν καὶ τὰ τρία οἴχεται ἀπιόντα· καὶ περὶ πυρὸς καὶ θερμοῦ καὶ τῶν ἄλλων οὕτως ἂν διεμαχόμεθα. ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ νῦν περὶ τοῦ ἀθανάτου, εἰ μὲν ἡμῖν ὁμολογεῖται καὶ ἀνώλεθρον εἶναι, ψυχὴ ἂν εἴη πρὸς τῷ ἀθάνατος εἶναι καὶ
D ἀνώλεθρος· εἰ δὲ μή, ἄλλου ἂν δέοι λόγου. Ἀλλ᾽ οὐδὲν δεῖ, ἔφη, τούτου γε ἕνεκα· σχολῇ γὰρ ἄν τι ἄλλο φθορὰν μὴ δέχοιτο, εἰ γε τό ἀθάνατον ἀΐδιον ὂν φθορὰν δέξεται.

Ὁ δέ γε θεὸς, οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ζωῆς εἶδος καὶ εἴ τι ἄλλο ἀθάνατόν ἐστιν, παρὰ πάντων ἂν ὁμολογηθείη μηδέποτε ἀπόλλυσθαι. Παρὰ πάντων μέντοι νὴ Δί᾽, ἔφη, ἀνθρώπων τέ γε καὶ ἔτι μᾶλλον, ὡς ἐγῷμαι, παρὰ θεῶν. Ὁπότε δὴ τὸ ἀθάνατον
E καὶ ἀδιάφθορόν ἐστιν, ἄλλο τι ψυχὴ ἤ, εἰ ἀθάνατος τυγχάνει οὖσα, καὶ ἀνώλεθρος ἂν εἴη;

"Fakat biri şöyle diyebilir: 'Tek, çift kendisine doğru geldiğinde, söylediğimiz üzere asla çift olmayacaktır; ama tekin yok olmasını ve çiftin onun yerine geçmesini ne engeller?' Bunu söyleyen kişiye, onun yok olmadığını söyleyerek karşılık veremezdik; çünkü çift olmayan kalıcı değildir. Soran kişi bunu kabul ederse, biz de bundan sonra, çift geldiğinde tekin ve üçün kaçarak uzaklaştıklarını kolayca iddia edebilirdik. Aynı şeyi ateş için, sıcak için ve buna benzer diğerleri için de söyleyebilirdik, değil mi?"

"Elbette."

"Şimdi aynısını ölümsüz olan için söyleyip onun aynı zamanda kalıcı olduğunu da kabul edersek, ruh ölümsüz olmakla kalmaz, aynı zamanda kalıcı da olur. Bunu kabul etmezsek, başka bir sav gerekir."

"Hayır, bu konuda başka bir sava gerek yok," dedi. "Eğer ölümsüz olan ebedi olduğu halde bozulsaydı, bozulmaya maruz kalmayan herhangi bir şey bulunamazdı."

Bunun üzerine Sokrates şöyle dedi: "Tanrının, yaşam biçiminin kendisinin ya da ölümsüz olan başka bir şeyin hiçbir zaman yok olmayacağını sanırım herkes kabul eder."

"Zeus için, elbette bütün insanlar kabul eder bunu; bana kalırsa tanrılar bile kabul eder," dedi Kebes.

"Şimdi eğer ölümsüz olan bozulmaz ise, ölümsüz olduğu iddia edilen ruh da kalıcı olmaz mı?"

Πολλὴ ἀνάγκη. Ἐπιόντος ἄρα θανάτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον τὸ μὲν θνητόν, ὡς ἔοικεν, αὐτοῦ ἀποθνῄσκει, τὸ δ᾽ ἀθάνατον σῶν καὶ ἀδιάφθορον οἴχεται ἀπιόν, ὑπεκχωρῆσαν τῷ θανάτῳ. Φαίνεται. Παντὸς μᾶλλον ἄρα, ἔφη, ὦ Κέβης,
107 ψυχὴ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον, καὶ τῷ ὄντι ἔσονται ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐν Ἅιδου. Οὔκουν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλο τι λέγειν οὐδέ πῃ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. ἀλλ᾽ εἰ δή τι Σιμμίας ἢ τις ἄλλος ἔχει λέγειν, εὖ ἔχει μὴ κατασιγῆσαι· ὡς οὐκ οἶδα εἰς ὅντινά τις ἄλλον καιρὸν ἀναβάλλοιτο ἢ τὸν νῦν παρόντα, περὶ τῶν τοιούτων βουλόμενος ἢ τι εἰπεῖν ἢ ἀκοῦσαι. Ἀλλὰ μήν, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Σιμμίας, οὐδ᾽ αὐτὸς ἔχω ὅπῃ ἀπιστῶ ἔκ γε τῶν λεγομένων· ὑπὸ μέντοι τοῦ μεγέθους περὶ ὧν οἱ λόγοι εἰσίν,
B καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἀτιμάζων, ἀναγκάζομαι ἀπιστίαν ἔτι ἔχειν παρ᾽ ἐμαυτῷ περὶ τῶν εἰρημένων. Οὐ μόνον γ᾽, ἔφη, ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑποθέσεις τὰς πρώτας, καὶ εἰ πισταὶ ὑμῖν εἰσιν, ὅμως ἐπισκεπτέαι σαφέστερον· καὶ ἐὰν αὐτὰς ἱκανῶς διέλητε, ὡς ἐγῷμαι, ἀκολουθήσετε τῷ λόγῳ καθ᾽ ὅσον δυνατὸν μάλιστ᾽ ἀνθρώπῳ ἐπακολουθῆσαι· κἂν τοῦτο αὐτὸ σαφὲς γένηται, οὐδὲν ζητήσετε περαιτέρω. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις.

"Öyle olması gerekir."

"O halde ölüm bir insana yaklaştığında, onda ölümlü olan, görüldüğü üzere ölür; ölümsüz olansa uzaklaşır, sağlam ve yok edilemez kalarak ölümden kaçar."

"Öyle görünüyor."

"O halde Kebes, ruh kesinlikle ölümsüz ve kalıcıdır;
107 ruhlarımız sahiden Hades'te var olacaktır," dedi Sokrates.

"Sokrates," dedi Kebes, "benim bunlara karşı ne söyleyecek bir sözüm ne de söylediklerine karşı içimde bir şüphe var. Ne var ki Simmias'ın ya da burada bulunan bir başkasının söylemek istediği bir şey varsa, susmasalar iyi ederler. Çünkü bu konu hakkında bir şeyler söylemek ya da duymak isteyenlerin konuyu ertelemelerini gerektirecek daha iyi bir fırsat düşünemiyorum."

Bunun üzerine Simmias söze girdi: "Bu söylenenlerden sonra hâlâ nasıl şüphe duyabilirim, bilmiyorum. Ne var ki bir yandan konuşulan konunun büyüklüğü,
B öte yandan benim insana özgü zayıflığı hakir görüşüm, söylenenlere karşı hâlâ içimde bir şüphe kalmasına yol açıyor."

Sokrates şunları söyledi: "Sevgili Simmias, doğru söylüyorsun. Ama bu söylediklerin yalnızca bu konuda değil, ilk varsayımlarımız için de geçerlidir. Size güvenilir gelseler de, onları da titiz bir şekilde incelemek gerek. Onlar hakkında yeterli uzlaşma sağlarsanız, bu savı bir insanın götürebileceği en yüksek noktaya taşırsınız diye düşünüyorum. Konu yeterince aydınlanırsa, araştırmaya devam etmenize de gerek kalmaz."

"Doğru söylüyorsun," dedi.

Ἀλλὰ τόδε γ᾽, ἔφη, ὦ ἄνδρες, δίκαιον διανοη-
C θῆναι ὅτι, εἴπερ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, ἐπιμελείας
δὴ δεῖται οὐχ ὑπὲρ τοῦ χρόνου τούτου μόνον, ἐν
ᾧ καλοῦμεν τὸ ζῆν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ παντός, καὶ
ὁ κίνδυνος νῦν δὴ καὶ δόξειεν ἂν δεινὸς εἶναι, εἴ
τις αὐτῆς ἀμελήσει. εἰ μὲν γὰρ ἦν ὁ θάνατος τοῦ
παντὸς ἀπαλλαγή, ἕρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς
ἀποθανοῦσι τοῦ τε σώματος ἅμ᾽ ἀπηλλάχθαι καὶ
τῆς αὑτῶν κακίας μετὰ τῆς ψυχῆς· νῦν δ᾽ ἐπειδὴ
ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, οὐδεμία ἂν εἴη αὐτῇ
D ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν οὐδὲ σωτηρία πλὴν τοῦ ὡς
βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν
γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς Ἅιδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται πλὴν
τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς, ἃ δὴ καὶ μέγιστα
λέγεται ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα
εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. λέγεται δὲ
οὕτως, ὡς ἄρα τελευτήσαντα ἕκαστον ὁ ἑκάστου
δαίμων, ὅσπερ ζῶντα εἰλήχει, οὗτος ἄγειν ἐπι-
χειρεῖ εἰς δή τινα τόπον, οἳ δεῖ τοὺς συλλεγέντας
διαδικασαμένους εἰς Ἅιδου πορεύεσθαι μετὰ
E ἡγεμόνος ἐκείνου ᾧ δὴ προστέτακται τοὺς
ἐνθένδε ἐκεῖσε πορεῦσαι· τυχόντας δὲ ἐκεῖ ὧν
δὴ τυχεῖν καὶ μείναντας ὃν χρὴ χρόνον ἄλλος
δεῦρο πάλιν ἡγεμὼν κομίζει ἐν πολλαῖς χρόνου
καὶ μακραῖς περιόδοις. ἔστι δὲ ἄρα ἡ πορεία
οὐχ ὡς ὁ Αἰσχύλου Τήλεφος λέγει· ἐκεῖνος
108 μὲν γὰρ ἁπλῆν οἰμόν φησιν εἰς Ἅιδου φέρειν,
ἡ δ᾽ οὔτε ἁπλῆ οὔτε μία φαίνεταί μοι εἶναι.

Bunun üzerine Sokrates şöyle devam etti: "Dostlarım,
C ruhun ölümsüz olduğunu yalnızca yaşam dediğimiz zaman bakımından değil, zamanın bütünü bakımından yeterince incelemiş olmaya dikkat etmek gerek; bu gözden kaçarsa, korkunç bir tehlikeyle karşılaşılabilir. Eğer ölüm her şeyden kurtulmak olsaydı, bu kötüler için bir hediye olurdu; onlar öldükleri zaman ruhlarıyla birlikte bedenlerinden ve kötülüklerinden de kurtulmuş olurlardı. Şimdi ruhun ölümsüz olduğu açıkça ortadayken,
D kötülüklerden kurtulmanın olabildiğince iyi ve aklı başında olmaktan başka bir yolu kalmamaktadır. Çünkü ruh Hades'e giderken eğitiminden ve terbiyesinden başka bir şey götüremez yanında. Söylenenlere göre, bunlar Hades'e yolculuğun başından itibaren ölen kişiye en fazla yararı ya da zararı dokunacak şeylerdir.

"Söylenenlere bakılırsa, her insan öldükten sonra, kendisini yaşarken gözeten *daimon*u tarafından ölenlerin yargılandıktan sonra Hades'e gitmek üzere toplandıkları bir yere götürülecektir; kendilerini bu dünyadan öbür dünyaya götürmekle
E görevlendirilmiş bu *daimon* onlara kılavuzluk edecektir. Hak ettiklerini çektikten ve takdir edilen süre boyunca orada kaldıktan sonra başka bir kılavuz tarafından geri getirileceklerdir; uzun bir zamana ve pek çok döneme yayılacaktır bu olay. Bu yolculuk Aiskhylos'un Telephos'unun anlattığı gibi değildir.
108 O, Hades'e giden yolun kolay olduğunu söyler. Bana kalırsa bu yol ne kolay bir yoldur ne de yegâne yoldur.

οὐδὲ γὰρ ἂν ἡγεμόνων ἔδει· οὐ γάρ πού τις ἂν διαμάρτοι οὐδαμόσε μιᾶς ὁδοῦ οὔσης. νῦν δὲ ἔοικε σχίσεις τε καὶ περιόδους πολλὰς ἔχειν· ἀπὸ τῶν ὁσίων τε καὶ νομίμων τῶν ἐνθάδε τεκμαιρόμενος λέγω. ἡ μὲν οὖν κοσμία τε καὶ φρόνιμος ψυχὴ ἕπεταί τε καὶ οὐκ ἀγνοεῖ τὰ παρόντα· ἡ δ᾽ ἐπιθυμητικῶς τοῦ σώματος ἔχουσα, ὅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν εἶπον, περὶ ἐκεῖνο πολὺν χρόνον
B ἐπτοημένη καὶ περὶ τὸν ὁρατὸν τόπον, πολλὰ ἀντιτείνασα καὶ πολλὰ παθοῦσα, βίᾳ καὶ μόγις ὑπὸ τοῦ προστεταγμένου δαίμονος οἴχεται ἀγομένη. ἀφικομένην δὲ ὅθιπερ αἱ ἄλλαι, τὴν μὲν ἀκάθαρτον καί τι πεποιηκυῖαν τοιοῦτον, ἢ φόνων ἀδίκων ἡμμένην ἢ ἄλλ᾽ ἄττα τοιαῦτα εἰργασμένην, ἃ τούτων ἀδελφά τε καὶ ἀδελφῶν ψυχῶν ἔργα τυγχάνει ὄντα, ταύτην μὲν ἅπας φεύγει τε καὶ ὑπεκτρέπεται καὶ οὔτε ξυνέμπορος οὔτε ἡγεμὼν
C ἐθέλει γίγνεσθαι, αὐτὴ δὲ πλανᾶται ἐν πάσῃ ἐχομένη ἀπορίᾳ, ἕως ἂν δή τινες χρόνοι γένωνται, ὧν ἐλθόντων ὑπ᾽ ἀνάγκης φέρεται εἰς τὴν αὐτῇ πρέπουσαν οἴκησιν· ἡ δὲ καθαρῶς τε καὶ μετρίως τὸν βίον διεξελθοῦσα, καὶ ξυνεμπόρων καὶ ἡγεμόνων θεῶν τυχοῦσα, ᾤκησεν τὸν αὐτῇ ἑκάστη τόπον προσήκοντα. εἰσὶν δὲ πολλοὶ καὶ θαυμαστοὶ τῆς γῆς τόποι, καὶ αὐτὴ οὔτε οἵα οὔτε ὅση δοξάζεται ὑπὸ τῶν περὶ γῆς εἰωθότων λέγειν, ὡς ἐγὼ ὑπό τινος πέπεισμαι.

D Καὶ ὁ Σιμμίας· Πῶς ταῦτα, ἔφη, λέγεις, ὦ

Böyle olsaydı bir kılavuza da gerek kalmazdı; çünkü tek bir yol olsaydı kimse yolu şaşırmazdı. O halde bu yolun pek çok çatalı ve kavşağı olsa gerek. Bunu, buraların dini törenlerine ve âdetlerine dayanarak söylüyorum. Düzgün ve aklı başında ruh kılavuzunu takip eder; o başına gelecekleri bilmez değildir. Oysa bedene düşkün ruh, daha önce de söylediğim gibi uzunca
B bir süre bedenin ve görünen alanın etrafında dolanıp duracak, sayısız direnişin ve çilenin ardından görevli *daimon* tarafından güçlükle ve zorla götürülecektir. Haksız cinayetler işlemiş ve kendisiyle aynı soydan ruhların yaptıklarına benzer başka eylemlere karışmış arınmamış ruh ötekilerin bulunduğu yere geldiği zaman, hepsi ondan kaçacak ve ondan uzak duracaklardır; onunla ne yol arkadaşı olmak isteyecek ne de ona yol
C göstereceklerdir. O bir süre büyük bir şaşkınlık içinde yolunu kaybedecek, en sonunda mecburen hak ettiği yere götürülecektir. Saf ve ölçülü bir yaşam sürmüş olanların yanlarındaysa yol arkadaşı ve kılavuz olarak tanrılar olacak, her biri kendisine yaraşır bir yere yerleşecektir.

"Yeryüzünün harikulade bölgeleri vardır; onun ne yapısı ne de büyüklüğü bu konuda konuşmayı alışkanlık haline getirenlerin sandıkları gibidir. Birisi bu konuda ikna etti beni."

D Simmias şöyle dedi: "Ne demek istiyorsun Sokrates?

Σώκρατες; περὶ γάρ τοι γῆς καὶ αὐτὸς πολλὰ
δὴ ἀκήκοα, οὐ μέντοι ταῦτα ἃ σὲ πείθει· ἡδέως
οὖν ἂν ἀκούσαιμι. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σιμμία, οὐχὶ
Γλαύκου τέχνη γέ μοι δοκεῖ εἶναι διηγήσασθαι
ἅ γ᾽ ἐστίν· ὡς μέντοι ἀληθῆ, χαλεπώτερόν μοι
φαίνεται ἢ κατὰ τὴν Γλαύκου τέχνην, καὶ ἅμα
μὲν ἐγὼ ἴσως οὐδ᾽ ἂν οἷός τε εἴην, ἅμα δέ, εἰ καὶ
ἠπιστάμην, ὁ βίος μοι δοκεῖ ὁ ἐμός, ὦ Σιμμία, τῷ
μήκει τοῦ λόγου οὐκ ἐξαρκεῖ. τὴν μέντοι ἰδέαν
E τῆς γῆς, οἵαν πέπεισμαι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους
αὐτῆς οὐδέν με κωλύει λέγειν. Ἀλλ᾽, ἔφη ὁ
Σιμμίας, καὶ ταῦτα ἀρκεῖ. Πέπεισμαι τοίνυν, ἦ
δ᾽ ὅς, ἐγὼ, ὡς πρῶτον μέν, εἰ ἔστιν ἐν μέσῳ τῷ
οὐρανῷ περιφερὴς οὖσα, μηδὲν αὐτῇ δεῖν μήτε
109 ἀέρος πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν μήτε ἄλλης ἀνάγκης
μηδεμιᾶς τοιαύτης, ἀλλὰ ἱκανὴν εἶναι αὐτὴν
ἴσχειν τὴν ὁμοιότητα τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ ἑαυτῷ
πάντῃ καὶ τῆς γῆς αὐτῆς τὴν ἰσορροπίαν·
ἰσόρροπον γὰρ πρᾶγμα ὁμοίου τινὸς ἐν μέσῳ
τεθὲν οὐχ ἕξει μᾶλλον οὐδ᾽ ἧττον οὐδαμόσε
κλιθῆναι, ὁμοίως δ᾽ ἔχον ἀκλινὲς μενεῖ. πρῶτον
μὲν, ἦ δ᾽ ὅς, τοῦτο πέπεισμαι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη
ὁ Σιμμίας. Ἔτι τοίνυν, ἔφη, πάμμεγά τι εἶναι
αὐτό, καὶ ἡμᾶς οἰκεῖν τοὺς μέχρι Ἡρακλείων
B στηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν σμικρῷ τινι μορίῳ,
ὥσπερ περὶ τέλμα μύρμηκας ἢ βατράχους περὶ
τὴν θάλατταν οἰκοῦντας, καὶ ἄλλους ἄλλοθι
πολλοὺς ἐν πολλοῖς τοιούτοις τόποις οἰκεῖν.

Yeryüzü hakkında ben de pek çok şey işittim, ama bunlar senin inandıkların şeyler değildi. Seni dinlemek isterim doğrusu."

"Sevgili Simmias, bunu anlatmak için Glaukos'un sanatına gerek yoktur sanırım. Ne ki anlatılanların doğru olduğunu göstermek, Glaukos'un sanatı için bile kolay olmasa gerek. Simmias, belki ben bu işe uygun değilimdir, üstelik bu işten anlıyor olsam bile, geriye kalan zamanım tartışmayı tamamlamaya yetmeyebilir. Bununla
E birlikte yeryüzünün biçimi ve bölgeleri hakkında inandıklarımı anlatmama hiçbir şey engel olamaz."

"Bu da yeter," dedi Simmias.

"Öncelikle şuna inanıyorum," dedi: "Yeryüzü yuvarlaksa ve gökyüzünün ortasındaysa, düşmemek için
109 ne havaya ne de böylesi başka bir güce ihtiyaç duyar. Gökyüzünün her yerindeki homojen yapı ve bizzat yeryüzünün sahip olduğu denge onu bulunduğu yerde tutmaya yeterlidir. Çünkü homojen bir şeyin ortasında dengede duran bir nesne, herhangi bir yana daha çok ya da daha az meyletmeyecek, hep istikrarlı kalacaktır.[38] İşte inandığım ilk şey budur."

"Doğru söylüyorsun," dedi Simmias.

"Şu da var," dedi: "Yeryüzünün çok büyük olduğuna, tıpkı bir su birikintisinin etrafına toplanmış karıncalar ve
B kurbağalar gibi denizin etrafına yerleşmiş olan bizlerinse onun Phasis nehri ile Herakles sütunları arasındaki[39] çok küçük bir bölümünde oturduğuna inanıyorum; böylesi başka pek çok yerde de başkaları yaşamaktadır.

εἶναι γὰρ πανταχῇ περὶ τὴν γῆν πολλὰ κοῖλα καὶ παντοδαπὰ καὶ τὰς ἰδέας καὶ τὰ μεγέθη, εἰς ἃ ξυνερρυηκέναι τό τε ὕδωρ καὶ τὴν ὁμίχλην καὶ τὸν ἀέρα· αὐτὴν δὲ τὴν γῆν καθαρὰν ἐν καθαρῷ κεῖσθαι τῷ οὐρανῷ, ἐν ᾧπέρ ἐστι τὰ ἄστρα, ὃν δὴ αἰθέρα
C ὀνομάζειν τοὺς πολλοὺς τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰωθότων λέγειν· οὗ δὴ ὑποστάθμην ταῦτα εἶναι, καὶ ξυρρεῖν ἀεὶ εἰς τὰ κοῖλα τῆς γῆς. ἡμᾶς οὖν οἰκοῦντας ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς λεληθέναι, καὶ οἴεσθαι ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς οἰκεῖν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐν μέσῳ τῷ πυθμένι τοῦ πελάγους οἰκῶν οἴοιτό τε ἐπὶ τῆς θαλάττης οἰκεῖν, καὶ διὰ τοῦ ὕδατος ὁρῶν τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα τὴν θάλατταν ἡγοῖτο οὐρανὸν εἶναι, διὰ δὲ βραδυτῆτά τε καὶ ἀσ-
D θένειαν μηδεπώποτε ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς θαλάττης ἀφιγμένος μηδὲ ἑωρακὼς εἴη, ἐκδὺς καὶ ἀνακύψας ἐκ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἐνθάδε τόπον, ὅσῳ καθαρώτερος καὶ καλλίων τυγχάνει ὢν τοῦ παρὰ σφίσι, μηδὲ ἄλλου ἀκηκοὼς εἴη τοῦ ἑωρακότος. ταὐτὸν δὴ τοῦτο καὶ ἡμᾶς πεπονθέναι· οἰκοῦντας γὰρ ἔν τινι κοίλῳ τῆς γῆς οἴεσθαι ἐπάνω αὐτῆς οἰκεῖν, καὶ τὸν ἀέρα οὐρανὸν καλεῖν, ὡς διὰ τούτου οὐρανοῦ ὄντος τὰ ἄστρα χωροῦντα· τὸ δὲ εἶναι
E ταὐτόν, ὑπ᾽ ἀσθενείας καὶ βραδυτῆτος οὐχ οἵους τε εἶναι ἡμᾶς διεξελθεῖν ἐπ᾽ ἔσχατον τὸν ἀέρα· ἐπεί, εἴ τις αὐτοῦ ἐπ᾽ ἄκρα ἔλθοι ἢ πτηνὸς γενόμενος ἀνάπτοιτο, κατιδεῖν ἂν ἀνακύψαντα, ὥσπερ ἐνθάδε οἱ ἐκ τῆς θαλάττης ἰχθύες ἀνακύπτοντες ὁρῶσι τὰ ἐνθάδε, οὕτως ἄν τινα καὶ τὰ ἐκεῖ

Yeryüzünün üzerinde birbirinden biçim ve büyüklül
bakımından farklı olan pek çok çukur vardır; bu çu
kurların içinde su, buhar ve hava toplanmıştır. Yer
yüzünün kendisiyse yıldızların bulunduğu saf gökyü·
zünde saf bir halde bulunur; bu konuda konuşmay
C alışkanlık haline getiren pek çok kişi orayı esir diye ad·
landırır. Onun tortusu olan su, buhar ve havaysa sü·
rekli yeryüzündeki çukurlarda birikir. Yeryüzündeki
çukurlarda oturduğumuzun farkında olmayan bizler·
onun üzerinde oturduğumuzu sanırız; tıpkı okyanusun·
ortasında, diplerde yaşayan birinin denizin yüzeyinde
oturduğunu düşünmesi ve Güneş ile diğer yıldızları su
aracılığıyla gördüğü için de denizin gökyüzü olduğu·
nu sanması gibi. Bu kişi yavaşlığı ve zayıflığı yüzünden
D ne denizin yüzeyine ulaşabilecek ne de başını yukarı
kaldırıp denizden bizim tarafa doğru bakarak buranın
kendi yaşadığı yerden çok daha saf ve çok daha güzel
olduğunu görebilecektir; dahası burayı görmüş olan bir
başkasından da işitemeyecektir bunları. Bizim durumu-
muz da işte böyledir. Çünkü yeryüzündeki bir çukurda
yaşıyoruz, ama yerin üzerinde yaşadığımızı sanıyoruz;
havayı da gökyüzü diye adlandırıyor ve yıldızların bu
gökyüzü aracılığıyla devindiğini düşünüyoruz. Durum
E aynıdır: Biz de zayıflıktan ve yavaşlıktan dolayı hava-
nın en dışına ulaşamıyoruz. Birisi havanın en dışına
kadar gidebilseydi ya da kanat takıp yukarıya doğru
uçabilseydi, tıpkı denizden başını çıkarıp bizim yaşa-
dığımız yere bakacak balıklar gibi başını kaldırıp ora-

κατιδεῖν, καὶ εἰ ἡ φύσις ἱκανὴ εἴη ἀνέχεσθαι θεωροῦσα, γνῶναι ἂν, ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀληθῶς
110 οὐρανὸς καὶ τὸ ἀληθῶς φῶς καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς γῆ. ἥδε μὲν γὰρ ἡ γῆ καὶ οἱ λίθοι καὶ ἅπας ὁ τόπος ὁ ἐνθάδε διεφθαρμένα ἐστὶν καὶ καταβεβρωμένα, ὥσπερ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῆς ἅλμης, καὶ οὔτε φύεται οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐν τῇ θαλάττῃ, οὔτε τέλειον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέν ἐστι, σήραγγες δὲ καὶ ἄμμος καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρβοροί εἰσιν, ὅπου ἂν καὶ ἡ γῆ ᾖ, καὶ πρὸς τὰ παρ᾽ ἡμῖν κάλλη κρίνεσθαι οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἄξια. ἐκεῖνα δὲ αὖ τῶν παρ᾽ ἡμῖν πολὺ ἂν ἔτι πλέον φανείη
B διαφέρειν. εἰ γὰρ δὴ καὶ μῦθον λέγειν, ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ Σιμμία, οἷα τυγχάνει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὄντα. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες, ἡμεῖς γε τούτου τοῦ μύθου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν.

Λέγεται τοίνυν, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἴ τις ἄνωθεν θεῷτο, ὥσπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασιν διειλημμένη, ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὥσπερ δείγματα, οἷς δὴ οἱ γραφῆς
C καταχρῶνται· ἐκεῖ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκ τοιούτων εἶναι, καὶ πολὺ ἔτι ἐκ λαμπροτέρων καὶ καθαρωτέρων ἢ τούτων· τὴν μὲν γὰρ ἁλουργῆ εἶναι καὶ θαυμαστὴν τὸ κάλλος, τὴν δὲ χρυσοειδῆ, τὴν δὲ ὅση λευκὴ γύψου ἢ χιόνος λευκοτέραν,

dakilere de bakabilirdi. Bu kişinin doğası böyle bir ba
kış için yeterli olsaydı, bu kişi gerçek gökyüzünün
110 gerçek ışığın ve gerçek dünyanın oradakiler olduğunu
da anlardı. Çünkü yaşadığımız dünyanın hem taşlar
hem de tüm bölgeleri zarar görmüş ve aşınmıştır, tıpk
denizlerdekilerin tuz yüzünden aşınması gibi. Denizler
de sözü edilmeye değer hiçbir şey yetişmez. Neredey
se mükemmel olduğu söylenebilecek hiçbir şey yoktu
orada; oyuklar, kum, alabildiğince çamur ve balçık var
dır yalnızca. Orada da toprak vardır, ama bizim burada
ki güzelliklerle kıyaslanabilecek türden hiçbir şey yok
tur. Fakat yukarıdakinde bulunanlar da bizimkilerden
B çok daha üstündür. Sevgili Simmias, göğün altında yer
alan yeryüzünde bulunan şeylerin neye benzediğine
ilişkin güzel bir öykü anlatılacak olsa, elbette bu öykü
dinlenilmeyi hak eder."

"Sokrates, bu öyküyü biz de zevkle dinleriz," dedi Simmias.

"Dostum," dedi, "yukarıdan bakan birine yeryüzünün ilk önce farklı renklerde bölümlere ayrılmış on iki parçalı meşin bir top gibi göründüğü söyleniyordu; ressamların kullandığı bizim buradaki renkler ise onların
C örneğiydi.

Orada yeryüzünün tamamı böylesi renklerden, buradakilerden çok daha parlak ve çok daha berrak olan renklerden oluşmuştur. Bir taraf erguvanidir ve olağanüstü güzelliktedir, başka bir taraf altın sarısıdır, bir diğeriyse beyazdır, kireçten ve kardan bile beyaz.

καὶ ἐκ τῶν ἄλλων χρωμάτων συγκειμένην ὡσαύτως, καὶ ἔτι πλειόνων καὶ καλλιόνων ἢ ὅσα ἡμεῖς
| ἑωράκαμεν. καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα τὰ κοῖλα αὐτῆς ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἔκπλεα ὄντα, χρώματός τι
) εἶδος παρέχεσθαι στίλβοντα ἐν τῇ τῶν ἄλλων χρωμάτων ποικιλίᾳ, ὥστε ἕν τι αὐτῆς εἶδος συνεχὲς ποικίλον φαντάζεσθαι. ἐν δὲ ταύτῃ οὔσῃ τοιαύτῃ ἀνὰ λόγον τὰ φυόμενα φύεσθαι, δένδρα τε καὶ ἄνθη καὶ τοὺς καρπούς· καὶ αὖ τὰ ὄρη ὡσαύτως καὶ τοὺς λίθους ἔχειν ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον τήν τε λειότητα καὶ τὴν διαφάνειαν καὶ τὰ χρώματα καλλίω· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε λιθίδια εἶναι ταῦτα τὰ ἀγαπώμενα μόρια, σάρδιά τε
Ξ καὶ ἰάσπιδας καὶ σμαράγδους καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὅ τι οὐ τοιοῦτον εἶναι καὶ ἔτι τούτων καλλίω. τὸ δ᾽ αἴτιον τούτου εἶναι, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ λίθοι εἰσὶ καθαροὶ καὶ οὐ κατεδηδεσμένοι οὐδὲ διεφθαρμένοι ὥσπερ οἱ ἐνθάδε ὑπὸ σηπεδόνος καὶ ἅλμης ὑπὸ τῶν δεῦρο ξυνερρυηκότων, ἃ καὶ λίθοις καὶ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις τε καὶ φυτοῖς αἴσχη τε καὶ νόσους παρέχει. τὴν δὲ γῆν αὐτὴν κεκοσμῆσθαι τούτοις τε ἅπασι καὶ ἔτι χρυσῷ καὶ
111 ἀργύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις αὖ τοῖς τοιούτοις. ἐκφανῆ γὰρ αὐτὰ πεφυκέναι, ὄντα πολλὰ πλήθει καὶ μεγάλα καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ὥστε αὐτὴν ἰδεῖν εἶναι θέαμα εὐδαιμόνων θεατῶν. ζῷα δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῇ εἶναι ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν ἐν μεσογαίᾳ οἰκοῦντας, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀέρα, ὥσπερ ἡμεῖς περὶ τὴν θάλατταν,

Orası bütünüyle bizim buradakilerden çok daha fazla sayıda ve çok daha güzel olan renklerden oluşur. Onun suyla ve havayla dolu olan şu çukurları bile farklı renk-
D lerin bir karışımı olarak parıldayan özel bir renkte görünmektedir; öyle ki onun sunduğu görüntü, ardı arkası kesilmeyen bir renk cümbüşüdür. Bu özellikleri taşıyan dünyada yetişen ağaçlar, çiçekler, meyveler gibi şeyler de onun kendisine benzemektedir. Dağlar, taşlar hep onun gibidir; onun mükemmelliği, şeffaflığı ve güzel renkleri bunlarda da vardır. Burada çok rağbet gören şu akik, zümrüt, yeşim ve buna benzer
E diğer mücevherler bunların parçalarıdır. Oradaki her şey böyledir, hatta çok daha güzeldir. Bunun nedeni, o taşların saf olmasıdır; buradakiler gibi aşınmış ya da zarar görmüş değildir onlar. Bizim çukurlarımızda biriken şeyler tuzlanarak ya da çürüyerek –ki bunlar taşlara, topraklara, hayvanlara, bitkilere çirkinlik ve hastalık getiren şeylerdir– bu hale gelmiştir. Yeryüzünün kendisiyse az önce saydıklarımızın hepsiyle, ayrıca altınla,
111 gümüşle ve bunun gibi diğerleriyle bezenmiştir. Bunlar orada apaçık ortada dururlar; çünkü çok fazla miktarda bulunmakta ve dünyanın her yerini kaplamaktadırlar. Öyle ki onu seyretmek izleyenleri mutlu kılar. Onun üzerinde yaşayan çeşitli canlılar arasında insanlar da vardır: Bir kısmı iç kesimlerde, bir kısmı da bizim deniz kenarında yaşadığımız gibi hava kenarında yaşar;

τοὺς δ᾽ ἐν νήσοις ἃς περιῤῥεῖν τὸν ἀέρα
πρὸς τῇ ἠπείρῳ οὔσας· καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅπερ
I ἡμῖν τὸ ὕδωρ τε καὶ ἡ θάλαττά ἐστι πρὸς
B τὴν ἡμετέραν χρείαν, τοῦτο ἐκεῖ τὸν ἀέρα, ὃ δὲ
ἡμῖν ἀήρ, ἐκείνοις τὸν αἰθέρα. τὰς δὲ ὥρας αὐτῆς
κρᾶσιν ἔχειν τοιαύτην, ὥστε ἐκείνους ἀνόσους
εἶναι καὶ χρόνον τε ζῆν πολὺ πλείω τῶν ἐνθάδε,
καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ καὶ φρονήσει καὶ πᾶσι τοῖς
τοιούτοις ἡμῶν ἀφεστάναι τῇ αὐτῇ ἀποστάσει,
ᾗπερ ἀήρ τε ὕδατος ἀφέστηκεν καὶ αἰθὴρ ἀέρος
πρὸς καθαρότητα. καὶ δὴ καὶ θεῶν ἄλση τε καὶ
ἱερὰ αὐτοῖς εἶναι, ἐν οἷς τῷ ὄντι οἰκητὰς θεοὺς
εἶναι, καὶ φήμας τε καὶ μαντείας καὶ αἰσθήσεις
τῶν θεῶν καὶ τοιαύτας συνουσίας γίγνεσθαι
C αὐτοῖς πρὸς αὐτούς· καὶ τόν γε ἥλιον καὶ σελήνην
καὶ ἄστρα ὁρᾶσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν οἷα τυγχάνει ὄντα,
καὶ τὴν ἄλλην εὐδαιμονίαν τούτων ἀκόλουθον
εἶναι.

Καὶ ὅλην μὲν δὴ τὴν γῆν οὕτω πεφυκέναι καὶ
τὰ περὶ τὴν γῆν· τόπους δ᾽ ἐν αὐτῇ εἶναι κατὰ τὰ
ἔγκοιλα αὐτῆς κύκλῳ περὶ ὅλην πολλούς, τοὺς
μὲν βαθυτέρους καὶ ἀναπεπταμένους μᾶλλον ἢ
ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν, τοὺς δὲ βαθυτέρους ὄντας τὸ
αὐτῶν χάσμα ἔλαττον ἔχειν τοῦ παρ᾽ ἡμῖν τόπου,
D ἔστι δ᾽ οὓς καὶ βραχυτέρους τῷ βάθει τοῦ
ἐνθάδε εἶναι καὶ πλατυτέρους· τούτους δὲ
πάντας ὑπὸ γῆν εἰς ἀλλήλους συντετρῆσθαί
τε πολλαχῇ καὶ κατὰ στενότερα καὶ εὐρύτερα

başka bir kısmıysa anakara yakınındaki havayla çevrelenmiş adalarda yaşamaktadır. Kısaca söylemek gerekirse, ihtiyaçlarımız bakımından bize su ve deniz ne ifade
B ediyorsa, onlar için de hava onu ifade eder; bizim için hava ne ifade ediyorsa, onlar için de esir onu ifade eder. Mevsimleri de, orada bulunanları hastalıktan uzak tutacak ve buradakilerden çok daha uzun yaşamalarını sağlayacak ayardadır. Onlar görme, işitme, düşünme ve böylesi diğer yetiler bakımından bizden üstündürler; tıpkı saflık bakımından havanın sudan, esirin de havadan üstün oluşu gibi. Bu insanların, içinde gerçekten de tanrıların oturduğu, kutsal korulukları ve tapınakları vardır; tanrılar burada yaşayanlara seslenir, kehanetlerde bulunur, onlara görünür ve bunun gibi başka yollardan
C onlarla ilişki kurarlar. Onlar Güneş'i, Ay'ı ve yıldızları gerçekte olduğu gibi görürler. Yaşadıkları diğer mutluluklar da bu saydıklarımızdan geri kalmaz.

"İşte bir bütün olarak yeryüzünün ve onun çevresindekilerin yapısı böyledir. Fakat yeryüzünün bütün yüzeyine çepeçevre sıralanmış olan çukurların iç kısımlarında pek çok bölge bulunmaktadır. Bunlardan kimileri, içinde bizim oturduğumuzdan daha derin ve daha geniştir, kimileriyse daha derin olmakla birlikte daha az bir yayılıma sahiptir,
D kimileri de bizimkinden derinlik bakımından geri kalır, fakat daha düzlüktür. Bütün bu bölgeler pek çok yeraltı geçidiyle birbirine bağlanmıştır. Geçitlerse kimileyin dar, kimileyin daha geniştir.

καὶ διεξόδους ἔχειν, ᾗ πολὺ μὲν ὕδωρ ῥεῖν ἐξ ἀλλήλων εἰς ἀλλήλους ὥσπερ εἰς κρατῆρας, καὶ ἀενάων ποταμῶν ἀμήχανα μεγέθη ὑπὸ τὴν γῆν καὶ θερμῶν ὑδάτων καὶ ψυχρῶν, πολὺ δὲ πῦρ καὶ πυρὸς μεγάλους ποταμούς, πολλοὺς δὲ ὑγροῦ πηλοῦ καὶ καθαρωτέρου καὶ
E βορβορωδεστέρου, ὥσπερ ἐν Σικελίᾳ οἱ πρὸ τοῦ ῥύακος πηλοῦ ῥέοντες ποταμοὶ καὶ αὐτὸς ὁ ῥύαξ· ὧν δὴ καὶ ἑκάστους τοὺς τόπους πληροῦσθαι, ὡς ἂν ἑκάστοις τύχῃ ἑκάστοτε ἡ περιρροὴ γιγνομένη. ταῦτα δὲ πάντα κινεῖν ἄνω καὶ κάτω ὥσπερ αἰώραν τινὰ ἐνοῦσαν ἐν τῇ γῇ· ἔστι δὲ ἄρα αὕτη ἡ αἰώρα διὰ φύσιν τοιάνδε τινά. ἕν τι τῶν χασμάτων τῆς γῆς ἄλλως τε μέγιστον τυγχάνει
112 ὂν καὶ διαμπερὲς τετρημένον δι᾽ ὅλης τῆς γῆς, τοῦτο ὅπερ Ὅμηρος εἶπε, λέγων αὐτό

τῆλε μάλ᾽, ᾖχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι
βέρεθρον·

ὃ καὶ ἄλλοθι καὶ ἐκεῖνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν Τάρταρον κεκλήκασιν. εἰς γὰρ τοῦτο τὸ χάσμα συρρέουσί τε πάντες οἱ ποταμοὶ καὶ ἐκ τούτου πάλιν ἐκρέουσιν· γίγνονται δὲ ἕκαστοι τοιοῦτοι, δι᾽ οἵας ἂν καὶ τῆς γῆς ῥέωσιν. ἡ δὲ αἰτία ἐστὶν τοῦ ἐκρεῖν τε ἐντεῦθεν καὶ εἰσρεῖν
B πάντα τὰ ῥεύματα, ὅτι πυθμένα οὐκ ἔχει οὐδὲ βάσιν τὸ ὑγρὸν τοῦτο. αἰωρεῖται δὴ καὶ κυμαίνει ἄνω καὶ κάτω, καὶ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ περὶ

Çok fazla miktarda su işte bu geçitler aracılığıyla birinden ötekine doğru bir çanağa akıyormuşçasına akmaktadır. Ayrıca yeraltında durmaksızın akan, tasavvur edilemez uzunlukta sıcak ve soğuk su akıntıları vardır. Orada fazlasıyla ateş de vardır, büyük ateş ırmakları da. Yine ıslak balçık vardır fazla miktarda, kısmen daha temiz
E kısmen de Sicilya'daki lav akıntısının önünde akan çamur deresi ve lav akıntısının kendisi gibi daha kirlidir. Bunlar her seferinde nereye akıyorsa orayı doldurur. Bütün bu saydıklarımız dünyanın içinde bir çeşit salıncak varmışçasına aşağı yukarı hareket etmektedir; bu salınımın genel olarak şöyle bir yapısı vardır: Yer çatlaklarından bir tanesi özellikle çok büyüktür ve bütün
112 yeryüzünü bir baştan diğerine delip geçer. Şu dizesinde Homeros onu anlatır:

ta derinlere, yerin dibindeki çukura...[40]

Hem Homeros'un hem de başka pek çok ozanın farklı yerlerde Tartaros diye adlandırdıkları yerdir burası. Bütün ırmaklar bu çatlağa doğru akar ve oradan da yeniden dışarıya çıkarlar. Her biri aktığı zeminin yapısına uyar. Bütün akıntıların buradan çıkmasının ve
B yine ona doğru akmasının nedeni, bu sıvının yatağının ve kaynağının olmamasıdır. Bu nedenle askıda kalarak aşağı yukarı sürekli dalgalanır. Hava ve soluk da onun çevresinde aynı şekilde hareket eder; çünkü o, ister

αὐτὸ ταὐτὸν ποιεῖ· ξυνέπεται γὰρ αὐτῷ καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπέκεινα τῆς γῆς ὁρμήσῃ καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπὶ τάδε, καὶ ὥσπερ τῶν ἀναπνεόντων ἀεὶ ἐκπνεῖ τε καὶ ἀναπνεῖ ῥέον τὸ πνεῦμα, οὕτω καὶ ἐκεῖ ξυναιωρούμενον τῷ ὑγρῷ τὸ πνεῦμα δεινούς τινας ἀνέμους καὶ ἀμηχάνους παρέχεται καὶ εἰσιὸν καὶ
C ἐξιόν. ὅταν τε οὖν ὑποχωρήσῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν τόπον τὸν δὴ κάτω καλούμενον, τοῖς κατ᾽ ἐκεῖνα τὰ ῥεύματα διὰ τῆς γῆς εἰσρεῖ τε καὶ πληροῖ αὐτὰ ὥσπερ οἱ ἐπαντλοῦντες· ὅταν τε αὖ ἐκεῖθεν μὲν ἀπολίπῃ, δεῦρο δὲ ὁρμήσῃ, τὰ ἐνθάδε πληροῖ αὖθις, τὰ δὲ πληρωθέντα ῥεῖ διὰ τῶν ὀχετῶν καὶ διὰ τῆς γῆς, καὶ εἰς τοὺς τόπους ἕκαστα ἀφικνούμενα, εἰς οὓς ἑκάστους ὁδοποιεῖται, θαλάττας τε καὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς καὶ κρήνας ποιεῖ· ἐντεῦθεν δὲ πάλιν δυόμενα κατὰ τῆς γῆς, τὰ μὲν
D μακροτέρους τόπους περιελθόντα καὶ πλείους, τὰ δὲ ἐλάττους καὶ βραχυτέρους, πάλιν εἰς τὸν Τάρταρον ἐμβάλλει, τὰ μὲν πολὺ κατωτέρω ἢ ἐπηντλεῖτο, τὰ δὲ ὀλίγον· πάντα δὲ ὑποκάτω εἰσρεῖ τῆς ἐκροῆς. καὶ ἔνια μὲν καταντικρὺ ᾗ ἐξέπεσεν εἰσρεῖ, ἔνια δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος· ἔστι δὲ ἃ παντάπασιν κύκλῳ περιελθόντα, ἢ ἅπαξ ἢ καὶ πλεονάκις περιελιχθέντα περὶ τὴν γῆν ὥσπερ οἱ ὄφεις, εἰς τὸ δυνατὸν κάτω καθέντα πάλιν
E ἐμβάλλει. δυνατὸν δέ ἐστιν ἑκατέρωσε μέχρι τοῦ μέσου καθιέναι, πέρα δ᾽ οὔ· ἄνανται γὰρ ἀμφοτέροις τοῖς ῥεύμασι τὸ ἑκατέρωθεν γίγνεται μέρος.

yeryüzünün diğer tarafına isterse bu tarafına aksın, onu izler. Tıpkı soluma esnasında nefesin sürekli alınıp verilmesiyle oluşan akım gibi, sıvıyla titreşen soluk da girip çıkarken korkunç ve karşı konulmaz bir rüzgâr meyda-
C na getirir orada. Böylece su 'aşağı' denilen bölgeye çekildiğinde arazi boyunca oradaki akıntılara doğru akar ve pompalanıyormuşçasına onları doldurur. Oradan geri çekilip bu tarafa yöneldiğindeyse, yeniden buradakileri doldurur. Dolanlar kanallar boyunca, arazi boyunca akar ve her biri yöneldiği yere vardığında, denizleri, gölleri, ırmakları ve pınarları meydana getirir. Sonra oralardan yeniden yeraltına çekilirler; kimi daha
D uzun yollardan ve daha çok alandan, kimi de daha kısa yollardan ve daha az alandan geçerek yeniden Tartaros'a dökülür. Kimileri pompalandıkları yerin çok daha altından, kimileriyse daha az altından akar. Ama hepsi de her zaman çıktıkları yerin altından akmaktadır. Yine kimileri çıktıkları yerin tam karşısına, kimileriyse aynı tarafa dökülür. Kimileri de tam bir çember çizerek yeryüzünün etrafında bir ya da pek çok kez bir yılan gibi dolanır ve olabildiğince derinlere çekilerek dökülür.
E Bu çekilme her iki taraftan da merkeze doğru olabilir, ama daha öteye olamaz. Çünkü her iki akıntının da her iki yandan yukarı doğru akması gerekir.

Τὰ μὲν οὖν δὴ ἄλλα πολλά τε καὶ μεγάλα καὶ παντοδαπὰ ῥεύματά ἐστι· τυγχάνει δ᾽ ἄρα ὄντα ἐν τούτοις τοῖς πολλοῖς τέτταρ᾽ ἄττα ῥεύματα, ὧν τὸ μὲν μέγιστον καὶ ἐξωτάτω ῥέον κύκλῳ ὁ καλούμενος Ὠκεανός ἐστιν, τούτου δὲ καταντικρὺ καὶ ἐναντίως ῥέων Ἀχέρων, ὃς δι᾽ ἐρήμων τε
113 τόπων ῥεῖ ἄλλων καὶ δὴ καὶ ὑπὸ γῆν ῥέων εἰς τὴν λίμνην ἀφικνεῖται τὴν Ἀχερουσιάδα, οἵ αἱ τῶν τετελευτηκότων ψυχαὶ τῶν πολλῶν ἀφικνοῦνται καί τινας εἱμαρμένους χρόνους μείνασαι, αἱ μὲν μακροτέρους, αἱ δὲ βραχυτέρους, πάλιν ἐκπέμπονται εἰς τὰς τῶν ζῴων γενέσεις. τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κατὰ μέσον ἐκβάλλει, καὶ ἐγγὺς τῆς ἐκβολῆς ἐκπίπτει εἰς τόπον μέγαν πυρὶ πολλῷ καιόμενον, καὶ λίμνην ποιεῖ μείζω τῆς παρ᾽ ἡμῖν θαλάττης, ζέουσαν ὕδατος καὶ πηλοῦ·
B ἐντεῦθεν δὲ χωρεῖ κύκλῳ θολερὸς καὶ πηλώδης, περιελιττόμενος δὲ ἄλλοσέ τε ἀφικνεῖται καὶ παρ᾽ ἔσχατα τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, οὐ συμμιγνύμενος τῷ ὕδατι· περιελιχθεὶς δὲ πολλάκις ὑπὸ γῆς ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ Ταρτάρου· οὗτος δ᾽ ἐστὶν ὃν ἐπονομάζουσιν Πυριφλεγέθοντα, οὗ καὶ οἱ ῥύακες ἀποσπάσματα ἀναφυσῶσιν ὅπῃ ἂν τύχωσι τῆς γῆς. τούτου δὲ αὖ καταντικρὺ ὁ τέταρτος ἐκπίπτει εἰς τόπον πρῶτον δεινόν τε καὶ ἄγριον, ὡς λέγεται, χρῶμα δ᾽ ἔχοντα ὅλον οἷον ὁ
C κυανός, ὃν δὴ ἐπονομάζουσι Στύγιον, καὶ τὴν λίμνην, ἣν ποιεῖ ὁ ποταμὸς ἐμβάλλων, Στύγα·

"Elbette pek çok büyük akıntı vardır; çeşit çeşittir bunlar. Ama bu akıntılar arasından özellikle dört tanesi önemlidir. Onlardan en büyüğü ve en dıştan çepeçevre akanı Okeanos denilendir. Onun tam karşısında bulunan ve karşıt doğrultuda akan Akheron'dur. Akheron
113 çeşitli çorak bölgeden ve özellikle de yeraltından geçerek Akherousias Gölü'ne dökülür. Burası pek çok ruhun öldükten sonra gittiği, kiminin daha kısa kimininse daha uzun olmak üzere yazgısı gereğince belirli bir süre kaldığı, sonra bir canlı olarak doğmak üzere oradan tekrar gönderildiği yerdir. Üçüncü ırmak bunların ortasından doğar ve kendi kaynağından uzaklaşmadan alev alev yanan bir bölgeye dökülür; orada bizim denizimizden büyük, su ve çamur kaynayan bir göl meydana getirir.
B Oradan dairesel şekilde yoluna devam eder, bulanık ve çamurludur. Yeryüzünde dolanarak farklı yerlerin yakınından geçer ve Akherousias Gölü'nün kıyılarına ulaşır; ama onun sularına karışmaz. Yeraltında pek çok kereler dolaştıktan sonra Tartaros'un en derinlerine dökülür. İşte bu Pyriphlegethon diye adlandırılanıdır; yeryüzünün çeşitli noktalarında dışarıya doğru fışkıran lav akıntıları onun parçacıklarıdır. Bunun tam karşısından akan dördüncü ırmak önce grimsi olduğu söylenen korkunç ve yabanıl
C bir yere –burası Stygios diye adlandırılır– doğru gider, sonra da döküldüğü Styks Gölü'nü meydana getirir.

ὁ δ᾽ ἐμπεσὼν ἐνταῦθα καὶ δεινὰς δυνάμεις λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι, δὺς κατὰ τῆς γῆς, περιελιττόμενος χωρεῖ ἐναντίος τῷ Πυριφλεγέθοντι καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἀχερουσιάδι λίμνῃ ἐξ ἐναντίας· καὶ οὐδὲ τὸ τούτου ὕδωρ οὐδενὶ μείγνυται, ἀλλὰ καὶ οὗτος κύκλῳ περιελθὼν ἐμβάλλει εἰς τὸν Τάρταρον ἐναντίος τῷ Πυριφλεγέθοντι· ὄνομα δὲ τούτῳ ἐστίν, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, Κωκυτός.

D Τούτων δὲ οὕτως πεφυκότων, ἐπειδὰν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἷ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, πρῶτον μὲν διεδικάσαντο οἵ τε καλῶς καὶ ὁσίως βιώσαντες καὶ οἱ μή. καὶ οἳ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα, ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας ἀπολύονται, εἴ τίς τι
E ἠδίκηκεν, τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος· οἳ δ᾽ ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξειργασμένοι, ἢ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τυγχάνει ὄντα, τούτους δὲ ἡ προσήκουσα μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν Τάρταρον, ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν. οἳ δ᾽ ἂν ἰάσιμα μὲν, μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι ἁμαρτήματα, οἷον πρὸς πατέρα ἢ μητέρα ὑπ᾽ ὀργῆς βίαιόν τι πράξαντες, καὶ μεταμέλον αὐτοῖς

Buraya dökülen ırmak, sularına korkunç güçler kattıktan sonra yeraltına çekilir, Pyriphlegethon'a karşıt yönde dolana dolana ilerler ve Akherousias Gölü'ne ters yönden varır. Bunun suları da başka hiçbir suya karışmaz ve o da dairesel hareketle akarak Pyriphlegethon'un karşısından Tartaros'a dökülür. Ozanların söylediklerine göre, onun adı Kokytos'tur.

D "İşte onların yapısı böyledir. Ölenlerin durumuna gelince: Bunların her biri *daimon*ları tarafından götürüldükleri yere vardıklarında, saygın ve kutsal bir yaşam sürmüş olsunlar ya da olmasınlar, öncelikle yargılanacaklardır. Aralarından orta halli bir yaşam sürmüş olmakla öne çıkanlar, kendileri için hazırlanan araçlara binerek Akheron'a doğru yola çıkacak ve Akherousias Gölü'ne bu araçlar üzerinde ulaşacaklardır; orada oturacak ve orada arınacaklardır: Yapmış oldukları kötülüklerden günahlarının bedelini ödeyerek kurtulacak,
E iyilikleri için de layık oldukları ölçüde ödüllendirileceklerdir. Kabahatlerinin büyüklüğünden dolayı düzelmeyecekleri düşünülenlerin payınaysa bir daha asla çıkamayacakları Tartaros'a atılmak düşecektir. Bunlar kutsal şeylere fazlasıyla saygısızlık edenler, birçok kez haksız yere ve yasalara karşı gelerek adam öldürenler ya da böylesi başka eylemlerde bulunanlardır. Büyük bir kabahat işlemiş olmakla birlikte düzelebilir olduğu düşünülenler, yani ana babalarına karşı öfkeye kapılıp şiddet

114 τὸν ἄλλον βίον βιῶσιν, ἢ ἀνδροφόνοι τοιούτῳ τινὶ
ἄλλῳ τρόπῳ γένωνται, τούτους δὲ ἐμπεσεῖν μὲν
εἰς τὸν Τάρταρον ἀνάγκη, ἐμπεσόντας δὲ αὐτοὺς
καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γενομένους ἐκβάλλει τὸ κῦμα,
τοὺς μὲν ἀνδροφόνους κατὰ τὸν Κωκυτόν,
τοὺς δὲ πατραλοίας καὶ μητραλοίας κατὰ τὸν
Πυριφλεγέθοντα· ἐπειδὰν δὲ φερόμενοι γένωνται
κατὰ τὴν λίμνην τὴν Ἀχερουσιάδα, ἐνταῦθα
βοῶσί τε καὶ καλοῦσιν, οἱ μὲν οὓς ἀπέκτειναν,
οἱ δὲ οὓς ὕβρισαν, καλέσαντες δ᾽ ἱκετεύουσι καὶ
B δέονται ἐᾶσαι σφᾶς ἐκβῆναι εἰς τὴν λίμνην καὶ
δέξασθαι, καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἐκβαίνουσί
τε καὶ λήγουσι τῶν κακῶν, εἰ δὲ μή, φέρονται
αὖθις εἰς τὸν Τάρταρον καὶ ἐκεῖθεν πάλιν
εἰς τοὺς ποταμούς, καὶ ταῦτα πάσχοντες οὐ
πρότερον παύονται, πρὶν ἂν πείσωσιν οὓς
ἠδίκησαν· αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν
αὐτοῖς ἐτάχθη. οἳ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως
πρὸς τὸ ὁσίως βιῶναι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῶνδε
μὲν τῶν τόπων τῶν ἐν τῇ γῇ ἐλευθερούμενοί
τε καὶ ἀπαλλαττόμενοι ὥσπερ δεσμωτηρίων,
C ἄνω δὲ εἰς τὴν καθαρὰν οἴκησιν ἀφικνούμενοι καὶ
ἐπὶ γῆς οἰκιζόμενοι. τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ
ἱκανῶς καθηράμενοι ἄνευ τε σωμάτων ζῶσι τὸ
παράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, καὶ εἰς οἰκήσεις
ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνοῦνται, ἃς οὔτε ῥᾴδιον
δηλῶσαι οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι.

114 kullandıktan sonra kalan ömürlerini pişmanlık içinde geçirenler ya da buna benzer başka şekillerde adam öldürenler gibi kimseler de Tartaros'a atılacaktır. Tartaros'a atılan bu kişiler orada bir yıl kaldıktan sonra, onlardan adam öldürenler dalgalar tarafından Kokytos'a, ana baba katili olanlarsa Pyriphlegethon'a doğru sürüklenecektir. Akıntı onları Akherousias Gölü'nün kıyılarına getirdiğinde yüksek sesle bağırarak öldürdükleri ya da kötülük ettikleri kişileri yanlarına çağıracak,
B onlardan af dileyecek ve kendilerine bulundukları yerden çıkarak göle girebilmeleri için izin vermelerini isteyeceklerdir. Onları ikna edebilirlerse oradan çıkabilecek ve cezalarından kurtulacaklardır; ikna edemezlerse gerisingeri Tartaros'a, oradan da tekrar ırmaklara sürükleneceklerdir. Kötülüğe uğrayanları ikna edemedikleri sürece de acı çekmekten kurtulamayacaklardır. İşte yargıçların onlara uygun gördüğü ceza budur. Hatırı sayılır ölçüde kutsal bir yaşam sürdürmüş olduğu düşünülenlere gelince; onlar, yeryüzünün iç kısımlarındaki bu yerlerden hapishaneden kurtuluyormuşçasına kurtulur, yukarı kısımlar-
C daki temiz meskenlere gider ve yeryüzünün üzerinde otururlar. Onların arasında kendini felsefeyle yeterince arındırmış olanlar sonraki yaşamlarına bedenlerinden büsbütün kurtulmuş olarak devam eder ve az önce söylediklerimizden bile güzel meskenlere giderler; bu meskenleri betimlemek hiç kolay değil, dahası zamanımız da yetmez buna.

ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα χρὴ ὧν διεληλύθαμεν, ὦ Σιμμία, πᾶν ποιεῖν, ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν· καλὸν γὰρ τὸ ἆθλον καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη.

D Τὸ μὲν οὖν τοιαῦτα διισχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρί· ὅτι μέντοι ἢ ταῦτ᾽ ἐστὶν ἢ τοιαῦτ᾽ ἄττα περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ οὕτως ἔχειν· καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος· καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ ἐπᾴδειν ἑαυτῷ, διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλαι μηκύνω τὸν μῦθον. ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα θαρρεῖν χρὴ περὶ τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ ἄνδρα, ὅστις ἐν
E τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἡδονὰς τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν, ὡς ἀλλοτρίους τε ὄντας, καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασέ τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίῳ ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ
115 καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ ἀληθείᾳ, οὕτω περιμένει τὴν εἰς Ἅιδου πορείαν, ὡς πορευσόμενος ὅταν ἡ εἱμαρμένη καλῇ. ὑμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰσαῦθις ἔν τινι χρόνῳ ἕκαστοι πορεύσεσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἤδη καλεῖ, φαίη ἂν ἀνὴρ τραγικός, ἡ εἱμαρμένη, καὶ σχεδόν τί μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν· δοκεῖ γὰρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν νεκρὸν λούειν.

"Sevgili Simmias, işte bu anlattıklarımızdan dolayı erdemli ve aklı başında bir yaşam sürmek için her şeyi yapmak gerek. Çünkü ödül güzel, umut büyüktür.
D Ama her şeyin tamı tamına benim şimdi anlattığım gibi olduğunu inatla savunmak da akıl sahibi bir adama yakışmaz. Fakat madem ruhun ölümsüz olduğu ortaya çıktı, o zaman ruhlarımızın ve onların meskenlerinin de böyle ya da buna benzer olması olasıdır bence; dahası böyle olduğuna inanmak, göze alınması gereken bir risktir. Güzel bir risktir bu; kişi bunları sihirli sözlermişçesine kendine tekrar etmelidir. Öyküyü bu kadar uzatarak anlatmamın nedeni de budur. Bunlardan dolayı yaşamı boyunca bedenle ilgili hazlardan ve
E onun süsüne püsüne düşkünlükten kendisine uymadığı, yarardan çok zarar getirdiği gerekçesiyle uzak duran, bunun yerine kendisini öğrenmeyle ilgili hazlara adayarak ruhunu ona yabancı değil de ona ait olan ölçülülük,
115 adalet, cesaret, özgürlük, doğruluk gibi süslerle bezeyen ve Hades'e gitmek için bu şekilde kaderin kendisini çağırmasını bekleyen kişinin kendi ruhu için korkmaması gerekir. Simmias, Kebes ve diğer arkadaşlar, siz-ler de zamanınız geldiğinde göçeceksiniz. Bana gelince, trajik bir kahraman edasıyla söylemek gerekirse, kader beni tam şimdi çağırıyor. Benim için yıkanma zamanı geldi artık. Sanırım zehri içmeden önce yıkanmak iyi olur, böylece kadınlar da bir cesedi yıkama zahmetinden kurtulur."

Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ ὁ Κρίτων· Εἶεν,
B ἔφη, ὦ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἢ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις
ἢ περὶ τῶν παίδων ἢ περὶ ἄλλου του, ὅ τι ἄν σοι
ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῖμεν;
Ἅπερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὦ Κρίτων, οὐδὲν καινότερον·
ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς καὶ ἐμοὶ
καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε
ἅττ᾽ ἂν ποιῆτε, κἂν μὴ νῦν ὁμολογήσητε· ἐὰν
δὲ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἀμελῆτε καὶ μὴ θέλητε
ὥσπερ κατ᾽ ἴχνη κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ
τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ
C ὁμολογήσητε ἐν τῷ παρόντι καὶ σφόδρα,
οὐδὲν πλέον ποιήσετε. Ταῦτα μὲν τοίνυν
προθυμηθησόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν
δέ σε τίνα τρόπον; Ὅπως ἄν, ἔφη, βούλησθε,
ἐάνπερ γε λάβητέ με καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς.
γελάσας δὲ ἅμα ἡσυχῇ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀποβλέψας
εἶπεν· Οὐ πείθω, ὦ ἄνδρες, Κρίτωνα, ὡς ἐγώ
εἰμι οὗτος Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ
διατάττων ἕκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ᾽ οἴεταί
με ἐκεῖνον εἶναι, ὃν ὄψεται ὀλίγον ὕστερον
D νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ δὴ, πῶς με θάπτῃ. ὅτι δὲ ἐγὼ
πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ὡς, ἐπειδὰν
πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ,
ἀλλ᾽ οἰχήσομαι ἀπιὼν εἰς μακάρων δή τινας
εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἄλλως λέγειν,
παραμυθούμενος ἅμα μὲν ὑμᾶς, ἅμα δ᾽ ἐμαυτόν.

Sokrates bunları söyledikten sonra Kriton sözü aldı,
B "Sokrates, çocukların için ya da başka bir konuda diğerlerine ya da bana söylemek istediğin bir şey var mı? Senin için özellikle yapmamızı istediğin bir şey var mı bizden?" diye sordu.

"Kriton, her zaman söylediğim şeyi istiyorum sizlerden, yeni bir şey değil," diye cevap verdi ve şöyle devam etti: "Kendinize dikkat edin; çünkü yaptıklarınızla –şimdi söz veriyor olmasanız da– hem bana ve benimkilere hem de kendinize hizmet etmiş olacaksınız. Yok eğer kendinizi ihmal ederseniz ve gerek şimdi gerekse daha önce söylenmiş olanları yaşamınızda birer işaret olarak kullanmayı istemezseniz, şimdi ne kadar büyük
C sözler verseniz de, bu hiçbir işe yaramayacaktır."

"Bu söylediklerini yapmak için elimizden geldiğince çabalayacağız," dedi Kriton. "Peki, nasıl gömelim seni?"

"Siz nasıl isterseniz," dedi. "Tabii önce beni yakalamanız ve benim de elinizden kaçmamam gerek." Bu sırada bize bakarak gülümsedi ve şunları söyledi: "Dostlarım, bu Kriton'u benim şimdi sizinle konuşan, konuşulan şeylerin tek tek sırasını belirleyen Sokrates olduğuma inandıramıyorum. O beni az sonra ceset olarak göreceği Sokrates diye düşünüyor,
D bu nedenle de beni nasıl gömeceğini soruyor; çünkü zehri içtikten sonra sizinle artık kalamayacağım ve görkemli bir mutluluğa doğru hızla uzaklaşacağım yolundaki deminki uzun konuşmayı sanırım yalnızca sizi ve kendimi teselli etmek için yaptığımı düşünüyor.

ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἠγγυᾶτο. οὗτος μὲν γὰρ ἦ μὴν παραμενεῖν· ὑμεῖς δὲ ἦ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ
E οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ῥᾷον φέρῃ, καὶ μὴ ὁρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καιόμενον ἢ κατορυττόμενον ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτη ἢ ἐκφέρει ἢ κατορύττει. εὖ γὰρ ἴσθι, ἦ δ᾽ ὅς, ὦ ἄριστε Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. ἀλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ καὶ φάναι τοὐμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως
116 ὅπως ἄν σοι φίλον ᾖ καὶ μάλιστα ἡγῇ νόμιμον εἶναι.

Ταῦτ᾽ εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἰκημά τι ὡς λουσόμενος, καὶ ὁ Κρίτων εἵπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ᾽ ἐκέλευε περιμένειν. περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ᾽ αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον. ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο
B καὶ ἠνέχθη παρ᾽ αὐτὸν τὰ παιδία—δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἷς δὲ μέγας—καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον

Benim için kefil olun Kriton'a, ama onun yargıçların önünde bana kefil olduğu gibi değil; tam tersine. Çünkü o burada kalacağıma kefil olmuştu; siz ise öldükten sonra burada kalmayacağıma, hemen çekip
E gideceğime kefil olun.[41] Kefil olun ki, Kriton daha kolay dayansın, bedenimi yakılırken ya da gömülürken gördüğünde başıma kötü bir şey geliyor diye benim için üzülmesin ve defin sırasında 'Sokrates'i yere yatırıyorum, onu taşıyorum, onu gömüyorum,' diyemesin. Şimdi şunu iyi bil sevgili Kriton, doğru ifadeler kullanmamak sadece kendi içinde ahenksiz bir durum değildir, bunun ruhlara da zararı dokunur. Bu nedenle sen cesur olmalı ve benim yalnızca bedenimi gömdüğünü söylemelisin. Onu da sana nasıl doğru geliyorsa ve han-
116 gisinin geleneklere uygun olduğunu düşünüyorsan öyle yap."

Bunları söyledikten sonra ayağa kalktı ve yıkanmak üzere başka bir odaya yöneldi; Kriton da ardından gitti ve bize beklememizi söyledi. Biz de beklerken birbirimizle sohbet ettik, söylenenleri gözden geçirdik, başımıza gelen felaketin ne kadar büyük olduğu hakkında konuştuk. Aslında kendimizi babasını kaybeden ve sonraki yaşamına onsuz devam edecek yetimler gibi hissediyorduk. Sokrates yıkandıktan sonra
B yanına çocukları getirildi (iki küçük, bir büyük oğlu vardı onun); kadın akrabaları da geldiler. Sokrates

τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας ἅττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἦκε παρ᾽ ἡμᾶς. καὶ ἦν ἤδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν· χρόνον γὰρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. ἐλθὼν δ᾽ ἐκαθέζετο λελουμένος, καὶ οὐ πολλὰ μετὰ ταῦτα διελέχθη, καὶ ἦκεν ὁ τῶν
C ἕνδεκα ὑπηρέτης καὶ στὰς παρ᾽ αὐτόν· Ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀναγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. σὲ δὲ ἐγὼ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἄριστον ἄνδρα ὄντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων, καὶ δὴ καὶ νῦν εὖ οἶδ᾽ ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις, γιγνώσκεις γὰρ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ ἐκείνους. νῦν, οἶσθα γὰρ ἃ ἦλθον ἀγγέλλων, χαῖρέ τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾷστα
D φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. καὶ ἅμα δακρύσας μεταστρεφόμενος ἀπῄει. καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν, Καὶ σύ, ἔφη, χαῖρε, καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν. καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς, Ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος· καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσῄει καὶ διελέγετο ἐνίοτε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος, καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει. ἀλλ᾽ ἄγε δή, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος. καὶ ὁ Κρίτων,

kadınlarla ve çocuklarla Kriton'un yanında konuştu; onlara vermek istediği öğütleri verdikten sonra gitmelerini söyledi ve bizim yanımıza geldi. Güneş batmak üzereydi, çünkü uzun zaman içeride kalmıştı. Yıkanmış ve temizlenmiş bir şekilde gelip oturdu yanımıza; sonra da çok fazla konuşmadı. Onbirlerin hizmetçisi geldi ve
C onun karşısında durarak şunları söyledi: "Sokrates, yöneticilerin bana verdikleri talimat gereği zehri içmelerini istediğimde bana kızıp lanet okuyan diğerlerini azarladığımı gibi azarlamayacağım seni. Çünkü burada kaldığın süre boyunca senin farklı olduğunu gördüm; burada bulunmuş kişiler arasında en soylusu, en yumuşak başlısı, en mükemmeli sensin. Şimdi de bana kızmadığından eminim; çünkü suçlunun ben değil diğerleri olduğunu biliyorsun. Şimdi sana ne söylemeye geldiğimi biliyorsundur: Elveda! Kaçınılmazı olabildiğince
D kolay atlatmaya bak!" Bunları söyler söylemez arkasını döndü ve ağlayarak uzaklaştı. Sokrates arkasından baktı, "Sana da elveda!" dedi, "dediklerini yapacağız." Sonra bize dönerek şunları söyledi: "Ne kadar da kibar bir adam. Her zaman geldi yanıma, arada sırada sohbet etti benimle, çok iyi dost oldu bana. Şimdi de benim için ne kadar yürekten ağlıyor. Haydi Kriton, şimdi onun dediklerini yapalım. Zehir hazırlandıysa, biri getirsin bana; yok daha hazır değilse, adamımıza söyleyelim de hazırlasın."

E Ἀλλ᾽ οἶμαι, ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι ἥλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν καὶ οὔπω δεδυκέναι. καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῇ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα, καὶ ξυγγενομένους γ᾽ ἐνίους ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες. ἀλλὰ μηδὲν ἐπείγου· ἔτι γὰρ ἐγχωρεῖ. καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰκότως γε, ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σὺ λέγεις, οἴονται γὰρ κερδαίνειν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω·
117 οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδανεῖν ὀλίγον ὕστερον πιὼν ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ᾽ ἐμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος. ἀλλ᾽ ἴθι, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἑστῶτι. καὶ ὁ παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας ἦκεν ἄγων τὸν μέλλοντα διδόναν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον· ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον, Εἶεν, ἔφη, ὦ βέλτιστε, σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων, τί χρὴ ποιεῖν; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἢ πιόντα περιέναι,
B ἕως ἄν σου βάρος ἐν τοῖς σκέλεσι γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει. καὶ ἅμα ὤρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει· καὶ ὃς λαβὼν καὶ μάλα ἵλεως, ὦ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ᾽ ὥσπερ εἰώθει ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Τί λέγεις, ἔφη,

E Kriton ise şunları söyledi: "Sokrates, sanırım Güneş henüz dağların tepesinde, hâlâ batmadı. Başkalarının kendilerine söylendikten çok sonra içtiklerini ben biliyorum. Önce bir güzel yiyip içtiler, hatta bazıları sevdikleriyle zaman geçirdi. Acele etme, daha zaman var."

Buna Sokrates şöyle cevap verdi: "Kriton, onlar senin dediğin gibi yaptılar, çünkü böyle davranmayı kazanç sayıyorlardı. Ben elbette böyle davranmayacağım.
117 Çünkü zehri biraz daha geç içmekle bir şey kazanacağıma inanmıyorum; yaşama yapışmakla ve geriye hiçbir şey kalmadığı halde onu korumakla kendimi gülünç duruma düşürmüş olurum. Bu durumda git ve sadece dediklerimi yap."

Bunları dinleyen Kriton yanında duran çocuğa başıyla işaret etti. Çocuk dışarı çıktı ve uzun bir süre geçtikten sonra Sokrates'e zehri verecek olan kişiyle birlikte içeri girdi. Bu kişi hazırladığı zehri bir kadeh içinde getiriyordu. Sokrates adama şöyle sordu: "Dostum, bu konuları sen biliyorsun, benim ne yapmam gerekiyor?" Adam, "sadece zehri iç,
B bacakların ağırlaşıncaya kadar dolaş, sonra da uzanıp yat; böylece zehir kendi işini görecektir," diye cevapladı. Bu sırada Sokrates'e kadehi uzattı. Sokrates çok huzurlu bir şekilde ve hiç tereddüt etmeksizin kadehi eline aldı Ekhekrates. Ne rengi ne de yüz ifadesi değişti. Tersine o alışıldık sabit bakışlarını dikti adama: "Ne dersin?" dedi,

περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί τινι; ἔξεστιν ἢ οὔ; Τοσοῦτον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι πιεῖν. Μανθάνω, ἦ
C δ' ὅς· ἀλλ' εὔχεσθαί γέ που τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαί τε καὶ γένοιτο ταύτῃ. καὶ ἅμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιεν. καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οἷοί τε ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν, ὡς δὲ εἴδομεν πίνοντά τε καὶ πεπωκότα, οὐκέτι, ἀλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἐχώρει τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ
D τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἵου ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. ὁ δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ οἷός τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἐξανέστη. Ἀπολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυχησάμενος κλαίων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὄντινα οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους. ἐκεῖνος δέ, Οἷα, ἔφη, ποιεῖτε, ὦ θαυμάσιοι. ἐγὼ μέντοι οὐχ ἥκιστα τούτου ἕνεκα τὰς γυναῖκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμελοῖεν· καὶ γὰρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν

"bu içkinin bir kısmını adakta bulunmak için yere dökebilir miyim? Buna izin var mı, yok mu?" Adam, "yalnızca içmek için yeterli olduğunu düşündüğümüz ölçüde hazırlıyoruz Sokrates," dedi. "Anlıyorum," dedi
C Sokrates. "Ama hiç değilse bu dünyadan ötekine göçerken hayırlı bir yolculuk olsun diye tanrılara dua edilebilir, hatta edilmesi de gerekir. İşte bu nedenle ben de dua edeyim; umarım kabul ederler," diye tamamladı sözlerini. Bunları söyler söylemez de kadehi dudaklarına götürdü, keyifli bir şekilde bir çırpıda sonuna kadar içti.

İçimizden pek çoğu o ana kadar kendini tutabilmiş ve ağlamamayı başarmıştı. Ama onun zehri içtiğini, içip bitirdiğini gördüğümüzde artık dayanamadık. Ben de kendimi tutamadım; gözyaşlarım sel gibi akmaya başladı, yüzümü kapatarak kendi kendime ağladım. Ben aslında ona değil, onun gibi bir arkadaştan
D mahrum kalacağım için kendi kaderime ağlıyordum. Kriton gözyaşlarını daha fazla tutamadığı için benden bile önce ayağa fırlayıp uzaklaşmıştı oradan. Çoktandır gözyaşlarına engel olamayan Apollodoros ise acısından hıçkırarak ağlamaya başlamıştı. Bu durum Sokrates hariç orada bulunan herkesi derinden sarstı. Sokrates ise şunları söyledi: "Nasıl bir davranış bu böyle, ey tuhaf insanlar? Ben kadınları özellikle bu yüzden gönderdim, yani böyle bir müşkülat çıkarmasınlar diye. En iyisinin

E εὐφημίᾳ χρὴ τελευτᾶν. ἀλλ᾽ ἡσυχίαν τε ἄγετε καὶ
καρτερεῖτε. καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ἠσχύνθημέν
τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ δακρύειν. ὁ δὲ περιελθών,
ἐπειδή οἱ βαρύνεσθαι ἔφη τὰ σκέλη, κατεκλίθη
ὕπτιος· οὕτω γὰρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἅμα
ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον,
διαλιπὼν χρόνον ἐπεσκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ
σκέλη, κἄπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα
ἤρετο, εἰ αἰσθάνοιτο· ὁ δ᾽ οὐκ ἔφη. καὶ μετὰ
118 τοῦτο αὖθις τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιὼν οὕτως
ἡμῖν ἐπεδείκνυτο ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πήγνυτο.
καὶ αὖθις ἥπτετο καὶ εἶπεν ὅτι, ἐπειδὰν πρὸς τῇ
καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται. ἤδη οὖν
σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἧτρον ψυχόμενα,
καὶ ἐκκαλυψάμενος, ἐνεκεκάλυπτο γάρ, εἶπεν,
ὃ δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· Ὦ Κρίτων, ἔφη,
τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρυόνα· ἀλλὰ
ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε. Ἀλλὰ ταῦτα, ἔφη,
ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ᾽ ὅρα εἴ τι ἄλλο λέγεις.
ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο,
ἀλλ᾽ ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν ἐκινήθη τε καὶ ὁ
ἄνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν, καὶ ὃς τὰ ὄμματα
ἔστησεν· ἰδὼν δὲ ὁ Κρίτων συνέλαβε τὸ στόμα καὶ
τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἥδε ἡ τελευτή, ὦ Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν
ἐγένετο, ἀνδρός, ὡς ἡμεῖς φαῖμεν ἄν, τῶν τότε ὧν
ἐπειράθημεν ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου
καὶ δικαιοτάτου.

E sükût içinde ölmek olduğunu duymuştum ben. Artık sakinleşin ve cesur olun!" Bunları duyduğumuzda kendimizden utandık ve ağlamayı kestik. Kendisiyse etrafta dolaştı, bacaklarının ağırlaştığını söyledikten sonra adamın dediğini yaparak sırtüstü uzandı. Bu sırada ona zehri veren adam arada sırada ona dokunuyor, ayaklarını ve bacaklarını kontrol ediyordu. Sonra kuvvetli bir şekilde ayağını çimdikledi ve hissedip hissetmediğini sordu. Sokrates, "Hayır," dedi. Bundan sonra da
118 baldırlarına dokundu ve hep biraz daha yukarıya doğru çıkarak bize onun nasıl soğuduğunu ve katılaştığını gösterdi. Ona dokunmaya devam etti ve soğukluk kalbine ulaştığında, onun aramızdan ayrılmış olacağını söyledi. Bu esnada soğukluk karın bölgesi civarındaydı. Yüzünü açtı –örtülmüştü çünkü– ve son sözlerini söyledi: "Kriton," dedi, "Asklepios'a bir horoz borcumuz var; öde bunu, sakın ihmal etme." "Onu yaparım da, sen söylemek istediğin başka şey var mı diye bir düşün?" dedi Kriton. Sokrates Kriton'un bu sözlerini cevaplamadı, kısa bir süre sonra da kasıldı. Adam onun örtüsünü kaldırdı, Sokrates'in gözleri sabitleşmişti. Bunu gören Kriton, onun ağzını ve gözlerini kapattı.

Ekhekrates, dostumuzun sonu işte böyle oldu. O zamanlar tanıdığımız insanlar arasında en iyisi, en aklı başındası ve en adili hiç kuşku yok Sokrates'ti.

NOTLAR

[1] Ekhekrates, Mora Yarımadası'nın kuzeydoğusuyla Korinthos'un güneybatısında yer alan Phleious'tandır; oradaki son Pythagorasçı topluluklardan birinin üyesidir.

[2] Phaidon, Sokrates'in arkadaşı ve öğrencisidir. Sokrates'in ölümünden sonra memleketi Elis'te bir felsefe okulu kurmuş ve Sokratik diyaloglar yazmıştır. Phaidon'un öğrencisi Menedemos bu okulu daha sonra Eretria'ya taşımıştır.

[3] Theseus, Aigeus ile Aithra'nın oğludur; asıl babasının Poseidon olduğu da ileri sürülür. Atina her yıl Minotauros'a yem olarak verilmek üzere Girit kralı Minos'a yedi kız ve yedi erkek göndermek zorundadır. Atinalı gençlerle birlikte Girit'e giden Theseus, Minos'un kızı Ariadne'nin de yardımıyla Minotauros'u öldürmüş ve Atina'yı bu korkunç vergiden kurtarmıştır.

[4] *Sokrates'in Savunması*'nda (34A) Sokrates'in öğrencisi olduğu söylenen kişi.

[5] Kriton.

[6] Paiania, Atina ve Hymettos Dağı'nın doğusunda bir yerleşim yeri.

[7] Platon burada Sokrates'in arkadaşlarından ve öğrencilerinden söz ediyor. Platon'un ve Phaidon'un kurmuş oldukları okulların yanı sıra, Sokrates'in bu adı geçen dostlarından birkaçı daha onun ardından çeşitli felsefe okulları kurmuş (Antisthenes, Kynik Okul; Aristippos, Kyrene Okulu; Eukleides, Megara Okulu) ve Sokratik diyaloglar yazmıştır. Kriton, Sokrates'in çok yakın bir dostudur; Sokrates'i para karşılığında kurtarmak istemiş, ama Sokrates bunu kabul etmemiştir. Simmias ve Kebes ise Sokrates hayranı olan Pythagorasçı Philolaos'un öğrencileridir.

[8] Atina Meclisi'nde ölüm cezasının infazı ve hapishanelerin denetlenmesiyle yükümlü on bir kişilik heyet.

[9] Sokrates'in karısı.

[10] *Phaidros*'ta hatip olarak anılan (267A) Euenos, *Sokrates'in Savunma-*

sı'ndan öğrendiğimiz kadarıyla Parosludur ve 5 *mna* karşılığında erdemler üzerine ders vermektedir (20B).

[11] Philolaos İtalya'nın güneyindeki Kroton'dandır; Sokrates'in çağdaşı ve önemli bir Pythagorasçıdır. Bağlı olduğu okulun dağılmasından sonra Sicilya ve Thebai'da gezgin bir filozof olarak yaşamıştır.

[12] Ölüm cezaları dinsel nedenlerden dolayı günbatımından önce infaz edilmemekteydi.

[13] Orpheusçu öğretilerde dile gelen gizemli sözler kastediliyor.

[14] Thebailı.

[15] Beden.

[16] Burada, Sokrates'i gereksiz konularda gevezelik ettiği gerekçesiyle alaya alan komedya ozanları Eupolis ve Aristophanes anıştırılıyor.

[17] Endymion, efsaneye göre, Latmos (Beşparmak) Dağı'nda sürülerini otlatan bir çoban ve Ay tanrıçası Selene'nin sevgilisidir. Selene onu geceleri ziyaret edebilsin diye Zeus'tan sonsuz bir uykuya dalmayı dilemiş ve Zeus onun bu dileğini yerine getirmiştir.

[18] Her şeyin kökensel durumunu *Doğa Üzerine* adlı kitabının başında bu sözlerle anlatan Klazomenailı Anaksagoras (MÖ 500-428), Perikles döneminde bir süre Atina'da yaşamıştır. Orada bir felsefe okulu kurmuş, aralarında Sokrates'in öğretmeni olacak Arkhelaos da olmak üzere pek çok öğrenci yetiştirmiştir. Ne var ki sonraları tanrıtanımazlıkla suçlanınca Atina'yı terk etmek zorunda kalmıştır.

[19] Platon'un *Menōn* diyaloğu anıştırılıyor. Bu diyalogda Sokrates bir köleye daha önce bilmediği geometri kurallarını anımsatarak bir geometri problemini çözdürtür (82A vd.).

[20] Platon burada 'Hades' (*Aides*) ile 'görünmeyen' (*aeides*) kelimeleri arasındaki bağa dikkat çekiyor. Aynı vurgu *Kratylos*'ta da vardır (403A).

[21] Beden tarafından ele geçirilmiş ruhun.

[22] Elindeki dokumayı bitirmeden evlenmeyeceğini söyleyen Penelope, gündüz yaptığı işi geceleri sökerek Troia'ya sefere giden kocası Odysseus dönene kadar taliplerini oyalar.

[23] Öleceklerini hissettikleri gün.

[24] Argoslular, Spartalılar tarafından ele geçirilmiş olan şehirlerini geri alıncaya kadar saçlarını uzatmamaya yemin etmişlerdi.

[25] Herakles'in yeğeni ve savaş arkadaşı; Herakles, Hydra'ya ve dev akrebe karşı savaşmak zorunda kaldığında yeğeni ve savaş arkadaşı Iolaos'u yardımına çağırmıştı.

[26] Bu metinde daha kapsayıcı olduğu için muhakeme düşmanlığı olarak çevrilen *misologia* söz, tartışma, akıl, bilim, açıklama, temellendirme, akıl yürütme düşmanlığı gibi pek çok anlamda kullanılmaktadır.

[27] Akıntısı aynı gün içinde bile sürekli yön değiştiren Euripos Boğazı, Boiotia ile Euboia arasındadır.

[28] Homeros, *Odysseia*, XX.17, çev. A. Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, İstanbul, 1982.

[29] Harmonia, Eski Yunan mitolojisinde uyum ve barış tanrıçasıdır; kökeni hakkında farklı rivayetler vardır. Bir açıklamaya göre Ares ile Aphrodite'nin kızı ve Thebai kralı Kadmos'un karısıdır.

[30] Uzunluğu yaklaşık 45 cm olan bir Eski Yunan uzunluk ölçüsü birimi.

[31] Aristoteles *Gökyüzü Üzerine*'de (295a15–20) bu görüşün Empedokles'e ait olduğunu söyler.

[32] Aristoteles *Gökyüzü Üzerine*'de (294b13–15) bu görüşle ilgili olarak Anaksimenes, Anaksagoras ve Demokritos'un adını anmaktadır.

[33] Metin boyunca önerme, sav, kanıt, temellendirme, tanım, söz, konuşma, neden vb. şekillerde çevrilen *logos* kelimesinin yukarıdaki bağlamda en uygun karşılığı 'düşünce'dir. Bu kelimeyi yukarıdaki bağlamda F. Schleiermacher (Alm.) 'Gedanke', H. N. Fowler ise (İng.) 'conception' olarak çevirmiştir.

[34] Karşıtların kendileri.

[35] Tek tek karşıt şeyler.

[36] Burada iki tip karşıtlık arasındaki fark gösterilmeye çalışılıyor: İlki soğuk ile sıcağın karşıtlığı, diğeriyse kar ile sıcağın karşıtlığıdır.

[37] Krş. 100D.

[38] Anaksimandros'un bu kuramını Aristoteles de *Gökyüzü Üzerine*'de ele alır (295b10).

[39] Karadeniz'den Cebelitarık Boğazı'na kadar uzanan bölge.

[40] Homeros, *Ilias*, VIII.14, çev. A. Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, 1993, İstanbul.

[41] Kriton Sokrates'i mahkemenin bitiminden ölüm cezasının uygulanacağı zamana kadar hapishaneden kurtarmak istemiş, ne var ki onun bu isteği geri çevrilmiştir.

DİZİN

Aigina, 39
Aiskhines, 39
Aiskhylos, 229
Aisopos, 43, 45, 47
Akheron, 247, 249
Akherousias Gölü, 247, 249, 251
Anaksagoras, 91, 189, 267, 268
Antisthenes, 39, 266
Apollodoros, 39, 263
Apollon, 35, 45, 143
Argoslular, 268
Aristippos, 39, 266
Asklepios, 265
Atina, 33, 39, 266, 267
Atinalı, 39, 79, 143, 266
Atinalılar, 35, 47
Atlas, 195

Boiotia, 193, 268

Delos, 35, 41

Ekhekrates, 33, 35, 37, 155, 205, 261, 265, 266
Endymion, 267
Epigenes, 39
Euenos, 45, 47, 266
Eukleides, 39, 266
Euripos, 161, 268

Girit, 35, 266
Glaukos, 233

Hades, 37, 73, 79, 81, 89, 127, 129, 137, 143, 227, 229, 253, 267
Harmonia 179, 268
Hellas 115
Herakles 157, 159, 233, 268
  ~ sütunları 233
Hermogenes 39
Homeros 179, 181, 243, 268, 269

Iolaos, 157, 159, 268

Kadmos, 179, 181, 268
Kebes, 39, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 79, 81, 83, 87, 89, 91, 93, 95, 97, 111, 113, 115, 117, 119, 123, 125, 127, 131, 133, 137, 139, 141, 143, 145, 149, 157, 165, 167, 179, 183, 185, 187, 195, 197, 201, 205, 209, 211, 215, 217, 221, 223, 225, 227, 253, 266
Kleombrotos, 39

Kokytos, 249, 251
Kritoboulos, 39
Kriton, 43, 55, 57, 255, 257, 259, 261, 263, 265, 266, 269
Ksantippe, 41, 43
Ktesippos, 39

Megara, 39, 193, 266
Meneksenos, 39
Mısır, 125

Odysseus, 179, 267
Okeanos, 247
Onbirler, 143

Penelope, 139, 267
Phaidon, 33, 35, 37, 39, 155, 157, 163, 205, 207, 266
Phaidonides, 39
Phasis, 233
Philolaos, 49, 266, 267
Platon, 39, 266, 267
Pyriphlegethon, 247, 249, 251

Sicilya, 243, 267
Simmias, 39, 47, 49, 53, 55, 57, 59, 61, 63, 65, 69, 71, 73, 75, 77, 79, 93, 95, 97, 99, 105, 107, 109, 111, 113, 127, 133, 139, 141, 143, 147, 149, 151, 157, 165, 167, 169, 171, 173, 175, 181, 205, 207, 227, 231, 233, 237, 253, 266
Sokrates, 33, 35, 37, 39, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 61, 65, 69, 75, 79, 81, 85, 87, 89, 91, 93, 97, 99, 103, 105, 107, 109, 111, 113, 115, 117, 121, 123, 131, 133, 135, 137, 139, 141, 145, 147, 155, 157, 165, 167, 169, 175, 179, 181, 183, 187, 191, 197, 205, 207, 209, 211, 219, 223, 225, 227, 229, 231, 237, 255, 257, 259, 261, 263, 265, 266, 267, 269
Stygios, 247
Styks Gölü, 247

Tartaros, 243, 245, 247, 249, 251
Terpsion, 39
Thebai, 39, 179, 267, 268
Thebailı, 167, 267
Theseus, 35, 266

Zeus, 43, 51, 57, 63, 73, 97, 99, 127, 133, 155, 163, 173, 179, 187, 197, 205, 211, 225, 267

ΦΑΙΔΩΝ

Phaidon

Ruh Üzerine

Platon

Platon'un ölümsüz eserleri arasında yer alan ve ilk kez Yunanca özgün metinden Türkçeye çevrilen *Phaidon*, Sokrates'in ölümle yüzleşme anını konu ederken aslında hakiki bir filozofun ölümle karşı karşıya kaldığı anda takınması gereken tavrı dile getirir: son anlarını nasıl korkusuzca, nasıl kayıtsızca, nasıl ironiyle yaşaması gerektiğini. Bu yüzden bu eser yalnızca teori ve savlardan ibaret salt bir felsefe metni olarak değil, arka plandaki Sokrates ruhunu duyumsamak için de okunmalı.

www.kabalci.com.tr

ISBN 978-605-5272-11-1

9 786055 272111

www.kabalciyayinevi.com